गुर्भाकोट नगरपालिका

Gurbhakot Municipality

आवधिक योजना २०८०/०८१–२०८४/०८५

Periodic Plan 2023/024-2027/028

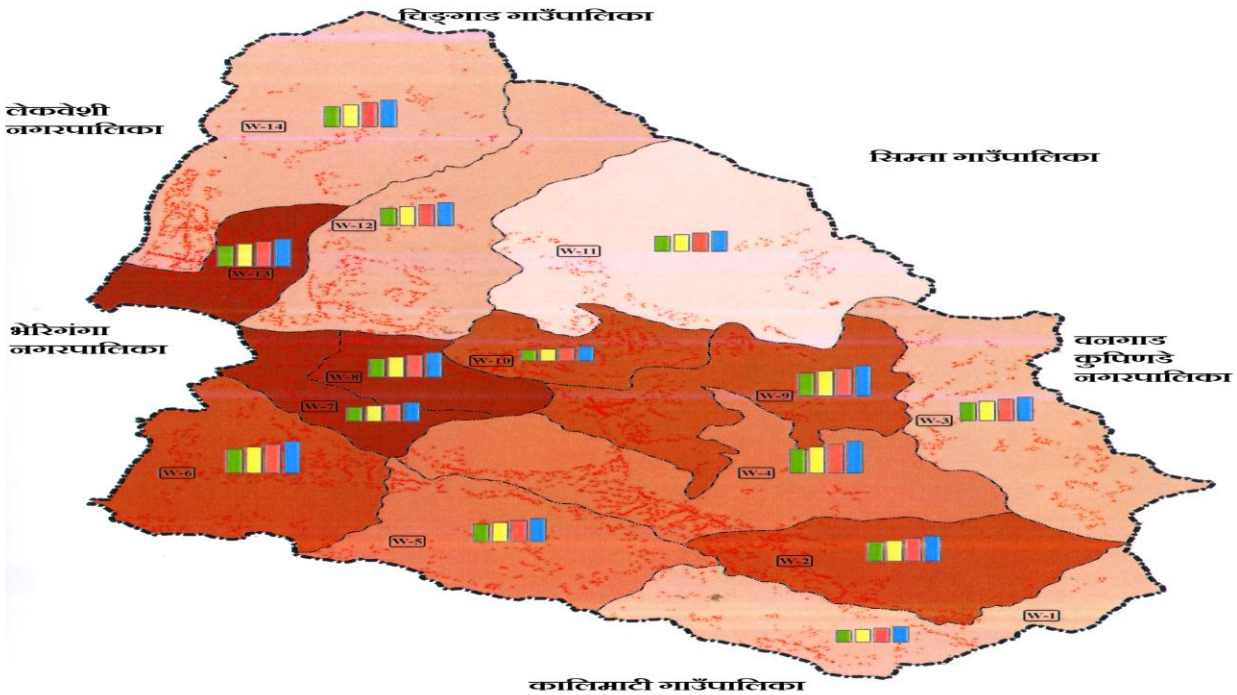

गुर्भाकोट नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

शुभाघाट, सुर्खेत,

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

२०८०

गुर्भाकोट नगरपालिका
गुर्भाकोट नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
शुभाघाट, सुर्खेत

शुभकामना

नेपाल सरकारद्वारा तयार गरिएको **समृद्ध नेपाल र सुखी नेपाली** वृहत सोच सहितको पन्ध्रौं आवधिक योजना र कर्णाली प्रदेशद्वारा तयार गरिएको **समृद्ध कर्णाली र सुखारी कर्णालीबासी** वृहत सोच सहितको पहिलो आवधिक योजनाले राखेका परिमाणात्मक लक्ष्यहरु पूरा गर्न स्थानीय तहको तर्फबाट आवधिक योजनाको अवधि २०८०/०८१-२०८४/०८५ भित्र यस गुर्भाकोट नगरपालिकाले सम्पन्न गर्नु पर्ने वार्षिक तथा रुपान्तरणकारी आयोजनाहरु समावेश गरि गुर्भाकोटबासीहरुसँग अन्तरक्रियात्मक छलफल र गहन अध्ययन सहित यो गुर्भाकोट नगरपालिकाको आवधिक योजना तयार गरि प्रस्तुत गर्न पाउँदा हामी खुसी छौं ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा २४(५) को सहभागिता सम्बन्धी प्रावधानहरु अनुसरण गर्दै स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ अनुसार तयार गरिएको यो गुर्भाकोट नगरपालिकाको आवधिक योजना २०८०/०८१-२०८४/०८५ ले यस अवधि भित्र वार्षिक योजना छनौट गर्ने र ती योजनाहरु लागू गर्ने कार्यमा एक मार्गदर्शक दस्तावेजको रुपमा सहयोग गर्नेछ भन्ने विश्वास छ । कुनै पनि योजनाले आफै केहि परिणाममुखि कार्य गर्दैन तसर्थ यो आवधिक योजना तयारी पश्चात यसले राखेका लक्ष्य र निर्देश गरिएका रणनीतिहरुको अवलम्बन गर्दै ५ वर्षको अवधिमा सम्पन्न गर्नु पर्ने आयोजनाहरु कार्यान्वयन गर्ने जिम्मा यस गुर्भाकोट नगरपालिकाको भएको हुँदा जसरी यो आवधिक योजना तयारी गर्ने कार्यमा यस नगरपालिका उपप्रमुखज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, वडाध्यक्षहरु, कार्यपालिका सदस्यज्यूहरु, कर्मचारी वर्ग, विषय विशेषज्ञ, स्थानीय राजनीतिक दलहरु र सम्पूर्ण नगरबासीहरुको साथ र रचनात्मक सहयोग रहेकोछ त्यसरी नै कार्यान्वयनको पाटोमा पनि सवै पक्षको समान भूमिकाको अपेक्षा गर्दछु । अन्तमा यस गुर्भाकोट नगरपालिकाले तय गरेको **सुख र समृद्धिको अठोट, समुन्नत गुर्भाकोट** भन्ने दूरदृष्टि पूरा गर्न यो आवधिक योजनाले कोशेढुङ्गाको रुपमा कार्य गर्न सकोस् ।

धन्यवाद ।

....

हस्त पुन

नगर प्रमुख

गुर्भाकोट नगरपालिका
गुर्भाकोट नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
शुभाघाट, सुर्खेत

मन्तव्य

सुख र समृद्धिको अठोट, समुन्नत गुर्भाकोट भन्ने दूरदृष्टि तय गरि यस गुर्भाकोट नगरपालिकाको आवधिक योजना २०८०/०८१-२०८४/०८५ प्रस्तुत गर्न पाउँदा समग्र गुर्भाकोट नगरपालिकाको तर्फबाट खुसी व्यक्त गर्न चाहन्छु । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ र यस गुर्भाकोट नगरपालिकाको नगर सभाको आवधिक योजना तयार गर्ने निर्णय अनुसार तयार गरिएको यस आवधिक योजनाले यस नगरपालिकाको समग्र आर्थिक विकासका अतिरिक्त कुनै पनि व्यक्ति वा समुदायले विकासको मूलधारमा आफू समावेश हुन नसकेको भन्ने जनगुनासो आउन नपाउने गरि समग्र नगरबासीलाई समेटेर विकासमूलक गतिविधिहरु सञ्चालन गर्न मद्दत गर्ने छ भन्ने विश्वास लिईएकोछ।

यो आवधिक योजना तयार गर्ने क्रममा दिगो विकासका लक्ष्यहरुले राखेका परिमाणात्मक लक्ष्यहरुलाई समेत मध्येनजर गर्दै राष्ट्रिय विकास लक्ष्य, प्रदेश विकास लक्ष्य, लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट संकेत र जलवायु संकेतलाई समेत ध्यानमा राखि आयोजनाहरु तय गरिएको हुँदा गुर्भाकोट नगरपालिकाले आगामी दिनमा तय गर्न वार्षिक कार्ययोजनाहरु यहि आवधिक योजनाले निर्धारण गरेका परिमाणात्मक लक्ष्यहरु पूरा गर्ने दिशामा अगाडि बढ्नेछन र सो कार्यका लागि समग्र नगरबासीहरुको एक-अर्कामा पारस्पारिक सहकार्य सहित यो आवधिक योजना कार्यान्वयन गर्ने बाटोमा सवैको सहयोग मिल्नेछ भन्ने अपेक्षा पनि व्यक्त गर्दछु ।

....

मैना वि.क

नगर उपप्रमुख

गुर्भाकोट नगरपालिका
गुर्भाकोट नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
शुभाघाट, सुर्खेत

प्रकाशकीय

नगरपालिकाको समग्र विकासका लागि आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार, वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र संस्थागत विकास तथा सुशासन सहितको एकिकृत विकासमा जोड दिने उद्देश्यले यस गुर्भाकोट नगरपालिकाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ तथा गुर्भाकोट नगरपालिकाको नगर सभाको निर्णय अनुसार **सुख र समृद्धिको अठोट, समुन्नत गुर्भाकोट** भन्ने मूल दूरदृष्टि राखि यो आवधिक योजना २०८०/०८१-२०८४/०८५ तयार गरेको छ। आवधिक योजना आफैमा कुनै कार्य योजना नभएर निश्चित अवधि भरमा गर्न सकिने योजना तथा कार्यक्रमको सूची, ती कार्यक्रम सम्पन्न गर्न लाग्ने लागतको अनुमान र ती आयोजना सम्पन्न गरिसके पश्चात नगरपालिकाको हालको अवस्थामा आउने परिमाणात्मक लक्ष्य र नतिजा खाका सहितको योजनाहरुको भण्डार भएको हुँदा आगामी वर्षहरुमा वार्षिक योजना तय गर्दा यस दस्तावेजलाई मार्गदर्शक दस्तावेजको रुपमा प्रयोग गर्ने गरि तयार गरिएको छ ।

कुनै पनि ठाउँको समग्र विकासका लागि सर्वप्रथम त्यस ठाउँको स्पष्ट दूरदृष्टि सहितको योजनाको जरुरी हुन्छ । यसर्थ यो आवधिक योजनाले आगामी दिनमा नगरपालिकाको वार्षिक योजना तर्जुमा, रणनैतिक योजना र क्षेत्रगत योजना तयार गर्ने कार्यमा यसलाई स्रोत पुस्तिकाको रुपमा प्रयोग गरिने छ ।आगामी समयमा वार्षिक नीति, कार्यक्रम र बजेट तयार गर्नका लागि यस आवधिक योजनालाई मूल आधार मानी कार्यान्वयन गर्नका लागि सदा झै यहाँहरु सबैको अमूल्य सल्लाह र सुझाव तथा रचनात्मक सहयोग प्राप्त भैरहनेछ भन्ने आशा समेत लिएका छौं। यो आवधिक योजनालाई अन्तिम रुप दिन प्रत्यक्ष वा परोक्ष सहयोग, सल्लाह र सुझाव दिनुहुने यस नगरपालिकाका नगरप्रमुखज्यू, नगर उपप्रमुखज्यू, सबै वडाध्यक्षज्यूहरु, कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरु, स्थानीय राजनीतिक दल, विषय विज्ञज्यूहरु, विषयगत समितिका प्रमुख तथा सदस्यज्यूहरु, कर्मचारी वर्ग, विषयगत शाखाका प्रमुखज्यूहरु, वडा सचिवहरु तथा समग्र नगरबासीहरु प्रति विषेश आभार प्रकट गर्न चाहन्छु ।

....
पदम प्रसाद बजगाईं
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषय सूची

आवधिक योजनाको संक्षिप्त विवरण.....i

परिच्छेद १.....१

परिचय.....१

१.१ पृष्ठभूमि.....१

१.२ आवधिक योजनाको उद्देश्य.....२

१.३ नगरपालिका समृद्धिका आधारहरु.....३

१.४ आवधिक योजना तर्जुमाका मार्गदर्शक आधारहरु.....३

१.५ आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया.....४

१.५.१ सन्दर्भ सामग्रीको अध्ययन.....४

१.५.२ वहुसरोकारवालाहरुसँगको प्रारम्भिक छलफल तथा अभिमुखीकरण.....५

१.५.३ तथ्याङ्क संकलन तथा वस्तुस्थिती विश्लेषण.....५

१.५.४ वडा स्तरीय परामर्श भेला.....५

१.५.५ आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला.....५

१.५.६ तथ्याङ्कको प्रशोधन, विश्लेषण तथा मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी.....६

१.५.७ प्रमाणीकरण कार्यशाला.....६

१.५.८ अन्तिम प्रतिवेदन पेश.....६

परिच्छेद २.....७

नगरपालिकाको विकासको विद्यमान स्थिति र उपलब्धिको समीक्षा.....७

२.१ नगरपालिकाको परिचय.....७

२.१.१ भौगोलिक अवस्था, राजनीतिक र प्रशासनिक संरचना,.....७

२.१.२ प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक सम्पदा.....१०

२.१.३ जनसांख्यिक अवस्था.....१०

२.२ आर्थिक विकास अवस्था १३
२.२.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा १३
२.२.२ पर्यटन तथा साँस्कृतिक विकास १४
२.२.३ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय र आपूर्ति १४
२.२.४ आम्दानी, रोजगारी र वित्तीय सेवा १५
२.२.५ सहकारी १५
२.३ सामाजिक विकासको अवस्था १६
२.३.१ स्वास्थ्य तथा पोषण १६
२.३.२ शैक्षिक विकास १७
२.३.३ खानेपानी तथा सरसफाइ १८
२.३.४ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण १९
२.३.५ युवा, खेलकुद तथा कला २०
२.४ पूर्वाधार तथा शहरी विकासको अवस्था २०
२.४.१ वस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण २०
२.४.२ सडक, पुल तथा यातायात २१
२.४.३ विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा २३
२.४.४ सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि २४
२.५ वन, वातावरण तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनको अवस्था २५
२.५.१ वन तथा जैविक विविधता २५
२.५.२ भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन २७
२.५.३ वातावरण व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन २८
२.५.४ महामारी तथा विपद् व्यवस्थापन २८
२.६ सुशासन तथा संस्थागत व्यवस्था २८
२.६.१ स्थानीय नीति, ऐन तथा सुशासन २८
२.६.२ सङ्गठनात्मक विकास २९

२.६.३ श्रोत परिचालन........ २९

२.६.४ योजना व्यवस्थापन........ ३०

परिच्छेद ३ .... ३१

सोच तथा विकासको अवधारणा........ ३१

३.१ पृष्ठभूमि........ ३१

३.२ प्रमुख समस्या तथा चुनौती ३१

३.३ प्रमुख सम्भावना तथा अवसर........ ३२

३.४ दिगो विकासका लक्ष्यहरुसँग आवधिक योजनाको तादाम्यता ३३

३.५ राष्ट्रिय पन्ध्रौं योजनाको सोंच र आवधिक योजनाको तादाम्यता........ ३४

३.६ कर्णाली प्रदेशको प्रथम आवधिक योजनाको सोच तथा लक्ष्य........ ३५

३.७ सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य ३५

३.७.१ सोच, **(Vison)** ३५

३.७.२ लक्ष्य........ ३६

३.७.३ उद्देश्य........ ३६

३.८ रणनीति तथा प्राथमिकता ३७

३.९ परिमाणात्मक लक्ष्य........ ३८

३.१० लगानी, स्रोत अनुमान र बाँडफाँट........ ३९

३.११ समष्टिगत नतिजा खाका........ ४२

परिच्छेद ४ .... ५७

आर्थिक क्षेत्र........ ५७

४.१ कृषि तथा पशुपन्छी........ ५७

४.१.१ पृष्ठभूमि........ ५७

४.१.२ समस्या तथा चुनौती........ ५७

४.१.३ संभावना तथा अवसर........ ५८

४.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना........ ५८

४.१.५ अपेक्षित उपलब्धि ६२
४.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ६२
४.२ सिंचाई ६२
४.२.१ पृष्ठभूमि ६२
४.२.२ समस्या तथा चुनौती ६३
४.२.३ संभावना तथा अवसर ६३
४.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ६३
४.२.५ अपेक्षित उपलब्धि ६४
४.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ६४
४.३ पर्यटन, साँस्कृति तथा सम्पदा विकास ६४
४.३.१ पृष्ठभूमि ६४
४.३.२ समस्या तथा चुनौती ६५
४.३.३ संभावना तथा अवसर ६५
४.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ६५
४.३.५ अपेक्षित उपलब्धि ६६
४.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ६७
४.४ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपूर्ति र सहकारी विकास ६७
४.४.१ पृष्ठभूमि ६७
४.४.२ समस्या तथा चुनौती ६७
४.४.३ संभावना तथा अवसर ६७
४.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ६८
४.४.५ अपेक्षित उपलब्धि ६९
४.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ६९
४.५ श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा ६९
४.५.१ पृष्ठभूमि ६९

४.५.२ समस्या तथा चुनौती ६९
४.५.३ संभावना तथा अवसर ७०
४.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ७०
४.५.५ अपेक्षित उपलब्धि ७१
४.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ७१
परिच्छेद ५ .... ७२
सामाजिक क्षेत्र ७२
५.१ स्वास्थ्य तथा पोषण ७२
५.१.१ पृष्ठभूमि ७२
५.१.२ समस्या तथा चुनौती ७२
५.१.३ संभावना तथा अवसर ७२
५.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ७३
५.१.५ अपेक्षित उपलब्धि ७५
५.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ७५
५.२ शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन ७५
५.२.१ पृष्ठभूमि ७५
५.२.२ समस्या तथा चुनौती ७६
५.२.३ संभावना तथा अवसर ७६
५.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ७७
५.२.५ अपेक्षित उपलब्धि ७९
५.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ८०
५.३ खानेपानी तथा सरसफाइ ८०
५.३.१ पृष्ठभूमि ८०
५.३.२ समस्या तथा चुनौती ८०
५.३.३ संभावना तथा अवसर ८१

५.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ८१
५.३.५ अपेक्षित उपलब्धि ८२
५.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ८२
५.४ महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग ८३
५.४.१ पृष्ठभूमि ८३
५.४.२ समस्या तथा चुनौती ८३
५.४.३ संभावना तथा अवसर ८३
५.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ८३
५.४.५ अपेक्षित उपलब्धि ८५
५.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ८५
५.५ युवा तथा खेलकुद ८५
५.५.१ पृष्ठभूमि ८५
५.५.२ समस्या तथा चुनौती ८६
५.५.३ संभावना तथा अवसर ८६
५.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ८६
५.५.५ अपेक्षित उपलब्धि ८८
५.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ८८
परिच्छेद ६ .... ८९
पूर्वाधार क्षेत्र ८९
६.१ बस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण ८९
६.१.१ पृष्ठभूमि ८९
६.१.२ समस्या तथा चुनौती ८९
६.१.३ संभावना तथा अवसर ८९
६.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ८९
६.१.५ अपेक्षित उपलब्धि ९०

६.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ९०
६.२ सडक, पुल तथा यातायात ९१
६.२.१ पृष्ठभूमि ९१
६.२.२ समस्या तथा चुनौती ९१
६.२.३ संभावना तथा अवसर ९१
६.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ९२
६.२.५ अपेक्षित उपलब्धि ९३
६.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ९३
६.३ जलश्रोत, विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा ९४
६.३.१ पृष्ठभूमि ९४
६.३.२ समस्या तथा चुनौती ९४
६.३.३ संभावना तथा अवसर ९४
६.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ९४
६.३.५ अपेक्षित उपलब्धि ९५
६.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ९५
६.४ सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि ९५
६.४.१ पृष्ठभूमि ९५
६.४.२ समस्या तथा चुनौती ९६
६.४.३ संभावना तथा अवसर ९६
६.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ९६
६.४.५ अपेक्षित उपलब्धि ९७
६.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ९७
परिच्छेद ७ .... ९८
वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र ९८
७.१ वन तथा जैविक विविधता ९८

७.१.१ पृष्ठभूमि ९८
७.१.२ समस्या तथा चुनौती ९८
७.१.३ संभावना तथा अवसर ९८
७.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना ९८
७.१.५ अपेक्षित उपलब्धि ९९
७.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष ९९
७.२ भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन १००
७.२.१ पृष्ठभूमि १००
७.२.२ समस्या तथा चुनौती १००
७.२.३ संभावना तथा अवसर १००
७.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १००
७.२.५ अपेक्षित उपलब्धि १०१
७.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष १०१
७.३ वातावरण संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन १०१
७.३.१ पृष्ठभूमि १०१
७.३.२ समस्या तथा चुनौती १०१
७.३.३ संभावना तथा अवसर १०१
७.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १०२
७.३.५ अपेक्षित उपलब्धि १०२
७.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष १०२
७.४ विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता १०३
७.४.१ पृष्ठभूमि १०३
७.४.२ समस्या तथा चुनौती १०३
७.४.३ संभावना तथा अवसर १०३
७.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १०३

७.४.५ अपेक्षित उपलब्धि १०४
७.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष १०४
परिच्छेद ८ .... १०५
संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र १०५
८.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन १०५
८.१.१ पृष्ठभूमि १०५
८.१.२ समस्या तथा चुनौती १०५
८.१.३ संभावना तथा अवसर १०५
८.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना १०५
८.१.५ अपेक्षित उपलब्धि १०६
८.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष १०६
८.२ सामुदायिक साझेदारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरु १०७
८.२.१ पृष्ठभूमी १०७
८.२.२ अवसर र चुनौती १०७
८.२.३ लक्ष्य १०७
८.२.४ उद्देश्यहरु १०७
८.२.५ रणनीति १०८
८.२.६ कार्यनीति १०८
८.२.७ प्रमुख कार्यक्रम १०८
८.२.८ अपेक्षित उपलब्धी १०८
परिच्छेद ९ .... १०९
कार्यान्वयन व्यवस्था १०९
९.१ पृष्ठभूमि १०९
९.२ संस्थागत व्यवस्था तथा मानव संशाधन योजना १०९
९.३ विषयगत क्षेत्र अनुसार अनुमानित बजेट ११०

९.४ स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण १११

९.५ स्रोत परिचालन रणनीति १६५

९.६ आवधिक योजना कार्यान्वयन १६७

९.७ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना १६७

९.७.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको आवश्यकता १६७

९.७.२ नतिजामा आधारित अनुगमन ढाँचा अनुसार वार्षिक समिक्षा १६९

९.७.३ मध्यावधि मूल्याङ्कन १७१

९.७.४ अन्तिम मूल्याङ्कन १७१

अनुसूची एक : नगर गौरवका योजनाहरु १७२

अनुसूची दुई : वडाका योजनाहरु १७४

अनुसूची तीन : नगरपालिका तथा वडास्तरमा भएका योजना छलफल तथा बैठक ३२७

अनुसूची चार : आवधिक योजना तयारी क्रममा लिइएका फोटोहरु ३३६

आवधिक योजनाको संक्षिप्त विवरण

दूरदृष्टि/सोच (Vision)	सुख र समृद्धिको अठोट, समुन्नत गुर्भाकोट
लक्ष्य	सामाजिक न्यायमा आधारित सन्तुलित, दिगो र वातावरणमैत्री विकासलाई प्राथमिकता दिदै एकिकृत विकास मार्फत समृद्ध गुर्भाकोट निर्माणमा अघि बढ्ने ।
उद्देश्यहरु	❖ कृषि तथा पशुपन्छीजन्य उपजको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु, ❖ पर्यटन तथा उद्योगको माध्यमबाट रोजगारी सृजना गरी आयस्तरमा वृद्धि गर्नु, ❖ स्वास्थ्य, शिक्षा र खानेपानी तथा सरसफाइको क्षेत्रमा पालिकाबासीलाई आत्मसम्मानपूर्वक जिउन सक्ने बनाउनु, ❖ पूर्वाधार विकासका क्षेत्रमा वातावरणीय संरक्षण एवम् दिगो विकासको अवधारणालाई अङ्गिकार गर्नु, ❖ वन तथा वातावरण विकासमार्फत समुदाय लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नु,
प्रमुख रणनीतिहरु	• आयोजना कार्यान्वयनका लागि सबै पक्षको सहभागिता जुटाउने । • नगरपालिकाका वार्षिक योजनाहरु तय गर्दा आवधिक योजनाले निर्देश गरेका योजनाहरु कार्यान्वयनमा प्राथमिकता दिने । • कृषि र गैरकृषिसँग सम्वन्धीत आयोजना मार्फत स्वरोजगार, व्यवसाय सञ्चालन र आर्थिक समृद्धिको आधार तय गर्ने । • कृषि, पर्यटन, उद्योग व्यापार प्रबर्द्धनका सम्भावनाहरुको नविनतम खोजी गरि प्रविधिमैत्री विकासमा विशेष ध्यान दिईनेछ । • स्थानीय विकास प्रक्रियामा राजनैतिक नेतृत्वको भूमिकालाई ध्यानमा राखी वार्षिक योजना तर्जुमा र कार्यान्वनमा सबै सक्रिय स्थानीय राजनैतिक दलहरुको सहयोग र समन्वय प्राप्त गर्ने गरी योजना लागू गर्न समन्वय गरिनेछ ।
पालिका समृद्धिका आधारहरु	❖ पुस्ता हस्तान्तरणको सुनिश्चितता सहित कृषिमा व्यवसायिकरण र वजारीकरणमा जोड ❖ दिगो वन तथा वातावरण संरक्षण र सदुपयोग ❖ जलस्रोतको सदुपयोग र ग्रामीण विद्युतीकरण ❖ गुणस्तरीय सडक सञ्जालीकरण

	❖ पर्यटन र उद्यमशिलता विकास ❖ दक्ष सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन र यूवा उद्यमशीलता ❖ जनसङ्ख्या व्यवस्थापन र स्वास्थ्य प्रति सचेत नागरिक तयार ❖ गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चिता र स्वरोजगारमुखि शिक्षामा जोड ❖ सार्वजनिक वित्तको सहि सदुपयोग र पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको सुशासनको सुनिश्चितता। ❖ Public Private Partnership (3P) मोडलमा आधारित विकास प्रणालीमा जोड दिंदा स्थानीय युवाहरुले समग्र राष्ट्र निर्माणका लागि योगदान दिन सक्ने वातावरण निर्माण
आवधिक योजनाको बजेट सारांश	

विषयगत क्षेत्र	आ.व. २०८०/०८१	आ.व. २०८१/०८२	आ.व. २०८२/०८३	आ.व. २०८३/०८४	आ.व. २०८४/०८५	क्षेत्रगत जम्मा बजेट
	पहिलो वर्ष	**दोस्रो वर्ष**	**तेस्रो वर्ष**	**चौथो वर्ष**	**पाँचौं वर्ष**	
(१) आर्थिक विकास	८४७२५	१११६२२	१२११५५	१४८६५५	१७१९५५	**६३८११२**
(२) सामाजिक विकास	१०३६९५	९१३२०	९८८३५	१११४२५	१२३६७५	**५२८९५०**
(३) पूर्वाधार क्षेत्र	२२२४६१	२७९३०१	३६१५६१	३५९२०१	४७२४०१	**१६९४९२५**
(४) वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	३६५१५	४०८१५	३८४३५	४८४३५	४८४३५	**२१२६३५**
(५) संस्थागत विकास तथा सुशासन	४७१२०	३३१२०	५१२०	५१२०	५१२०	**९५६००**
वार्षिक जम्मा बजेट	**४९४५१६**	**५५६१७८**	**६२५१०६**	**६७२८३६**	**८२१५८६**	**३१७०२२२**

आवधिक योजनाको बजेट प्रस्तुती

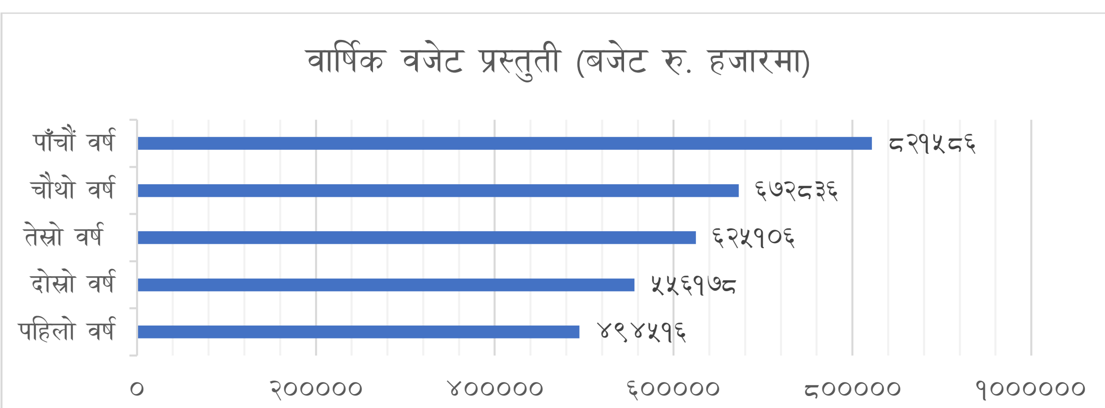

परिच्छेद १

परिचय

यस परिच्छेदमा नगरपालिकाको आवधिक योजना तयारीको नीतिगत पृष्ठभूमि, योजना तयारी गर्नुका उद्देश्यहरु, योजना तयार गर्दा अपनाईएका प्रक्रियाहरु, नगरपालिका समृद्धिका आधारहरु र योजनाले समेटेका र समेट्न नसकेका विषयवस्तु अर्थात आवधिक योजनाका सीमाहरुका बारेमा प्रस्तुत गरिएकोछ।

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले आत्मसात गरेको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको सफल कार्यान्वयन गर्न, नेपाल सरकारले लिएको "समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली" को सोचलाई साकार पार्न, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले तोकेका स्थानीय तहका काम कर्तव्य र अधिकारहरु पूरा गर्न, पन्ध्रौं योजनाले लिएको लक्ष्य प्राप्त गर्न, दिगो विकासका लक्ष्यहरु र ती लक्ष्यका परिमाणात्मक लक्ष्यहरु सहित सूचकहरु पूरा गर्न र सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाउनका लागि केन्द्र सरकार र प्रदेश सरकारद्वारा तयार गरिएका आवधिक योजनाहरुका लक्ष्यसँग तादाम्यता हुने गरि हरेक स्थानीय तहले आवधिक योजना तयार गर्नु अपरिहार्य देखिन्छ । प्रभावकारी सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनले आम्दानीका श्रोतहरूको महत्तम उपयोग गर्ने, वितरणमा प्रभावकारिता ल्याउने, प्रभावकारी खर्च गर्न सक्ने क्षमता बढोत्तरी गर्ने र वित्तीय जोखिमहरूको पूर्वानुमान गरी जोखिमहरूबाट निम्तिन सक्ने नकारात्मक प्रभावहरूको न्यूनीकरण गर्ने जस्ता काममा सहयोग पुऱ्याउदछ ।

राष्ट्रिय योजना आयोगले तयार गरेको स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ मा पनि हरेक स्थानीय तहले विकासका क्रियाकलापहरु अगाडि बढाउनु पूर्व स्थानीय तह, प्रदेश र केन्द्रले तयार गर्ने योजनामा एकरुपता आउने गरी योजना निर्माण गर्नका लागि स्थानीय तहले आवधिक योजना निर्माण गर्न सहज होस भन्ने उद्देश्यले सबै स्थानीय तहको एउटै खाकामा योजना आउने गरी निर्देशन दिइएको छ। यस दिग्दर्शनमा स्थानीय तहले योजना तयार गर्दा समेट्नु पर्ने विषयवस्तुलाई स्पष्ट रुपमा समावेश गरिएको छ भने नेपाल सरकारको पन्ध्रौं योजना (२०७६/०७७-२०८०/०८१) र कर्णाली प्रदेशको पहिलो आवधिक योजना (२०७६/०७७-२०८०/०८१) तर्जुमा कार्य सम्पन्न भइसकेको हुँदा स्थानीय सरकारहरुले पनि सङ्घीय सरकार र प्रदेश सरकारद्वारा तयार गरिएका दस्तावेजहरुलाई आधार मानेर आ-आफ्नो आवधिक योजना तयार गर्नु पर्ने आवश्यकता महसुस गरि यस गुर्भाकोट नगरपालिकाले यस आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा नगर विकासका एकीकृत पक्षहरुमा सामुदायिक अन्तरक्रियात्मक विधिबाट आवधिक योजना तयार गर्ने निर्णय गरेको छ ।

आवधिक योजना भन्नाले निर्धारित समयावधिभित्र नगरपालिकाको समग्र आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार, वन तथा वातावरणीय र संस्थागत विकासका लागि लक्ष्य तथा उद्देश्य निर्धारण गरी सो अवधिभित्र परिणाम हासिल गर्न दीर्घकालीन सोंच, नीति, सिद्धान्त, रणनीति तथा प्राथमिकता पहिचान एवम् विकासमूलक गतिविधि सञ्चालनका लागि आवश्यक लागत सहितको स्पष्ट मार्गचित्रलाई बुझिन्छ । कुनै पनि ठाउँको आवधिक योजनाले उक्त ठाउँको हालको अवस्थामा गुणात्मक तथा परिमाणात्मक सुधार सहितको परिवर्तन सुनिश्चितता गर्न सक्नु पर्ने हुन्छ । तथापि आवधिक योजना तयार गर्दा हालको अवस्था र प्राप्त भएको र हुन सक्ने स्रोत र साधनलाई समेत मध्यनजर गरी तयार गर्नु पर्ने हुन्छ । योजना आफैमा केही महत्वाकांक्षी हुने भएता पनि आवधिक योजना निर्माण गर्दा {SMART} अर्थात (Specific, Measurable, Attainable, Realistic, and Time bound) को सिद्धान्तलाई अनुशरण गर्न सकेको खण्डमा परिणाममुखि योजना निर्माण हुने गर्दछन् ।

आवधिक योजनाले नगरपालिकाको गतिलाई स्पष्ट दिशाबोध गर्दछ । यसले विकासका समग्र पक्षलाई समेट्ने र यो बहुवर्षीय हुने भएको हुँदा आवधिक योजनालाई योजना बैंकको रुपमा पनि लिन सकिन्छ। आवधिक योजना मूलतः स्थानगत विशेषताहरुमा आधारित एकीकृत र बहु-विषयगत योजना भएकोले निश्चित अवधिभित्र के कस्ता कामहरु, कति मात्रामा, कति लगानीमा, र उक्त लगानी व्यवस्थापनको स्रोत अनुमान मार्फत तयार हुने भएकोले आवधिक योजना स्थानीय जनचाहनाको प्रत्यक्ष प्रतिबिम्ब हो र यो वार्षिक योजना जस्तो विस्तृत र खास आयोजनागत नभएर मागर्दशकको रुपमा तयार गरिन्छ ।

१.२ आवधिक योजनाको उद्देश्य

स्थानीय तहको योजनाबद्ध विकास प्रयास र प्रक्रियालाई मार्गदर्शन गर्नु आवधिक योजनाको प्रमुख उद्देश्य रहेको छ । संघिय सरकारले लिएको समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली का साथै कर्णाली प्रदेश सरकारको समृद्ध कर्णाली, सुखारी कर्णालीबासीको दीर्घकालीन सोच हासिल गर्न नगरपालिकामा उपलब्ध स्रोत, साधन र क्षमता एवं प्रादेशिक तथा संघीय सरकारबाट प्राप्तहुने आर्थिक, तथा प्राविधिक सहयोगलाई योनजाबद्ध र प्राथमिकताका आधारमा एकीकृत तथा व्यवस्थित रूपमा परिचालन गर्दै **"सुख र समृद्धिको अठोट, समुन्नत गुर्भाकोट"** भन्ने नगरपालिकाको दीर्घकालिन सोचलाई व्यबहारमा उतार्दै संघीय राज्य व्यवस्था अन्तर्गत स्थानीयस्तरको आर्थिक, पूर्वाधार तथा सामाजिक विकास संस्थागत रूपले लक्ष्य अनुसार तीव्र गतिमा अघि बढाउनु यस आवधिक योजनाको मुख्य उद्देश्य रहेको छ । आवधिक योजना तयारी गर्नुका विशिष्ट उद्देश्यहरु यस प्रकार रहेका छन् :

- ❖ स्थानीय तहले दीर्घकालिन सोच तयार गरि सोहि सोच पूरा गर्न रणनीतिक तथा कार्यनीतिका आधारमा अल्पकालिन, मध्यमकालिन तथा दीर्घकालिन योजनाहरु सहभागितामूलक तरिकाले छनौट गर्न,
- ❖ छनौट गरिएका योजनाहरु कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने लागतको प्रक्षेपण र स्रोत विश्लेषण गरि स्रोत सहभागिताको आँकलन गर्न,
- ❖ विकासमूलक गतिविधिहरु एकिकृत तरिकाले नगरपालिकाको नेतृत्वमा एकद्वार प्रणाली अनुसार सञ्चालन गर्न ।

१.३ नगरपालिका समृद्धिका आधारहरु

मध्य पहाडी र समथर भूमि समेत रहेको यस गुर्भाकोट नगरपालिकाको समग्र विकास मार्फत समृद्ध नगरपालिका निर्माण गर्न लिइने समृद्धिका आधारहरु यस प्रकार हुनेछन् :

- ❖ पुस्ता हस्तान्तरणको सुनिश्चितता सहित कृषिमा व्यवसायिकरण र वजारीकरणमा जोड
- ❖ दिगो वन तथा वातावरण संरक्षण र सदुपयोग
- ❖ जलस्रोतको सदुपयोग र ग्रामीण विद्युतीकरण
- ❖ गुणस्तरीय सडक सञ्जालीकरण
- ❖ पर्यटन र उद्यमशिलता विकास
- ❖ दक्ष सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन र यूवा उद्यमशीलता
- ❖ जनसङ्ख्या व्यवस्थापन र स्वास्थ्य प्रति सचेत नागरिक तयार
- ❖ गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चिता र स्वरोजगारमुखि शिक्षामा जोड
- ❖ सार्वजनिक वित्तको सहि सदुपयोग र पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको सुशासनको सुनिश्चितता।
- ❖ Public Private Partnership (3P) मोडलमा आधारित विकास प्रणालीमा जोड दिँदा स्थानीय युवाहरुले समग्र राष्ट्र निर्माणका लागि योगदान दिन सक्ने वातावरण निर्माण

१.४ आवधिक योजना तर्जुमाका मार्गदर्शक आधारहरु

यस गुर्भाकोट नगरपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमाका मार्गदर्शक आधारहरु यस प्रकार रहेका छन् :

- ❖ नेपालको संविधान २०७२
- ❖ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४
- ❖ दिगो विकासका लक्ष्य लगायत नेपालले अन्तराष्ट्रियस्तरमा गरेका प्रतिबद्धताहरु

- ❖ दीर्घकालीन सोँच सहितको पन्ध्रौं राष्ट्रिय आवधिक योजना
- ❖ दीर्घकालीन सोँच सहितको पहिलो प्रादेशिक आवधिक योजना
- ❖ नगरपालिकाले विगतमा तयार गरेका नीति तथा कार्यक्रमहरु
- ❖ नगरपालिकाको आवधिक योजना तयार गर्ने क्रममा विभिन्न चरणहरुका गरिएका छलफलहरु
- ❖ नगरपालिकाले तयार गरेका वार्षिक योजना, वार्षिक बजेट
- ❖ शाखागत वार्षिक प्रगति विवरण तथा प्रतिवेदनहरु

१.५ आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया

योजना तर्जूमा गर्दा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा २४(५) को सहभागिता सम्बन्धी प्रावधानहरु अनुसरण गरिएकोछ । वडास्तरिय भेला आयोजना गर्दा स्थानीय सरोकारवाला निकायहरुको समान र अर्थपूर्ण सहभागिताको सुनिश्चितता गरिएकोछ । दिगो विकासका लक्ष्य र परिमाणात्मक लक्ष्य अनि सूचकहरुले तोकेका सवै सिमान्तकृत तथा लोपोन्मुख वर्ग, महिला, युवा, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा जेष्ठ नागरिकहरुको सहभागितामा आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, पूर्वाधार विकास, वन तथा वातावरण संरक्षण र विपद् व्यवस्थापन र संस्थागत सुशासनका क्षेत्रमा स्थानीय समुदाय र सरोकारवाला पक्षको गुनासा एवम मागहरु समावेश हुनेगरि योजनाहरु सङ्कलन गरिएको छ। यसका अतिरिक्त नगरपालिकामा भएका विषयगत समितिहरुसँगको अन्तरक्रियात्मक छलफलबाट समुदायस्तरबाट आएका योजनाहरुको समिक्षा गरि ती योजनाहरुलाई अल्पकालिन, मध्यमकालिन र दीर्घकालिन समयमा समापन हुने आधारमा वर्गिकरण गरि वस्तुनिष्ठ तरिकाले योजनाहरुलाई समूहमा एकिकृत गरिएको छ ।यो आवधिक योजना तयारीका क्रममा अपनाइएको प्रक्रिया यस अनुसार रहेकोछः

१.५.१ सन्दर्भ सामग्रीको अध्ययन

आवधिक योजना तर्जुमाका लागि गुर्भाकोट नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, भौगोलिक, प्राकृतिक लगायतका सम्भावनाका विविध पक्षको समीक्षा गरियो । यसका अतिरिक्त गुर्भाकोट नगरपालिकाको समग्र सम्भावना तथा चुनौतीका क्षेत्रको विश्लेषणका साथै नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्तिय आयोग अन्तर्गतका ऐन, कानून तथा निर्देशिका, प्रदेश सरकारका नीति तथा कार्यक्रम, गुर्भाकोट नगरपालिकासँग सिमाना जोडिएका स्थानीय सरकारका नीति तथा कार्यक्रम, राष्ट्रिय योजना आयोग अन्तर्गतका आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशिका तथा अन्य सम्बन्धीत स्रोत सामाग्रीहरुको अध्ययन गरियो। उल्लिखित अध्ययनहरुको आधारमा गुर्भाकोट नगरपालिकाले अंगिकार गर्नुपर्ने नीति तथा कार्यक्रमहरुको विश्लेषण गरियो ।

१.५.२ वहुसरोकारवालाहरुसँगको प्रारम्भिक छलफल तथा अभिमुखीकरण

प्रारम्भिक चरणमा नगरपालिका कार्यालयको आयोजनामा मिति २०७९ पौष २१ गुर्भाकोट नगरपालिकाको हलमा बहुसरोकारवालाहरुसँग योजना निर्माणको सैद्धन्तिक पक्षलाई समेटेर नगरपालिकाका सरोकारवाला (कार्यपालिका सदस्य, राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, विषयगत शाखाका प्रमुख, स्थानीय जानकार, संस्थाका प्रतिनिधि, शिक्षक, कृषक समूह, महिला तथा लक्षित वर्गका प्रतिनिधि आदि) को सहभागितामा भएको उक्त छलफलमा संघिय संरचना अन्तर्गत स्थापित स्थानीय सरकारहरुले अवलम्बन गर्नुपर्ने योजनाबद्ध विकासको आवश्यकताको बारेमा अन्तरक्रियात्मक छलफल गरिएको थियो ।

१.५.३ तथ्याङ्क संकलन तथा वस्तुस्थिती विश्लेषण

आवधिक योजना तर्जुमा पूर्व नगरपालिकाको जनसांखिक, आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार, वन वातावरण तथा संस्थागत विकास सम्बन्धी आधारभूत तथ्याङ्क संकलनका लागि नगरपालिकामा भएका पूर्व सूचनाहरुको जानकारी प्राप्त गरियो । तथ्यमा आधारित योजनाले मात्र नगरपालिकाको सोंच र लक्ष्यलाई दिशाबोध गर्न सक्ने भएकाले नगरपालिकाले उपलब्ध गराएका तथ्याङ्कका आधारमा नगरपालिकाको वस्तुस्थिती विश्लेषणको कार्यलाई पनि अघि बढाईयो ।

१.५.४ वडा स्तरीय परामर्श भेला

गुर्भाकोट नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, पुरातात्विक, ऐतिहासिक, प्राविधिक, भौगोलिक, मानवीय र प्राकृतिक श्रोतको वर्तमान अवस्थाको आंकलन गर्दै आवधिक योजना तर्जुमा कार्यका लागि वडा-वडाको वस्तुस्थिति विश्लेषणका लागि २०७९ पुस २२ देखि २८ गते गतेसम्म प्रत्येक वडासँग सम्बन्धीत वडाका जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, स्थानीय जानीफकार, विभिन्न संघ संस्थाका प्रतिनिधि, नीजि क्षेत्र, उद्यमी, आमा/महिला समूहका प्रतिनिधिहरु, कृषक समूह आदिको उपस्थितिमा वडास्तरीय परामर्श भेला आयोजना गरिएको थियो ।

१.५.५ आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला

गुर्भाकोट नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, पुरातात्विक, ऐतिहासिक, प्राविधिक, भौगोलिक, मानवीय र प्राकृतिक श्रोतको वर्तमान अवस्थाको वस्तुपरक विश्लेषण, सोको आधारमा दीर्घकालीन सोंच, आवधिक लक्ष्य, विषय क्षेत्रगत उद्देश्य, रणनीति, समष्टिगत लक्ष्य सहित कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्ने उद्देश्यले २०८० बैशाख १७ गते सम्म राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, नगरपालिका, कार्यपालिका, स्थानीय बुद्धिजिवी वर्ग, विभिन्न संघ संस्थाका प्रतिनिधि, नीजि क्षेत्र, उद्यमी, आमा/महिला समूहका प्रतिनिधिहरु, कृषक समूह आदिको उपस्थितिमा योजना तर्जुमा कार्यशालाको आयोजना गरिएको थियो । यो कार्यशाला पश्चात विषयगत समितिहरुसँग अन्तरक्रियात्मक छलफल गरि समुदायस्तरबाट आएका योजनाहरुको विषयमा

छलफल गरि विषयगत शाखाहरुका अल्पकालिन, मध्यम र दिर्घकालीन योजनाहरु समेत समावेश गर्ने काम भएको थियो ।

१.५.६ तथ्याङ्कको प्रशोधन, विश्लेषण तथा मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी

नगरपालिका स्तरीय कार्यशालाले निर्धारण गरेको दुरदृष्टी, लक्ष्यलाई दृष्टिगत गरि विषयगत क्षेत्रहरुका अवसर र चुनौतीको विश्लेषणका आधारमा समूहबाट आएका विषयगत उद्देश्य, रणनीति र प्रमुख कार्यक्रमहरु, उपलव्ध मापनका सूचकहरुलाई विष्तृत छलफल गरि अन्तिम रुप दिईयो । यसका अतिरिक्त अन्तरपालिका, प्रदेश तथा संघीय सरकारसँग सरोकार राख्ने योजनाहरु, पालिकाले सेवाग्राहीलाई सेवा प्रदान गर्न आवश्यक पर्न जाने पालिकाको प्रशासनिक भौतिक पूर्वाधार, संस्थागत विकास र मानव श्रोत संसाधनको विकास र व्यवस्थापनलाई पनि छलफल गरिएको थियो। यसको साथै आवधिक योजनाको लागि आवश्यक पर्ने जिआईएस नक्साहरु तयार गरिएको छ। अन्तमा, गुर्भाकोट नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण तथा कार्यशालाबाट निर्माण गरिएका दस्ताबेजको सहयोगमा नगरपालिकाको पाँच वर्षे (२०८०/०८१-२०८४/०८५) मस्यौदा योजना तयार गरियो ।

१.५.७ प्रमाणीकरण कार्यशाला

माथि उल्लिखित अध्ययनका सम्पूर्ण क्रियाकलापहरु पुरा गरी तयार गरिएको आवधिक योजनाको खाकाको प्रमाणीकरणका लागि गुर्भाकोट नगरपालिकाका सम्बन्धीत सरोकारवालाहरुको सहभागितामा मिति २०८०/०२/१२ गते प्रतिवेदन प्रमाणीकरण गोष्ठीको आयोजना गरिएको थियो। प्रमाणीकरण गोष्ठीमा नगरपालिकाको आवधिक योजनामा समावेश हुने सम्पूर्ण विषयवस्तु तथा अध्ययनको सम्पूर्ण प्रारुप प्रस्तुत गरि सरोकारवालाबाट प्राप्त सल्लाह सुझावलाई समेटेर आवधिक योजनाको प्रमाणिकरण गरिएको थियो।

१.५.८ अन्तिम प्रतिवेदन पेश

प्रतिवेदनको मस्यौदा खाकामा भएको छलफल तथा सुझावहरुलाई समावेश गरि अन्तिम प्रतिवेदन तयार पारी नगरपालिकामा पेश गरियो ।

परिच्छेद २

नगरपालिकाको विकासको विद्यमान स्थिति र उपलब्धिको समीक्षा

२.१ नगरपालिकाको परिचय

सुर्खेत जिल्लाको सदरमुकाम वीरेन्द्रनगर देखि पुर्व क्षेत्रमा अवस्थित यो गुर्भाकोट नगरपालिका जनसंख्याका दृष्टिकोणले कर्णाली प्रदेशको दोश्रो ठुलो नगरपालिका हो । साविकका दहचौर, गुमी, घुमखहरे र मेहेलकुना गा.वि.स.हरुलाई समावेश गरि २०७२ असोजमा तत्कालिन शुभाघाट गंगामाला नगरपालिका बनेको थियो भने पछि स्थानीय तहको पूनसंरचना हुँदा यसमा २०७३ फागुन २७ मा साविकका सहारे, मालारानी र धारापानी गा.वि.स.हरुलाई थपगरी गुर्भाकोट नगरपालिका बनेको हो। यसको अक्षांश २८० ३३' उत्तर देखि २८० ५३' उत्तर सम्म र देशान्नतर ८१० ८१' पूर्व देखि ८१० ९९' पूर्व सम्म फैलिएको छ । २०७८ सालको राष्ट्रिय जनगणना अनुसार यस नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ४८ हजार २ सय १६ जना रहेकोमा पुरुष २२ हजार १ सय ८३ जना र महिला २६ हजार ३३ जना रहेका छन् भने क्षेत्रफल २२८.६० वर्ग कि मि रहेको छ । कृषि, पशुपालन, व्यापार, उद्योग, पर्यटन, व्यवसायिक माध्यमबाट यस क्षेत्रका मानिसहरुको जिविकोपार्जन भएको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा सबै प्रकारका जातजातीहरुको मिश्रित प्रकारको बसोबास रहेको देखिन्छ । विशेषगरी ब्राह्मण, क्षेत्री, मगर दलित र राजीहरुको उच्च बसोबास रहेको छ । यस क्षेत्रमा मगरहरुको उल्लेखनीय बसोबास रहेको पाईन्छ । यस क्षेत्रका समुदायले नेपाली भाषालाई मातृभाषाको रुपमा प्रयोग गरेको पाईन्छ भने मगर भाषाको प्रयोग पनि प्रचलनमा रहेको छ । यस क्षेत्रमा खेतीयोग्य जमिन भए पनि सिचांईको अभाव तथा उच्च आधुनिक प्रविधिको अभावमा यहाँका मानिसहरु जिविकोपार्जनका लागि व्यवसाय, कृषि, पशुपालन, ज्याला मजदुरीका अतिरिक्त अन्य बैकल्पिक रोजगारीका अवसरहरु खोजिगरेको पाईन्छ ।

२.१.१ भौगोलिक अवस्था, राजनीतिक र प्रशासनिक संरचना,

यस क्षेत्रको ऐतिहासिक बाइसे राज्यको रुपमा रहेको गुर्भाकोटबाट यस नगरपालिकाको नामाकरण गरेको देखिन्छ । प्रारम्भमा यो गुर्भाकोट क्षेत्र सल्यान जिल्लामा रहे पनि २०१८ सालमा नेपाललाई १४ अञ्चल ७५ जिल्लामा विभाजन गर्ने क्रममा यो क्षेत्र सुर्खेत जिल्लामा गाभिएको इतिहास छ ।

गुर्भाकोट नगरपालिका समुद्र सतहबाट करिव ५०० मिटर ९९(शुभाघाट) देखि २३६७मिटर (भोटेचुली) उचाइमा अवस्थित प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक उत्कृष्टता बोकेको क्षेत्र हो । भौगोगिक अवस्थितिका हिसाबले सुर्खेत जिल्ला सदरमुकाम वीरेन्द्रनगर देखि पूर्वमा पर्ने गुर्भाकोट नगरपालिकाको अक्षांश २८० ३३' उत्तर देखि २८० ५३' उत्तर सम्म र देशान्तर ८१० ८१' पूर्व देखि ८१० ९९' पूर्व सम्म

फैलिएको छ । यस नगरपालिकाको पूर्वमा वनगाड कुपिण्डे नगरपालिका सल्यान जिल्ला, पश्चिममा भेरीगंगा र लेखवेशी नगरपालिका , उत्तरमा सिम्ता र चिङ्गाड गाउपालिका र दक्षिणमा कालीमाटी गाउपालिका सल्यान जिल्ला रहेको छ । सुर्खेत जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको ९.३२ प्रतिशत भूभाग ओगट्ने यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल २२८.६० वर्ग किमी रहेको छ। नगरपालिकाको वडागत क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १ वडा अनुसारको क्षेत्रफल

वडा नं.	साविकका गा.वि.स.हरु	साविकका वडाहरु	हालका वडाहरुको क्षेत्रफल
१	मालारानी	१—५	१३.१६ वर्ग कि.मि.
२	मालारानी	६—९	१७.१० वर्ग कि.मि.
३	धारापानी	१—९	१९.७ वर्ग कि.मि.
४	सहारे	४—६	२३.१ वर्ग कि.मि.
५	सहारे	१—३	१५.६ वर्ग कि.मि.
६	शुभाघाट गंगामाला न.पा.	१५ र १६	१६.६२ वर्ग कि.मि.
७	शुभाघाट गंगामाला न.पा	१३ र १४	६.२२ वर्ग कि.मि.
८	शुभाघाट गंगामाला न.पा	११ र १२	६.३२ वर्ग कि.मि.
९	सहारे	७—९	१५.८ वर्ग कि.मि.
१०	शुभाघाट गंगामाला न.पा.	३	७.३५ वर्ग कि.मि.
११	शुभाघाट गंगामाला न.पा.	१ र २	३०.०६ वर्ग कि.मि.
१२	शुभाघाट गंगामाला न.पा.	४,५ र ६	२२.१४ वर्ग कि.मि.
१३	शुभाघाट गंगामाला न.पा.	७ र ८	७.३७ वर्ग कि.मि.
१४	शुभाघाट गंगामाला न.पा.	९ र १०	२८.०८ वर्ग कि.मि.
जम्मा			२२८.६० वर्ग कि.मि.

श्रोतः स्थानीय तह पुनर्संरचना आयोगको प्रतिवेदन २०७३

साविकका वडाहरुको क्षेत्रफल हेर्दा गुर्भाकोट नगरपालिकाका विभिन्न १४ वटा वडाहरुमा विभाजना भएकोमा क्षेत्रफलका हिसाबले सबैभन्दा ठुलो वडा ११ नं. हो जसको क्षेत्रफल ३०.०६ वर्ग किलोमिटर रहेको छ भने सवैभन्दा सानो वडा ७ नं. हो जसको क्षेत्रफल ६.२२ वर्ग किलोमिटर रहेको छ । यस गुर्भाकोट नगरपालिकाको उत्तरी भाग महाभारत पर्वत श्रृखला देखि दक्षिणी भाग चुरे पर्वत श्रृंखलासंग जोडिएको छ । यो नगरपालिका दक्षिणी भाग चुरे पर्वत देखि महाभारतपर्वत सम्म फैलिएको हुनाले उत्तर दिशाबाट दक्षिण तर्फ भिरालो परेको भू्वनावट रहेकोछ । यस नगरपालिकाको महाभारत श्रृंखलामा पर्ने जमिन भिरालो तथा कृषि कार्यका लागि अनुपयुक्त खालको छ भने दक्षिण तिरको चुरे श्रृंखला पनि भिरालो तर उत्तरको भन्दा केहि मात्रामा कृषि कार्यका लागि उपयुक्त खालको

भू(बनावट रहेको छ । बिचको समथर भू-भाग कृषिको लागि उपयुक्त हुनको साथै यातयातको राम्रो सुविधाले गर्दा यस क्षेत्रको जनघनत्व पनि बढी रहेकोछ। यहाँको माटोको बनावट हेर्दा बलौटे, चिम्टयाइलो, रातोमाटो, खैरोमाटो आदी खालको माटो पाईन्छ। यस नगरपालिकाको वडा नं. २ र ४ उत्पादनका दृष्टिले सवै भन्दा राम्रा मानिन्छन भने वडा नं. ५ को गोचेखोला आसपास पनि उत्पादन राम्रो हुने क्षेत्रमा पर्दछन। त्यसैगरी वडा नं.१३ को भम्का, वडा नं. १२ को शुभाघाट क्षेत्र वडा नं.१० को भेडावारी, वडा नं. ११ को आँपसोती, वर्मगार वडा नं.६ को तोरीमुले क्षेत्र समेत कृषि उत्पादनका दृष्टिले उत्तम क्षेत्र भित्र पर्दछन। वडा नं.१,२,४,५ को सिमाना भएर वग्ने गोचेखोला वडा नं.११ भएर वग्ने सिमखोला, लेकवेसी न.पा. र यस गुर्भाकोट न.पा. को सिमाना भै वग्ने खहरेखोला सिचाई र खानेपानीका प्रमुख स्रोत हुन। वर्षायामका लागि वडा नं.१४ उदगम स्थल भै वडा नं.१३ र १२ भै वग्ने वेतेनी खोला समेत सिचाई र खानेपानीको स्रोतका रुपमा रही आएको छ। त्यसैगरी ठूला नदीमा यस नगरपालिकाको उत्तर पूर्व बाट भेरी नदी बग्दै दक्षिण पश्चिम हुदै भेरीगङ्गा नगरपालिका, वराहताल गाउपालिका, पंचपुरी नगरपालिका हुँदै कर्णालीमा मिसिन्छ ।

चित्र १ गुर्भाकोट नगरपालिकाको नक्शा

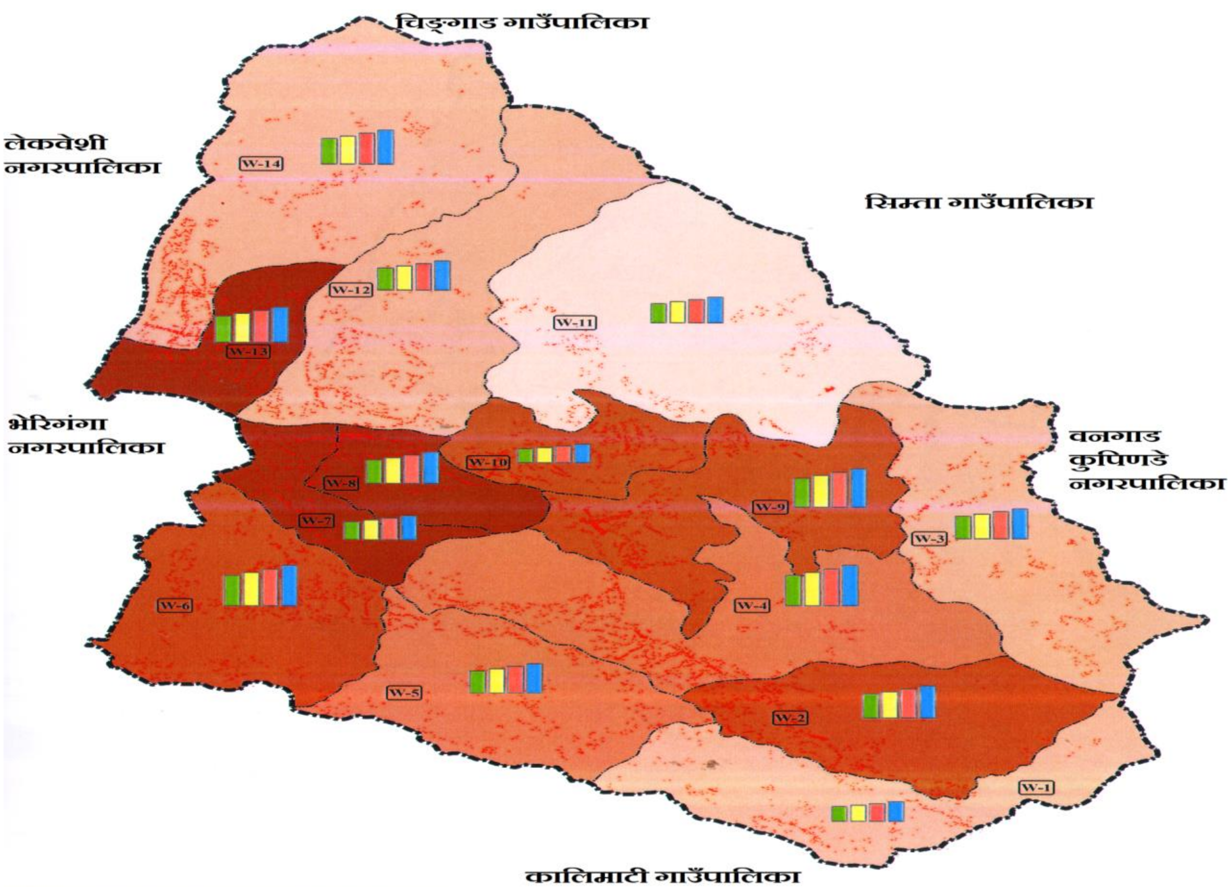

गुर्भाकोट नगरपालिका कर्णाली प्रदेश अन्तरगत सुर्खेत जिल्लाको मध्य पूर्वि भागमा अवस्थित रहेको छ। कुल १४ वटा वडामा विभाजित यो नगरपालिका सुर्खेत जिल्लामा विद्यमान ४ नगरपालिकाहरु र ५ गाउँपालिकाहरु गरी कुल ९ स्थानीय तहमध्येको एक हो। नगरपालिकाको केन्द्र शुभाघाटमा रहेकोछ। साविकको संरचना अनुसार नेपालको मध्यपश्चिम विकास क्षेत्रमा पर्ने भेरी अञ्चलमा रहेको यो नगरपालिका जिल्ला भित्रको प्रतिनिधि सभा निर्वाचन प्रयोजनका लागि जिल्लाको निर्वाचन क्षेत्र १ र कर्णाली प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र १ क अन्तर्गत रहेको छ ।

२.१.२ प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक सम्पदा

प्राकृतिक स्रोतका हिसावले सम्पन्न गुर्भाकोट नगरपालिकामा दुईवटा प्राकृतिक तालका साथै एक दर्जनभन्दा बढी साना ठूला नदी तथा खोलाहरू, वालुवा लगायतका नदीजन्य खनिज, चरीचरण क्षेत्र जस्ता स्रोतहरु रहेका छन् । नगरपालिकाको वडा नं. १ देखि १४ सम्म विभिन्न सामुदायिक वनहरुले प्राकृतिक स्रोतका महत्वलाई जोगाएको देखिन्छ भने जलस्रोतका दृष्टिले भेरी नदी प्रमुख रहेको छ । खोलाहरुमा गोचेखोला, घुमखहरे खोला, कुर्मिखोला जस्ता प्रमुख खोला लगायतका साना सहायक खोला रहेका छन्। वडा नं. १ मा रहेको राम्रीकाँडा दह, वडा नं. १३ मा रहेको सैया ताल र वडा नं. ११ मा रहेको सिमखोला पनि यस नगरपालिका भित्रका प्राकृतिक सम्पदाहरुमा पर्दछन् ।

२.१.३ जनसांख्यिक अवस्था

कर्णाली प्रदेशको प्रदेश राजधानीका रुपमा रहेको सुर्खेत जिल्लाको कुल जनसंख्याको ११.८२ प्रतिशत जनसंख्या यस नगरपालिकामा रहेको छ। खास गरी यस नगरपालिकाको उत्पादन कम तथा जीवन यापनका लागि भौगोलिक दृष्टिले असहज क्षेत्र वडा नं. ३, १, वडा नं. ११ को आँपगैरा, भित्रीखोला, वडा नं. १४ को पण्डितकाल्ना, क्षेत्र वडा नं.५ को गोचेखोला आसपास भन्दा माथिल्लो भागमा वसोवास क्षेत्र पातलो छ। त्यसैगरी अन्य वडाहरुमा वसोवास घना रहेको छ। वडा नं. ६ को वडाखोली, वडा नं. ७ को गोकुलपुर क्षेत्र, वडा नं.८ को मेहलकुना, खटाङ क्षेत्र, वडा नं.९ को वोटेचौर, पोखरे वडा नं. १० को भेडावारी,डाफे, वडा नं. १२ को शुभाघाट, ज्यामीरे, वडा नं.१३ को शिवनगर, भम्का, वडा नं. १४ को कृष्णनगर, आम्बासा लगायतका स्थान उच्च जनघनत्व रहेका वसोवास क्षेत्र रहेका छन ।

(क) वडागत जनसंख्याको विवरण

तालिका २ नगरपालिकाको वडागत जनसंख्या विवरण

वडा नं.	नगरपालिका	राष्ट्रिय जनगणना २०६८				राष्ट्रिय जनगणना २०७८			
		जम्मा	पुरुष	महिला	जनघनत्व	जम्मा	पुरुष	महिला	जनघनत्व
१	गुर्भाकोट	१९९२	९६९	१०२३	६६.४०	१७७०	८०६	९६४	१३४.५
२	गुर्भाकोट	३२८५	१५५०	१७३५	१०९.५०	३४६१	१५८०	१८८१	२०२.४
३	गुर्भाकोट	३०७३	१४५६	१६१७	१६१.७४	२८६५	१३६०	१५०५	१४५.४
४	गुर्भाकोट	४१२६	१९३१	२१९५	७६.४१	४३६०	२०९९	२२६१	१८८.७
५	गुर्भाकोट	२९९०	१३९२	१५९८	५५.३७	३२१५	१५३३	१६८२	२०६.०
६	गुर्भाकोट	४१२३	१८२६	२२९७	१४२.१७	४५५२	२०४०	२५१२	२७३.८
७	गुर्भाकोट	२४७८	१०७६	१४०२	८५.४५	३१७१	१४४३	१७२८	५०९.८
८	गुर्भाकोट	३२१४	१३७८	१८३६	११०.८३	४३२६	२०४४	२२८२	६८४.५
९	गुर्भाकोट	३९६०	१८५९	२१०१	७३.३३	४५२८	२१२१	२४०७	२८६.६
१०	गुर्भाकोट	२५८९	१११२	१४७७	६९.९७	२०६८	९०८	११६०	२८१.३
११	गुर्भाकोट	१९२४	८५८	१०६६	५२.००	२६५३	१२२५	१४२८	८८.३
१२	गुर्भाकोट	२९७६	१३२७	१६४९	१३५.२७	३२१६	१४३०	१७८६	१४५.३
१३	गुर्भाकोट	३५८६	१५७९	२००७	१०२.४६	४५३४	१९८५	२५४९	६१६.०
१४	गुर्भाकोट	३४४९	१५६९	१८८०	९८.४५	३४९७	१६०९	१८८८	१२४.६
नगरपालिकाको		४३७६५	१९८८२	२३८८३	१९१	४८२१६	२२१८३	२६०३३	२१०.९

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८ र २०७८

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस गुर्भाकोट नगरपालिकाको जम्मा जनसंख्या ४८२१६ रहेको छ । जम्मा घरपरिवार संख्या ११७९८ रहेको देखिन्छ । लैंगिक अर्थात महिला/पुरुष अनुपात (प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको संख्या) को विश्लेषण गर्दा ८५.२१ रहेको देखिन्छ । परिवारको औषत आकार ४.०९ र जनघनत्व २११ रहेको देखिन्छ ।

(ख) नगरपालिकामा बसोवास गर्ने जनसंख्याको उमेरगत विवरण

तालिका ३ उमेर अनुसार जनसंख्या विवरण

क्र. नं.	**उमेर समुह**	**जनसंख्या**		
		महिला	**पुरुष**	**जम्मा**
१	००-०४	२०८०	२२९८	४३७८
२	०५-०९	२२२८	२३५७	४५८५

क्र. नं.	उमेर समुह	जनसंख्या		
		महिला	पुरुष	जम्मा
३	१०-१४	२७४९	२७४९	५४९८
४	१५-१९	२९५४	२६०५	५५५९
५	२०-२४	२७९२	१८८५	४६७७
६	२५-२९	२३१५	१५७९	३८९४
७	३०-३४	२०३८	१४२२	३४६०
८	३५-३९	१८४३	१२८०	३१२३
९	४०-४४	१५७२	१२४०	२८१२
१०	४५-४९	१२१७	९२८	२१४५
११	५०-५४	११३७	१००३	२१४०
१२	५५-५९	८७२	७७५	१६४७
१३	६०-६४	७३६	६८९	१४२५
१४	६५-७०	६५०	५५६	१२०६
१५	७०-७४	४५८	३९६	८५४
१६	७५-७९	२३६	२३७	४७३
१७	८०-८४	९०	१११	२०१
१८	८५-८९	३९	५८	९७
१९	९०-९५	१२	६	१८
२०	९५+ माथि	१५	९	२४
जम्मा		२६०३३	२२१८३	४८२१६

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८

माथिको उमेरगत जनसंख्याको तालिकालाई विश्लेषण गर्दा १५-१९ वर्षको उमेर समूहको जनसंख्या धेरै रहेको देखिन्छ । त्यस पश्चात १०-१४ वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या रहेको देखिन्छ ।

(ग) नगरपालिकामा बसोवास गर्ने अपाङ्गता भएका जनसंख्याको विवरण

समाजमा रहेका फरक क्षमता भएका नागरिक दयाका पात्र होईन तिनको सम्मानका लागि आवश्यक सामाग्री वितरण, आय आर्जन क्षमता अभिवृद्धि जस्ता कार्यक्रम संचालन गर्नका लागि तिनको वास्तविक विवरण अनिवार्य हुन्छ। तिन तहको सरकार मध्य नागरिकको नजिकको सरकार स्थानीय तहको सरकारसंग नागरिकको सोझै सम्पर्क हुने भएकाले योजना निर्माण वा कार्यक्रम लागु गर्दा वास्तविक विवरण अद्यावधिक वनाउनु जरुरी हुन्छ। फरक क्षमता भएका अर्थात अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको

बारेमा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस नगरपालिकाको विवरण देहाय अनुसार उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ४ अपाङ्गता भएका जनसंख्याको विवरण

क्र नं	अपाङ्गताको किसिम	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
१	शारिरिक अपाङ्ग	२३७	२५३	४९०	३४.५१
२	न्यून दृष्टि	१३४	१४२	२७६	१९.४४
३	वहिरोपना	६१	५७	११८	८.३१
४	न्यून श्रवण शक्ति	८५	९३	१७८	१२.५४
५	मनोसामाजिक अपाङ्ग	३२	२१	५३	३.७३
६	वहिरोपना एवं दृष्टिविहिन	६	१२	१८	१.२७
७	मानसिक एवं मनोसामाजिक	६३	४९	११२	७.८९
८	बौद्धिक अपाङ्ग	९	१०	१९	१.३४
९	अनुवंशीय	६	३	९	०.६३
१०	अटिजम	८	८	१६	१.१३
११	वहु अपाङ्गता	७१	६०	१३१	९.२३
जम्मा		७१२	७०८	१४२०	

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८

अपाङ्गता भएको जनसंख्याको विश्लेषण गर्दा सवै प्रकारको अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको संख्या १४२० रहेको छ भने लैंगिक रुपमा विश्लेषण गर्दा अपाङ्गता भएका महिला संख्या ७०८ जना र अपाङ्गता भएका पुरुषको संख्या ७१२ रहेको छ । अपाङ्गता भएका जम्मा जनसंख्याको ३४.५१ प्रतिशत अर्थात ४९० जना व्यक्तिहरु शारिरीक रुपमा अपाङ्गता भएका छन भने अर्को ठूलो हिस्सा अर्थात १९.४४ प्रतिशत न्यून दृष्टि भएका व्यक्तिहरु छन् । त्यसरी नै १२.५४ प्रतिशत अर्थात १७८ जना न्यून श्रवण शक्ति भएका व्यक्तिहरु रहेकाछन् । ९.२३ प्रतिशत अर्थात १३१ जनामा भने बहु अपाङ्गता रहेको देखिन्छ।

२.२ आर्थिक विकास अवस्था

२.२.१ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा

नगरपालिकाले आर्थिक वृद्धिको पहिलो आधार कृषिमा सुधारको नारालाई आत्मसाथ गर्दै कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रको विकासलाई जोड दिएको छ । व्यवसायिक नगदेबाली, पशुपंक्षी, मौरी पालन र जडिबुटिजन्य कृषि खेति उत्पादनको विस्तार तथा बजारीकरण नगरपालिकाको मुख्य प्राथमिकतामा रहेको छ । त्यसै गरी अर्गानिक कृषि प्रणालीको विकास, कृषि तथा पशु बिमा कार्यक्रम, प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण कार्यक्रम, एक गाउँ एक नमुना कृषि उत्पादन ब्लकको स्थापना जस्ता कार्यक्रमहरुलाई

प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाउँदै आएको देखिन्छ भने चालु आ.व.मा टनेल कृषि, थोपा सिँचाइ, कृषि शिविर कार्यक्रम, व्यवसायिक फलफुल र वेसार खेती कार्यक्रमलाई जोड दिएको छ। विभिन्न वडाहरुमा गाई/भैसी तथा बाख्रा फर्महरु सञ्चालनमा आएका छन् । प्रविधिको उपयोग कृषिमा सहयोग भन्ने अठोटलाई सार्थक तुल्याउन नगरपालिकाले कृषि तथा पशुपालनका लागि यान्त्रिकरणमा ५०% अनुदानमा कृषकहरुलाई सहयोग उपलब्ध गराउँदै आएकोछ । धान, मकै बालीको पकेट सञ्चालन गरि वीउँ उत्पादन कार्यलाई जोड दिइएको छ । कृषि र पशु विकास क्षेत्रमा व्यापक अनुदान सहयोग, साझेदारीबाट रोजगारी सृजना गरि गरिवी घटाउन पहल भएकोछ।

२.२.२ पर्यटन तथा साँस्कृतिक विकास

गुमी चुली, चमेरे गुफा, खैरेनी पार्क निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको छ । पर्यटन क्षेत्र आय आर्जनको प्रमुख श्रोतका रुपमा रही आएको छ। यसले आन्तरिक तथा वाह्य पर्यटक भित्र्याउने भै सेवा क्षेत्रवाट रोजगारी श्रृजना गरी आय आर्जन गराउन मूख्य भूमिका खेलेको छ। पर्यटनका लागि विभिन्न ऐतिहासिक वस्तु ,स्थान, ताल, पोखरी, गुफा लगायतका वस्तुको संरक्षण सम्वर्द्धन तथा प्रचार प्रसारमा जोड दिनु पर्छ।

२.२.३ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय र आपूर्ति

नगरपालिकामा स्थापना भई उद्योग, व्यापार, व्यवसाय र आपूर्तिमा कारोवार गरिरहेका उद्यमीहरुलाई दर्ता गर्ने कार्य अगाडि बढाइएको छ भने सो दर्ता भएका उद्यमीहरुबाट नियमित राजश्व सङ्कलन गर्ने र उद्यमीहरुलाई क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने कार्यलाई पनि जोड दिइएकोछ । यसका अतिरिक्त साना कृषि तथा पशुपालन उद्यमशिलता सञ्चालन गरिरहेका व्यवसायीहरुलाई अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यमा नगरपालिकाले तदारुकताका साथ काम गरिरहेकोछ । नगरपालिकाले उद्योग तथा उद्यमशिलताको विकासका लागि सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्रसँगको सहकार्यलाई विशेष जोड दिएको छ। सहकारीका मार्फत कृषि, पशुपालन र पशुजन्य उद्योगहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने, साना बचत तथा आयआर्जन, कुटिर उद्योगहरु तथा कृषिजन्य उद्योगहरुमा सहकारी क्षेत्रको लगानी बढाउने, नगर भित्र रहेका सहकारीहरुलाई प्रवर्द्धन गर्न लेखा व्यवस्थापन लगायतका तालिमहरु संचालन गर्ने, सहकारी क्षेत्रमा खुतुर्के वचत, सानो वचत, वाल बचत, दैनिक बचत, वृद्ध वचत, मौसमी वचत तथा महिलाहरुबाट गरिने विभिन्न घरायसी बचतहरुलाई एकिकृत गरी मुल पूँजीको रुपमा विकास गरी लगानीमा विस्तार गरी आय आर्जनमा टेवा पुग्ने खालका कार्यक्रमहरु संचालनमा ल्याउने लगायतका कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि सारेको छ ।

यस नगरपालिका अन्तर्गतका विभिन्न वस्तिहरुमा औधोगिक तथा व्यापार व्यवसायको लागि नभई नहुने आधारका रुपमा रहेको सडक, विद्युत, औधोगिक कच्चा पदार्थ लगायत अन्य आवश्यक सेवाको उचित व्यवस्थापन भई नसकेकाले उद्योग स्थापना तथा औधोगिक विकासमा कठिन देखिएको छ। यसका बाबजुद् पनि नागरिकहरुलाई उद्योगका माद्यामवाट रोजगारी सृजना गरी लक्षित वर्ग आय आर्जन गराउन उद्योग संचालन कार्यविधि स्वीकृत गरी उप-प्रमुख उद्यमशिलता कार्यक्रम लागु गरेको छ। यसवाट व्यवसायिक रुपमा सिलाई कटाई तालिम र प्रविधि हस्तान्तरण ढाँका कपडा बुनाई, पलम्वर तालिम, आरन संचालन तालिम, हाउस वायरिङ्ग तालिम, हाते टयाक्टर मर्मत र महिला अटोरिक्सा संचालन सम्वन्धि तालिम दिई नागरिकलाई रोजगार मार्फत आय आर्जनका कार्यहरुमा अगाडि बढाइएको छ। माथि उल्लेखित तालिममा रोजगारका लागि अटोरिक्सा वाहेकका तालिमका प्रशिक्षार्थिहरुलाई आवश्यक पर्ने सामान प्रविधि हस्तान्तरण समेत गरिएको छ।

२.२.४ आम्दानी, रोजगारी र वित्तीय सेवा

औषत बार्षिक पारिवारिक आम्दानी विवरण ः यस नगरपालिकामा बसोबास गर्ने अधिकांश मानिसको आम्दानी विवरण हेर्दा सानोतिनो रोजगारी र कृषि तथा पशुपालन व्यवसायबाट हुने आम्दानी प्रमुख देखिन्छ । धैरै जसो टोलहरुमा सहकारीको स्थापनाले गर्दा कुल आम्दानीको केहि न केहि भाग बचत गर्ने बानीको विकास भएकोछ । यसरी गरिने आम्दानीको विवरण सम्पूर्ण नगरपालिकाको तथ्याङ्क समाबेश हुने गरी प्राप्त हुन नसकेको हुनाले यसमा समाबेश गर्न सकिएको छैन ।

विप्रेषण (रेमिटान्स)को विवरण

यस नगरपालिका अन्तर्गतका विभिन्न टोलहरुबाट रोजगारीका लागि भारत तथा अन्य देशमा जाने प्रचलन रहेको छ। छोटो समयका लागि र सहजै आवतजावत गर्न सकिने भएको हुनाले बैदेशिक रोजगारीमा जानेहरु मध्ये ठुलो हिस्सा भारतमा काम गर्न जानेको रहेको छ भने केहि ब्यक्तिहरु खाडी लगायतका मुलुकमा समेत जाने गरेका छन । यसरी बर्षेनी कति जना बैदेशिक रोजगारका लागि विदेशिने गरेका छन र तिनीहरुको विप्रेषणको अवस्था कस्तो छ भन्ने विषयमा कुनै आधिकारिक तथ्याङ्क कुनै पनि निकायबाट प्राप्त हुन नसकेको भएता पनि वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त हुने रेमिटान्सले आम मानिसहरुको दैनिक जीवन सहज बनाएको छ ।

२.२.५ सहकारी

नगरपालिकाले उद्योग तथा उद्यमशिलताको विकासका लागि सहकारी क्षेत्रसँगको सहकार्यलाई विशेष जोड दिएको छ । नगरपालिकाले संघीय सरकाले लिएको ‚गाउँ गाउँमा सरकारी, घर घरमा भकारी‚ भन्ने सोचलाई साकार पार्न नगरपालिकाले समेत सहकारीका माध्यमवाट रोजगारी सृजना गर्न कृषि सहकारी

तथा अन्य सहकारीको प्रवर्द्धन गर्ने नीतिलाई आर्थिक विकासको मुल नीतिको रुपमा अगाडि सारेको छ । यस अन्तर्गत सहकारीका रुपमा कृषि, पशुपालन र पशुजन्य उद्योगहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने, साना बचत तथा आयआर्जन, कुटिर उद्योगहरु तथा कृषिजन्य उद्योगहरुमा सहकारी क्षेत्रको लगानी बढाउने, नगरपालिका भित्र रहेका सहकारीहरुलाई प्रवर्द्धन गर्न लेखा व्यवस्थापन लगायतका तालिमहरु संचालन गर्ने, सहकारी मार्फत सानो सानो वचत गरी घरायसी समस्या समाधान गर्न प्रोत्साह गर्न तथा महिलाहरु बाट गरिने विभिन्न घरायसी बचतहरुलाई एकिकृत गरी मुल पूँजीको रुपमा विकास गरी लगानीमा विस्तार गर्दै आय आर्जनमा टेवा पुग्ने खालका कार्यक्रमहरु संचालनमा ल्याउने लगायतका कार्यक्रमहरुलाई नगरपालिकाले प्राथमिकताका साथ अगाडि सारेको छ। यस नगरपालिकामा वचत तथा ऋण सहकारी २० वटा, वहुउद्देश्यीय सहकारी ६ वटा, कृषि/कृषि तथा पशुपालन सहकारी ३६ वटा, दूध उत्पादक सहकारी १ वटा, साना किसान सहकारी ७ वटा र जडिवुटि सहकारी ५ वटा गरि जम्मा ७५ वटा सहकारीहरु सञ्चालनमा रहेका छन् ।

२.३ सामाजिक विकासको अवस्था

२.३.१ स्वास्थ्य तथा पोषण

भौगोलिक दृष्टिले यो गुर्भाकोट नगरपालिका भेरीगंगा नगरपालिका, लेकवेशी नगरपालिका र सिम्ता गाउँपालिकाका साथै सल्यान जिल्लाको वनगाड कुपिण्डे दह नगरपालिका र कालीमाटी गाउँपालिकाको वीच केन्द्रमा पर्ने भएकोले स्वास्थ्य सेवा लिनका लागि ति स्थानीय तहका जनताहरुका लागि सहज हुने गरि यस नगरपालिकामा प्रदेश स्तरको ५० शैया वेड क्षमताको मेहलकुना अस्पताल वडा नं. ८ मा संचालनमा रहेको छ । यसका अतिरिक्त अन्य ६ वटा वडामा स्वास्थ्य चौकी संचालनमा रहेका छन। साथै ७ वटा वडामा संघिय सरकारको नीति अनुरुप आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रवाट स्थापना गरी सेवा संचालन भएका छन् । भौगोलिक रुपमा टाढा विकट क्षेत्रका नागरिकलाई न्यूनतम सेवा खोप लगायतका सेवा दिन शहरी स्वास्थ्य केन्द्रवाट सेवा प्रवाह भैरहेको छ। स्वास्थ्य चौकी र केहि आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रमा वर्थिङ सेन्टरको स्थापना गरी स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गर्न स्वास्थ्य चौकी आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र तथा शहरी स्वास्थ्य केन्द्रमा आवश्यक स्वास्थ्य उपकरणहरुको व्यवस्था, दीर्घरोगी तथा आर्थिक रुपमा विपन्न समुदायको स्वास्थ्यमा पहुँच विस्तारका लागि निःशुल्क औषधिको व्यवस्था, आयुर्वेद मार्फत जेष्ठ नागरिक सेवा कार्यक्रम, योग शिविर सञ्चालन आदि स्वास्थ्य क्षेत्रका प्रमुख उपलब्धि हुन । आँखा रोगीहरुका लागि आँखा उपचार केन्द्रवाट उपचार र समय समयमा आँखा शिविर संचालन गरी मोतिया विन्दु रोगको अप्रेशन गरी स्वास्थ्य क्षेत्रमा सेवा पुऱ्याएको छ।

मेहलकुना अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी गुमी, स्वास्थ्य चौकी दरचौर, स्वास्थ्य चौकी घुमखहरे, स्वास्थ्य चौकी सहारे, स्वास्थ्य चौकी मालारानी, स्वास्थ्य चौकी धारापानी, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र पण्डितकाल्ना, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र राम्रीकांडा, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र वोटेचौर, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र कोप्चि, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र वडाखोली, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र भेडावारी, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र पोखरीपाटा, शहरी स्वस्थ्य केन्द्र कोट, शहरी स्वस्थ्य केन्द्र टिमुरे, शहरी स्वास्थ्य केन्द्र वाईकाँडा, शहरी स्वस्थ्य केन्द्र आँपगैरा, शहरी स्वस्थ्य केन्द्र पिपलटाकुरा, नागरिक आरोग्य केन्द्र दहचौर, आँखा उपचार केन्द्र मेहलकुना यस नगरपालिकाका स्वास्थ्य सेवा दिने संस्थाहरु हुन ।

यस नगरपालिकामा हे.ई. छैठौं ६ जना, हे.ई. पाँचौं ६ जना, हे.ई. चौथो २४ जना, नर्सिङ् पाँचौं ६ जना, नर्सिङ् चौथो २२ जना, ल्याव टेक्निसियन २ जना र कार्यालय सहयोगी २८ जना गरि ९४ जना जनशक्तिले स्वास्थ्य क्षेत्रमा सेवा प्रदान गरिरहेका छन् ।

२.३.२ शैक्षिक विकास

गुर्भाकोट नगरपालिकाको शिक्षा शाखामा भएको जानकारी अनुसार साविकको प्राथमिक तह सञ्चालित सामुदायिक विद्यालय ५० र नीजि ६ वटा गरि जम्मा ५६ रहेका छन् भने साविकको निम्न माध्यामिक तह सञ्चालित सामुदायिक विद्यालय १५ र नीजि २ वटा गरि जम्मा १७ वटा रहेकाछन् । त्यसरी नै साविकको माध्यामिक तह सञ्चालित सामुदायिक १० र नीजि ५ वटा गरि १५ वटा रहेका छन् । यी १० वटा सामुदायिक माध्यामिक विद्यालय मध्ये ९ वटा विद्यालयमा ११ र १२ कक्षा सम्म अध्यापन गरिन्छ। त्यसरी नै गुर्भाकोट बहुमुखि क्याम्पस सहारे र भेरी बहुमुखि क्याम्पस गुमि गरि उच्च शिक्षा अध्ययन गराउने क्याम्पस २ वटा रहेकाछन् ।

साविकको प्राथमिक तह अर्थात ५ कक्षा सम्म अध्ययनरत जम्मा बालबालिकाहरु ५३७२ जना रहेका छन् जस मध्ये छात्राको संख्या २७२३ रहेको छ भने छात्रको संख्या २६४९ रहेको छ । त्यसै गरि निम्न माध्यामिक तथा माध्यामिक तहमा अध्ययनरत जम्मा बालबालिकाहरु ५६८८ जना रहेका छन् जस मध्ये छात्राको संख्या २९१० रहेको छ भने छात्रको संख्या २७७८ रहेको छ । साविकको उच्च माध्यामिक अर्थात कक्षा ११ र १२ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको संख्या जम्मा २०५५ रहेको छ जसमध्ये छात्राको संख्या ११०२ र छात्रको संख्या ९५३ रहेको छ । यी बालबालिकाहरुलाई पठनपाठन गराउने शिक्षक-शिक्षिकाहरु मध्ये प्राथमिक तहमा २२८ जना, निम्न माध्यामिक तहमा ५९ जना र माध्यामिक तहमा ४० जना रहेकाछन् ।

यसका अतिरिक्त २ वटा प्राविधिक शिक्षालय मार्फत प्राविधिक शिक्षा प्रदान हुदै आएको छ भने अटोमोवाइल इन्जिनियरिङ् शिक्षाको स्थापनाका लागि नगरपालिकाले कार्य अगाडि बढाएकोछ ।

बालविकासको अनुभव सहित कक्षा १ मा भर्ना हुने विद्यार्थी संख्या ९७% पुगेको छ । विद्यालय उमेर समूहका बालबालिकाहरुको भर्नादर ९५% पुगेको छ । बालविकास देखि कक्षा ५ सम्मका करिव ६१६२ जना बालबालिकाहरुले दिवा खाजा सहित अध्ययन गर्ने मौका पाएका छन् । शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि कार्य सम्पादनका आधारमा ५ वटा विद्यालयलाई अनुदान उपलब्ध गराइएको छ । शिक्षक अभावलाई पूर्ति गर्न आधारभूत तहमा १५ जना र माध्यामिक तहमा ४ जना शिक्षकको व्यवस्थापनका लागि नगरपालिकाले बजेट छुट्टयाउदै आएकोछ । वालविकास शिक्षाको प्रवर्द्धनका लागि ४ वटा वालविकास कक्षा नगरपालिकाको अनुदानमा सञ्चालन गरिएका छन् ।

२.३.३ खानेपानी तथा सरसफाइ

स्वच्छ सफा खानेपानी नगरवासीलाई पुरयाउने उद्देश्यकासाथ यस नगरपालिका वडा नं. ६, ७, ८ र ९ मा संचालित शुभाघाट साना शहरी खानेपानी आयोजना सम्पन्न भै खानेपानीका निजी धारा मार्फत खानेपानी वितरण गरी नागरिकलाई शुद्ध खानेपानी सेवा पुऱ्याई रहेको छ। त्यसैगरी वडा नं.१३ को शिवनगर क्षेत्रमा गुमि खानेपानी आयोजनावाट १२०० वटा धारा वितरण भएको छ। साविक दहचौर हालको वडा नं.१२ मा अलैचीवारी वृहत खानेपानी आयोजना निर्माण सम्पन्न भै शुद्व खानेपानी धारा संख्या ७८१ वितरण गरिरहेको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ बमोजिम गुर्भाकोट नगरपालिकाका कुल घरधुरी संख्या मध्ये व्यवस्थित शुद्व खानेपानी पिउने संख्या ८९.०१ प्रतिशत घरपरिवार रहेको देखिन्छ। अन्य वडाका नगरवासीले पाइप लाइन धाराको पानी पिउने घरधुरिको ४२.५ प्रतिशत रहेको छ। इनार कुवा मार्फत आपूर्ति गरिएको पानी पिउने ०.१ प्रतिशत घरधुरी रहेका छन । ३६.५ प्रतिशत घर परिवारहरूका पानीको श्रोत आफ्नै घर परिसर भित्र रहेको छ । त्यसबाहेक बाँकी घरधुरीले १५/२० मिनेट टाढाको श्रोतहरूबाट पिउने पानीको प्रयोग गर्ने गरेका छन ।

मानिसको जीवनमा सरसफाईलाई स्वस्थ जीवनको आधरभूत अंगको रूपमा लिइएको छ । वातावरण प्रदुषणको मुख्य कारक तत्व नै जथाभावि दिसा पिसाब र फोहोर मैला गर्नु नै हो । खुला रूपमा दिसा पिसाब गर्नाले विभिन्न किसिमका महामारी रोगहरू झाडावान्ता, आउ, हैजा जस्ता महामारीजन्य रोग फैलिने गरेको इतिहास हामी सामु रहेको छ । यसका लागि शौचालयको प्रयोग गर्नु अनिवार्य रहेको छ । नेपालको ग्रामिण भेगमा शौचालयको प्रयोगमा समुदायलाई बानि बसाल्नका लागि प्रारम्भिक समयमा कठिन भएता पनि पछिल्लो समयमा यसमा परिवर्तन आएको छ । स्रहशाब्दी विकास लक्ष्यको आधार तथा दिगो विकास लक्ष्यको परिकल्पना अनुरूप सन् २०१७ सम्म नेपाललाई खुला दिसा मुक्त घोषणा गरि सक्नु पर्ने प्रावधान अनुसार सुर्खेत जिल्लालाई पनि खुला दिसा मुक्त जिल्ला घोषणा गरि सकिएको छ । साथै यस नगरपालिकालाई पनि खुला दिसा मुक्त क्षेत्र घोषणा गरि सकिएको छ । यस गुर्भाकोट

नगरपालिकामा जम्मा ११७९८ घरधुरी मध्ये अधिकांश घरहरूले शौचालय निर्माण गरि प्रयोग गरिरहेको पाइएको छ । नगरपालिकामा रहेका कूल घरधुरी मध्ये साधारण चर्पी प्रयोग गर्ने घरधुरी २४.१ प्रतिशत छन भने ७१.७ प्रतिशतले सेप्टि ट्याङ्क भएको चर्पी, ०.१ प्रतिशतले सामुदायिक चर्पी, १.८ प्रतिशतले सार्वजनिक ढलयुक्त चर्पी प्रयोग गरेको र २.२ प्रतिशतले भने चर्पीको प्रयोग नगरेको देखिन्छ । शुरुका दिनमा शौचालय वनाउने कार्य अभियानका रुपमा लिईएकोमा हालका दिनमा स्वत स्फूर्त रुपमा शौचालय निर्माण एवं प्रयोगको प्रचलन अनिवार्य भै सकेको छ।

२.३.४ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

यस गुर्भाकोट नगरपालिकाले लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका सवालहरुमा परिणाममुखि तरिकाले कामहरु गरिरहेकोछ । वार्षिक योजनाहरु तयार गर्दा लैङ्गिकमैत्री बजेट निर्माणको अवधारणालाई अङ्गिकार गर्ने गरिएकोछ भने क्षमता अभिवृद्धि र सीपमूलक तालिमहरु सञ्चालन गर्दा लक्षित वर्गको अर्थपूर्ण सहभागिताको सुनिश्चितता गर्ने गरेकोछ । समग्रमा लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको सवालमा नगरपालिकाले गरेका पहलहरु यस प्रकार रहेकाछन् :

- शैक्षिक स्थिति र पहुचका लागि पहल
- स्वास्थ्य स्थिति तथा प्रजनन स्वास्थ्यमा गुणस्तरिय सेवा
- सीप विकास तथा क्षमता विकासमा सहजीकरण
- वालविवाह, बहुविवाहमा नियन्त्रण
- समग्र सामाजिक स्थिति
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

नगरपालिका अन्तर्गतका सम्पूर्ण अवसर तथा स्रोतको बाँडफाड गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको सवाललाई विशेष प्राथमिकतामा राखिएको छ । जसका लागि सामाजिक सुरक्षा भत्तालाई बैंकिङ प्रणालीमा लैजाने, टोल विकास संस्था, तथा अन्य सामूदायिक संस्थाहरुको क्षमता विकास, ग्रामिण क्षेत्रमा वस्ने महिलाहरुलाई आय आर्जन गर्न सिपमूलक ढाँका कपडा वुनाई, होजियारी लगायतका तालिम, ५० प्रतिशत अनुदानमा वाख्रा पालन घरेलु हिंसा, सहकारी शिक्षा, वालविवाह, सरसफाई लगायतका विभिन्न विषयमा सशक्तिकरण अनुशिक्षण गर्ने गरेको छ। सामाजिक मेलमिलाप केन्द्रहरुको स्थापना आदीलाई नगरपालिकाले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण अन्तर्गत गरेका प्रमुख कार्यक्रमका रुपमा लिइएको छ

- सामूदायिक र राजनैतिक कृयाकलापमा महिला सहभागिता र प्रतिनिधित्व
- सेवा र सुविधा माथिको पहुँच र नियन्त्रण

- ❖ विकासका हरेक चरणमा महिला तथा पिछडिएका वर्गको सहभागिता तथा विकासको प्रतिफलवाट लाभान्वित।
- ❖ Leave No One Behind (LNOB) को सिद्धान्त अनुसार योजना तयारी तथा बजेट बाँडफाँड।

२.३.५ युवा, खेलकुद तथा कला

गुर्भाकोट नगरपालिका भित्र खेलकुदका लागि वडा नं. १३ शैंया, वडा नं. ७ को गोकुलपुर, भेरी नदी किनार र वडा नं. ९ को बोटेचौरमा खेल मैदान रहेका छन। त्यसै गरी साना खेल मैदानहरु, सार्वजनिक चौर वडा नं. ३ वाहेक सवै वडामा रहेका छन। वडा नं. ७ को गोकुलपुर, भेरी नदी किनारमा कभर्डहल एवम् रंगशाला निर्माणका लागि अध्ययन प्रतिवेदन समेत तयार भएको छ। सुर्खेत उपत्यका भन्दा वाहिर यस नगरपालिकामा क्षेत्रीय स्तरको रंगशामला निर्माणको संभावना रहेको छ। यस वाहेक पौडी पोखरी, नाटक घर लगायतका अन्य संरचना रहेका छैनन्। वडा नं.१४ को कृष्ण नगर वजारमा खुलेको सिनेमा हल हाल केहि वर्ष देखि वन्द रहेको अवस्था छ।

२.४ पूर्वाधार तथा शहरी विकासको अवस्था

२.४.१ वस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण

यस नगरपालिका शहरोन्मुख हुदै गरेको नगरपालिका हो। यस नगरपालिकाको वडा नं. ८ को मेहलकुना वडा नं.१३ को शिवनगर वडा नं. १४ को कृष्णनगर वडा नं.९ को वोटेचौर र पोखरे वडा नं. १२ को शुभाघाट वडा नं. २ को कोटखोला क्षेत्र वजार विस्तारसंगै शहरीकरण हुदै गएकाले नयाँ भवन निर्माण हुने क्रम वढ्दै गएका छन। यस नगरपालिकामा वनेका घरहरुको स्वामित्व घरको वाहिरी गारोको वनौट, घरको भूईको वनौट र घरको छानोको वनौटको आधारमा यस नगरपालिका भित्र वसोवास गरेका परिवारको संख्या राष्ट्रिय जनगणना २०७८ वमोजिम देहाय अनुसार विवरण रहेको छ।

क. घरको स्वामित्व अनुसारका घरपरिवार संख्या

घरपरिवार विवरण	परिवार संख्या	प्रतिशत	कैफियत
आफ्नै घर	११४०८	८९.८	
भाडाको घर	२६९	९.२	
संस्थागत घर	३६	०.३	
अन्य	८५	०.७	

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८

ख. घरको जगको आधारमा घरपरिवार संख्या

घरको जग	परिवार संख्या	प्रतिशत	कैफियत
माटोको जोडाइ भएको ईट्टा/ढुङ्गा	९२७१	७८.६	
सिमेन्टको जोडाइ भएको ईट्टा/ढुङ्गा	१३१५	११.७	
आर.सी.सी. पिलर सहितको	११६५	९.९	
काठ तथा बाँसको खम्वा गाडेको	४३	०.४	
अन्य	४	०.०२	

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८

सार्वजनिक निर्माणका क्रममा भर्खर मात्र नगरपालिकाको भवनहरु निर्माण गरि सञ्चालनमा आएको छ। यसका अतिरिक्त नगरपालिका अन्तरगतका विभिन्न वडाहरुको भवन निर्माण कार्य अगाडि बढिरहेका छन्। स्वास्थ्य, विद्यालय, कृषि तथा भेटनरी कार्यक्रम सञ्चालनका लागि नगरपालिकाले भवन निर्माण तथा अन्य भौतिक संरचना निर्माण कार्यलाई तीव्रता दिएको छ।

२.४.२ सडक, पुल तथा यातायात

मानिसको जीवन यापनमा सहजताका लागि सडक यातायात सवै भन्दा महत्वपूर्ण पूर्वाधार हो। यसले सवैको जीवन यापन गर्न सहज र पहुँचयोग्य हुन्छ। भू-वनोटका कारण जिवन निर्वाहमा ज्यादै कठिनाई हुने यस क्षेत्र सडक यातायातको संजालवाट लगभग सबै जसो क्षेत्रमा जोडिई सकेको छ। यस नगरपालिका भएर छिन्चु-जाजरकोट-डोल्पा सडक र धुलियाविट-भेडावारी-मालारानी-दाङ सडक नगरपालिकाको मेरुदण्डका रुपमा रहेको छ। त्यस्तै सहायक मार्गका रुपमा रहेका गुमी शिवनगर-गुमीचुली हुदै सिम्ता, छिन्चु-घारीवन-मालारानी काल्चे सडक, जहरे दहचौर घुमखहरे वर्मगार हुदै आँपगैरा सडकले नगरपालिकाका अधिकांश भाग सडक संजालवाट जोडिएको छ। गुर्भाकोटको अति विकट क्षेत्र वडा नं.३ धारापानी क्षेत्र वोटेचौर धारापानी सल्यान सडकवाट जोडिई सकेको छ। अन्य क्षेत्र मेहलकुना वडाखोली हुदै लेखवडाखोली लगायतका थुप्रै सहायक सडक संजालले जोडेका छन। राष्ट्रिय राजमार्गले जोडेका सडक कालोपत्रै भै सकेका र सो वाहेकका सहायक स्थानीय मार्ग मौसमी रुपमा चल्ने गरेका छन। यस नगरपालिका भित्र कच्चि सडक १३० कि.मि, ग्राभेल सडक ७५ कि.मि.,कालोपत्रे सडक ३७.२८ कि.मि. निर्माण भएको देखिन्छ। यस नगरपालिका भित्र पर्ने प्रमुख सडकहरुको नाम र हालको अवस्थाका वारेमा निम्न अनुसार उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ५ नगरपालिकामा पर्ने सडक सञ्जाल

क्र.सं.	सडकको नाम	कच्चि	ग्रावेल	कालोपत्रे	जम्मा
१	छिन्चु जाजरकोट दुनै (गोचेखोला रैकर खण्ड) सडक	०	०	१६.६७	१६.६७
२	वोटेचौर पुरन्धारा दाङ (वोटेचौर काल्चे खण्ड) सडक	०	०	१४.४१	१४.४१
३	मेहलकुना वडाखोली लेखवडाखोली सडक	०	०	५	५.
४	शुभाघाट राईके सडक	०	०	१.२	१.२
५	छिन्चु घारीवान वेतेनी काल्चे सडक	२१.६१	०	०	२१.६१
६	घुघुती खोला - भेडाबारी	१.८४	०	०	१.८४
७	भेडाबारी -भेरी स्कुल	१.२१	०	०	१.२१
८	भेरी स्कुल -भलाएदमार	२.१३	०	०	२.१३
९	भलायदमार-आपसोती -बारमगर -आपगैरा	१०.५६	०.०५	०	१०.६१
१०	मेहेलकुना(झलुँगेपुल)-खटाङ लिंक सडक	०	१.२८	०	१.२८
११	धुगुती खोला -शिवा मंदिर	०	२.०६	०	२.०६
१२	लमितले -चौकिदार डाडा	०	०.५१	०	०.५१
१३	दमार गाऊ -भट्टी रिंग रोड	०	१.४	०	१.४
१४	बोटेचौर शिवा मंदिर-दमार गाऊ	०	१.२२	०	१.२२
१५	भट्टी-धुगुती खोला रिंग रोड	१.१६	०	०	१.१६
१६	बोटेचौर-कोठ	०	०.६१	०	०.६१
१७	कोठ -धारापानी -डोपका	०	१२.५७	०	१२.५७
१८	धुकुटी खोला -माझ गाऊ रिंग रोड	०.७६	०	०	०.७६
१९	माझ गाऊ-सिम घाट रिंग रोड	१.५९	०	०	१.५९
२०	पोखरे -भुहाले	०.२	०	०	०.२
२१	आपखोली -लेकमाला रानी	३.८६	०	०	३.८६
२२	मदन भण्डारी राजमार्ग	०	७	०	७
२३	काल्चे -फलाते	२.७९	०	०	२.७९
२४	भुल्के-राम्री काड़ा	३.११	०	०	३.११
२५	राम्रिकाडा-दह	१.५३	०	०	१.५३
२६	इस्मारक-फुलफूले -वर्दी	३.३१	०	०	३.३१
२७	वर्दी —मजुवा-सिमस्यार	१.९	०	०	१.९
२८	फुलफुले —राम्रिकाडा	३.८३	०	०	३.८३
२९	पोखरी पाटा -दुरबीन डाडा	०.१५	०	०	०.१५
३०	कोसि घाट -राता माटा	२.३३	०	०	२.३३
३१	राता माटा -फुलफूले	०.२८	०	०	०.२८
३२	फुलफूले -मिलन चोक	१.६	०	०	१.६
३३	राता माटा-राजी गाऊ	३.८	०	०	३.८

क्र.सं.	सडकको नाम	कच्चि	ग्राबेल	कालोपत्रे	जम्मा
३४	लामितरी -गोचे खोला	०	७.७३	०	७.७३
३५	कृष्णा शर्माको घर देखि -सुन्दर नगर रिंग रोड	०	२.८८	०	२.८८
३६	मेहेलकुना -मेहेलकुना बजार	०	०.२२	०	०.२२
३७	सुभा घाट -राइके रोड (नगर कृषी सडक)	०	३.३३	०	३.३३
३८	जहरे -राइके रोड (नगर कृषी सडक)	०	१.२९	०	१.२९
३९	गर्जु खोला -सेरा घारी-राता डाडा	२.४५	०	०	२.४५
४०	जहरे-भइरेनी	२.३७	०	०	२.३७
४१	भइरेनी-पाते हल्ना	५.९१	०	०	५.९१
४२	लक्ष्मि नगर -पिपल चौतारा	३.६४	०	०	३.६४
४३	शुभा घाट- लक्ष्मि नगर	०	१.११	०	१.११
जम्मा		८४.५४	३६.२६	३७.२८	१५८.०८

स्रोत : पूर्वाधार विकास शाखा, गुर्भाकोट नपा

२.४.३ विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा

खाना पकाउने इन्धनको प्रयोगका आधारमा घरपरिवारको अवस्थाको विश्लेषण गर्दा यस नगरपालिको इन्धनको मुख्य स्रोत भनेकै काठ दाउरा रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस नगरपालिकाको कुल घरधुरी मध्ये ९३२६ (करिव ७९ प्रतिशत) घरले दाउरालाई प्रमुख श्रोतका रूपमा लिएको तथा नगन्य मात्रामा अन्य श्रोतहरू प्रयोग गर्ने गरेको पाइयो । यस सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

सि. नं.	ईन्धनको श्रोत	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	काठ दाउरा	९३२६	७९
२	एल. पि. ग्यास	२३९९	२०.३
३	बिजुली,मट्टितेल,वायोग्यास	६१	०.५
४	अन्य	१२	०.१

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८

त्यसरी नै बत्तीको प्रयोगका आधारमा घरपरिवारको अवस्थाको विश्लेषण गर्दा विद्युतको आयोजना निर्माणसंगै लाईन विस्तार हुने क्रममा गुर्भाकोटका विभिन्न वस्ति वडामा विद्युतको विस्तार हुंदै गएको छ। विद्युतको लाईन सवै वस्ति र वडामा पर्याप्त मात्रामा विस्तार हुन नसक्दा सवै नगरवासीले प्रयोग गर्न पाइरहेका छैनन् । नगरपालिका भित्र प्रशस्त मात्रमामा वन जंगलले ढाकेको शहरोन्मुख क्षेत्र भएकाले विद्युतको लाईन तान्ने काम त्यस विचवाट भएकाले सानो तिनो हुरी वतास, वर्षातमा पानी पर्दा

विद्युत अवरुद्ध भै रहने समस्या रहेको छ। पर्याप्त लगानीको अभाव र दिगो तथा योजनावद्ध विकासको अभावका कारण विजुलीको लाईन विस्तारमा समस्या भै सवै वस्तिमा विद्युत पुरयाउन सकिएको छैन। हालसम्म यस नगरपालिकामा विद्युत प्राधिकरणवाट र केहि मात्रामा विकट वस्तिमा सामूदायिक विद्युतिकरण अन्तरगत विद्युत लाईन विस्तार भै रहेकोले बाँकी वस्तिमा पनि विद्युत लाईन विस्तार हुने अवस्थामा रहेकोछ। गुर्भाकोट नगरपालिकाको विकट वडा नं. ३ अन्तरगतका केहि वस्ति वाहेकका अधिकांश वस्तिहरुमा विद्युतको पहुँच पुगेको छ ।

यस नगरपालिकाको बत्तीको स्रोतको आधारमा घर परिवारलाई विश्लेषण गर्ने हो भने २०७८ को जनगणना अनुसार विद्युत प्रयोग गर्नेहरुमा ९४१० (७९.८ प्रतिशत) घरपरिवारले केन्द्रीय प्रशारणलाइनको उपयोग गरी वत्तीको सेवा लिएका छन् भने २१६२ (१८.३प्रतिशत) घरधुरिमा सौर्य उर्जाको उपयोग भएको छ।

२.४.४ सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि

सुर्खेत जिल्लामा संघिय सरकार अन्तर्गत रहेको एक हुलाक निर्देशनालय (द्रुत सेवा, धनादेश, विमा, पुलिन्दा सेवा दिने), दश ईलाका हुलाक कार्यालय (गुठु, बाबियाचौर, कुनाथरी, मटेला, गर्पन, भेरी गंगा, सहारे, गुमी, रामघाट, छिन्चु) र चालिस वटा अतिरिक्त हुलाक कार्यालयबाट (साधारण चिठी पत्र र रजिष्टरी पत्र) को काम हुने गर्दछ भने यस नगरपालिकामा दुई वटा ईलाका हुलाक कार्यालय रहेका छन।

दुर संचार सम्बन्धी विवरणको विश्लेषण गर्दा नागरिकको संचार प्रविधिको वढ्दो मागलाई धान्न शुरुका दिनमा ल्याण्ड लाईन टेलिफोनको मागको विकल्प थिएन। हालको प्रविधिले गर्दा ल्याण्ड लाईन टेलिफोनको माग हराउदै मोवाईल सेवाको माग वढ्दै गएको अवस्थामा सुर्खेत जिल्लामा दुरसञ्चार सुविधा प्रदायक सस्थाहरूमा नेपाल दुरसञ्चार सस्था लिमिटेड, एनसेल नेपाल प्रमुख सेवा प्रदायक संस्थाको रुपमा रहेकाछन्। दुरसञ्चार सस्था लिमिटेडले यस नगरपालिका क्षेत्रमा जिएसएम फोन तथा इन्टरनेट सेवा प्रदान गर्दै आएकोछ । एनसेल नेपालले पनि जिएसएम प्रविधिमा आधारित मोवाईल फोन तथा इन्टरनेट सुविधा पुऱ्याउदै आएकोछ । त्यसैगरी वर्डलिंक, टेकमाईण्ड, वेभसरभर लगायतका कम्पनीले ईन्टरनेट सेवा दिदै आईरहेका छन । अति दूर्गम र खोंचहरु बाहेक अन्य क्षेत्रमा मोवाइल नेटवर्क सन्तोषजनक रहेको देखिन्छ ।

आम सञ्चार जगतको विश्लेषण गर्दा नगरपालिकाको वडा नं. ०८ मेहेलकुनामा आ.व. २०७८/०७९ देखि रेडियो आरम्भ स्थापना भई नगरवासीलाई सूचना, समाचार, मनोरञ्जन दिईरहेको छ। यसले गर्दा संचारको पहुँचमा नागरिकलाई सहज भएको छ।

२.५ वन, वातावरण तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनको अवस्था

२.५.१ वन तथा जैविक विविधता

हरियो वन नेपालको धन भन्ने युक्तिलाई यस नगरपालिकाले पनि अङ्गिकार गर्दै वन तथा जैविक विवधताको क्षेत्रमा ठूलो योगदान दिदै आएको देखिन्छ । यस गुर्भाकोट नगरपालिका वडा न १ देखि वडा नं. १४ सम्मका सवै वडामा वन प्रशस्त मात्रामा रहेको छ। सरकारी वनको तुलनामा सामुदायिक वनको मात्रा बढि देखिन्छ। हालैका वर्षहरुमा विकास निर्माण सडक, सिचाई, विद्युत लगायतका विकास निर्माणका कार्यले तिव्रता पाउदा वन संरक्षणमा चुनौती थपिदै गएको छ।

सामुदायिक वन सम्वन्धी विवरण

गुर्भाकोट नगरपालिका घना वनजंगलले ढाकिएको क्षेत्र हो। ६४ प्रतिशत वन जंगलले ढाकिएको यस नगरपालिकामा हाल वस्ति विस्तारसंगै विस्तारै वन क्षेत्र खुम्चने अवस्था रहेको देखिन्छ। वडा नं. १ देखि वडा नं. १४ स्थित सामुदायिक वनहरुको नाम, त्यसले ओगटेको क्षेत्रफल, त्यस सामुदायिक वनबाट लाभान्वित महिला र पुरुषको संख्या र लाभान्वित घरधुरीहरु आदिको विवरण तल उल्लेख गरिएकोछ :

तालिका ६ नगरपालिकामा भएका सामुदायिक वनहरुको विवरण

सि. नं.	सा. व. उ. स. को नाम	वडा नं.	क्षेत्रफल हे.	लाभान्वित	लाभान्वित जनसंख्या		
				घरधुरी	महिला	पुरुष	जम्मा
१	फूलवारी	१	५४.५४	६९	१६८	१९३	३६१
२	जनप्रेमी हरियाली	१	६१.३९	११८	३३७	३६४	७०१
३	अन्नपूर्ण	१	६२.४	१२९	३५८	३६५	७२३
४	लालीगुराँस	२	१५४.४	२१६	६३१	५९८	१२२९
५	जडिवुटी	३	४६.४८	६६	१८५	२०४	३८९
६	शान्ति	४	४६.११	७८	१७९	१९६	३७५
७	देउती	४	१८७.५	१३०	२९९	३१७	६१६
८	गुर्भाकोट	४	११८.४	३५२	९१३	९६३	१८७६
९	छहरेखोला	५	११९.१६	१५५	४०५	४१६	८२१
१०	हरियाली	५	२७.२२	४०	९०	८२	१७२
११	थापाचुली	५	१२९.९	७४	१८८	२०९	३९७
१२	खारखोली	५	१६२.९	१२२	३१९	३१९	६३८
१३	गणेशढुंगा	५	१३३.४	९६	२३६	२४७	४८३

सि. नं.	सा. व. उ. स. को नाम	वडा नं.	क्षेत्रफल हे.	लाभान्वित घरधुरी	लाभान्वित जनसंख्या		
					महिला	पुरुष	जम्मा
१४	दुरविनडांडा	५	१४२.८	१८९	५०४	५४१	१०४५
१५	सल्लेरी	५	१२४.९	६५	१९३	१९२	३८५
१६	पवित्र	६	६०.६१	१२१	२९८	३०२	६००
१७	पारथरी	६	१५९.१	१८२	४९९	४४४	८९३
१८	तोरीवारी	६	१५३.८	१६९	४२७	४३९	८६६
१९	राधादेवी	६	१७६.५	२६७	६८५	६५०	१३३५
२०	शान्तिहरियाली	७	९८	१३४	२७०	२९८	५६८
२१	मुना	७	८७.३२	२१७	५०६	५२०	१०२६
२२	कालिका	७	४०.४३	१८२	४८६	५०७	९९३
२३	खैरेनी	७	११.४८	१४६	३७३	३६१	७३४
२४	देउराली महिला	८	११८	२४८	६३९	६३१	१२७०
२५	रानीवन	७ र ८	६३.९२	२८८	७५२	७८६	१५३८
२६	मुलपानी	८	१२१.२	१९७	५२१	४९९	१०२०
२७	चिसापानी	९	८७.७७	८०	२६५	२१४	४७९
२८	डोटेगैरा हरियाली	९	१५२.८	८२	१६९	१६९	३३८
२९	देवी	९	१४५.३	१९४	५१५	४९४	१००९
३०	चौपारी	९	१७७.७	१९६	५२७	५१३	१०४०
३१	भेडावारी	१०	१३१.९	२२७	५१६	५१४	१०३०
३२	वनदेवी	१०	१३०.५	७०	१७९	१७७	३५६
३३	भेरी	१०	७३.७३	१८३	५१५	४९३	१००८
३४	लामाखाली	११	२८९	७३	१३०	१५१	२८१
३५	मसिनाचौर	११	१३४.९	१०५	२१७	२०५	४२२
३६	सिस्नेरी	११	२४६.८	७५	१६८	१९९	३६७
३७	चरिखुट्टे	११	४९४.६	१०४	२६०	२९३	५५३
३८	नारीजागरण	१२	२१.१	२८	११९	८५	२०४
३९	चेतनशिल एकता	१२	३३.३२	१२१	३०१	३२१	६२२
४०	प्रगतिशिल	१२	८४.७१	१२०	३१४	३२१	६३५
४१	शान्ति महिला	१२	१२	४५	१६०	१६०	३२०

सि. नं.	सा. व. उ. स. को नाम	वडा नं.	क्षेत्रफल हे.	लाभान्वित	लाभान्वित जनसंख्या		
				घरधुरी	महिला	पुरुष	जम्मा
४२	बसन्तबहार	१२	२३२.४	२४२	६७९	६२३	१३०२
४३	कल्पना	१३	१३२.४	१५२	५३२	४९३	१०२५
४४	लामापोखरी	१३,१४	४४६	१००२	२५०३	२६०७	५११०
४५	एकता	१४	४०.५८	२९६	६४१	६५२	१२९३
जम्मा			५७२९.३७	७४४५	१९१७१	१९३२७	३८४४८

श्रोत : डिभिजन वन कार्यालय सुर्खेत वार्षिक प्रतिवेदन २०७८/२०७९

जैविक विविधता

यस गुर्भाकोट नगरपालिका समुद्र सतह भन्दा ५०० मिटर देखि २३६७ मिटर उचाईको भूभाग पर्ने भएकाले उष्ण प्रदेशीय जलवायु देखि समसितोष्ण प्रदेशमा पाइने वनस्पती तथा जनावर भएको यस नगर पालिकामा पाइने प्रमुख वनस्पतिका प्रजातिहरूमा, साल, सिसौं, सिमल, जामुन, कदम, खयर, करम, पिठारी, छतिवन, वोहरी, खमारी, वोटधँगेरो, बकाईनो, इप्पील, टिक, वर, पीपल, बेल, अमला, निम, पलाँस, आँप, डुम्री, कटहर, लिची, सल्ला, वाँझ, रयाँज, काउलो, काफल, चुत्रा, गिठी आदि पर्दछन ।

यसै गरी घिस्रने जन्तुहरूमा गोमन, गनग्वाली, हरहरे, करेत, सिरिसे, धामन, हरेउ, ढोडिया, सुनगोहोरो, छेपारो, अजिंगर, भित्ती, सर्प, आदि र चराचुरुङ्गीहरूमा कोइली, मैना, सुगा, ढुकुर, लुइँचे, गौथली, काग, भँगेरा, मयुर, हुटिट्याउँ, हुचिल, जुरेली, भद्रायो, चिल, बाज, कोटेरा कालिज च्याखुरा र जंगली जनावरहरुमा वनेल, मृग, घोरल, वाघ, भालु, वाँदर, ढेडु, लगायतका आदि प्रजातिका स्थानीय र आप्रवासी चराचुरुङ्गीहरू तथा जनावरहरु पाइन्छन् । त्यसैगरी जडिबुटीहरूमा पिपला, चानमडुवा, रुदिलो, तितेपाती, असुरो, चावो, गुर्जो, आँक, वलुझार, कुरीलो आदि पाईन्छ ।

२.५.२ भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन

गुर्भाकोट नगरपालिकाले भूक्षय तथा प्राकृतिक प्रकोपको दृष्टिकोणबाट संवेदनशील मानिएका क्षेत्रमा प्रकोपको जोखिमलाई न्यूनीकरण कार्यक्रम सन्चालन गरेको छ । नगरमा विपद् व्यवस्थापन कोषको न्यायिक परिचालनका लागि विपद ब्यबस्थान कोष सन्चालन कार्यविधि २०७५ अनुसार आगलागी, नदी नियन्त्रण, तालतलैया संरक्षण, खेतीयोग्य जमीन कटान हुनबाट रोक्नका लागि सोहि कार्यविधि अनुसारले आवश्यक व्यवस्थापन गर्दै आएको छ। यसका साथै ३ वटा कल्भर्ट निर्माण, विभिन्न स्थानमा गरि ५०० मिटर खोला तटबन्धन गरिएका छन्।

२.५.३ वातावरण व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन

गुर्भाकोट नगरपालिकाले नगरक्षेत्रको वातावरणीय व्यवस्थापनका लागी हरेक विकास प्रकृर्या संचालनमा वातावरणमैत्री तथा अनुकुलन तरीकाले गरेको छ ।नगरक्षेत्रको वातावरण व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका प्रमुख कृर्याकलापहरुमा हरित नगर क्षेत्रको अवधारणा विकास गरी नगरक्षेत्र भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण गर्ने ,भूक्षय तथा प्राकृतिक प्रकोपको दृष्टिकोणबाट संवेदनशील मानिएका क्षेत्रमा प्रकोपको जोखिमलाई न्यूनीकरणका लागी पूर्व तयारीका कार्यक्रम सन्चालन गर्ने ,नगरलाई सफा राख्नकालागी दैनिक उत्पादन हुने फोहर व्यवस्थापनमा जोड दिने तथा नगरक्षेत्रमा नदी नियन्त्रण ताल तलैया संरक्षण, खेतीयोग्य जमीन कटान हुनबाट रोक्नका लागि विशेष पहल गरेको छ।

२.५.४ महामारी तथा विपद् व्यवस्थापन

यस नगर पालिकामा रहेका विभिन्न गाउँ वस्तिहरुमा प्राकृतिक प्रकोपबाट भएको क्षतिको विवरण तथा विगत तीन वर्षको अवस्थालाई हेर्दा जल उत्पन्न प्रकोप, महामारी, आगलागी, र वन्यजन्तु आक्रमणबाट भएको मानविय तथा अन्य क्षतिमा बाढीको कारण ९ जना, पहिरोका कारण ३ जना, आगलागीका कारण १ जना गरि जम्मा १३ जनाले ज्यान गुमाएको देखिन्छ ।

विपद आएपछि विपदको सामना गर्न पूर्व तयारी गरी थप धनजनको क्षेति हुनवाट वचाउन र विपदमा परेका मानवलाइ तत्काल खोज उद्धार र वन्दोवस्तिको व्यवस्था मिलाउनु तीनै तहका सरकारको जिम्मेवारी भएकाले स्थानीय सरकारले पनि आफ्नो विपद पूर्व तयारी गर्नु नितान्त जरुरी भएकाले आधारभुत सेवाको समेत अभाव हुन नदिन नितिगत, कानुनी र साधन स्रोतको उचित व्यवस्था गरी राख्नु पर्दछ। यो नगर अन्तरगत विपद व्यवस्थापनको पुर्व तयारी गर्नका लागि आवश्यक विपद सम्वन्धि ऐन र विपद व्यवस्थापन कोष संचालन कार्यविधि पारित गरी कोषको समेत व्यवस्था गरेको छ। आगलागिवाट वचाउन दमकल खरिद गरी संचालनमा ल्याएको छ। दमकल संचालनका लागि जनशक्तिलाई तालिमको व्यवस्था गरेको छ। साथै विपदमा सहकार्य गर्न वीरेन्द्रनगर नगरपालिकासंग भगिनी सम्वन्ध कायाम गरेको छ। सवै भन्दा नजिकको छिमेकी भेरीगंगा नगरपालिकासंग समेत सहकार्य गरी आगलागि जस्तो विपदको सामना गर्न सक्ने स्थितिमा रहेको छ।

२.६ सुशासन तथा संस्थागत व्यवस्था

२.६.१ स्थानीय नीति, ऐन तथा सुशासन

यस नगरपालिकाको कार्य सम्पादन सञ्चालनका लागि नगरपालिकालाई आवश्यक पर्ने ऐन १३ वटा, नियमावली ६ वटा, कार्यविधि तथा निर्देशिका ३४ वटा तर्जूमा गरि सुशासन पारदर्शिता र जवाफदेहिताका साथ सेवा प्रवाह भइरहेका छन् । यस गुर्भाकोट नगरपालिकामा संस्थागत संरचना अन्तर्गत नगर

कार्यपालिका, नगरसभा, न्यायिक समिति र वडा समितिहरू आफनो जिम्मेवारी अनुसार क्रियाशील रहेका छन् । योजना तर्जुमा सम्बद्ध समितिहरू, अनुगमन समिति, र राजश्व परामर्श समिति कृयाशिल रहेका छन् । प्रभावकारी सुशासनका लागि नगरपालिकाले नेपालको संविधानमा २०७२ को अनुसूची ८ मा उल्लेख भएका अधिकार क्षेत्र भित्र रही विभिन्न ऐन, नियामावली, कार्यविधि, निर्देशिका,आचारसंहिता तथा मापदण्ड तयार गरि लागु गरेको छ । यसैगरी नागरिक सन्तुष्टि ,गुणस्तरीय सेवा प्रवाह तथा नागरिक लाई सुशुचित गराउनका लागि सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, आम्दानी खर्च, बैठक, सभाका निर्णयहरू सार्वजनिक गर्ने अभ्यास गरेको छ। नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाहरु विद्युतीय प्रणालीको प्रयोगबाट प्रदान गर्दै जाने कार्यलाई तिव्रता दिइरहेको छ।

२.६.२ सङ्गठनात्मक विकास

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले तोके अनुसार नगरपालिकाले आफ्नो सङ्गठनात्मक विकासको खाका तयार गरि नगर सभा, नगर कार्यपालिका, नगर प्रमुख, नगर उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा वडाध्यक्ष, वडा सदस्यहरु र कर्मचारीहरुले नागरिकको दैनिक जीवनसँग जोडिएका सवालहरुमा केन्द्रित भइ कार्य सम्पादन गर्ने गरि कार्यविवरण तयार गरेको छ । जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको आ-आफ्नो जिम्मेवारीहरु बहन गर्दै स्थानीय सरकार जनताको घरदैलोमा आएको महसुस दिलाउने गरि कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिदै आएको छ ।

२.६.३ श्रोत परिचालन

नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन २०७४, दिगो विकासका लक्ष्यहरु, नेपाल सरकारको पन्ध्रौं योजना र कर्णाली प्रदेशको पहिलो आवधिक योजनाले तोकेका दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य तथा कार्यक्रमहरुमा स्थानीय तहको तर्फबाट योगदान पुऱ्याउनका लागि यस गुर्भाकोट नगरपालिकाले संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहको आफ्नै आयस्रोतको परिणाममुखि व्यवस्थापन तथा परिचालन गर्नका लागि योजना सङ्कलन, बजेट विनियोजन तथा कार्ययोजना तयार गरि कार्यान्वयनको पक्षलाई जोड दिदै आएकोछ । स्रोत परिचालन गर्दा लैङ्गिक उत्तरदायि बजेट निर्माण गरि **Leave No One Behind** को अवधारणामा संविधानले नै तोकेको सवै प्रकारका पछाडि पारिएका वर्गलाई समेत विकासको मूलधारमा ल्याउने गरि कार्यान्वयनको खाका तयार गर्ने गरिएकोछ । यसका साथै विभिन्न दातृ निकायहरुको सहयोगमा समुदाय विकासको खाका तयार गर्ने गरिएको हुँदा श्रोत परिचालनमा पारदर्शिता, जवाफदेहिता, जनउत्तरदायित्व वहन गर्ने गरि नगरपालिकाले कार्य गरिरहेकोछ । नेपाल सरकारको समानिकरण अनुदान, शसर्त अनुदान(चालु), शसर्त अनुदान(पूँजीगत), कर्णाली प्रदेशको समानिकरण अनुदान, शसर्त अनुदान(चालु), शसर्त अनुदान(पूँजीगत) र समपुरक अनुदान(पूँजीगत) तथा

राजश्व बाँडफाँड कर्णाली प्रदेश, राजश्व बाँडफाँड संघिय सरकार र आन्तरिक स्रोतको माध्यमबाट नगरपालिकाको विकासमूलक तथा प्रशासनिक गतिविधिहरु सञ्चालित छन् ।

२.६.४ योजना व्यवस्थापन

नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा १ लाख भन्दा कम लागतका आयोजनाहरु २६१ वटा, १ लाख देखि २ लाख सम्मका आयोजनाहरु २०८ वटा, २ लाख देखि ५ लाख सम्मका आयोजनाहरु ११० वटा, ५ लाख देखि १० लाख सम्मका आयोजनाहरु ३६ वटा र १० लाख भन्दा माथिका आयोजनाहरु ३४ वटा गरि कूल ६४९ वटा आयोजनाहरु सञ्चालन गरेको देखिन्छ । नेपालको संविधान २०७२ लागू हुनु पूर्व स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५, स्थानीय तहको वार्षिक योजना तर्जूमा २०६८, स्थानीय निकायको स्रोत परिचालन तथा योजना व्यवस्थापन कार्यविधि २०६९ अनुसार योजना व्यवस्थापन हुने गरेको थियो । तर हाल स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ अनुसार योजना व्यवस्थापन हुने गरेको छ । सात चरणमा आयोजना सङ्कलन तथा व्यवस्थापन गर्ने प्रणाली अवलम्बन गरिदै आएको छ ।

परिच्छेद ३

सोच तथा विकासको अवधारणा

३.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान २०७२ अनुसार राज्य पुनर्संरचना गर्दा तीन तहका सरकारहरुले निभाउनु पर्ने जिम्मेवारी र अधिकारहरुलाई सूचीकृत गर्दै संविधानको पुनर्लेखन गरिएकोछ । संविधानको अनुसूची ५ मा संघका एकल अधिकारहरु, अनुसूची ६ मा प्रदेशका एकल अधिकारहरु, अनुसूची ७ मा संघ र प्रदेशका साझा अधिकारहरु, अनुसूची ८ मा स्थानीय तहका एकल अधिकारहरु र अनुसूची ९ मा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका साझा अधिकारहरु स्पष्टरुपमा खुलाईएकोछ । राजनैतिक पुनर्संरचना सँगै तीन तहको सरकारहरु मध्ये स्थानीय सरकार नै जनताको घरदैलोमा सर्वसाधारणको जीवनसँग सामिप्यतामा रहेर कार्य गर्ने अभिभारा बोकेको सरकार भएको हुँदा यसले कार्यक्षमता, सम्भाव्यता तथा आवश्यकताको आधारमा प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्नु पर्ने हुन्छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ अनुसार हरेक स्थानीय तहले आर्थिक वर्ष शुरु हुनु पूर्व नै वार्षिक कार्ययोजना तयार गर्नु पर्ने हुन्छ र सो को आधारमा वर्षभरि गर्नु पर्ने क्रियाकलापहरु सञ्चालन हुने गर्दछन् । तर आर्थिक रणनीतिहरुको माध्यमले उच्चतम आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्दै अन्तरस्थानीय तहहरुले प्रभावकारी सेवा दिने कुरामा प्रतिष्पर्धात्मक तरिकाले अगाडि बढ्न र सार्वजनिक खर्चलाई प्राथमिकीकरणको सिद्धान्त अनुरुप पारदर्शी, जवाफदेहिपूर्ण र विश्वसनीय तरिकाले अगाडि बढ्नका लागि आवधिक योजनाको मर्म र सिद्धान्त अनुसार दीर्घकालीन परिदृश्य र लक्ष्य सहितका बहु वर्षीय योजनाहरु ल्याउनु पर्ने भएको हुँदा यो आवधिक योजना तयार गरिएकोछ ।

३.२ प्रमुख समस्या तथा चुनौती

नगरपालिकामा वसोवास गर्ने ३०% घरधुरीलाई एकातिर बाह्रै महिना खानामा आत्म निर्भर नभएको अवस्था छ भने स्थानीयस्तरमा प्राप्त स्रोत साधनको सही सदुपयोग गर्न नसक्दा बाह्य निर्यातमा निर्भर समाजलाई स्वावलम्बी बनाउन हरेक स्थानीय तह जस्तै यस नगरपालिकालाई पनि चुनौतीको सामाना गर्नै पर्ने अवस्था रहेको छ । समुदायले स्थायी सरकार कहिले आउला र दिगो रुपको विकासमा संलग्न भई सहज जीवन गुजरा गर्न पाइएला भन्ने आशा र चिन्तामा धेरै समय व्यतित गरेको अवस्था छ । तसर्थ स्थानीय तहको सबैभन्दा ठूलो चुनौती भनेको नै प्राप्त सबै प्रकारको स्रोतलाई न्यायोचित समान तरिकाले वितरण गर्नु रहेको छ भने अर्को प्रमुख चुनौती भनेको हालको परनिर्भर समाजलाई स्वावलम्बी बनाई उनीहरु स्वयमले विकास मैले गर्नु पर्छ भन्ने भावनाको विकास गर्नु रहेको छ । यसका लागि आर्थिक क्षेत्रको सघन विस्तार मार्फत रोजगारीका अवसर सिर्जना गरी जनसाङ्ख्यिक लाभांशको अधिकतम

उपयोग गर्ने र स्वदेशमा नै पर्याप्त कामका अवसरहरू सिर्जना गर्ने कार्यको थालनी गर्न सक्नु पनि उत्तिकै चुनौतीपूर्ण छ ।त्यस्तै, निर्बाहमुखी कृषिलाई रूपान्तरण गरी प्रतिस्पर्धा एवम् व्यवसायमुखी बनाउँदै यसलाई स्थानीय तहको औद्योगिक विकासमा आवद्ध गर्ने कार्य झनै चुनौतीपूर्ण छ। ऊर्जा सङ्कट हटाउने, प्रकोप सम्बन्धी सम्भाव्य जोखिमहरूको न्यूनिकरण गर्दै आर्थिक-सामाजिक विकासका सबै प्रयासहरूलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूल बनाउने कार्य पनि चुनौतीका रूपमा रहेको छ।

योजना कार्यान्वयनका क्रममा वर्षको अन्त सम्म पनि योजना सम्झौता गर्ने परिपाटीका कारण गुणस्तरिय कार्य हुन सकिरहेको छैन । सेवा करारका कर्मचारीहरु भएको हुँदा सीप र दक्षता वृद्धि हुन सकिरहेको छैन । गुणस्तरिय शिक्षाको सुनिश्चितताका लागि अन्य जे जति पहल भएता पनि विद्यार्थी संख्याको आधारमा शिक्षक दर्बन्दी नहुँदा सोचे अनुरुप प्रगति हुन सकिरहेको छैन । कृषि तथा पशुपालन र अन्य विभिन्न प्रकारका उद्यमशिलतामा आम समुदाय अनुदानमुखि भएको देखिन्छ भने सो अनुदानलाई पनि प्रयोगमा ल्याई सो बाट प्रतिफल प्राप्त गरेको देखिदैन । जथाभावी अव्यवस्थित सहरीकरणका कारण वस्ति विकासमा एकरुपता आउन सकिरहेको छैन । पालिकामा एकिकृत तथ्याङ्क व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गर्न नसक्दा राष्ट्रिय, प्रदेश तथा स्थानीयस्तरको तथ्याङ्कमा एकरुपता आएको देखिदैन ।

३.३ प्रमुख सम्भावना तथा अवसर

एकातिर संविधान अनुरुप दोस्रो कार्यकालका लागि तीन वटै तहको चुनाव सम्पन्न भई हरेक तहमा पदाधिकारीहरुले आफ्नो कार्य जिम्मेवारी सम्हालेर विकासका गतिविधिहरु तीव्र गतिमा अगाडि बढिरहेको अवस्था छ भने अर्कोतर्फ अहिले पनि आम युवाहरु कामको खोजीमा भौतारिदै आफ्नो जग्गा जमिन बेचबिखन गरी खाडी लगायतका मुलुकहरुमा ज्यानलाई जोखिममा राखेर विदेशिन बाध्य भइरहेका छन् । यदि स्वदेशमा स्वरोजगारका व्यापक अवसरहरु जुटाउन सकेको अवस्थामा ऊर्बर जमिन, जलस्रोत, वन, खानी, जैविक विविधता एवम् भौगोलिक सुन्दरता जस्ता प्राकृतिक स्रोतहरूको बुद्धिमतापूर्ण उपयोगबाट समृद्धि हासिल गर्न सक्ने प्रशस्त सम्भावना छन् । पर्याप्त खेतीयोग्य जमिनलाई सदुपयोग गर्ने र कृषिमा प्रविधिको प्रयोग गरि उत्पादनलाई वृद्धि गर्दै बजारको विस्तार गर्न सकेको खण्डमा उत्पादित उपभोग्य वस्तुको सहज बजारीकरण हुने र समुदायको आयस्तरमा वृद्धिको अवसर रहेको छ ।

नगरपालिकाको टोल-टोलमा महिला समूह, कृषक समूह, युवा क्लब, बाल क्लब, जस्ता सामुदायिक संरचनाहरु प्रशस्त रहेका छन् भने यस नगरपालिकामा कृषि, कृषि तथा पशुपालन, साना किसान, बहुउद्देश्यीय, जडिबुटी र बचत तथा ऋण सहकारीहरुमा समुदायका आम मानिसहरु एकत्रित भई आर्थिक विकासका कार्यहरुमा प्रत्यक्षरुपमा सक्रिय सहभागी भइरहेका छन् । यसबाट सहभागितामूलक विकासका लागि आधारशिला तयार भएको छ । निजी तथा सहकारी दुवै क्षेत्र प्रबर्द्धन गर्ने सरकारी नीतिबाट प्राप्त

अवसरको उपयोग गर्दै मुलुकलाई आर्थिक रूपले समृद्ध बनाउन सरकारसँग परिपूरकको भूमिका निर्बाह गर्न उक्त क्षेत्रहरू तत्पर छन् । विकासका क्रियाकलाप विस्तार भइरहेको यस अवस्थामा मध्यम वर्गीय जनहिस्साबाट स्थानीय तहको पर्यटन, निजी क्षेत्रको लगानी, आयातमा न्यूनिकरण र निर्यातमा वृद्धि जस्ता क्षेत्रको विस्तार गर्ने अवसरलाई सदुपयोग गर्न सकिएको अवस्थामा समन्यायिक विकासमा योगदान पुऱ्याउन सहज हुने देखिन्छ ।

३.४ दिगो विकासका लक्ष्यहरुसँग आवधिक योजनाको तादाम्यता

नगरपालिकाको आवधिक योजना तयारी गर्ने क्रममा दिगो विकास लक्ष्यहरुले तोकेका परिमाणात्म लक्ष्य र संकेतहरुलाई केन्द्र बिन्दुमा राखेर योजनाहरु छनौट गर्ने कार्यमा समुदायलाई सहजीकरण गरेको छ। सन् २०१५ को सेप्टेम्बर महिनामा संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभाले सन् २०१६ देखि २०३० (वि.सं. २०७२ देखि २०८७) सम्म विश्व रूपान्तरणको लागि महत्वाकांक्षी १७ वटा दिगो विकासका लक्ष्यहरु (SDGs), १६९ वटा परिमाणात्मक लक्ष्य र २३२ वटा सूचकहरूको सहित विकासको मोडालिटी घोषणा गऱ्यो । नेपाल दिगो विकास लक्ष्यलाई आत्मसाथ गर्ने एक अग्रणी राष्ट्र हो । नेपाल सरकारले सन् २०१५ को सुरुवातमै दिगो विकास लक्ष्यको प्रारम्भिक प्रतिवेदन बनाई संयुक्त राष्ट्र संघमा पेस गऱ्यो र “दिगो विकास लक्ष्यहरू वर्तमान अवस्था र भावी मार्गचित्रः सन् २०१६—२०३०” नामक अर्को दस्तावेज तयार गरी चौधौं योजनादेखि क्रमशः दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयन गर्दै आएको छ । १५ औं योजनामा पनि यसलाई निरन्तरता दिइएको छ । नेपालले दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयनको लागि १७ वटा लक्ष्य, १६९ परिमाणात्मक लक्ष्य र ४७९ सूचकहरु निर्धारण गरेको छ । दिगो विकासका लक्ष्यहरूले सहश्राव्दी विकास लक्ष्यका उपलब्धिमा टेकेर त्यसबाट हाँसिल हुन नसकेका कुराहरूलाई पूरा गर्न खोजेको देखिन्छ । दिगो विकास लक्ष्यहरुमा विकासका हरेक आयामहरूमा कसैलाई पनि पछाडि नछोडी सँगसँगै अगाडि लैजाने प्रतिबद्धता जनाइएको छ। यी लक्ष्यहरूले विश्वका सबै राष्ट्रहरूमा सहभागितामूलक, अधिकारमुखी र समतामूलक विकास गरी सबै स्वरुप र किसिमका गरिबीको अन्त्य गर्ने, सबैका लागि शिक्षा, स्वास्थ्य, आवास, स्वच्छ वातावरण र इन्धन, भयमुक्त कार्यस्थल र बासस्थानको निर्माण गर्ने, विकासमा सबै तह र तप्काको समान साझेदारिता र हिस्सा, मानव अधिकारको प्राप्ति, सबै महिला तथा बालबालिकाको लागि लैङ्गिक समानता तथा सशक्तिकरण हाँसिल गर्ने उद्देश्य राखेका छन् ।

यस गुर्भाकोट नगरपालिकाले तयार गरेका अल्पकालिन, मध्यम कालिन तथा दिर्घकालीन विकास योजनाहरु दिगो विकासका लक्ष्य, परिमाणात्मक लक्ष्यहरु तथा सूचकहरुले २०३० भित्र पूरा गर्ने गरि राखेका सूचकहरुलाई पूरा गर्न स्थानीय तहको तर्फबाट योगदान पुग्ने गरि तयार गरिएका छन् । यस

अर्थमा यस नगरपालिकाको आवधिक योजनामा छनौट गरिएका योजनाहरुको दिगो विकासका लक्ष्यहरुसँग तादम्यता रहेकोछ ।

३.५ राष्ट्रिय पन्ध्रौं योजनाको सोँच र आवधिक योजनाको तादाम्यता

नेपाली जनताको लामो बलिदान र चाहना बमोजिम प्राप्त उपलव्धि पश्चात नेपालमा नयाँ संविधान २०७२ जारी भई जनतामा अब दिगो विकासले फड्को मार्छ भन्ने अपेक्षा रहेको पाइन्छ । संविधानमा उल्लेखित प्रावधान तथा निर्देशित सिद्धान्त बमोजिम जननिर्वाचित सरकार र संघीय व्यवस्थाको मूल मर्ममा आधारित रहेर तयार गरिएको पन्ध्रौं राष्ट्रिय योजना (आर्थिक वर्ष २०७६/०७७—२०८०/०८१) मा देहाय बमोजिमका सोँच, उद्देश्यहरु र रणनीतिहरु उल्लेख गरिएका छन् :

दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच : समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली

समुन्नत, स्वाधीन र समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्र सहितको समान अवसर प्राप्त, स्वस्थ, शिक्षित, मर्यादित र उच्च जीवनस्तर भएका सुखी नागरिक बसोबास गर्ने मुलुक।

दीर्घकालीन राष्ट्रिय लक्ष्य

क) समृद्ध नेपाल

१. सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवम् सघन अन्तरआवद्धता
२. मानवपुँजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपयोग
३. उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व
४. उच्च र समतामूलक राष्ट्रिय आय

ख) सुखी नेपाली

१. परिष्कृत तथा मर्यादित जीवन
२. सुरक्षित, सभ्य र न्यायपूर्ण समाज
३. स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण
४. सुशासन
५. सबल लोकतन्त्र
६. राष्ट्रिय एकता, सुरक्षा र सम्मान

राष्ट्रिय उद्देश्यहरु

१) सर्वसुलभ गुणस्तरीय र आधुनिक पूर्वाधार निर्माण, उत्पादनशील र मर्यादित रोजगारी अभिवृद्धि, उच्च दिगो र समावेशी आर्थिक वृद्धि तथा गरिबी निवारण गर्दै समृद्धिको आधार निर्माण गर्नु।

२) गुणस्तरीय स्वास्थ्य तथा शिक्षा, स्वास्थ्य तथा सन्तुलित वातावरण, सामाजिक न्याय र गुणस्तरीय एवम् जवाफदेही सार्वजनिक सेवा कायम गरी संघीय शासन व्यवस्थाको सुदृढीकरण गर्दै नागरिकलाई मर्यादित र परिष्कृत जीवनयापनको अनुभुति गराउनु।

३) सामाजिक आर्थिक रुपानतरण तथा स्वाधिन राष्ट्रिय अर्थतन्त्र निर्माण गरी देशको स्वाभिमान स्वतन्त्रता र राष्ट्रिय हितको संरक्षण गर्नु ।

राष्ट्रिय रणनीति

१) तीव्र, दिगो र रोजगारमूलक आर्थिक वृद्धि गर्ने

२) सुलभ तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा र शिक्षाको सुनिश्चितता गर्ने

३) आन्तरिक तथा अन्तरदेशीय अन्तरआवद्धता एवम् दिगो शहरःबस्ती विकास गर्ने

४) उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्ने

५) पूर्ण, दिगो र उत्पादनशील सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण प्रदान गर्ने

६) गरिबी निवारण र आर्थिक सामाजिक समानता सहितको न्यायपूर्ण समाज निर्माण गर्ने

७) प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र परिचालन तथा उत्थानशीलता विकास गर्ने

८) सार्वजनिक सेवाको सुदृढीकरण, प्रादेशिक सन्तुलन र राष्ट्रिय एकता सम्बर्द्धन गर्ने

३.६ कर्णाली प्रदेशको प्रथम आवधिक योजनाको सोच तथा लक्ष्य

सोच : समृद्ध कर्णाली, सुखारी कर्णालीबासी ।

उच्च आर्थिक वृद्धि, आधारभूत भौतिक सुविधा, सवैलाई सम्मानजनक रोजगारीसहित सुरक्षित र स्वच्छ वातावरणमा बसोवास गर्ने सुखी नागरिकहरुको प्रदेश ।

प्रादेशिक लक्ष्य : सामाजिक न्यायमा आधारित समावेशी, सन्तुलित र दिगो विकास गर्दै तीव्र आर्थिक वृद्धि दर हासिल गरी समृद्ध कर्णाली र सुखारी कर्णालीबासीको दिर्घकालीन सोचलाई व्यवहारमा उतार्ने दिर्घकालीन लक्ष्य रहेकोछ ।

३.७ सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य

३.७.१ सोच, (Vison)

सुख र समृद्धिको अठोट, समुन्नत गुर्भाकोट

यस सोचको शाब्दिक व्याख्या निम्नानुसार गरिएको छ :

सुखका आधारहरु :

- सवैको समान पहुँचयोग्य सार्वजनिक सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता हुने,
- सभ्य र न्यायपूर्ण समाजको निर्माण,

- ❖ लैंगिकमैत्री विकास प्रणालीको अवलम्वन,
- ❖ सन्तुलित पर्यायवरण,
- ❖ मानव अधिकार र सुशासनको सुनिश्चितता

समृद्धिका आधारहरु :

- ❖ Green Economy अर्थात हरित आर्थिक विकासमा आधारित अर्थतन्त्रको विकास,
- ❖ सार्वजनिक-नीजि साझेदारितामा आधारित विकासमूलक गतिविधिमा जोड,
- ❖ सामाजिक उत्तरदायित्व जिम्मेवारपूर्ण नागरिकको विकास,
- ❖ वातावरणमैत्री पूर्वाधार निर्माणमा जोड,
- ❖ जलवायु परिवर्तनका असर न्यूनीकरणमुखि विकास गतिविधि ।

समुन्नतीका आधारहरु

आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, भौतिक पूर्वाधार विकास, वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र सुशासन तथा संस्थागत विकासका आयामहरुमा सन्तुलित विकासको सुनिश्चितता ।

३.७.२ लक्ष्य

सामाजिक न्यायमा आधारित सन्तुलित, दिगो र वातावरणमैत्री विकासलाई प्राथमिकता दिदै एकिकृत विकास मार्फत समृद्ध गुर्भाकोट निर्माणमा अघि बढ्ने ।

प्रतिकात्मक	समृद्धि
वातावरणमैत्री विकास प्रणाली	स्थानीय उत्पादन प्रवर्द्धन र आत्म निर्भरता
गुणस्तरीय जीवनशैली	मानव पूँजी निर्माण र उपयोग
स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण	समावेशी, सन्तुलित र दिगो विकास
सामाजिक न्यायमा आधारित समाज	गुणस्तरीय भौतिक सुविधा

३.७.३ उद्देश्य

- ❖ कृषि तथा पशुपन्छीजन्य उपजको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु,
- ❖ पर्यटन तथा उद्योगको माध्यमबाट रोजगारी सृजना गरी आयस्तरमा वृद्धि गर्नु,
- ❖ स्वास्थ्य, शिक्षा र खानेपानी तथा सरसफाइको क्षेत्रमा पालिकाबासीलाई आत्मसम्मानपूर्वक जिउन सक्ने बनाउनु,
- ❖ पूर्वाधार विकासका क्षेत्रमा वातावरणीय संरक्षण एवम् दिगो विकासको अवधारणालाई अङ्गिकार गर्नु,
- ❖ वन तथा वातावरण विकासमार्फत समुदाय लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नु,

- अव्यवस्थित बसोबास तथा प्रकृतिको मानवीय अतिक्रमण कम गर्दै विपदबारे मानव जीवनमा क्षति न्यूनीकरण गर्नु।

३.८ रणनीति तथा प्राथमिकता

नगरपालिकाको समग्र एकिकृत विकासका लागि सवै पक्षको सहभागिता सुनिश्चित गर्दै परिणाममुखि तथा दिगो विकासका लागि नगरपालिकाले अपनाउने रणनीतिहरु यस अनुसार तय गरिएको छ :

१ आयोजना कार्यान्वयनका लागि सबै पक्षको सहभागिता जुटाउने ।

२ नगरपालिकाका वार्षिक योजनाहरु तय गर्दा आवधिक योजनाले निर्देश गरेका योजनाहरु कार्यान्वयनमा प्राथमिकता दिने ।

३ कृषि र गैरकृषिसँग सम्वन्धीत आयोजना मार्फत स्वरोजगार, व्यवसाय सञ्चालन र आर्थिक समृद्धिको आधार तय गर्ने ।

४ कृषि, पर्यटन, उद्योग व्यापार प्रबर्द्धनका सम्भावनाहरुको नविनतम खोजी गरि प्रविधिमैत्री विकासमा विशेष ध्यान दिईनेछ ।

५ स्थानीय विकास प्रक्रियामा राजनैतिक नेतृत्वको भूमिकालाई ध्यानमा राखी वार्षिक योजना तर्जुमा र कार्यान्वनमा सबै सक्रिय स्थानीय राजनैतिक दलहरुको सहयोग र समन्वय प्राप्त गर्ने गरी योजना लागू गर्न समन्वय गरिनेछ ।

६ स्थानीयस्तरका सरोकारवाला निकायहरु, सामाजिक संघसंस्था, विभिन्न समिति तथा उप—समितिहरुको संस्थागत क्षमता विकास र योजना कार्यान्वयनमा जिम्मेवारी र अपनत्व सृजना हुने गरी कार्य गरिनेछ

७ समावेशी सिद्धान्तको आधारमा विभिन्न वर्ग, भौगोलिक क्षेत्र, लिङ्ग, फरक क्षमता भएका व्यक्ति र जातजाति विशेषको समूचित विकासको प्रत्याभूति हुने गरी योजना कार्यान्वयन गरिनेछ ।

८ लक्षित वर्ग सम्बन्धी योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, सेवा सुविधा, अनुगमनमा ती वर्गको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।

९ संघ तथा प्रदेश सरकार, नगरपालिका, विषयगत कार्यालय, वित्तीय संस्था, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, विकास साझेदार, निजी क्षेत्र, सहकारी, स्थानीय समुदायको समेत स्रोत पहिचान गरी परिचालनमा सामूहिक योगदानको खोजी गरिनेछ ।

१० योजना कार्यान्वयन र अनुगमनमा संयुक्त अनुगमन पद्धतिको विकास गरिनेछ र पारदर्शिता र सुशासनका न्यूनतम् आधारहरुको अनिवार्यरुपमा परिपालन गरिनेछ ।

११ सार्वजनिक भौतिक संरचनाका साथै स्थानीय विकासलाई बालमैत्री तथा अपाङ्गतामैत्री बनाइनेछ।

१२ लैंगिक मूलप्रवाहिकरण नीतिलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न लैंगिक उत्तरदायि बजेट विनियोजनलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

१३ नेपाल सरकारका नवीनतम् नीति तथा कार्यक्रमहरु जस्तै (बालमैत्री स्थानीय शासन, वातावरणमैत्री स्थानीय शासन र जोखिम व्यवस्थापनका रणनीतिहरु अबलम्बन गरिनेछ ।

१४ सार्वजनिक निजी साझेदारी अवधारणाको कार्यान्वयन गरिनेछ ।

१५ रोजगारीका अवसर तथा राज्यका सेवा सुविधाको वितरणमा महिला, दलित, तथा आर्थिकरुपमा विपन्न वर्ग, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा यूवाहरुलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

१६ सडक निर्माण गर्दा कृषि पकेट क्षेत्र, पर्यटन क्षेत्र र स्थानीय सेवा केन्द्रलाई जोड्ने सडकलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

१७ नगरपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउन आन्तरिक स्रोतहरुको पहिचान गरी परिचालन गरिनुका साथै प्रचलित कर, दस्तुर र सेवा शुल्कको दायरालाई फराकिलो बनाउने रणनीति अवलम्वन गरिनेछ ।

१८ वन वातावरण, भू तथा जलाधार, जैविक विविधता संरक्षण तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्ने ।

गुर्भाकोट नगरपालिकाले तयार गरेको यस आवधिक योजनाका प्राथमिकतामा परेका आयोजनाहरु यस प्रकार रहेकाछन् :

- भौतिक पूर्वाधार विकास(सडक, सिंचाई, खानेपानी आयोजना, सार्वजनिक भवन)
- सामाजिक विकास (गुणस्तरिय शिक्षा, प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा, रोजगार वृद्धि)
- हरित अर्थतन्त्रमा आधारित आर्थिक विकास (कृषि तथा पशुपालन र जडिबुटि)
- जलवायु परिवर्तन उत्थानशिलता र वातावरणीय संरक्षण
- पर्यटन विकास
- विकासमा प्रविधिको प्रयोग र तथ्याङ्क डिजिटलाइजेशन
- अनुसन्धान र नवप्रवर्तनमुखि विकास
- सुशासन, जवाफदेहिता र पारदर्शिता

३.९ परिमाणात्मक लक्ष्य

क्र.सं	सूचक	इकाई	आधार वर्ष २०७९/०८०	अन्तिम आ. व. २०८४/०८५ को लक्ष्य
१	कुल गार्हस्थ उत्पादन	रु. करोडमा	२१८	२३३.८८
२	आर्थिक वृद्धि	प्रतिशत	५.८४	६.००
३	वार्षिक प्रतिव्यक्ति आय	यु.एस. डलर	१०४	१०८
४	बेरोजगारी	प्रतिशत	५१.५	३५
५	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको	रु. करोडमा	६५	७०

७	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा उद्योग तथा	रु. करोडमा	४०	५०
८	आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या	प्रतिशत	४८.२५	५५
९	साक्षरता	प्रतिशत	८२.८	८७.५
१०	३० मिनेट भन्दा कम समयमा नजिकको स्वास्थ्य केन्द्रमा परिवारको पहुँच	प्रतिशत	८५	८८
११	लैङ्गिक विकास सूचकांक	सूचकांक	०.९३१	०.९६०
१२	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण प्राप्त जनसंख्या	प्रतिशत	१२.८६	१६
१३	सडकसम्म पुग्न लागने अधिकतम समय	मिनेट	९०	३०
१४	सर्वयाम सडकमा पहुँच भएको परिवार	प्रतिशत	५०	७०

स्रोत : आवधिक योजना तयारी कार्यशालामा भएको छलफल २०८०

३.१० लगानी, स्रोत अनुमान र बाँडफाँट

बजेटका स्रोतहरु	गत वर्षको यथार्थ रु.	चालु आवको अनुमान रु.	आगामी ५ वर्षको स्रोत अनुसार प्रक्षेपण रकम रु हजारमा					
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व.	पाँचौ आ.व.	५ वर्षको जम्मा
१) आन्तरिक आय								
क) कर राजश्वबाट	१३३७७	१६३२०	१७०००	१७५००	१८०००	१९०००	२००००	९१५००
ख) गैर कर राजश्वबाट	६९६२	०	५००	६००	६५००	७०००	७५००	२२१००
२) राजश्व बाँडफाँड								
क) नेपाल सरकार	१४२०४१	१३११४२	१२८५२०	१२९५००	१३००००	१३१०००	१३२५००	६५१५२०
ख) प्रदेश सरकार	१३१४	१११५३	१२०००	१२५००	१३०००	१४०००	१५०००	६६५००
३) रोयल्टी बाँडफाँड								
क) वन रोयल्टी	०	०	०	०	०	०	०	०
ख) खानी रोयल्टी	०	०	०	०	०	०	०	०
ग) विद्युत रोयल्टी	१५०	१५०	१५५	१५५	१५७	१६०	१६५	७९२

बजेटका स्रोतहरु	गत वर्षको यथार्थ रु.	चालु आवको अनुमान रु.	आगामी ५ वर्षको स्रोत अनुसार प्रक्षेपण रकम रु हजारमा					
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व.	पाँचौ आ.व.	५ वर्षको जम्मा
घ) पर्वतारोहन रोयल्टी	०	०	०	०	०	०	०	०
ङ) पानी तथा अन्य रोयल्टी	०	०	०	०	०	०	०	०
४) नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान								
क) वित्तीय समानीकरण अनुदान	१४२४००	१४९९००	१३००८०	१४००००	१५४०००	१६९०००	१७९०००	७७२०८०
ख) सशर्त अनुदान चालु	३२४८७२	३२५८६३	३५००००	३७००००	४०००००	४२००००	४५००००	१९९००००
ग) समपुरक अनुदान पुजिगत	४१५४८	१५०००	२००००	२०८००	२२१००	२३१००	२४०००	११००००
घ) सशर्त अनुदान पुँजिगत	०	२७५६६	२८५००	२९०००	३००००	३१०००	३२०००	१५०५००
ङ) विशेष अनुदान चमलु	०	५०००	५५००	६०००	६६६०	७०००	७५००	३२६६०
५) प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान								
क) वित्तीय समानीकरण अनुदान	१५६८४	१५६८४	१५६००	१६६००	१७६००	१८०००	१९०००	८६८००
ख) सशर्त अनुदान चालु	४८०३	०	०	५०००	५५००	६०००	६५००	२३०००
ग) सशर्त अनुदान पुँजिगत		३५४२०	३६४००	३७०००	४००००	४२५००	४४०००	१९९९००
ङ) समपुरक अनुदान पुँजिगत		०	१७०००	२८०००	३००००	३१०००	३१५००	१३७५००
च) समपुरक अनुदान चालु	२३४३५	०	०	०	०	०	०	०

बजेटका स्रोतहरु	गत वर्षको यथार्थ रु.	चालु आवको अनुमान रु.	आगामी ५ वर्षको स्रोत अनुसार प्रक्षेपण रकम रु हजारमा					
			पहिलो आ.व.	दोस्रो आ.व.	तेस्रो आ.व.	चौथो आ.व.	पाँचौ आ.व.	५ वर्षको जम्मा
छ) विशेष अनुदान चालु	१४०३	२०१३	२३००	२५००	२७००	३०००	३३००	१३८००
६) अन्य अनुदान सामाजिक सुरुक्षा	०	०	०	०	०	०	०	०
७) जनसहभागिता	०	०	०	०	०	०	०	०
८) नीजि लगानी	०	०	०	०	०	०	०	०
९) अन्तर स्थानीय तह साझेदारि रकम	०	०	०	०	०	०	०	०
१०) गैसस र सामुदायिक क्षेत्रको लगानी	२१००	१३०००	१४०००	१५०००	१६०००	१६२००	१६५००	७७७००
११) नीजि क्षेत्रको लगानी	०	०	०	०	०	०	०	०
१२) आन्तरिक ऋण परिचालन	००	०	०	०	०	०	०	०
कुल जम्मा	७२००८९	७४८२११	७७७५५५	८३०१५५	८९२२१७	९३७९६०	९८८४६५	४४२६३५२

३.११ समष्टिगत नतिजा खाका

यस समष्टिगत नतिजा खाकालाई सवै विषयगत क्षेत्र तथा उपक्षेत्रहरुको लगानी अनुसारका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरे पश्चात आउने प्रतिपल अर्थात Outputs, ति प्रतिफलहरुले देखाउने असरहरु अर्थात Outcomes, र ति असरहरुको समष्टिगत परिणाम/प्रभाव अर्थात Impact को लगफ्रेममा राखिएको छ ।

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्ट्याइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्ट्याइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
प्रभाव : एकिकृत तथा दिगो विकास मार्फत गुर्भाकोटवासीको जीवनस्तरमा गुणस्तरिय सुधार आइ समुन्नत पालिकाको रुपमा स्थापित हुने ।	प्रति परिवारको वार्षिक आय	रु हजारमा	१२५	१३५	अध्ययन प्रतिवेदन	राजनैतिक स्थिरता कायम रहने छ
	औषत आयु	वर्ष	७०	७१	अध्ययन प्रतिवेदन	
	मानव विकास सूचांक	इन्डेक्स	०.६०२	०.७०५	अध्ययन प्रतिवेदन	
	सम्पूर्ण आम्दानीको खाना खर्च	प्रतिशत	३५	४५	अध्ययन प्रतिवेदन	
	साक्षर जनसंख्या	प्रतिशत	९५	१००	अध्ययन प्रतिवेदन	
	स्वरोजगार युवा	प्रतिशत	५	१५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
असर १ः आर्थिक विकास बजार तथा उत्पादनशील सेवा सुविधाको उपलब्धता, गुणस्तर र उपयोगमा बृद्धि भएको हुनेछ ।	कृषि तथा पशुपालनमा उद्यमी	संख्या	५००	३०००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	व्यवसायीकरणमा स्थानीय कृषक सक्रिय रहनेछन्
	वाह्य पर्यटकको बार्षिक बसाई	दिन	२	१५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	वाह्य पर्यटकको औषत दैनिक खर्च	रुपैया	२५००	५०००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	उद्योग तथा व्यवसायमा संलग्न व्यक्ति	संख्या	५००	३०००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	वैकिङ्ग सेवा उपयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	२५	५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्ट्याइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्ट्याइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
	बैंक र बजार केन्द्रमा पुग्न लाग्ने औषत समय	घण्टा	३	१	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	उत्पादित औद्योगिक वस्तु र सेवा विक्रीबाट प्राप्त आय	प्रतिशत	१५	२५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
प्रतिफल १.१ कृषि तथा पशुपालनमा व्यवसायिकता कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसायमा बृद्धि, व्यवसायीकरण, विविधिकरण औद्योगिकरण भएको हुनेछ ।	खाद्यान्न उत्पादन (वार्षिक)	मे. ट.	१५००००	२०००००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालनमा युवाहरुको रुची बढ्दै जाने छ
	तरकारी उत्पादन (वार्षिक)	मे. ट.	१५०००	२५०००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	दलहन उत्पादन (वार्षिक)	मे. ट.	१.२५	१.३	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	फलफुल उत्पादन (वार्षिक)	मे. ट.	११.९	१२	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	नगदेबाली उत्पादन	मेट्रिक टन	१४	१६	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	दुध उत्पादन	लिटर	५२५००००	६०००००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	मासुका लागि पशुपन्छि निकासी (वार्षिक)	संख्या	३५०००	४००००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	अण्डा उत्पादन (मासिक)	संख्या	१२८२५	१५००००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	व्यवसायिक कृषि उत्पादनमा संलग्न कृषक	समुह	१३१	१५०	विषयगत शाखा रेकर्ड	
	सक्रिय ग्रामिण कृषि कार्यकर्ता	संख्या	४	१०	विषयगत शाखा रेकर्ड	
	सक्रिय ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता	संख्या	६	९	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	पशु तथा कृषि वस्तु उपलब्ध हुने केन्द्र	संख्या	२	३	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	व्यवसायिक नर्सरी	संख्या	५	७	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्टयाइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्टयाइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
	सक्रिय पशुपालन समूह	संख्या	९२	१००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	बाह्रौ महिना सिंचाई सिंचित क्षेत्र	प्रतिशत	२२.४२	३५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	व्यवसायिक कृषि फर्म	संख्या	३९	५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	व्यवसायिक पशुपालन फर्म	संख्या	६८	७५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	व्यवस्थित कृषि सहकारी	संख्या	१८	२२	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	कृषि सहकारीमा आवद्ध कृषक	प्रतिशत	६०००	७०००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	सहकारीमा आवद्ध घरपरिवार	प्रतिशत	५५	६५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	दुग्ध चिस्यान केन्द्र	संख्या	३	४	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	कृत्रिम गर्भाधान केन्द्र	संख्या	१	२	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
<u>प्रतिफल १.२ उद्यमशिलता उद्योग र औद्योगिकरणमा विकास</u> उद्यम तथा व्यवसायको सिर्जना र विकास तथा व्यवसायिकतामा अभिबृद्धि भएको हुनेछ ।	लघु उद्योग	संख्या	५	२५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	उद्योगमैत्री वातावरण बन्दै जाने र स्थानीय उत्पादमा उपभोकताको चासो बढ्दै जानेछ
	घरेलु उद्योग	संख्या	१०	५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	साना उद्योग	संख्या	०	१५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	मझौला उद्योग	संख्या	०	१०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	उद्यम तथा व्यवसायमा संलग्न जनशक्ति	प्रतिशत	०.५	५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	उत्पादन तथा बजारीकरणका सहकारीमा आवद्ध जनसंख्या	संख्या	५२८	७००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	उद्यम सृजना तथा विकासमा तालिम प्राप्त उद्यमी	संख्या	५२८	७००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्ट्याइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्ट्याइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
	व्यवसायिक सीपमूलक तालिम प्राप्त व्यक्ति	संख्या	१५०	१५००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	संचालित वैकीङ्ग तथा वित्तीय सेवा प्रदायक संस्था	संख्या	५	१५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
<u>प्रतिफल १.३ पर्यटन विकासमा टेवा</u> पर्यटन विकासको माध्यमबाट युवा स्वरोजगार तथा जीविकोपार्जनका आधारहरु तयार हुदै जानेछन्	वाह्य पर्यटक (वार्षिक)	संख्या	०	२००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	पर्यटन विकासमा लगानी बृद्धि हुने छ
	आन्तरिक पर्यटक	संख्या	३५०	५००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	तालिम प्राप्त टुर गाइड	संख्या	०	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	तालिम प्राप्त कुक तथा वेटर	संख्या	०	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	व्यवस्थित होमस्टे र ग्रामिण पर्यटकीय गाउँवस्ति	संख्या	१	२	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	व्यवस्थित पर्यटकीय स्थलहरु	संख्या	१	२	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	उपलब्ध पर्यटकीय सेवा तथा सुविधाको प्रकार	संख्या	१	२	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	पर्यटकहरुका लागि सुविधायुक्त होटेल तथा रेष्टुरेण्ट	संख्या	१०	१५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	कृषि पर्यटन व्यवसायीहरु	संख्या	०	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	पर्यटकहरुका लागि पदमार्ग विस्तार	संख्या	१	१	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	व्यवस्थित वनभोज तथा पार्कको निर्माण	संख्या	१	३	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	स्तरोन्नति गरिएका पर्यटकीय सम्पदा	संख्या	१	३	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्ट्याइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्ट्याइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
असर २ सामाजिक विकासमा योगदान पुगेको हुनेछ सामाजिक सेवाभाव तथा सुविधाको उपलब्धता, गुणस्तर र उपयोगमा बृद्धि भएको हुनेछ ।	१५ मिनेटमा आधारभुत विद्यालयमा पहुँच भएका परिवार	प्रतिशत	८०	९५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	शिक्षा स्वास्थ्यमा विपन्न वर्गको पहुँच पुऱ्याउन लैंगिक उत्तरदायी बजेट लागू हुनेछ
	३० मिनेटभित्र स्वास्थ्य सेवामा पहुँच भएका घरपरिवार	प्रतिशत	८५	८८	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा पुग्न लाग्ने औषत समय	घण्टा	०	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	पाइप प्रणाली वा सुरक्षित खानेपानीको सेवा उपयोग गर्ने	प्रतिशत	८९	९५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	सरसफाई सेवा तथा सुविधा उपलब्ध परिवार	प्रतिशत	७१.७	८०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	सामाजिक अभियानमा संलग्न युवा	संख्या	१५	५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	महिला तथा अन्य अल्पसंख्यकहरुको नेतृत्वमा पहुँच	संख्या	३०	३५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	पूर्व प्रसूति सेवा चार पटक प्राप्त गर्ने महिला	प्रतिशत	७९.३	८५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
प्रतिफल २.१ गुणस्तरिय शिक्षामा पहुँच वृद्धि	५ देखि ६० वर्ष सम्मका लेखपढ गर्न सक्ने जनसंख्या	प्रतिशत	८२.८३	८७	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	शिक्षामा राज्यको लगानी वृद्धि हुने
	प्रारम्भिक बालविकास कक्षामा भर्ना भएका बालबालिका	प्रतिशत	९५	९७	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्ट्याइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्ट्याइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
प्रारम्भिक, आधारभूत, माध्यमिक शिक्षामा सबै बालबालिकाको पहुँच सुनिश्चित भएको तथा प्राविधिक एवं उच्च शिक्षामा लक्षित वर्ग र क्षेत्रको पहुँच र उपयोगमाबृद्धि भएको हुनेछ।	आधारभूत तहमा भर्ना भएका ६ बर्ष पुगेका बालबालिका	प्रतिशत	९५	९७	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	पक्की संरचना भएका विद्यालयहरु	प्रतिशत	६०	९०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	तालिम प्राप्त शिक्षक	प्रतिशत	७५	९९	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	आधारभूत तहमा कक्षा छोड्ने दर	प्रतिशत	३	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	माध्यामिक तहमा कक्षा छोड्ने दर	प्रतिशत	१०	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	प्रविधिमैत्री विद्यालय	प्रतिशत	५	२५		
	बालमैत्री सिकाइ विधि अवलम्बन गर्ने विद्यालय	संख्या	५५	९५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	वालक्लव गठन भएका विद्यालय	संख्या	३५	५५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	पुस्तकालय सहितका विद्यालय	प्रतिशत	७५	१००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	मासिक अभिभावक विद्यालय अन्तरक्रिया सम्पन्न गर्ने विद्यालय	प्रतिशत	२	२५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
<u>प्रतिफल २.२ प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा</u>	विरामी पर्दा सर्वप्रथम स्वास्थ्य संस्थामा जाने परिवार	प्रतिशत	८०	८८	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	आफ्नो स्वास्थ्य प्रति सचेत नागरिकको संख्यामा वृद्धि तथा स्वास्थ्य सेवा
	२५०० ग्राम भन्दा कम जन्मतौल भएका शिशु	प्रतिशत	६.३	४	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	स्वास्थ्य संस्थामा पुग्न लाग्ने औषत समय	मिनेट	३०	२५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्टयाइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्टयाइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
स्वास्थ्य सेवाको पहुँच, गुणस्तर तथा उपयोगमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुती गराउने गर्भवती महिला	प्रतिशत	९३.५	९५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	प्रभावकारी बनाउन सरोकारवाला निकाय तत्पर हुने
	स्वास्थ्य संस्थाको सेवाबाट सन्तुष्ट सेवाग्राही	प्रतिशत	९२	९५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	झाडा पखालाको संक्रमण दर १०००पांचवर्ष मुनिका वालवालिका	प्रतिशत	४५२	३५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	स्वाशप्रश्वासको संक्रमण दर १०००मा पाँचवर्ष मुनिका वालवालिका	प्रतिशत	६१३	४५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको संख्या	संख्या	९४	१०३	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	सबै खोप लिएका बालबालिका	प्रतिशत	९७.८	९९	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	परिवार नियोजनका साधनको प्रयोग दर अस्थायी	प्रतिशत	१८	३०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	स्वास्थ्य सूचना शिक्षा र संचार र सचेतना कार्यक्रम सहभागि	संख्या	३१२०	९६००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	स्वास्थ्य शिविरबाट लाभान्वित जनसंख्या	संख्या	५२००	८०००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	मासिक रुपमा फ्लोअपमा आएका विरामी संख्या	संख्या	२७२२	४०८३	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्ट्याइका आधारहरु सूचकहरुको विवरण	इकाइ	आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्ट्याइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध सेवा सुविधाको प्रकार	संख्या	१०	१०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	नीजि तथा समुदायमा आधारित स्वास्थ्यकर्मीको संख्या	प्रतिशत	९४	१३१	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	आयोडिनयुक्त नून प्रयोग गर्ने घरपरिवार	प्रतिशत	९८	१००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	धुवारहित चुल्हो वा वैकल्पिक इन्धन प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	२०.८	२५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
<u>प्रतिफल २.३ शुद्ध खानेपानी तथा सरसफाईमा सुधार</u> खानेपानी तथा सरसफाई सेवा सुविधामा सहज पहुँच, गुणस्तर र उपयोगमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	पाइप लाइनबाट वितरित पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	८९	९५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाहरुमा सवै सरोकारवाला निकायको ध्यान केन्द्रित हुनेछ
	नीजि धारा प्रयोग गर्ने घरपरिवार	प्रतिशत	४२.५	५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	सुरक्षित खानेपानी सुविधा प्राप्त घरधुरी	प्रतिशत	९२.२	९७	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	स्वच्छ शौचालय भएका घरधुरी	प्रतिशत	७१.७	९०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	सार्वजनिक शौचालय	संख्या	१	३	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	जोखिमयुक्त अवस्थामा साबुनपानीले हात धुने घरपरिवार	प्रतिशत	२५	५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	क्रियाशिल खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	संख्या	५	१०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्टयाइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्टयाइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
	उपभोक्ता समितिको मौज्दात रकम (औषतमा)	रुपैया	०	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
प्रतिफल २.४ महिला तथा विपन्न वर्ग उत्थानमा योगदान पुग्ने विपन्न तथा लक्षित वर्गको क्षमता, स्थानीय शासन प्रक्रियामा सहभागिता र आधारभूत सेवा तथा सुविधाको पहुँच र उपभोगमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ।	स्थानीय योजना सङ्कलन तथा बजेट निर्माणमा सहभागिता	प्रतिशत	४०	६०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	लैंगिकमैत्री बजेट विनियोजन हुने
	तोके अनुसार बालबालिका सहभागि समिति, संजाल	संख्या	१५	३०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	तोके अनुसार अपाङ्ग सहभागी समिति, समूह तथा संजाल	संख्या	१	१५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	तोके अनुसार पिछडिएको वर्ग सहभागी समिति, समूह	संख्या	१	५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	तालिम प्राप्त अपाङ्गता भएका व्यक्ति	संख्या	४५	१००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	व्यवसायिक सीपमूलक तालिम प्राप्त महिला	संख्या	२०	६०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	उद्दार, उपचार र सहयोग प्राप्त गर्ने हिंसाजन्य घटना पीडित	संख्या	०	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	लक्षितवर्गले गरेका गुनासो मध्ये सुनुवाई भएका उजुरी	संख्या	०	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	घर व्यवहार तथा कारोबार सम्बन्धी निर्णयमा महिला सहभागिता	संख्या	११०	३००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्ट्याइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्ट्याइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
	समावेशी स्थानीय संयन्त्र तथा समिति	संख्या	५	१०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
प्रतिफल २.५ युवा सशक्तिकरणमा जोड युवा वर्गको कार्यकुशलता, उद्यमशिलता र क्रियाशिलतामा अभिबृद्धि भएको हुनेछ।	सक्रिय युवाक्लब, संजाल तथा संस्था	संख्या	१४	१५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	युवा सशक्तिकरणमा सवै सरोकारवाला पक्षको सहभागिता
	क्लब, सञ्जाल र संस्थामा आवद्ध युवा	संख्या	४९०	६००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	उद्यम व्यवसाय र स्वरोजगारीमा संलग्न युवा	संख्या	३००	३५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	कभर्ड हल तथा खेलकुद मैदान	संख्या	३	५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	जिल्ला, प्रदेश, राष्ट्रियस्तरमा प्रतिनिधित्व गर्ने खेलाडी	संख्या	०	५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
असर ३ भौतिक पूर्वाधार विकासमा योगदान पूर्वाधार विकास व्यवस्थित, सुरक्षित र दीगो भएको हुनेछ ।	बाह्रै महिना यातायात सुचारु सडक	संख्या	५	१०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	वातावरणमैत्री सडक तथा भौतिक निर्माणको सुनिश्चिता
	स्थानीय बजारमा उपलब्ध एकीकृत सेवा र सुविधाका प्रकार	संख्या	१	२	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	व्यवस्थित बजार	संख्या	४	६	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	मापदण्ड अनुसार निर्माण भएका संरचना	प्रतिशत	५	३०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	कृषि सडक	संख्या	१	२	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	सुरक्षित भवन निर्माण सम्वन्धी दक्ष व्यक्ति	संख्या	०	५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
प्रतिफल ३.१ सडक तथा पुल निर्माण आवास, भौतिक योजना तथा सार्वजनिक निर्माण एकीकृत,	धुले सडक लम्बाइ	किमि	१३०	३०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	वातावरणमैत्री सडक सञ्जालको निर्माण सुनिश्चितता
	ग्राभेल सडक	किमि	७५	१००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	कालोपत्र सडक	किमि	३७.२८	१०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	सडक नालाको लम्बाई	किमि	१.५	१०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्ट्याइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्ट्याइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
व्यवस्थित र सुरक्षित भएको हुनेछ	पक्की पुल	संख्या	५	५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	व्यवस्थित झोलुङ्गे पुल	संख्या	१७	६	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	दायाबायाँ बृक्षारोपण सडक लम्बाई	किमि	०	५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	नियमित मर्मत संभार सडक लम्बाई	किमि	७५	८०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	व्यवस्थित र सुचारु हाट तथा बजार केन्द्र	संख्या	१	२	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
<u>प्रतिफल ३.२ उर्जा विकास</u> विद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जाको प्रवर्धन, उत्पादन र उपयोग बृद्धि भएको हुनेछ ।	वैकल्पिक ऊर्जा प्रयोग गर्ने घरधुरी बत्ती बाल्ने	संख्या	२१६२	५००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	राष्ट्रिय प्रसारण लाइनको सहज विस्तार हुने
	विद्युत सेवा उपयोग गर्ने परिवार बत्ती बाल्ने	संख्या	९४१०	९८००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	एलपि ग्यास तथा हिटर प्रयोग गर्ने घरधुरी खाना पकाउने	संख्या	२३९९	२७००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	सोलार /बयोग्यास प्रयोग गरिरहेका घरधुरी बत्ती बाल्ने	संख्या	३	२५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	अन्य खाना पकाउने इन्धन प्रयोग गर्ने	संख्या	२२३	२००		
<u>प्रतिफल ३.३ सुरक्षित वस्ति विकास</u> व्यवस्थित र सुरक्षित वस्ती तथा आवास र सार्वजनिक	आधारभूत पूर्वाधारयुक्त व्यवस्थित बजार	संख्या	४	६	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	एकिकृत वस्ति विकासमा राजनीतिक सहमति जुट्ने छ
	सुरक्षित वस्तीमा बसोबास गर्ने परिवार	प्रतिशत	५	१५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण दक्ष व्यक्ति	जना	१०	५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	भूकम्प प्रतिरोधी मापदण्ड अनुसार निर्मित सार्वजनिक भवन	प्रतिशत	७५	१००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्ट्याइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्ट्याइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
सुविधामा अभिबृद्धि भएको हुनेछ।	भूकम्प प्रतिरोधी मापदण्ड अनुसार निर्मित आवासिय घर	प्रतिशत	१५	२५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	एकिकृत वस्ती	संख्या	०	२	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	चट्याङ रहित घर निर्माण	प्रतिशत	०	५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
<u>असर ४ वातावरणीय संरक्षणमा योगदान</u> जमीन, हरियाली र जलश्रोतको दीगो व्यवस्थापन र समुत्थानशिलता सुनिश्चित हुने	वनबाट प्राप्त राजश्व	रु. हजारमा	०	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	वातावरण संरक्षणमा जनसहभागिता वृद्धि हुने
	जडिबुटी संरक्षित वन	संख्या	२	५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	रुख विरुवाले ढाकेको हरियाली क्षेत्र	हेक्टर	६४.२७	७२	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	संरक्षित खेतबारीको क्षेत्रफल	हेक्टर	२९.२९	४२.५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	जलवायु परिवर्तनको असर न्यनीकरण कार्यक्रम	संख्या	१०	५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	अति जोखिममा रहेका घरपरिवार	प्रतिशत	२२	१२	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	वनमा आधारित उद्यमबाट रोजगार	संख्या	३	१०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
<u>प्रतिफल ४.१ वन संरक्षण हुने</u>	व्यवस्थित वन क्षेत्र	वटा	४५	४५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	वन संरक्षणमा स्थानीय सहभागिता वृद्धि हुने
	सामुदायिक वन क्षेत्र	वटा	४५	४५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	आयमूलक कार्य संचालित वन क्षेत्र	वटा	२०	३५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	जैविक विविधता युक्त क्षेत्र	वटा	०	५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्ट्याइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/ ०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/ ०८५	पुष्ट्याइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
वनको संरक्षण, संचितीमा बृद्धि तथा दीगो उपयोग भएको हुनेछ ।	गैरकाष्ठ वन पैदावारहरुको व्यवसायिक खेती	घरपरिवार	०	२५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
प्रतिफल ४.२ विपद व्यवस्थापन हुने विपद् जोखिम तथा क्षती न्यूनीकरण भएको हुनेछ ।	विपद्को जोखिममा रहेका वस्तिहरु	संख्या	५	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	विपद न्यूनीकरण कार्यविधि लागू हुने
	स्थानीय खोज उद्दार र प्राथमिक उपचारमा दक्ष जनशक्ति	संख्या	१०	५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	विपदबाट हुने वार्षिक क्षति	प्रतिशत	०	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	नदि कटान र डुवानबाट प्रभावित क्षेत्र	हेक्टर	५	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	सुरक्षित खुल्ला स्थान तथा आपत्कालीन सामुहिक आश्रयस्थल	संख्या	५	८	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	स्थानीय विपद व्यवस्थित सूचना केन्द्रवाट ज्ञान तथा सिकाई प्राप्त गर्ने व्यक्ति	प्रतिशत	१	१५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	विपद् व्यवस्थापन कोष रकम (बार्षिक)	रु. हजारमा	१५००	२०००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
असर ५ सुशासन र संस्थागत व्यवस्थापनमा योगदान	नीति, कानून, निर्णय र सेवा प्रवाहबाट सन्तुष्ट सेवाग्राही	प्रतिशत	५०	७५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	सुशासन कायम गर्न सवै पक्षको सहयोग रहनेछ
	प्रतिव्यक्ति बार्षिक बजेट लगानी	रु.हजार			प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्टयाइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्टयाइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
सेवाग्राहीले प्राप्त गर्ने सेवामा गुणस्तरिय एवम प्रकावकारीता वृद्धि हुँदै जानु	सशक्तिकरण र क्षमता विकास कार्यक्रम बाट लाभान्वित वर्ग	घरधुरी	७०	९०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	कार्यालयमा दक्ष कार्यरत प्राविधिक मानव संशाधन	प्रतिशत	६०	८०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	क्रियाशिल र साझेदार गैसस, सहयोगी र नागरिक समाज	संख्या	२	४	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
<u>प्रतिफल ५.१ संस्थागत विकास</u> सेवा प्रदायक निकाय तथा लक्षित वर्गको संस्थागत क्षमता तथा श्रोत परिचालन दक्षता तथा प्रभावकारिता अभिबृद्धि भएको हुनेछ ।	नगरपालिकाको बार्षिक आन्तरिक आय	रु हजारमा	१३३७७	२००००	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	नगरपालिका सञ्चालनका लागि प्रयाप्त जनशक्ति व्यवस्थापन हुने
	नगरपालिकामा कार्यरत गैह्र सरकारी विकास साझेदार संस्था	संख्या	३	४	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	बार्षिक क्षमता विकासका कार्यक्रम	संख्या	५	१५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	क्षमता विकास कार्यक्रममा सहभागी लक्षित वर्ग	प्रतिशत	१५	३५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	आफ्नै भवनमा सञ्चालित वडा कार्यालय संख्या	वटा	७	१४	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	औषत वार्षिक वेरुजु रकम	रुपैया	५ करोड	१ करोड	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	तर्जुमा भएका रणनीतिक योजना	संख्या	३	१०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

नतिजा श्रृंखला	सूचक तथा पुष्ट्याइका आधारहरु		आधार वर्ष आ.व. २०७९/०८०	योजनाको अन्तिम आ.व. २०८४/०८५	पुष्ट्याइका आधारहरु	जोखिम तथा पूर्वानुमान
	सूचकहरुको विवरण	इकाइ				
<u>प्रतिफल ५.२ सुशासन कायम हुदै लक्षित वर्गको क्षमता अभिवृद्धि हुने</u> नगरपालिकामा सुशासन कायम भइ लक्षित वर्ग समुदायको क्षमता विकास र सशक्तिकरण भएको हुनेछ ।	आफ्नो अधिकारको लागि आफै आवाज उठाउन सक्ने	प्रतिशत	२५	६०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	नगरपालिकामा सुशासन कायम गर्न र लक्षित वर्गको क्षमता अभिवृद्धि गर्न सवैको सहयोग मिल्ने
	जोखिमयुक्त जीविकोपार्जनमा निर्भर परिवार	प्रतिशत	५	०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण अद्यावधिक	वर्षमा	०	१ पटक	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	लक्षित वर्गको सहभागितामा वृद्धि	प्रतिशत	५	३५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम	संख्या	५	१०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	नागरिक वडापत्रको व्यवस्थापन भएका कार्यालय	प्रतिशत	१०	७५	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
<u>प्रतिफल ५.३</u> योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन व्यवस्थित	सहभागितामूलक योजना तथा बजेट तर्जुमा प्रक्रियामा सहभागी	प्रतिशत	१५	५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	वर्षमा	१०	५०	प्रोफाइल र प्रतिवेदन	

परिच्छेद ४
आर्थिक क्षेत्र

४.१ कृषि तथा पशुपन्छी

४.१.१ पृष्ठभूमि

नगरपालिकाले आर्थिक वृद्धिको पहिलो आधार कृषिमा सुधारको नारालाई आत्मसाथ गर्दै कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रको विकासलाई जोड दिएको छ । व्यवसायिक नगदेबाली, पशुपंक्षी, मौरी पालन र जडिबुटिजन्य कृषि खेति उत्पादनको विस्तार तथा बजारीकरण नगरपालिकाको मुख्य प्राथमिकतामा रहेको छ । त्यसै गरी अर्गानिक कृषि प्रणालीको विकास, कृषि तथा पशु बिमा कार्यक्रम, प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण कार्यक्रम, एक गाउँ एक नमुना कृषि उत्पादन व्लकको स्थापना जस्ता कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाउँदै आएको देखिन्छ भने चालु आ.व.मा टनेल कृषि, थोपा सिँचाइ, कृषि शिविर कार्यक्रम, व्यवसायिक फलफुल र वेसार खेती कार्यक्रमलाई जोड दिएको छ। विभिन्न वडाहरुमा गाई/भैसी तथा बाख्रा फर्महरु सञ्चालनमा आएका छन् । प्रविधिको उपयोग कृषिमा सहयोग भन्ने अठोटलाई सार्थक तुल्याउन नगरपालिकाले कृषि तथा पशुपालनका लागि यान्त्रिकरणमा ५०% अनुदानमा कृषकहरुलाई सहयोग उपलब्ध गराउँदै आएकोछ । धान, मकै बालीको पकेट सञ्चालन गरि वीउँ उत्पादन कार्यलाई जोड दिइएको छ । कृषि र पशु विकास क्षेत्रमा व्यापक अनुदान सहयोग, साझेदारीबाट रोजगारी सृजना गरि गरिवी घटाउन पहल भएकोछ।

४.१.२ समस्या तथा चुनौती

कृषिको प्रकृति व्यवसायिक नभै निर्बाहमुखी हुनु, किसानहरुमा जलवायु परिवर्तन र विभिन्न प्राकृतिक प्रकोपसँग जुध्ने क्षमता विकास नहुनु, वर्षेनी ऊर्जाशील युवा जनशक्तिको विदेश पलायन हुनु, जग्गा बाँझो राख्ने प्रवृत्तिमा वृद्धि हुनु, भूमि व्यवस्थापनको सहि योजना हुन नसक्नु, कृषिजन्य उत्पादनका आधारभुत सामग्रीको सहज र पर्याप्त आपूर्ति नहुनु, कृषि ऋणको सहज उपलब्धता नहुनु, कृषकले उत्पादनको उपयुक्त बजार तथा मूल्य पाउन नसक्नु, कृषिजन्य वस्तुहरूको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता वृद्धि नहुनु, कृषि पेशा बजारमुखी र व्यावसायिक रूपमा स्थापित नहुनु, कृषिजन्य वस्तुको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि सम्बन्धि कार्यहरु नहुनु आदि यस नगरपालिका भित्रको कृषि तथा पशुपन्छी पालन व्यवसायका प्रमुख समस्याका रुपमा रहेका छन् ।

४.१.३ संभावना तथा अवसर

कृषि तथा पशुपन्छी विकासको क्षेत्रमा प्रविधिलाई जोड्न सकिएको खण्डमा यस नगरपालिकामा कृषि तथा पशुपालन पेशामा आवद्ध कृषकहरुलाई व्यवसायिक तरिकाले अगाडि बढाउन सकिने देखिन्छ । भौगोलिक तथा जैविक विविधताले उपलब्ध गराएका विभिन्न सम्भाव्यताहरूको मापन गरि एकिकृत कृषि प्रणाली, सामूहिक कृषि खेतीमा जोड र उन्नत जातको वीउँविजन सहित व्यवसायिक योजना सहित कृषकहरुलाई प्राविधिक सहयोग मार्फत अगाडि बढाउन सकेको खण्डमा कृषि तथा पशुपालनबाट आम समुदायलाई आत्म निर्भर बनाउन सकिने अवस्था छ । त्यसरी नै राष्ट्रिय एवम् प्रदेश तहमा विभिन्न किसिमका कृषक केन्द्रित परियोजनाहरु लागू हुनु, विदेशबाट फर्किएका युवाहरू सीप, ज्ञान, पुँजी र उन्नत प्रविधि सहित कृषि तथा पशुपालनको क्षेत्रमा आकर्षित हुँदै जानु, जैविक कृषि र कृषि वन प्रति किसानहरूको आकर्षण बढ्नु, अन्य निजी क्षेत्रहरू समेतको यस कृषि क्षेत्रमा आकर्षण बढ्दै जानु कृषि क्षेत्रका अवसर हुन् । साना किसान सहकारी तथा कृषि/कृषि तथा पशुपन्छी पालन सहकारीहरुले कृषक सहयोगी कार्यक्रम तयार गर्दै नगरपालिकामा सेवा विस्तार गर्दै जानु पनि कृषि तथा पशुपालनको क्षेत्रमा भएका अवसरहरु नै हुन ।

४.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : प्रविधिको प्रयोग र व्यवसायिकरण मार्फत निर्यातमुखी कृषि तथा पशुपन्छी पालनको विकास गर्दै जाने ।

उद्देश्य १ : प्रविधिमैत्री कृषि मार्फत कृषिलाई व्यवसायिकरण गरि उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्नु,

उद्देश्य २ : उन्नत जातको पशुपन्छी पालन व्यवसाय मार्फत मासु र दूग्धजन्य वस्तुको निर्यात बढाउनु

रणनीतिहरुः

- व्यवसायिक कृषिको सुनिश्चितता गर्दै दिगो कृषि विकासका लागि कृषि गुरुयोजना निर्माण गरी युवालाई कृषिमा आकर्षण गर्न क्षमता अभिवृद्धि, प्रविधि हस्तान्तरण तथा अनुदानलाई पुरस्कारमा परिणत गरि प्रोत्साहन गर्ने ।
- ग्रामीण क्षेत्रमा कृषि वस्तु उत्पादन अभिवृद्धि गर्न कृषिजन्य वस्तुहरूको व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्रमा उपयुक्त र दिगो सिंचाई सुविधा लगायतका आवश्यक पूर्वाधारको पहुँच मा वृद्धि गर्ने ।
- कृषकहरुलाई सामूहिक तरिकाले क्षमता अभिवृद्धि गर्ने र प्रविधिमैत्री कृषि प्रणाली लागू गर्न सक्ने बनाउन अन्य आवश्यक वातावरण मिलाउने र गुणस्तरीय उत्पादनमा सुनिश्चितता गर्ने ।

- खेतीयोग्य जमिनलाई बाँझो राख्ने प्रणालीलाई निरुत्साहित गर्दै सिंचाई लगायत अन्य आवश्यक सुविधा उपलब्ध गराई पकेट क्षेत्रको आधारमा खेती गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।
- खाद्य सुरक्षाको सुनिश्चितताका लागि खानाको महत्व समुदायस्तरमा समेत बुझाई पोषणयुक्त खाना खाने वातावरण निर्माण गर्न पहल गर्ने ।
- निजी, सहकारी र सामूहिक तरिकाले नयाँ कृषि उत्पादनका लागि कृषकहरुलाई ऋण उपलब्ध गराउन स्थानीय सहकारी मार्फत् कार्य सञ्चालन गर्ने ।
- उत्पादित कृषि वस्तुलाई प्रशोधन, भण्डारण एवम् वितरण प्रणालीमा नयाँ प्रविधिको विकास, अनुशरण, अवलम्बन र आधुनिकीकरण गरी मूल्य श्रृङ्खला पद्धति अनुसार उत्पादनदेखि बजारीकरण सम्मका कार्यक्रमहरू एकीकृत रूपमा सञ्चालन गर्ने ।
- कृषि-पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रमलाई पहिलो प्राथमिकता दिई ग्रामीण विकासका लागि स्थानीय उत्पादनलाई पर्यटन व्यवसायसँग जोडि बजारीकरणको सुनिश्चितता गर्ने ।
- प्राङ्गारिक खेतीका सम्भावित वस्तु र क्षेत्रहरूको पहिचान एवम् उत्पादन वृद्धि गरी उत्पादित प्राङ्गारिक वस्तुको प्रयोग र बजारीकरणमा जोड दिने ।
- जैविक औषधी, जैविक मल लगायत जैविक उत्पादन प्रणाली÷प्रविधिको व्यवसायिकतामा जोड दिने ।
- रैथाने तथा लोपोन्मुख बीऊबिजन र बालीजन्य जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानीय समुदायको अग्रसरतालाई प्रोत्साहन प्रदान गर्नुका साथै उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै जाने ।
- फलफूल उत्पादनलाई प्राथमिकतामा राखी कृषि ज्ञान केन्द्र, कृषि शाखा र स्थानीय कृषि सहकारीमार्फत आवश्यक तालिम, प्रविधि र बीऊबिजन उपलब्ध गराउन पहल गर्ने ।
- उन्नत जातको पशुपन्छी पालनमा क्षमता अभिवृद्धि तालिम, प्रविधिमा सहजकीकरण, भकारो सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- सुधारिएको गोठ निर्माणमा सहयोग, ह्याचिङ्ग मेशिन वितरण, दूध चिस्यान केन्द्र निर्माण, मासु प्रशोधन केन्द्र निर्माणमा लागत सहभागितामा आधारित साना उद्योग स्थापनामा सहयोग गर्ने ।
- कृषि तथा पशुपन्छी पालन व्यवसायमा लाग्ने विभिन्न प्रकारका रोगहरुको पहिचान र निदानका लागि स्थानीयस्तरमा नै दक्ष्य जनशक्ति तयार तथा परिचालन गर्ने ।

प्रमुख कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु :

उद्देश्य १ प्राप्तिका लागि सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

क्र.सं.	कार्यक्रम
१	मेहनती कृषि उद्यमीलाई पुरस्कार सहित प्रोत्साहन
२	नीजि सार्वजनिक साझेदारितामा कृषि उपकरण खरिद
३	नीजि सार्वजनिक साझेदारितामा टनेलमा खेती
४	तरकारी तथा फलफूलका विरुवा वितरण कार्यक्रम
५	च्याउ खेतीमा उद्यमीलाई सहयोग कार्यक्रम
६	उन्नत जातको वीउँ वितरण कार्यक्रम
७	एक वडा एक कृषि कार्यक्रम सञ्चालन पूर्वाधार विकास
८	कृषि उपज सङ्कलन केन्द्रहरु निर्माण
९	प्राङ्गारिक तरकारी खेती व्यवसाय सञ्चालनमा सहयोग
१०	ग्रीन हाउसमा बेमौषमी तरकारी तथा फलफूल खेती
११	माटो परिक्षण र पकेट क्षेत्र घोषणा कार्यक्रम
१२	कृषि विकासका लागि अनुसन्धान तथा प्रकाशन
१३	उत्पादित वस्तुको मूल्यश्रृंखला विकास कार्यक्रम
१४	शित भण्डार निर्माणका लागि सहयोग उपलब्ध
१५	कोभिडबाट प्रभावित घरपरिवारलाई कृषि अनुदान
१६	खाद्य असुरक्षित घरधुरीको तथ्याङ्क व्यवस्थापन
१७	खाद्य सुरक्षाका लागि समुदाय अभिमुखिकरण कार्यक्रम
१८	कृषि उपज वस्तुको सङ्कलन प्रशोधन र वजारीकरण सहयोग
१९	प्राङ्गारिक मल विकास कार्यक्रम
२०	कृषि प्रदर्शनी मेलाको आयोजना
२१	कृषि समुह गठन तथा परिचालन
२२	मागमा आधारित कृषि तालिम
२३	अध्ययन अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम
२४	एक गाउँ एक पकेट कार्यक्रम
२५	कृषि बिमा कार्यक्रम
२६	तरकारी तथा खाद्यान्न वाली संरक्षण कार्यक्रम

२७	रैथाने तथा उन्नत जातको वीउँबिजनको उत्पादन र संरक्षण
२८	पर्यायवरणीय संरक्षण कार्यक्रम

उद्देश्य २ प्राप्तिका लागि सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

क्र.सं.	कार्यक्रम
१	पशुपन्छीका लागि औषधी खरिद
२	चरण क्षेत्र संरक्षण तथा भुँई घाँसको बीउ वितरण कार्यक्रम
३	भकारो सुधार कार्यक्रम
४	सफल पशुपन्छी व्यवसायीलाई पुरस्कार प्रोत्साहन
५	पशुपन्छीमा आधारित संकलन केन्द्रहरु सञ्चालन गर्ने
६	पशु विमा कार्यक्रमको सञ्चालन ।
७	वडास्तरिय पशुपन्छी परिक्षण शिविर सञ्चालन
८	कृषकलाई अवलोकन भ्रमणको व्यवस्था
९	सवै प्रकारका वनमा घाँस विकास कार्यक्रम
१०	पशुरोगमा आकस्मिक सहयोगका लागि एग्रोभेट सञ्चालन
११	पशुरोगमा उपचारका लागि युवालाई प्राविधिक तालिम
१२	स्वस्थ मासु तथा डेरी पसल सञ्चालन
१३	मागमा आधारित पशु उपचार सेवा
१४	मिनरल ब्लक खरिद कार्यक्रम
१५	लगानी साझेदारितामा आधारित उपकरण खरिद
१६	व्यवसायिक कुखुरा पालन अनुदान कार्यक्रम
१७	विपन्न समुदायलाई वँगुर सुँगुर पालनमा अनुदान
१८	बाख्रा पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम
१९	साझेदारितामा मासुका लागि पाडा विकास कार्यक्रम
२०	व्यवसायिक माछापालन अनुदान कार्यक्रम
२१	कोभिडबाट प्रभावित घरपरिवारलाई पशुपालनमा अनुदान
२२	पशुपालक कृषकहरुमा नयाँ प्रविधि खरिद तथा वितरण
२३	पशु प्रदर्शनी मेला
२४	आधुनिक खोर निर्माण सहयोग
२५	बोयर स्रोत केन्द्र विकास

२६	पशु नश्ल बिकास कार्यक्रम
२७	स्थानिय तथा उन्नत जातका पशुपन्छीपालनमा सहयोग
२८	दुग्ध चिस्यान केन्द्र सञ्चालन
२९	पशु बधशाला स्थापना
३०	दूग्ध डेरीमा आधारित उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम

४.१.५ अपेक्षित उपलब्धि

नगरपालिकामा कृषि उत्पादन सामाग्रीहरुको सहज र पर्याप्त उपलव्धता, कृषि यान्त्रिकीकरण, कृषि पकेट क्षेत्रको विकास र विस्तार, सिंचाई सुविधाको विस्तार आदिबाट कृषि तथा पशुपन्छीजन्य वस्तुहरुको उत्पादन र उत्पादकत्वमा उल्लेखनीय वृद्धि भई स्थानीय समुदाय कृषि तथा पशुपालनमा निर्यातमुखि व्यवसाय स्थापना गर्न सफल हुनेछन् । सफल कृषकहरुलाई पुरस्कारको नीतिले सक्रिय कृषकहरुले अरु थप प्रगति गर्ने मौका पाउनेछन्। कृषि पकेट क्षेत्रको विकास, संङ्कलन केन्द्रहरू, हाट बजार, थोक बजार तथा सहकारी बजारको निर्माण र तालिमको व्यवस्था आदिका कारण कृषिजन्य वस्तुहरूको व्यवसायीकरण र बजारीकरणमा वृद्धि भई कृषकहरुका जीवनस्तरमा सुधार आउने छ । कृषि पेशा एक व्यवसायिक, आकर्षक र मर्यादित पेशाको रुपमा विकास हुँदै जानेछ ।

४.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

कृषकहरुले उत्पादन गरेको कृषि तथा पशुपन्छीजन्य उपजको स्थानीयस्तरमा वजारीकरण हुन नसक्दा स्थानीय कृषकहरु निरुत्साहित हुदै जाने र निर्यात गरिएको वस्तुमा उपभोक्ताको आकर्षण बढ्नुले कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रमा केहि गर्न चाहने युवा तथा कृषक उद्यमीहरु पलायन भएर जाने, जग्गा जमिन बाँझो रहने जोखिम बढि देखिन्छ । यसका अतिरिक्त कृषकहरु कृषि तथा पशुपन्छी पालनमा व्यवसायीहरु त्यतिवेला सफल भएर यो क्षेत्र व्यवसायिकरण हुन्छ जतिवेला ती व्यवसायीहरुले उत्पादन गरेको कृषि जन्य वस्तु सहज तरिकाले वजारीकरण हुन्छ । यसका अतिरिक्त कृषकहरुले कृषि तथा पशुपन्छी पालन व्यवसाय सञ्चालन गर्दा आइपर्ने प्राविधिक कठिनाइहरुमा कृषि जेटिए तथा भेटनरी प्राविधिकहरु समयमा उपलब्ध नहुदा व्यवसायमा नोक्सान हुने देखिन्छ।

४.२ सिंचाई

४.२.१ पृष्ठभूमि

यस नगरपालिकामा सिंचाई कुलोको सहयोगले हाल कृषकहरुले सिंचाई सुविधा पाइरहेका छन् । नगरपालिकामा उपलव्ध जलस्रोतहरुलाई व्यवस्थित गर्न सकिएको खण्डमा कृषि उत्पादकत्वमा उल्लेखनीय वृद्धि गर्न सकिने ठूलो सम्भावना देखिन्छ । दिगो, न्यायोचित र सन्तुलित स्थानीय विकासको लागि समावेसी तथा साझेदारी व्यवस्थापनको आधारमा विद्यमान जलस्रोतको अधिकतम् सदुपयोगबाट

वर्षैभरि सिंचाई सुविधा पुऱ्याउने किसिमका पूर्वाधार विकास गर्दै कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गरी गरिबी न्यूनिकरण गर्दै सम्बृद्धितर्फ अगाडि सकिने अवस्थाछ ।

४.२.२ समस्या तथा चुनौती

उपलब्ध जलस्रोतका मुहानहरु गर्मि मौसममा सुख्खा हुदै जाने भएको कारण सिंचाई कुलो जोडिएका खेतबारीहरुमा पनि नियमित सिंचाई हुन सकिरहेको छैन । नगरपालिकामा भेरी नदि सदाबहार बगिरहने भएता पनि यसबाट नगरपालिका भित्र सिंचाईको प्रयाप्त व्यवस्था गर्न सकिएको छैन । उर्वरा तथा खेतीयोग्य जमिन प्रयाप्त भएता पनि सिंचाईको अभावमा कृषकहरुले आत्म निर्भर तरिकाले कृषि पेशाबाट फाइदा लिन सकिरहेका छैनन् । फलफूल खेती, मौसमी तथा बेमौसमी तरकारी खेती, दलहन बाली, तलहन बाली र मुख्यगरि अन्नबाली उत्पादनमा सिंचाई सुविधा नभएको कारण कृषकहरुले विभिन्न प्रकारका चुनौतीहरुको सामना गर्नु परेको छ ।

४.२.३ संभावना तथा अवसर

उचो भागबाट बग्ने पानीका मूलहरुलाई व्यवस्थित आयोजना निर्माण गर्न सकेको खण्डमा खेतीयोग्य जमिनको बढीजसो भागमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउन सकिने अवस्था छ । काल्चे लिफ्ट सिंचाई योजना र दह लिफ्ट सिंचाई योजना, पिपलचौतारा सिंचाई पक्की कुलो, धजाबान्ने बाघखोर सिंचाई कुलो, मालारानी सहारे जलउपभोक्ता सिचाई निर्माण तथा मर्मत योजना, गोचेखोला लिफ्ट सिचाई निर्माण योजना, रातामाटा सिचाई योजना, घर्तिटोल डिप वोरिङ निर्माण योजना, सुन्दरनगर बृहत लिफ्ट सिचाई योजना आदि यस नगरपालिकाका सम्भावना बोकेका सिंचाई आयोजनाहरु हुन ।

४.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : भरपर्दो र दिगो सिंचाई सेवामार्फत कृषि उत्पादकत्व तथा उत्पादन वृद्धिमा सहयोग गर्ने ।

उद्देश्य ३ : सिंचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत र लिफ्ट सिंचाई जस्ता बैकल्पिक विधि मार्फत खेती योग्य सवै प्रकारको जमिनमा सिंचाई सेवा उपलब्ध गराउनु ।

रणनीतिहरु :

- ❖ बाह्रै महिना सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउन आयोजनाहरुको प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने।
- ❖ व्यवसायिक कृषिलाई प्रोत्साहन गर्नका लागि सौर्य ऊर्जा एवम् अन्य प्रविधिमा आधारित लिफ्ट सिंचाई प्रणालीको विकासलाई जोड दिइने ।
- ❖ आकाशे पानी सङ्कलन, भण्डारण तथा प्रभावकारी उपयोग प्रविधिको विस्तार गर्दै सीमान्त कृषिभूमि, पानीको न्यून स्रोत भएका क्षेत्रमा थोपा सिँचाई, फोहोरा सिंचाई जस्ता प्रविधि उपयोग गर्ने ।
- ❖ जलस्रोतको अभाव भएका र सुख्खा खडेरीको प्रकोप बढी हुने स्थानमा आकाशे पानी सङ्कलन लगायत खुला र प्लास्टिक पोखरीको व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने ।

प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु :

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	पक्कि कुलो निर्माण
२	साना सिंचाई आयोजनाहरु निर्माण
३	मझौला तथा ठूला सिंचाई आयोजनाहरु निर्माण
४	निर्मित सिंचाई कुलो मर्मत
५	लिफ्ट सिंचाई आयोजनाहरु निर्माण
६	आकाशेपानी सङ्कलन पोखरीहरु निर्माण
७	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण

४.२.५ अपेक्षित उपलब्धि

नगरपालिका भित्र पक्कि साना, मझौला तथा ठूला सिंचाई आयोजनाहरु निर्माण भई खेतीयोग्य जमिनको ८० प्रतिशत भू-भागमा सिंचाई सुविधा पुगेको हुनेछ भने ७५ प्रतिशत घर कृषिमा आश्रित परिवारले सिंचाई सुविधा उपभोग गर्न पाएको हुनेछन् ।

४.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

निर्मित पक्कि तथा कच्चि प्रकृतिका कुला तथा अन्य वैकल्पिक सिंचाई संरचनाहरुमा पानीको श्रोतबाट पानी प्राप्त हुन सकेन भने लगानी अनुसारको प्रतिफल प्राप्त गर्न कठिन देखिन्छ ।

४.३ पर्यटन, साँस्कृति तथा सम्पदा विकास

४.३.१ पृष्ठभूमि

गुर्भाकोट नगरपालिकाको वडा नं. १ मा अवस्थित राम्रीकाँडा दह, वडा नं. २ मा रहेको मालारानी गुफा, वडा नं. ३ मा अवस्थित चमेरे गुफा, मालिका लेख, जुरीचुला, वडा नं. ४ मा अवस्थित झालेपहर र मालिका , नं. ५ वडा नं. मा अवस्थित दुरविनडाँडा, राजीगाऊ माईको मन्दिर, वेतेनी ठूलो खोला दुर्गादेवी र कालीका मन्दिर, छहरेखोला झरना, वडा नं. ६ मा अवस्थित दम्कोटडाँडा, लेखबडाखोली पिकनिक स्पट, केरेनी गुरुङगाऊ, वडा नं. ७ मा अवस्थित मिनी रंगशाला, वडा नं. ८ मा अवस्थित शिव मन्दिर, खटाङ, खानी डाँडा, गतछहरे डाँडा, खैरेनी, वडा नं. ९ मा अवस्थित कोट धागेचरी, वडा नं. ११ मा भेरी नदीमा -याफ्टिङ्ग, वडा नं. १२ मा अवस्थित देउतीबज्यै मन्दिर, चामेरे गुफा, भोटरे कुवा, कुकुरजोते लेक, कालीखोला टापु, सुन्दह पोखरी, राजी होमस्टे, वडा नं. १३ मा अवस्थित भोटेचुली , सैयाताल, वडा नं. १४ मा अवस्थित चमेरे गुफा, खहरेखोला झरना आदि पर्यटकीय क्षेत्रहरु हुन । यी विभिन्न पर्यटकीय

क्षेत्रहरु मध्ये मालारानी गुफाको आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक गरि वर्षेनी २००० भन्दा बढि मानिसहरुले भ्रमण गर्ने गरेको देखिन्छ ।

४.३.२ समस्या तथा चुनौती

नगरपालिकामा अवस्थित विभिन्न प्रकारका पर्यटकीय क्षेत्रमा कुनै पनि व्यवस्थित संरचनाहरुको विकास हुन नसक्नु, पर्यटकीय क्षेत्रको प्रचार प्रसारमा ध्यान कम जानु र पर्यटन सडकको निर्माणमा पालिकाले पर्याप्त मात्रामा बजेट विनियोजन गर्न नसक्नु यस क्षेत्रमा केहि चुनौतीहरु हुन भने गुर्भाकोट क्षेत्रमा बाह्य पर्यटकका लागि उचित व्यवस्थापन सहितका अत्याधुनिक सुविधा सम्पन्न होटेल तथा लजहरुको व्यवस्थापन हुन नसक्नु पनि पर्यटन व्यवसायका चुनौतीहरु हुन ।

४.३.३ संभावना तथा अवसर

विभिन्न चुनौतीहरुका बावजूद पनि यदि नगरपालिकाले पर्यटकीय क्षेत्रको उचित पहिचान गरि दिगो विकासका पूर्वाधारहरु खडा गर्दै जाने हो भने गुर्भाकोट नगरपालिकामा पर्यटकको संख्या बढ्ने र यसबाट कृषि-पर्यटन व्यवसाय मार्फत विभिन्न प्रकारका अन्य सहायक व्यवसायहरु पनि सञ्चालन गर्न सकिने अवस्था छ । सुर्खेत जिल्ला सदरमुकाममा रहेका देउती बज्यै, बुलबुले ताल, काँक्रिविहार गढि क्षेत्र जस्ता पर्यटकीय क्षेत्रको भ्रमण गर्न आउने पर्यटकहरु यस नगरपालिकाको बाटो हुदै सल्यानको कुपिण्डेदह जाने क्रममा यस नगरपालिका भित्रका पर्यटकीय क्षेत्रको पनि भ्रमण गर्न सक्ने भएको हुँदा यसबाट नगरपालिकाको पर्यटकीय क्षेत्रको विकासका सम्भावनाहरु देखिन्छन् ।

४.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः पर्यटन क्षेत्रको विकासमार्फत आर्थिक वृद्धि र रोजगारीका अवसर अभिवृद्धि गर्ने ।

उद्देश्य ४ः प्रमुख पर्यटकीयस्थलहरुको पहिचान तथा मापन गरि दिगो विकास योजना मार्फत पर्यटन क्षेत्रलाई आर्थिक समृद्धिका लागि विकास गर्नु

रणनीतिहरुः

- प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरूसम्म सहज पहुँच बनाउन पर्यटन पदमार्ग मार्फत एकीकृत पर्यटकीय र मनोरञ्जन स्थल निर्माण तथा सञ्चालन गरिने ।
- पर्यटन पूर्वाधार विकासमा स्थानीय निकाय, स्थानीय समुदाय तथा निजी क्षेत्रको नेतृत्वदायी भूमिका र सहभागितालाई प्रोत्साहित गरिने ।
- पर्यटन/कृषि व्यवसाय तथा होम स्टे पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गरी पर्यटन क्षेत्रलाई थप व्यवस्थित गरिने ।
- प्रतिपर्यटक खर्च वृद्धिका लागि पर्यटकको बसाइ अवधि लम्ब्याउने र यसका लागि पर्यटकीय सेवा सुविधा तथा सुरक्षाको प्रत्याभूति बढाउने वातावरण निर्माण गरिने ।

- ❖ पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न पालिकाका नयाँ पर्यटन गन्तव्यहरूको व्यापक रूपमा प्रचार एवम् प्रवर्द्धन गरिने ।
- ❖ निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा पर्यटन प्रवर्द्धनसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने
- ❖ आम सञ्चार तथा भिडियो डकुमेन्टरी मार्फत पर्यटकीय क्षेत्रको प्रचार प्रसार गरिने
- ❖ स्थानीय युवाहरुलाई पर्यटन व्यवसायमा जोड्नका लागि विभिन्न क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने ।

प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु :

क्र.सं.	प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	साविकका र नयाँ पर्यटकीय गन्तव्यको पहिचान
२	पर्यटन विकास गुरुयोजना निर्माण तथा कार्यान्वयन
३	कृषि पर्यटन विकासका लागि होमस्टे निर्माण गर्न समुदायलाई प्राविधिक सहयोग
४	जोखिममा रहेका पर्यटकीय क्षेत्रको जीर्णोद्वार कार्यक्रम
५	पर्यटन सूचना केन्द्रको स्थापना र व्यवस्थापन
६	पर्यटकिय स्थलहरुको भिडियो डकुमेन्टरी निर्माण तथा प्रचारप्रसार
७	पर्यटन विकासका लागि युवा सशक्तिकरण कार्यक्रम
८	धार्मिक स्थलहरुको निर्माण तथा मर्मत
९	स्थानीय साँस्कृति प्रवर्द्धन कार्यक्रम
१०	स्थानीय पर्यटन उद्यमीहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम
११	पर्यटन गाइड तथा जनशक्ति उत्पादन र परिचालन
१२	हरेक वडामा पिकनिक स्थल निर्माण
१३	पर्यटकीय स्थलहरुको आमसञ्चार तथा वेवसाईट मार्फत प्रचार

४.३.५ अपेक्षित उपलब्धि

नगरपालिकाको पर्यटन तथा साँस्कृतिक विकासमा गरिने लगानी अनुसार नगरपालिका भित्र रहेका पर्यटकीय क्षेत्रको विकास हुनुका साथै आर्थिक विकासमा पर्यटन क्षेत्रको योगदान वृद्धि हुदै जानेछ । वेरोजगार युवाहरु पर्यटन क्षेत्रमा स्वरोजगार हुनेछन् भने स्थानीय होटेल, यातायात क्षेत्र तथा कृषि-पर्यटन क्षेत्रमा पनि पर्यटन मार्फत आम्दानीको स्रोत वृद्धि हुनेछ । आन्तरिक राजश्व सङ्कलनमा पर्यटन क्षेत्रको योगदान पनि वृद्धि हुनेछ ।

४.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

सामान्यतया यस नगरपालिका भित्र भएका पर्यटकीय क्षेत्रको राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा प्रचारप्रसार गर्न नसकिएको हुँदा नगरपालिका तथा आम सञ्चार जगतले नियमित पहल नगरे सम्म पर्यटन क्षेत्रलाई व्यवसायिकरण गर्न कठिनाइ देखिन्छ । यसका अतिरिक्त स्थानीय होटेल सञ्चालक, यातायात व्यवसायी र युवाहरुमा पर्यटन व्यवसायको महत्व बुझाउन नसकिएको खण्डमा यस क्षेत्रले सोचे अनुरुपको प्रतिफल दिन कठिन हुने देखिन्छ ।

४.४ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय तथा आपूर्ति र सहकारी विकास

४.४.१ पृष्ठभूमि

नगरपालिकामा स्थापना भई उद्योग, व्यापार, व्यवसाय र आपूर्तिमा कारोवार गरिरहेका उद्यमीहरुलाई दर्ता गर्ने कार्य अगाडि बढाइएको छ भने सो दर्ता भएका उद्यमीहरुबाट नियमित राजश्व सङ्कलन गर्ने र उद्यमीहरुलाई क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने कार्यलाई पनि जोड दिइएकोछ । यसका अतिरिक्त साना कृषि तथा पशुपालन उद्यमशिलता सञ्चालन गरिरहेका व्यवसायीहरुलाई अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यमा नगरपालिकाले तदारुकताका साथ काम गरिरहेकोछ । नगरपालिकाले उद्योग तथा उद्यमशिलताको विकासका लागि सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्रसँगको सहकार्यलाई विशेष जोड दिएको छ।

४.४.२ समस्या तथा चुनौती

आज हरेक युवाले आफ्नो ज्यानको जोखिमलाई कुनै पनि प्रवाह नगरी खाडी क्षेत्र वा अन्य देशहरुमा गएर श्रम वेचिरहेका मानिसहरुले मासिक रुपमा प्राप्त गर्ने निश्चित रकमले घरपरिवारको जीविका चलाउने देखि राम्रो ठाउँमा घर जग्गाको व्यवस्थापन गर्नका लागि सुनौला योजना बनाएर विदेशिएता पनि बढिजसो युवाहरु सोचे अनुरुप प्रतिफल पाउन सकिरहेका छैनन । अर्कोतर्फ नेपाल जस्तो स्रोत साधन र सम्भावनाले भरिपूर्ण देशमा औद्योगिक विकासका प्रशस्त सम्भावनाहरु हुँदा पनि परिणाममुखी कामहरु हुन सकिरहेका छैनन् । यस नगरपालिमामा पनि युवाहरु उद्यमशिलता तर्फ अगाडि बढ्न पहल गरिरहेको भएता पनि उद्योगमैत्री वातावरण निर्माण हुन नसक्दा युवा जोश र जाँगरमा तुषारापात हुने गरेको छ।

४.४.३ संभावना तथा अवसर

उद्योग, उद्यमशिलता भनेका युवाहरुलाई स्वरोजगार बनाउने सबै भन्दा बलिया माध्यम भएको हुँदा जागिर मानसिकताबाट युवाहरुलाई बाहिर निकाल्न र व्यवसायी बन्ने बाटोमा अगाडि बढाउन सकिएको खण्डमा युवाहरु आफू मात्र हैन अन्य सहपाठी साथीहरुलाई समेत रोजगार दिलाउन सक्ने क्षमता राख्दछन् । यसबाट स्थानीय सरकारको समेत राजश्वमा वृद्धि भइ नगरपालिकाको आन्तरिक आयमा वृद्धि हुने प्रशस्त सम्भावनाहरु रहेका छन।

४.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : साना तथा घरेलु उद्योग क्षेत्रको विकास र विस्तारद्वारा रोजगारीमा वृद्धि, निर्यात प्रवर्द्धन र आयात प्रतिस्थापन गरी रोजगारका अवसर वृद्धि गर्ने ।

उद्देश्य ५: साना तथा मझौला उद्योग तथा उद्यमशिलताको स्थापना तथा सञ्चालनमा व्यवसायीमुखि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र सहकारीको माध्यमबाट गरिवी न्यूनीकरणमा टेवा पुऱ्याउनु ।

रणनीतिहरुः

- स्थानीय स्रोत एवम् सीपको उपयोग गरी लघु, घरेलु, साना तथा मझौला उद्योगको स्थापना र सञ्चालनलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- लगानीकर्ता तथा गैरआवासीय नेपालीलाई औद्योगिक लगानीमा प्रोत्साहन गर्न नीतिगत व्यवस्था गर्ने ।
- नविनतम उद्यमशीलता स्थापना गर्ने युवाहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने गरि वार्षिक कार्यक्रम तयार गरि बजेट विनियोजन गर्ने ।
- गरिबी निवारणका लागि लघुउद्यम विकास कार्यक्रमलाई पालिकाभर विस्तार गर्दै जाने।
- पालिकामा उपलब्ध बहुमूल्य जडीबुटीबाट अधिकतम फाइदा लिन जडीबुटी प्रशोधन र निकासीमा विशेष जोड दिने।
- प्रत्येक वडामा उद्यमशिल युवाहरुको समूह निर्माण गरी परम्परागत सीप तथा प्रविधिको संरक्षण र विकास गर्ने ।
- साना तथा मझौला उद्योगहरुको स्थापना, सञ्चालन तथा विकासमा उद्योगीमैत्री नीति नियमहरु तयार गर्दै उद्योगीहरुलाई प्रोत्साहन तथा प्रवर्द्धन गर्ने ।
- सवै प्रकारका सहकारीहरुको विकासका लागि सहकारी प्रवर्द्धनको रणनीति अवलम्वन गर्ने ।

प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु :

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	युवा उद्यमशिलता विकास योजना निर्माण र कार्यान्वयन
२	युवा उद्यमीहरुका लागि सीप विकास तालिम
३	उद्यमीहरुका लागि व्यवसायिक योजना तयारीमा सहयोग
४	जडिबुटी उद्योग स्थापना तथा सञ्चालन
५	साना तथा मझौला उद्योग स्थापनामा साझेदारिता
६	कृषि, पशुपन्छी उत्पादनको अन्तराष्ट्रिय वजारीकरण कार्यमा समन्वय
७	शित भण्डार निर्माणका लागि साझेदारि कार्यक्रम सञ्चालन
८	सफल उद्योगी पुरस्कृत कार्यक्रम

९	सहकारी प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन

४.४.५ अपेक्षित उपलब्धि

नगरपालिकामा यो आवधिक योजना कार्यान्वयनको अन्तिम वर्ष सम्म साना, मझौला उद्योगहरु स्थापना भई नविनतम उद्यमहरु स्थापना गर्ने कार्यमा यहाँका युवाहरु स्वरोजगार भएका हुनेछन् । त्यसरी नै नगरपालिका तथा बाहिरका कामदारहरुले यस नगरपालिकामा स्थापित उद्योग तथा उद्यमहरुमा रोजगार पाएका हुनेछन् ।

४.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

युवा उद्यमीहरुले स्थापना गरेका उद्योगहरुमा लगानीको अभाव, उत्पादित वस्तुको असहज वजारीकरण र राजनीतिक अस्थिरता जस्ता कुराहरुले असहयोग गरेको अवस्थामा उद्योगीहरु पलायन हुन सक्ने अवस्था छ जस्को कारण उद्योगीहरुको लगानी खेर जाने जोखिम छ भने नगरपालिकाको उद्योग स्थापना गरि स्थानीय मानवीय जनशक्तिलाई स्वरोजगार बनाउने योजना पनि अपूरो हुने देखिन्छ ।

४.५ श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा

४.५.१ पृष्ठभूमि

सामान्यतया अनौपचारिक क्षेत्रमा भएको श्रम तथा रोजगारीले अति विपन्न वर्गका घरपरिवाहरुले जीविकोपार्जन गर्ने गर्दछन् । खेतवारीमा काम गर्ने देखि सार्वजनिक तथा व्यक्तिगत भवन निर्माण, बाटोघाटो निर्माण तथा मर्मत, सडक निर्माण, पुल/झोलुङ्गे पुल निर्माण जस्ता क्षेत्रमा स्थानीय विपन्न वर्गले रोजगारी गरि श्रमको मूल्य पाउने गरेको देखिन्छ । यसका अतिरिक्त शिक्षित /अर्धशिक्षित युवा जगतले यातायात, कुनै कार्यालय, सहकारी, बैंकिङ् क्षेत्रमा अस्थायी प्रकृतिका रोजगारीहरु पाउने र त्यसबाट आफ्नो जीवन धान्ने गरेको देखिन्छ । पछिल्लो समय युवा भारत तथा खाडिमुलुकहरुमा गई रोजगारीका अवसरहरुको खोजी गर्ने गरेका छन् । यसबाट उनिहरुको व्यक्तिगत जीवनका अलावा देश सञ्चालनको लागि रेमिट्यान्स पनि भित्रिने गरेको देखिन्छ । तथापी बर्षेनी कति जना बैदेशिक रोजगारका लागि विदेशिने गरेका छन र तिनीहरुको विप्रेषणको अवस्था कस्तो छ भन्ने विषयमा कुनै आधिकारिक तथ्याङ्क कुनै पनि निकायबाट प्राप्त हुन नसकेको देखिन्छ ।

४.५.२ समस्या तथा चुनौती

अनौपचारिक क्षेत्रको श्रम तथा रोजगारी अत्यन्त अस्थायी प्रकृतिको हुने भएको र यो अलि जोखिम पनि हुने भएको हुँदा महिला, अपाङगता भएको व्यक्ति, लैंगिक अल्पसंख्यक जस्ता व्यक्तिहरुले सहजै काम पाउन सक्दैनन् जसको परिणामस्वरुप आम मानिसहरु रोजगारीका लागि भौतारिनुको विकल्प छैन ।

यसका अतिरिक्त यस प्रकारका अनौपचारिक रोजगारका क्षेत्रमा श्रम शोषणको सम्भावना पनि त्यतिकै हुन्छ भने कुनै पनि प्रकारको श्रमिक विमा आदि नहुने भएको हुँदा न्यून ज्यालामै काम गर्छु भन्दा पनि विभिन्न प्रकारका अन्य झन्झट आउछन।

४.५.३ संभावना तथा अवसर

नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ तथा दिगो विकासका लक्ष्यहरुले पनि व्यक्तिको रोजगारीमा जोडिन पाउने अधिकारलाई सुरक्षित गर्दै स्थानीय सरकारले त्यसै अनुसारको व्यवस्थापन मिलाउन नीतिमा नै व्यवस्था गरेको हुदा स्थानीय सरकारहरुले रोजगारी सृजना गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि सारेको देखिन्छ । यसबाट सहकारी, साना तथा मझौला उद्योगहरु तथा उद्यमीहरुमा रोजगारीका अवसरहरुको सृजना गर्न सकिएको खण्डमा जीवनका कुनै पनि विकल्पहरु नभएका व्यक्तिहरुले रोजगार प्राप्त गरि आफ्नो जीवन सहज तरिकाले जिउन सक्ने अवस्था आउने देखिन्छ ।

४.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः स्थानीयस्तरमा रोजगारीको सृजना गरि विपन्न वर्गको जीविकोपार्जनका आधारहरु तयार गर्ने ।

उद्देश्य ६: सवै प्रकारका वेरोजगार वर्गका लागि रोजगारीका अवसहरुमा जोड्न सहयोग गर्नु ।

रणनीतिहरु :

- औपचारिक/अनौपचारिक रोजगारीका क्षेत्रमा श्रम ऐन अनुसार कुनै पनि व्यक्तिलाई रोजगारीको अवसर पनि प्रदान गर्नु पर्ने र उचित तथा लैंगिक मैत्री समान ज्याला उपलब्ध गराउने गरि नीति नियम तयार गरि कार्यान्वयन गर्ने ।
- वेरोजगार व्यक्तिहरुको तथ्याङ्क सङ्कलन, अपडेट तथा नगरपालिकाको वेभसाइटमा तथ्याङ्क व्यवस्थापन गरि रोजगारीमा समान अवसरको अवधारणा अनुसार नीति नियमानुसार कार्य गर्ने ।
- अति विपन्न वर्गलाई पहिलो प्राथमिकता राखि रोजगारीका अवसरमा वेरोजगार व्यक्तिलाई जोड्दै जाने ।

प्रस्तावित कार्यक्रमहरु :

क्र.सं.	प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	वेरोजगार व्यक्ति तथा रोजगारका अवसरहरुको खोजी गरि तथ्याङ्क अपडेट गर्ने
२	सीपमुलक तालिमहरुमा वेरोजगार व्यक्तिहरुलाई प्राथमिकता दिने
३	अनौपचारिक क्षेत्रका रोजगारीमा भएका व्यथितिहरुको अध्ययन गर्ने
४	समान रोजगारी तथा समान ज्याला प्रदान गर्न नीति कार्यन्वयन कार्यक्रम

५	सवै प्रकारका रोजगारीका अवसरमा सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति दिने
६	वीमा कम्पनीहरुसँग समन्वय गरि रोजगारदाताले वीमा गर्न पहल गर्ने

४.५.५ अपेक्षित उपलब्धि

नगरपालिकाले श्रम तथा रोजगारी व्यवस्थापनका लागि गरेको पहलका कारण नगरपालिकामा वसोवास गर्ने वेरोजगार व्यक्तिहरुले रोजगारी प्राप्त गर्ने छन भने रोजगारमा संलग्न व्यक्तिहरुले समान ज्याला प्राप्त गर्दै श्रम शोषणबाट मुक्त हुनेछन् । त्यसरी नै वीमा कम्पनीहरु र रोजगारदाता वीच हुने सम्झौताका कारण अनौपचारिक क्षेत्रको रोजगारीमा रहँदा कुनै पनि चोटपटक लाग्दा वा अङ्गभङ्ग हुँदा, मृत्यू हुँदा आवश्यक पर्ने खर्च वीमा कम्पनीहरुले व्यहोर्ने छन् । यसबाट अनौपचारिक क्षेत्रमा समेत रोजगारीमा आवद्ध विपन्न व्यक्तिहरुले आफ्नो मानव अधिकार तथा मौलिक अधिकार सुरक्षित भएको महसुस गर्नेछन्।

४.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

नगरपालिकाले गरेको श्रम तथा रोजगारी व्यवस्थापनको पहलबाट रोजगारदाता र श्रमिकहरु दुवैको हकहितमा काम गर्ने भएता पनि श्रम शोषण मार्फत कमै ज्याला दिएर पनि काममा मजदुर लगाउने बानी परेका रोजगारदाताहरुले शुरुका अवस्थामा नगरपालिकाको पहललाई विरोध गर्ने, कार्यरत कर्मचारीहरुलाई कामबाट निकाल्ने जोखिम देखिन्छ । त्यसरी नै अनौपचारिक क्षेत्रको रोजगारीमा अति अल्पकालिन समयका लागि रोजगारी उपलब्ध हुने भएको हुँदा वीमा कम्पनीहरुले यसमा सहकार्यको इच्छा प्रकट नगर्न पनि सक्ने देखिन्छ ।

परिच्छेद ५

सामाजिक क्षेत्र

५.१ स्वास्थ्य तथा पोषण

५.१.१ पृष्ठभूमि

दिगो विकासको लक्ष्य नं. ३ ले सबै उमेर समूहका व्यक्तिका लागि स्वस्थ जीवनको सुनिश्चितता गर्दै समृद्ध जीवनस्तर प्रवर्द्धन गर्ने भन्ने उल्लेख गरे अनुसार यस नगरपालिकाले पनि स्वास्थ्य सेवा प्रभावकारी बनाउनका लागि धेरै प्रयत्न गरेको छ । नगरपालिकामा प्रदेश स्तरको ५० शैया वेड क्षमताको मेहलकुना अस्पताल वडा नं. ८ मा संचालनमा रहेको छ । यसका अतिरिक्त अन्य ६ वटा वडामा स्वास्थ्य चौकी संचालनमा रहेका छन। साथै ७ वटा वडामा संघिय सरकारको नीति अनुरुप आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना गरी सेवा संचालन भएका छन् । भौगोलिक रुपमा टाढा विकट क्षेत्रका नागरिकलाई न्यूनतम सेवा खोप लगायतका सेवा दिन शहरी स्वास्थ्य केन्द्रवाट सेवा प्रवाह भैरहेको छ। स्वास्थ्य चौकी र केहि आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रमा वर्थिङ सेन्टरको स्थापना गरी स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गर्न स्वास्थ्य चौकी आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र तथा शहरी स्वास्थ्य केन्द्रमा आवश्यक स्वास्थ्य उपकरणहरुको व्यवस्था, दीर्घरोगी तथा आर्थिक रुपमा विपन्न समुदायको स्वास्थ्यमा पहुँच विस्तारका लागि निःशुल्क औषधिको व्यवस्था, आयुर्वेद मार्फत जेष्ठ नागरिक सेवा कार्यक्रम, योग शिविर सञ्चालन आदि स्वास्थ्य क्षेत्रका प्रमुख उपलब्धि हुन । आँखा रोगीहरुका लागि आँखा उपचार केन्द्रवाट उपचार र समय समयमा आँखा शिविर संचालन गरी मोतिया विन्दु रोगको अप्रेशन गरी स्वास्थ्य क्षेत्रमा सेवा पुऱ्याएको छ।

५.१.२ समस्या तथा चुनौती

नगरपालिकामा विभिन्न प्रकारका स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने अस्पत्ताल, स्वास्थ्य चौकी, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र तथा शहरी स्वास्थ्य क्लिनिकहरु सञ्चालनमा आई सेवा प्रवाह गरिरहेको भएता पनि आवश्यक स्वास्थ्य उपकरण तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीहरुको समुचित व्यवस्थापन गर्न कठिनाइ भएको कारण सेवाग्राहीलाई उचित एवम् प्रकावकारी सेवा प्रदान गर्न चुनौती देखिन्छ । स्वास्थ्य सेवा विकासका लागि बजेटको अभाव, उपलब्ध जनशक्तिलाई नियमित तालिमको अभाव तथा जनसंख्याको तुलनामा स्वास्थ्यकर्मिहरुको संख्यामा कमि आदि यस क्षेत्रका समस्या तथा चुनौतीहरु हुन ।

५.१.३ संभावना तथा अवसर

हरेक वडामा स्वास्थ्य संस्था सञ्चालनमा आउनु, बर्थिङ्ग सेन्टर सञ्चालन हुनु, केन्द्र सरकार तथा प्रदेश सरकारले पनि स्वास्थ्य क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गर्ने गरि कार्यक्रम तयार गर्दै जानु, निःशुल्क वितरण गरिने औषधी आवश्यकताका आधारमा उपलब्ध गराउनुका साथै त्यसको गुणस्तर सुनिश्चित गर्नु, स्वास्थ्य सेवा

प्रवाहको नियमित नियमन र अनुगमन गर्नु, सबैको लागि स्वास्थ्य वीमा लागु गर्नु, वैदेशिक सहयोगको परिचालन तथा उपयोगलाई प्रभावकारी बनाउन समन्वय कायम गर्नु, आदि यस क्षेत्रका अवसरहरु हुन।

५.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : स्वास्थ्यका हरेक क्षेत्रमा आवश्यक विकास र सेवामा गुणस्तर वृद्धि गरी निःशुल्क स्वास्थ्योपचारमा सवै वर्गको समान पहुँचको सुनिश्चितता गर्ने ।

उद्देश्य ७ : दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन र स्थानीय स्वयमसेवकको क्षमता अभिवृद्धि गरि प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनु ।

उद्देश्य ८ : भौतिक संरचना र प्रविधियुक्त स्वास्थ्योपचारका उपकरणको व्यवस्थापन मार्फत स्थानीयस्तरमा नै रोगको निःशुल्क उपचारको व्यवस्था मिलाउनु ।

रणनीतिहरु :

- ❖ आवश्यक औषधी, उपकरण, प्रविधि र दक्ष स्वास्थ्यकर्मीहरू सहितको प्रभावकारी एवम् जवाफदेहीपूर्ण स्वास्थ्य सेवा प्रणालीको विकास गरिने ।
- ❖ गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच पुर्‍याउन स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रम सञ्चालन गरी क्रमशः सम्पूर्ण स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिने ।
- ❖ स्वास्थ्य तथा पोषणबारे व्यापक जनचेतना जागृत हुने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने ।
- ❖ स्वास्थ्य क्षेत्रमा आधुनिक सूचना प्रविधिको अधिकतम प्रयोग गरिने ।
- ❖ स्वास्थ्य सेवाप्रवाहलाई पारदर्शी, जवाफदेही एवम् जनउत्तरदायी बनाउन सुशासनमा जोड दिने ।
- ❖ गुणस्तरीय एवम् स्वास्थ्यवर्द्धक खाद्य पदार्थको प्रयोग बढाउँदै कुपोषण न्यूनिकरण गर्ने ।
- ❖ सुनौला हजार दिन सम्बन्धी जनजागरण अभियान संचालन गर्ने ।
- ❖ नागरिक स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पार्ने खाद्यपदार्थको विज्ञापन र बजार प्रवर्द्धन मा बन्देज लगाउने ।
- ❖ प्रजनन स्वास्थ्य, सुरक्षित मातृत्व एवम् बाल तथा शिशु स्वास्थ्य सेवा बारेमा जनचेतनामूलक अभियान सञ्चालन गरिने ।
- ❖ सवै प्रकारका सर्ने, नसर्ने रोगहरुको विषयमा अध्ययन/मापन गरि प्राथमिक उपचारका लागि स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई परिचालन गरिने ।
- ❖ बालबालिका सुत्केरी महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा जेष्ठ नागरिकहरुको निशुल्क उपचारका लागि बजेट विनियोजन गर्ने ।

प्रस्तावित कार्यक्रमहरु :

उद्देश्य ७ परिपूर्तिका लागि सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

क.सं.	प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	स्थानीय स्वास्थ्यक्षेत्रमा कार्यरत/अध्ययनरत युवाको क्षमता अभिवृद्धि
२	गर्भवती र सुत्केरी महिला सुरक्षा कार्यक्रम
३	ग्रामिण स्वास्थ्य कार्यकर्ताको क्षमता अभिवृद्धि
४	स्वास्थ्य सेवामा दक्ष जनशक्ति उत्पादन
५	अल्पकालिन र दिर्घ रोगको अध्ययन अनुसन्धान
६	रोग अनुसार शिविर सञ्चालन
७	स्वास्थ्य विमाको प्रभावकारी कार्यान्वयन
८	स्थानीय जडिवुटिको पहिचानगरी विज्ञको परामर्शमा गरिचालन गर्ने
९	महिला तथा बाल पोषण सुधार कार्यक्रम
१०	सम्भावित महामारीबाट बच्न सचेतना कार्यक्रम
११	उच्च जोखिम समुदायमा स्वास्थ्य सेवा
१२	स्वास्थ्य स्वयमसेवी प्रोत्साहन कार्यक्रम
१३	दीर्घरोगी उपचार सहयोग
१४	गर्भपतन सम्वन्धी खुल्ला शिक्षा कार्यक्रम
१५	स्थानीय स्वास्थ्य कार्यकर्ता क्षमता अभिवृद्धि
१६	एच आई भि पिडितका लागि सहयोग कार्यक्रम

उद्देश्य ८ परिपूर्तिका लागि सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

क.सं.	प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	जीर्ण स्वास्थ्य संस्थाको भवन मर्मत
२	नयाँ स्वास्थ्य चौकी तथा स्वास्थ्य केन्द्र निर्माण
३	हरेक स्वास्थ्य संस्थामा शौचालय तथा खानेपानीका धारा निर्माण
४	आमा स्वास्थ्य घर निर्माण
५	सवै वडामा बर्थिङ् सेन्टरको स्थापना तथा व्यवस्थापन
६	सवै स्वास्थ्य संस्थामा आधुनिक उपकरणको व्यवस्थापन
७	पालिकास्तरमा एम्बुलेन्सको व्यवस्थापन
८	समुदायमा स्ट्रेचर र अन्य प्राथमिक उपकरण उपलब्ध

५.१.५ अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजनाको अन्त सम्ममा नगरपालिकामा सञ्चालित सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुमा प्रयाप्त भौतिक सुविधाहरु तथा आवश्यक उपकरणको व्यवस्थापन भैसकेको हुनेछ भने जनसंख्याको आधारमा स्वास्थ्यकर्मिहरुको व्यवस्थापन भैसकेको हुनेछ । बालबालिकामा कुपोषण तथा अन्य रोगहरु पूर्णरुपमा निराकरण भैसकेको हुनेछन् ।१००% सुत्केरी महिलाहरुले अस्पत्तालमा गई हरेक स्टेजको सवास्थ्य परिक्षण गरिरहेका हुनेछन् भने सबै गर्भवती महिलाहरुले अस्पत्तालमा मात्र बच्चा जन्माउनेछन् । अति विपन्न वर्गले पनि आफ्नै घर आँगनमा निशुल्क स्वास्थ्य सेवा पाएका हुनेछन् ।

५.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

स्वास्थ्य प्रति सचेतता वृद्धिका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा कमि आएको खण्डमा विकट गाउँ वस्तिहरुमा अझै पनि धामी झाँक्रिको भरोसामा स्वास्थ्योपचारमा अस्पत्ताल नजाने मानिसहरु पनि भएकोले यो आवधिक योजनाको अन्त सम्म पनि त्यस प्रकारको रुढीबादी परम्पराले निरन्तरता पाउन सक्ने जोखिम छ । त्यसरी नै दक्ष जनशक्तिलाई ग्रामिण क्षेत्रमा आकर्षणका कुनै प्याकेज ल्याउन सकिएन भने दक्ष स्वास्थ्यकर्मिको अभावमा भौतिक संरचना तथा उपकरणमा गरिएको लगानी व्यर्थ हुन सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

५.२ शिक्षा, विज्ञान तथा नवप्रवर्तन

५.२.१ पृष्ठभूमि

दिगो विकासको लक्ष्य नं. ४ मा समावेशी तथा समतामूलक गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने र सबैका लागि आजीवन सिकाईका अवसर प्रदान गर्ने भन्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ । साविकको संरचना अनुसार शिक्षाको सबै प्रकारको व्यवस्थापन जिल्ला शिक्षा कार्यालयबाट गर्ने व्यवस्था गरिएको भएता पनि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले शिक्षाको व्यवस्थापनको जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई दिने व्यवस्था गरेको छ । सोहि अनुसार गुर्भाकोट नगरपालिकामा सामुदायिक विद्यालय ५० र नीजि ६ वटा गरि जम्मा ५६ रहेका छन् भने साविकको निम्न माध्यामिक तह सञ्चालित सामुदायिक विद्यालय १५ र नीजि २ वटा गरि जम्मा १७ वटा रहेकाछन् । त्यसरी नै साविकको माध्यामिक तह सञ्चालित सामुदायिक १० र नीजि ५ वटा गरि १५ वटा रहेका छन् । यी १० वटा सामुदायिक माध्यामिक विद्यालय मध्ये ९ वटा विद्यालयमा ११ र १२ कक्षा सम्म अध्यापन गरिन्छ। त्यसरी नै गुर्भाकोट बहुमुखि क्याम्पस सहारे र भेरी बहुमुखि क्याम्पस गुमि गरि उच्च शिक्षा अध्ययन गराउने क्याम्पस २ वटा रहेकाछन् ।

साविकको प्राथमिक तह अर्थात ५ कक्षा सम्म अध्ययनरत जम्मा बालबालिकाहरु ५३७२ जना रहेका छन् जस मध्ये छात्राको संख्या २७२३ रहेको छ भने छात्रको संख्या २६४९ रहेको छ । त्यसै गरि निम्न माध्यामिक तथा माध्यामिक तहमा अध्ययनरत जम्मा बालबालिकाहरु ५६८८ जना रहेका छन् जस मध्ये छात्राको संख्या २९१० रहेको छ भने छात्रको संख्या २७७८ रहेको छ । साविकको उच्च माध्यामिक अर्थात कक्षा ११ र १२ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको संख्या जम्मा २०५५ रहेको छ जसमध्ये छात्राको संख्या ११०२ र छात्रको संख्या ९५३ रहेको छ । यी बालबालिकाहरुलाई पठनपाठन गराउने शिक्षक-शिक्षिकाहरु मध्ये प्राथमिक तहमा २२८ जना, निम्न माध्यामिक तहमा ५९ जना र माध्यामिक तहमा ४० जना रहेकाछन् ।

५.२.२ समस्या तथा चुनौती

समय घरमा अभिभावकको साथमा वित्ने भएको हुँदा असल शिक्षामा अभिभावकको जिम्मेवारी गुणस्तरिय शिक्षाको सुनिश्चितता गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई नै भएता पनि शिक्षक दर्बन्दी व्यवस्थापन, भौतिक संरचना निर्माण लगायतका कार्यहरुमा संघ सरकार तथा प्रदेश सरकारको योजनामा निर्भर हुनु पर्ने भएको हुँदा प्रायजसो विद्यालयमा विद्यार्थीको संख्याको अनुपातमा शिक्षक संख्या कम हुने, भएका शिक्षकहरु पनि विभिन्न वर्गमा विभाजित भएको हुँदा शिक्षकहरुको नियुक्तिको प्रकृति अनुसार सवैले समान जिम्मेवारी बहन गर्न कठिनाइ हुने भएको हुँदा अभिभावक-विद्यार्थीहरुले सोचे अनुसारको परिणाममुखि कार्य हुन सकिरहेको छैन । कहिँकतै भने शिक्षक संख्याको आधारमा विद्यार्थी संख्या न्यून रहने गरेको देखिन्छ। त्यसरी नै बालबालिकाको जिम्मेवारी कस्ले लिने भन्ने बारेमा पनि अभिभावक-विद्यालयका विचमा लामो समय देखि अन्तरद्वन्द देखिन्छ । बालबालिकाहरुको धेरै जसो बढि हुन्छ भन्ने सोच शिक्षक तथा विद्यालयलाई छ भने बालबालिकाहरुको भविष्य सुधार गर्ने जिम्मेवारी विद्यालय र शिक्षकको हो भन्ने सोच अभिभावकको छ ।

५.२.३ संभावना तथा अवसर

यो प्रविधिको युग हो । भर्खर मात्र कोभिड महामारीले थिलोथिलो भएको अर्थतन्त्र, शिक्षा क्षेत्रले पुनः गति लिनका लागि समय लाग्ने देखिन्छ । तर यस महामारीको अवधिमा विश्वले एउटा राम्रो सिकाई सिकेको देखिन्छ जुन शिक्षामा प्रविधिको व्यापक प्रयोग हो । तसर्थ अहिलेको युगमा सवै कुरा शिक्षकमा मात्र निर्भर नभइ सवै प्रकारको शिक्षामा प्रविधिको प्रयोग बढाउन सकिने अवस्था छ । त्यसरी नै नेपालको संविधानले नै स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरि लागू गर्न सक्ने अधिकार तथा जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई दिएको हुँदा बालबालिकाहरुले आफ्नै स्थानको बारेमा अध्ययन गर्न पाउने अवस्था छ । यसका अतिरिक्त सवै वडामा विद्यालय अवस्थित भएको हुँदा बालबालिकाहरुको लागि शिक्षा प्राप्त गर्न सहज देखिन्छ ।

५.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः सर्वपक्षिय समन्वय र सहकार्य मार्फत गुणस्तरिय शिक्षाको सुनिश्चितता गर्ने

उद्देश्य ९ः भौतिक सुविधा सम्पन्न तथा प्रविधिमैत्री शैक्षिक संस्थाको व्यवस्थापन मार्फत सर्वशुलभ गुणस्तरिय शिक्षाको व्यवस्थापन गर्नु ।

उद्देश्य १०ः सरोकारवाला पक्ष र विषयवस्तुसँगको सहकार्यमा सामुदायिक शिक्षा सुधारका कार्यहरु सञ्चालन गर्नु ।

रणनीतिहरुः

- ❖ शिक्षक दरबन्दी मिलान कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा अघि बढाई विद्यालयहरूमा शिक्षकहरूको समतामूलक वितरण सुनिश्चित गर्ने ।
- ❖ शिक्षा क्षेत्रमा निजी क्षेत्रको सहभागितालाई थप व्यवस्थित र नियमन गर्ने तथा निजी र सार्वजनिक विद्यालयका शिक्षाको गुणस्तरको अन्तरलाई कम गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- ❖ व्यवसायिक सीपमूलक कक्षा सञ्चालन गर्ने माध्यमिक विद्यालयहरूलाई आवश्यक स्रोत व्यवस्था गरी थप सुदृढीकरणका लागि कार्यविधि, प्रक्रिया र संयन्त्रहरूलाई सुदृढ गर्ने ।
- ❖ व्यवसायिक विद्यालय र पोलिटेक्निक संस्थाहरू स्थापना गरी शिक्षालाई रोजगारीमूलक बनाउने कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने ।
- ❖ निजी क्षेत्र, गैरसरकारी क्षेत्र, स्थानीय सरोकारवाला निकाय र विकासका साझेदार संघसंस्थाहरुसँगको सहकार्यबाट प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिमका अवसरहरू विस्तार गर्ने ।
- ❖ पूर्वप्राथमिक कक्षा र प्रारम्भिक बालविकाससँग सम्बन्धित सिकाइ सामग्रीहरूको स्तर तथा सान्दर्भिकता सुनिश्चित गरी तिनलाई बालविकास केन्द्रका बालबालिकाको स्तरमिल्दो तरिकाले तयार गर्ने ।
- ❖ विद्यार्थीको सिकाइ अभिवृद्धिका लागि निरन्तर मूल्याङ्कन पद्धति तथा प्रारम्भिक बाल कक्षामा पढाई सीप विकास विधिहरूको प्रभावकारी उपयोग गर्दै जाने ।
- ❖ माध्यमिक तह सञ्चालन गर्ने सामुदायिक तथा संस्थागत दुवै प्रकारका विद्यालयहरूमा उपलब्ध हुनुपर्ने न्यूनतम आधारभूत सुविधाहरूको सूची निर्धारण गरेर विद्यालयहरूमा गुणस्तरको मानक तयार गरी लागु गर्ने र सो अनुसार भए/नभएको निरिक्षण गर्ने ।
- ❖ शिक्षकहरूको प्राज्ञिक उन्नयन एवम् पेशागत विकासका लागि माग तथा आवश्यकताका आधारमा छोटा तथा मध्यम अवधिका तालिम सञ्चालन गर्ने ।

- ❖ विद्यालयहरूको व्यवस्थापन सुधार तथा शैक्षिक उपलब्धि अभिवृद्धिका लागि प्रधानाध्यापकहरूसँग कार्यसम्पादन करारको व्यवस्था लागु गर्ने ।
- ❖ शिक्षकहरूको कार्यसम्पादनलाई विद्यालयका हरेक कक्षाका विद्यार्थीले हासिल गरेको नतिजासँग आवद्ध गरी पुरस्कार तथा सुधारका उपायहरु अपनाउने ।
- ❖ सबै प्रकारका शैक्षिक संस्थाहरूको भौतिक अवस्थामा सुधार गरी विपद् प्रतिरोधी नीति लागू गर्ने।
- ❖ चार वर्ष उमेरका सबै बालबालिकाको शिक्षाको लागि एकवर्षे प्रारम्भिक बाल शिक्षा र पूर्वप्राथमिक विद्यालयको नक्साङ्कनका आधारमा अत्यन्त दूर्गम बस्ती वा समुदाय र भौगोलिक विकटतालाई लक्षित गरी पुनर्वितरण र विस्तार गर्ने ।
- ❖ दलित, छात्रा, जनजाति, लोपोन्मुख जातजाति, गरिब तथा जेहेन्दार विद्यार्थीहरूका लागि आवश्यकताका आधारमा छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्ने ।
- ❖ नयाँ विद्यालय भवन निर्माणका नमुना डिजाइनहरू बहु प्रकारका विपद्प्रति संवेदनशील र अपाङ्गमैत्री हुने गरी निर्माण गर्ने ।
- ❖ कार्यमूलक एवम् रोजगार उन्मुख उच्च शिक्षाको विकास र विस्तारलाई प्राथमिकता दिने ।

प्रस्तावित कार्यक्रमहरु :

उद्देश्य ९ परिपूर्तिका लागि सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

क.सं.	**प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु**
१	नयाँ तथा पुराना बाल विकास केन्द्रको भौतिक संरचना निर्माणमा सहयोग
२	पुस्तकालय, प्रयोगशाला निर्माण तथा व्यवस्थापन
३	शौचालय निर्माण तथा मर्मत
४	खेलमैदान मर्मत तथा व्यवस्थापन
५	खानेपानीको धारा/ट्याङ्की निर्माण
६	विद्यालयमा विद्युत वा सोलारद्वारा विजुली व्यवस्था
७	विद्यालयमा कम्प्यूटर शिक्षा लागू गर्ने
८	विद्यालय वरिपरि तारवार/पर्खाल निर्माण
९	विद्यालयमा ई हाजिरि
१०	विद्यालय/कलेज/क्याम्पस भवन निर्माण
११	विद्यालय/कलेज/क्याम्पस भवन मर्मत

उद्देश्य १० परिपूर्तिका लागि सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

क्र.सं.	**प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु**
१	शिक्षक तथा प्रशासनिक कर्मचारीका लागि तालिम
२	बाल विकास केन्द्रमा बालमैत्री पठनपाठनका लागि शिक्षकलाइ तालिम
३	विद्यालयमा सीपमुलक स्थानीय पाठ्यक्रम लागू गर्ने
४	नमूना विद्यालय घोषणा गर्दै जाने
५	शुद्ध खानेपानी तथा सरसफाईको व्यवस्थापन
६	जेहेन्दार तथा विपन्न विद्यार्थीलाई छात्रवृत्तिमा वृद्धि
७	पालिकास्तरमा उच्च शिक्षालयको व्यवस्था
८	प्राविधिक शिक्षालयको व्यवस्थापन
९	विद्यालय व्यवस्थापन समितिको क्षमता अभिवृद्धि
१०	विद्यालयमा ईकोक्लव गठन तथा व्यवस्थापन
११	एक विद्यालय एक जना स्टाफ नर्सको व्यवस्था
१२	लागत साझेदारीमा शैक्षिक भ्रमण आयोजना
१३	विद्यालय समायोजन
१४	विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाहरुलाई बैकल्पिक शिक्षा
१५	आवश्यकताको आधारमा आवाशिय शिक्षा
१६	विद्यालयमा विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि अभिमुखकरण
१७	विद्यालयहरुमा दिगो विकासका लक्ष्यको अभिमुखिकरण
१८	पालिकास्तरिय अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन
१९	जनप्रतिनिधि वि.व्य.स. अभिभावक अन्तरक्रिया
२०	विद्यालयमा स्यानिटरी प्याडको व्यवस्था
२१	विद्यालयमा इन्टरनेट ब्यबस्था
२२	विद्यालयमा दिवा खाजा भान्से तालिम
२३	एक विद्यालय एक करेसाबारी कार्यक्रम

५.२.५ अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजना कार्यान्वयन पश्चात नगरपालिकाबासीको साक्षरता दर १००% पुगेको हुनेछ भने कुनै पनि बालबालिकाहरु विद्यालय बाहिर रहेको अवस्था हुने छैन । त्यसरी नै सवै माध्यामिक विद्यालयहरुले सीपमुलक/व्यवसायिक शिक्षा र साधारण शिक्षालाई सँगसँगै लिएर जानेगरि व्यवस्थापन गर्नेछन् । कक्षा

१ मा भर्ना हुने १००% बालबालिकाहरु शिशु कक्षाको अनुभव सहित आउनेछन् । नेपाल सरकारको कमाउदै पढ्दै भन्ने मूल नारा अनुसार शिक्षालाई जीवनपयोगी बनाउँदै लिने गरि हरेक विद्यालयमा व्यवहारिक शिक्षा लागू भैसकेको हुनेछ ।

५.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

बालमैत्री शिक्षा लागू गर्ने गरि नगरपालिकाले जे जति सहयोग उपलब्ध गराए पनि अनुगमन तथा निरिक्षणको अभावमा व्यवहारिक कार्यान्वयन कठिन देखिन्छ । त्यसरी नै विद्यालयको दिगो शिक्षा विकास योजनाको अभावमा हरेक वर्ष भौतिक संरचना निर्माण गर्ने र भत्काउने प्रतिष्पर्धाले राज्यको स्रोतको दुरुपयोग मात्र हुने जोखिम देखिन्छ । तालिम प्राप्त शिक्षकहरुले पनि आफूले प्राप्त गरेको सीपलाई कक्षाकोठा भित्र व्यवहारिक प्रयोग नगर्दा त्यसले तात्विक अन्तर ल्याउन कठिन देखिन्छ ।

५.३ खानेपानी तथा सरसफाइ

५.३.१ पृष्ठभूमि

दिगो विकास लक्ष्य नं. ६ ले खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा परिणाममुखि लक्ष्य हासिल गर्ने गरि विभिन्न सूचकहरु तय गरेको छ । स्वच्छ सफा खानेपानी नगरवासीलाई पुरयाउने उद्देश्यकासाथ यस नगरपालिका वडा नं. ६, ७, ८ र ९ मा संचालित शुभाघाट साना शहरी खानेपानी आयोजना सम्पन्न भै खानेपानीका निजी धारा मार्फत खानेपानी वितरण गरी नागरिकलाई शुद्ध खानेपानी सेवा पुऱ्याई रहेको छ। त्यसैगरी वडा नं. १३ को शिवनगर क्षेत्रमा गुमि खानेपानी आयोजनावाट १२०० वटा धारा वितरण भएको छ। साविक दहचौर हालको वडा नं.१२ मा अलैचीवारी वृहत खानेपानी आयोजना निर्माण सम्पन्न भै शुद्ध खानेपानी धारा संख्या ७८१ वितरण गरिरहेको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ बमोजिम गुर्भाकोट नगरपालिकाका कुल घरधुरी संख्या मध्ये व्यवस्थित शुद्ध खानेपानी पिउने संख्या ८९.०१ प्रतिशत घरपरिवार रहेको देखिन्छ। अन्य वडाका नगरवासीले पाइप लाइन धाराको पानी पिउने घरधुरिको ४२.५ प्रतिशत रहेको छ। इनार कुवा मार्फत आपूर्ति गरिएको पानी पिउने ०.१ प्रतिशत घरधुरी रहेका छन। ३६.५ प्रतिशत घर परिवारहरूका पानीको श्रोत आफ्नै घर परिसर भित्र रहेको छ । त्यसबाहेक बाँकी घरधुरीले १५/२० मिनेट टाढाको श्रोतहरूबाट पिउने पानीको प्रयोग गर्ने गरेका छन ।

५.३.२ समस्या तथा चुनौती

निर्माणाधीन नेपालको संविधानले व्यवस्था गरे अनुरुप सबैलाई स्वच्छ तथा सफा खानेपानीको व्यवस्थापन समान तरिकाले वितरण गर्न कठिनाई हुनु, वातावरणीय प्रभाव, जलवायु परिवर्तन, अव्यवस्थित बस्ती विकासका कारण खानेपानीका स्रोतहरू सुक्दै जानु र स्रोत प्रदूषित हुनु, स्वास्थ्यलाई खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाको अभिन्न अङ्गका रूपमा लैजान नसक्नु, आयोजनाहरू समयमै सम्पन्न गर्न नसकिनु,

पोखरी आदिको संरक्षण र स्वच्छता कायम गर्न कठिनाइ हुनु एवम् खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा संलग्न सरोकारवालाहरू बीच प्रभावकारी समन्वय हुन नसक्नु यस क्षेत्रका प्रमुख चुनौतीहरू हुन् ।

५.३.३ संभावना तथा अवसर

स्थानीय सरकारले खानेपानी तथा सरसफाईलाई एउटा विकासको प्रमुख एजेण्डाको रुपमा विकास गर्ने गरी योजना निर्माण गर्नु, खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा एवम् संरचनाको विकास तथा विस्तारमा स्थानीय तह, विकास साझेदार, अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, गैरसरकारी संस्था तथा उपभोक्ता समितिहरू र नागरिकको सहभागिता बढ्दै जानु, विभिन्न तहमा खानेपानी तथा सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिहरू क्रियाशील रहनु र सरसफाइ कार्यक्रमले सामाजिक अभियानको रूप लिनु आदि कारणहरूले गर्दा यस क्षेत्रमा आशातीत सुधार गर्न सकिने अवस्था सिर्जना हुन गएको छ ।

५.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : पालिकाबासीहरुलाई सुरक्षित तथा शुद्ध खानेपानी तथा व्यवस्थित सरसफाई सुविधा उपलब्ध गराउने ।

उद्देश्य ११ : खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा परिणाममुखि विकासमूलक गतिविधि सञ्चालन गर्नु ।

रणनीतिहरु :

- ❖ सुख्खाग्रस्त क्षेत्रका वस्तिहरुमा खानेपानी आयोजनाहरू निर्माण ।
- ❖ खानेपानी गुणस्तर सुधारका लागि खानेपानी सुरक्षा योजना तयारपारी यसको कार्यान्वयन गर्ने ।
- ❖ बढी जनघनत्व भएका क्षेत्रहरुमा ठूला तथा साना ग्रामीण खानेपानी आयोजनाहरू सञ्चालन ।
- ❖ विगतमा सम्पन्न भई हाल आंशिक वा पूर्ण रूपमा क्षतिग्रस्त आयोजना मर्मत सुधार ।
- ❖ खानेपानी आयोजनाहरू दिगो रूपमा सञ्चालन हुने गरी पुनर्निर्माण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
- ❖ जलाधार तथा पानीको स्रोत संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन ।
- ❖ खानेपानी आयोजनामा आवद्ध सरसफाइ कार्यक्रम तथा पानीका स्रोतहरूको वातावरणीय व्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन ।
- ❖ प्रत्येक वडामा पलम्विङ्ग सम्बन्धि ३ महिने सीपमूलक तालिम प्रदान गरी प्रशिक्षार्थीहरुलाई परिचालन गर्ने
- ❖ खानेपानी सेवा नपुगेको क्षेत्रहरूका पहिचान गरी सेवा पहुँच विस्तार ।
- ❖ खानेपानी उपभोक्ता समितिहरुको लागि क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- ❖ खुल्ला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा पछिको अवस्थालाई प्रभावकारी कार्यान्वयनमा लैजाने ।

प्रस्तावित कार्यक्रमहरु :

उद्देश्य ११ परिपूर्तिका लागि सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

क्र.सं.	**प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु**
१	पुराना खानेपानीका आयोजनाहरु मर्मत
२	नयाँ खानेपानीका आयोजनाहरु निर्माण
३	खानेपानी तथा सरसफाई नीति तयार तथा लागू
४	खानेपानीका मूलको खोजी तथा संरक्षण अभियान
५	जलाधार तथा स्रोत संरक्षण कार्यक्रम
६	खानेपानी तथा सरसफाई सम्वन्धी सीप तालिम
७	खानेपानी उपभोक्ता समिति पदाधिकारीलाई तालिम
८	खानेपानी उपभोक्ता समितिमा जगेडा कोष विकास
९	शुद्ध पिउनेपानीका लागि सचेतनामुलक कार्यक्रम
१०	शौचालय मर्मत तथा प्रयोगमा सचेतना अभियान
११	सार्वजनिक स्थलमा शौचालय निर्माण
१२	फोहर सङ्कलन तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम

५.३.५ अपेक्षित उपलब्धि

खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा आवधिक योजनाको अन्त सम्ममा हरेक घरपरिवारले सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच पुऱ्याउने छन् भने पूर्ण सरसफाईमा एकतावद्ध भएर एक जिम्मेवार नागरिकको तर्फबाट आ-आफ्नो कर्तव्य पूरा गर्नेछन् । नगरपालिका भित्रका सवै घरपरिवारहरुले अनिवार्यरुपमा शौचालयको प्रयोग गरेका हुनेछन् भने घरबाट निस्कने फोहरमैलाको कुहिने र नकुहिने प्रकृतिमा वर्गिकरण गरेका हुनेछन् ।

५.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

खानेपानीका स्रोतहरु सुक्दै जाने, विभिन्न विपद्का कारण खानेपानीका आयोजनाहरु जीर्ण बन्दै जाने, समुदायले खानेपानी आयोजनाको महत्व नबुझेको अवस्थामा खानेपानी आयोजनाका ट्याङ्की, धारा जीर्ण बन्दै जाने र अपराधिक मानसिकताका व्यक्तिहरुले पानीका पाइपहरु फुटाउने, काट्ने गरेमा शुद्ध खानेपानी प्राप्त गर्ने सर्वसाधारणको नैसर्गिक अधिकारमा तुषारापात हुनेछ । त्यसरी नै घर समुदायमा सरसफाइका लागि प्रयाप्त पानी नहुँदा शौचालयको प्रयोगमा कठिनाइ हुन गई सरसफाई कार्यमा समेत बाधा पुग्ने देखिन्छ ।

५.४ महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग

५.४.१ पृष्ठभूमि

दिगो विकासका लक्ष्य ५ ले लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका सवालमा परिमाणात्मक लक्ष्य हासिल गर्ने गरि सूचकहरु तोकेको छ । तुलनात्मक रुपमा हिजोको भन्दा हाल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु, अल्पसंख्यक तथा एकल महिला लगायतको अवस्थामा केही मात्रमा भए पनि सुधारात्मक पक्षहरु देखिन थालेका छन् । पैतृक सम्पत्तिमा समान हक, सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक न्यायको क्षेत्रमा भएका प्रयासबाट केही सुधार देखिन थालेका छन्। राज्यले अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा जनाएका प्रतिबद्धताहरूलाई कार्यान्वयनमा लैजान मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार एवं घरेलु हिंसा नियन्त्रण गर्न कानुनहरू कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । नगरपालिकाले महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा अन्य अल्पसंख्यक व्यक्तिहरुकोलाई समावेश गरि योजना निर्माण तथा लैंगिकमैत्री बजेट तयार गर्ने कार्य गरिरहेकोछ ।

५.४.२ समस्या तथा चुनौती

लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको सवालमा केहि हद सम्म नीतिगत व्यवस्थामा कडाइका साथ कानूनहरु तयार हुने भएता पनि व्यवहारिक पक्ष अझै पनि कम्जोर अनि फितलो भएको हुदा महिला, विपन्न वर्ग र अल्पसंख्यक वर्गको दिनचर्यामा खासै तात्विक फरक आउन सकेको छैन । कानूनको परिपालनमा मुख्य चुनौतीहरु देखिएका छन् ।

५.४.३ संभावना तथा अवसर

संविधानले नै महिला, बालबालिका, युवा, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक व्यक्तिहरुको हक अधिकारका वारेमा स्पष्टरुपमा उल्लेख गरिसकेको र दिगो विकासका लक्ष्यहरुले पनि Leave No One Behind अर्थात कसैलाई पनि पछि नपरौं भन्ने मूल नाराका साथ लक्ष्य परिमाणात्मक लक्ष्य र सूचकहरु तयार गरेको हुँदा लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशिकरणको सवालमा नेपाल सरकारका तीन वटै तह, विभिन्न दातृ निकायहरु लगायत सवै पक्षले यस मुद्धामा वहस तथा पैरवी गरिरहेको हुँदा प्रयाप्त मात्रामा अवसरहरु रहेकाछन् ।

५.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः महिला, तथा अन्य लक्षित वर्गलाई समावेश गर्दै योजना निर्माण तथा लैंगिकमैत्री बजेट निर्माण गरि विकासको मूलधारमा ल्याउने ।

उद्देश्य १२ः महिला बालबालिका तथा लक्षित वर्ग विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरि उनिहरुलाई विकामा मूलप्रवाहिकरण गर्नु ।

रणनीतिहरु :

- ❖ आयोजनाहरूलाई बढीभन्दा बढी रोजगारीमूलक र लैङ्गिक दृष्टिले उत्तरदायी बनाउन आयोजना तर्जुमाको क्रममा लैङ्गिक पद्धतिहरूको विकास, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने ।

- ❖ लैङ्गिक बजेट प्रणालीलाई संस्थागत बनाउँदै यसको विस्तार गर्ने ।
- ❖ स्रोत र साधनमा महिलाहरूको पहुँच, स्वामित्व र नियन्त्रण बढाउने कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता दिने ।
- ❖ महिला बालबालिका तथा अन्य विपन्न वर्गको विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा, शोषण तथा बिभेद र बहिष्करणको रोकथाम एवं नियन्त्रणका लागि कानुनी उपचार प्रणालीलाई सहज र सबैको लागि पहुँचयोग्य बनाउने ।
- ❖ लैङ्गिक हिंसासम्बन्धी कार्यलाई समाजमा नै दबाबपूर्वक मिलाउने कार्यलाई निरुत्साहित गर्ने ।
- ❖ एकल महिलाको लागि आय आर्जन, क्षमता विकास र सशक्तीकरण गर्ने कार्यक्रमहरूको पहिचान गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ।
- ❖ अपाङ्गता भएका महिलाहरूको हिंसाको अन्त्य गर्दै रोजगारी र स्वरोजगारीका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- ❖ महिला बालबालिका तथा अन्य विपन्न वर्गको विकास कार्यक्रमको क्षेत्र विस्तार गर्नुका साथै प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्दै जाने।
- ❖ महिला तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुका लागि व्यवसाय सञ्चालन तथा आयमूलक कार्य गरी स्वरोजगारी सृजना गर्न वित्तीय पहुँचको व्यवस्था मिलाइनेछ र सहुलियतमा सेवा प्रदान गर्ने।

प्रस्तावित कार्यक्रमहरु :

उद्देश्य १२ परिपूर्तिका लागि सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

क्र.सं.	प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम सञ्चालन
२	महिला तथा आमा समूहहरु सँग जीविकोपार्जन कार्यक्रम
३	महिला तथा घरेलु हिंसा न्यूनीकरण कार्यक्रम
४	महिला उद्यमी तयार गर्न सीपमुलक तालिम
५	हिंसा पिडित महिलाहरुका लागि कानुनी सहायता
६	एकल महिला उद्यमी विकास कार्यक्रम
७	असहाय अशक्त महिला पुनर्स्थापना केन्द्र
८	महिला नेतृत्व विकास कार्यक्रम
९	महिला समूहमा वित्तिय साक्षरता कार्यक्रम
१०	महिला साक्षरता वृद्धि कार्यक्रम
११	गर्भवती महिलाहरुको आकस्मिक उद्दारमा सहयोग
१२	असहाय बालबालिका पुनर्स्थापना कार्यक्रम

१३	पालिकास्तरिय बाल हेल्पलाइन जडान
१४	जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम
१५	जेष्ठ नागरिकहरुको स्वास्थ्योपचारमा शिविर
१६	पालिकास्तरिय बाल हेल्पलाइन जडान
१७	बालबालिका सहयोग अनुगमन तथा निरिक्षण
१८	जेष्ठ नागरिक स्याहार कार्यक्रम
१९	अपाङ्गताका आधारमा उपचार सहयोग
२०	अपाङ्गता भएका व्यक्तिको लागि सीपमूलक तालिम
२१	व्यवसाय स्थापनाका लागि वीउँपूजी सहयोग
२२	विपन्न वर्गका लागि व्यवसाय स्थापनामा वीउँपूजी सहयोग
२३	अति विपन्न वर्ग आवास कार्यक्रम
२४	विपन्न समुदायमा खाद्य सुरक्षा कार्यक्रम

५.४.५ अपेक्षित उपलब्धि

नगरपालिकाले कार्यान्वयन गर्ने यस आवधिक योजनाको अन्तिम आ.व. सम्ममा महिला हिंसा तथा घरेलु हिंसाका घटनाहरुको संख्यामा कमि आइ महिलाहरुको आर्थिक अवस्थामा सुधार आउनुका अतिरिक्त महिलाहरुको स्वास्थ्यमा पनि सुधार आएको हुनेछ । बाल अधिकारको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन भएको हुनेछ । लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक वर्गले पनि आफ्ना अधिकारहरु संरक्षण भएको महसुस गर्नेछन् । जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुले पनि आफूलाई विकासको मूलधारमा समावेश भएको महसुस गर्नेछन् ।

५.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

नगरपालिकाको समान रोजगारीका अवसरमा समान पहुँच सहित समान ज्यालाको सुनिश्चितता कायम गर्ने नीति अनुरुप कार्य हुन नसकेको अवस्थामा महिला तथा अन्य पछाडि पारिएको वर्गले आफूलाई हेपिएको/पछाडि पारिएको महसुस गर्ने वातावरण तयार हुदै जाने र सो अनुसार महिलाहरुले आफूलाई जीविकोपार्जनका आधारहरुमा समाहित गर्न नसक्दा महिला हिंसा तथा घरेलु हिंसा, जातीय छुवाछुत, विपन्न वर्ग हेपिने घटनाहरुको अवशेषले नछोड्ने हुन कि भन्ने जोखिम पनि त्यतिकै छ ।

५.५ युवा तथा खेलकुद

५.५.१ पृष्ठभूमि

नगरपालिकामा १५-१९ वर्ष उमेरका युवाहरु ५५५९ जना रहेकाछन् भने २०-२४ उमेर समूहका ४६७७ जना रहेकाछन् । २५ देखि २९ वर्ष उमेर समूहका युवाहरु ३८९४ जना रहेकाछन् । तसर्थ

१५ देखि ३० वर्ष उमेर समूहका युवाहरुको संख्या १४१३० रहेकोछ । यस उमेर समूहका युवाहरु अध्ययन, रोजगारी, वैदेशिक रोजगार, खेलकूद जस्ता विभिन्न प्रकारका पेशामा आवद्ध रहेको देखिन्छ । वेरोजगारी यस नगरपालिकाको अर्को एउटा जटिल समस्या हो । यस समस्याका कारण युवाहरुमा मनोवल कम्जोर हुदै जाने, युवाहरु विभिन्न कुलतमा फस्ने, विभिन्न प्रकारका अपराधिक गतिविधिहरुमा संलग्न हुने खालका हर्कतहरु पनि युवाहरुबाट देखिने गर्दछन्।

युवाहरुलाई खेलकुद क्षेत्रमा अगाडि बढाउनका लागि गुर्भाकोट नगरपालिका भित्र खेलकुदका लागि वडा नं. १३ शैया, वडा नं. ७ को गोकुलपुर, भेरी नदी किनार र वडा नं. ९ को बोटेचौरमा खेल मैदान रहेका छन। त्यसै गरी सानाखालका खेल मैदान, सार्वजनिक चौर वडा नं. ३ वाहेक सवै वडामा रहेका छन। वडा नं. ७ को गोकुलपुर, भेरी नदी किनारमा कभर्डहल एवम् रंगशाला निर्माणका लागि अध्ययन प्रतिवेदन समेत तयार भएको छ। सुर्खेत उपत्यका भन्दा वाहिर यस नगरपालिकामा क्षेत्रीय स्तरको रंगशाला निर्माणको संभावना रहेको छ। यस वाहेक पौडी पोखरी, नाटक घर लगायतका अन्य संरचना रहेका छैनन्। वडा नं.१४ को कृष्ण नगर वजारमा खुलेको सिनेमा हल हाल केहि वर्ष देखि वन्द रहेको अवस्था छ।

५.५.२ समस्या तथा चुनौती

स्वदेशमा मध्यम र उच्च शिक्षा प्राप्त युवा विदेश पलायन हुने प्रवृति रोक्न नसक्नु, सामाजिक र आर्थिक सेवाहरूमा युवाको पहुँच वृद्धि गर्न नसक्नु, व्यवहारिक र व्यवसायिक शिक्षा सर्वसुलभ रूपमा उपलब्ध गराउन नसक्नु र युवाको क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्नका लागि तालिम प्रदायक निकायहरूबीच समन्वय सुदृढ नहुनु, युवाहरुको समग्र विकास हुने गरी खेलकुदको विकास गर्न नसक्नु आदि युवा तथा खेलकुद विकासको क्षेत्रका चुनौती हुन् ।

५.५.३ संभावना तथा अवसर

बढ्दो युवा जनसङ्ख्यालाई सीप र उद्यमशीलतायुक्त बनाई जनसाङ्ख्यिक लाभांश हासिल गर्ने पर्याप्त सम्भावना रहनु, लोकतन्त्रको पुनर्स्थापना पछिका सरकारहरूमा युवालाई राष्ट्र निर्माणमा मूलप्रवाहीकरण गर्ने राजनीतिक सोँच र इच्छाशक्ति देखिनु, युवामा आफ्नो शक्ति र भूमिका प्रति जागरूकता आउनु, युवा लक्षित कार्यक्रमहरूलाई विस्तार गर्नका लागि आधार तयार हुनु, राष्ट्रिय विकासमा युवा सहभागिता अभिवृद्धि गर्दै उनीहरूका अधिकारहरूको उपयोग गर्ने वातावरण सिर्जना गर्ने संवैधानिक प्रतिबद्धता र खेलकुदमा स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा सङ्घीय सरकारले विभिन्न किसिमका पहलहरु गर्दै जानु आदि यस क्षेत्रका अवसर हुन् ।

५.५.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : खेलकुदमा युवा सहभागितमा वृद्धि, सकारात्मक सोँचको विकास, उद्यमशीलतामा सहभागिता र दक्षता हासिल गर्ने कार्यमा युवाको सक्रियता बढाई समुदाय विकासमा युवाको सहभागिताको वृद्धि गर्ने।

उद्देश्य १३ : युवाको खेलकूदमा सहभागिता, दक्षता, उद्यमशीलता र अन्वेषणात्मक क्षमताको विकास गर्दै आर्थिक-सामाजिक विकासमा युवा सहभागिता अभिवृद्धि गर्नु ।

रणनीतिहरु :

- युवामा प्राविधिक शिक्षा र क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रममार्फत उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गर्ने ।
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा उदाहरणीय तथा अन्वेषणात्मक कार्य गरी समाजमा योगदान पु¥याएका युवालाई प्रोत्साहन गर्दै जाने ।
- स्वदेशमा नै रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गरी युवा बेरोजगारका समस्यालाई क्रमिक रूपमा समाधान गर्दै जाने ।
- स्थानीय तहमा खेलकुदको विकासका लागि हरेक विद्यालयलाई खेलकुदको युनिटको रुपमा लिने।
- वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवाका लागि स्वरोजगार तथा उद्यमशील बन्न आवश्यक तालिम तथा परामर्श कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- परम्परागत पेशालाई प्रवर्द्धन गरी आधुनिकीकरण गर्दै उत्पादनलाई बजारसम्म सहज पहुँचको व्यवस्था गरी त्यस क्षेत्रमा संलग्न युवालाई प्रोत्साहन र सम्मान गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै जाने।
- सबै तहका विकास निर्माण क्रियाकलापको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यमा युवाको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।
- उद्यमशिलता, साना तथा मझौला उद्योग स्थापना गर्ने कार्यमा युवाहरुलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम, साझेदारितामा लागत वितरण जस्ता कार्यक्रमहरुलाई बढावा दिने ।

प्रस्तावित कार्यक्रमहरु :

उद्देश्य १३ परिपूर्तिका लागि सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु

क्र.सं.	**प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु**
१	युवाहरुको तथ्याङ्क सङ्कलन तथा डाटा व्यवस्थापन
२	युवा उद्यमीहरुको समूह निर्माण र सहयोग
३	युवा चाहनाको आधारमा सीपमुलक तालिम
४	लागत बाँडफाँडका आधारमा व्यवसाय सञ्चालन
५	युवा उद्यमी अनुदान कार्यक्रम
६	कोभिडबाट प्रभावित युवालाई अनुदान सहयोग
७	किशोरी आर्थिक सशक्तिकरण कार्यक्रम
८	साझेदारी लगानीमा युवा उद्यम सञ्चालन

९	किशोरीहरुका लागि प्रजनन शिक्षा कार्यक्रम
१०	किशोरीहरुका लागि उच्च शिक्षा प्रोत्साह कार्यक्रम
११	हरेक छोरीको नाममा बैंक खाता
१२	किशोरी विमा कार्यक्रम
१३	हिंसा न्यूनीकरणमा युवा परिचालन कार्यक्रम
१४	पालिकास्तरिय खेलकुद मैदान निर्माण
१५	वार्डस्तरिय खेलकुद मैदान निर्माण
१६	पालिकास्तरिय खेलकुदहरुको आयोजना
१७	प्रतिभावान खेलाडिहरुलाई प्रशिक्षणमा पठाउने
१८	विभिन्न प्रकोप व्यवस्थापनमा युवा परिचालन
१९	पालिका स्तरिय खेलाडी प्रशिक्षण कार्यक्रम
२०	युवा प्रतिभा पहिचान कार्यक्रम

५.५.५ अपेक्षित उपलब्धि

नगरपालिकाका भित्र बसोबास गर्ने युवाहरु उद्यमी बनेर आ-आफ्ना उद्यमहरुलाई विकास गरेका हुनेछन्। बेरोजगार युवाहरुले साना तथा मझौला उद्योगहरु सञ्चालनमा ल्याएर आफू र नगरबासीहरुलाई रोजगार प्रदान गरेका हुनेछन् । युवाहरुले राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय क्षेत्रमा खेलकुद मार्फत नगरपालिकाको पहिचान विस्तार गर्नेछन् ।

५.५.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

युवाहरुलाई स्वरोगार, उद्यमशिलता, साना तथा मझौला उद्योगहरु तर्फ आकर्षण गर्न नसकिएको खण्डमा युवाहरुको स्वरोजगार व्यवसाय प्रति लगाव कम हुदै जाने र हालको वैदेशिक रोजगारीमा भएको आकर्षण कम नहुने जोखिम देखिन्छ । त्यसरी खेलकुद विकासको क्षेत्रमा नगरपालिकाले उचित लगानी भित्र्याउन नसकेको खण्डमा युवाहरुको खेल प्रति रुचि घट्दै जाने जोखिम पनि त्यतिकै देखिन्छ ।

परिच्छेद ६
पूर्वाधार क्षेत्र

६.१ बस्ती, आवास, भवन तथा सार्वजनिक निर्माण

६.१.१ पृष्ठभूमि

सामाजिक-आर्थिक रूपान्तरण एवम् सर्वाङ्गीण विकासका लागि गरिने सबै किसिमका भौतिक पूर्वाधार विकासका कार्यहरूमा प्रत्यक्ष रूपमा भूमि वा भूमिस्रोतको परिचालन हुने भएकोले यस्ता स्रोतको सदुपयोग गरी दिगो रूपमा व्यवस्थापन गर्न आवश्यक छ। मध्य पहाडी तथा भित्रि मधेश अन्तर्गतको जिल्लामा अवस्थित यस नगरपालिका २२८.६२ वर्ग किलोलोमिटर क्षेत्रमा फैलिएको छ । नगपालिकाको आधाभन्दा बढी भू-भाग अर्थात् ६५.८४ व.कि.मि. वन क्षेत्रले ओगटेको छ । नगरपालिकाको उत्तरी तथा पूर्वी सिमामा १२.६३ व.कि.मी क्षेत्र बाँझो र ४१.५८ व.कि.मि. क्षेत्र खेतियोग्य जमिन रहेको छ। यस नगरपालिकाको जम्मा जमिन मध्ये ३८७.०४ हेक्टर जमिन आवासको रुपमा प्रयोग भएको छ ।

६.१.२ समस्या तथा चुनौती

विस्तारै बढ्दै गइरहेको शहरीकरणका कारण खेती योग्य जमिन खण्डिकरण हुदै घडेरीको रुपमा विकसित भैरहकोले भू-उपयोग कार्यक्रम कार्यान्वयनमा समस्या उत्पन्न भएको छ । सरकारी र सार्वजनिक जग्गाको वास्तविक लगत तयार हुन नसक्दा उचित संरक्षण र व्यवस्थापन हुन सकेको छैन ।

६.१.३ संभावना तथा अवसर

वैज्ञानिक भूमिसुधार कार्यान्वयन गरी कृषकको भूमिमाथिको पहुँच अभिवृद्धि गर्नु, सुकुम्वासी समस्या समाधानका लागि पहल हुदै जानु, भू-उपयोग नीति कार्यान्वयन गरी भूमिको उपयुक्त ढङ्गले उपयोग गर्नु, भूमि प्रशासनलाई मानव संशाधन समयानुकूल र प्रविधियुक्त बनाई स्तरीय सेवा प्रवाह र कार्यसम्पादन गर्नु, भूमिसम्बन्धी अभिलेखहरूलाई व्यवस्थित गर्दै जानु यस क्षेत्रका अवसरहरु हुन ।

६.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : वैज्ञानिक भू-स्वामित्वको व्यवस्थापन मार्फत वस्ति विकासमा सहयोग गर्ने ।

उद्देश्य १४ः वस्ति, आवास भवन निर्माण तथा सार्वजनिक निर्माणका कार्यमा सवै सरोकारवाला पक्षको सहभागिता कायम गर्नु ।

रणनीतिहरु :

- ❖ भूमिसुधार कार्यक्रमलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र समन्वयात्मक तवरबाट सञ्चालन गरी शहरी वस्ति विकासलाई वैज्ञानिक प्रणाली अनुसार अगाडि बढाउने ।

- ❖ भू-उपयोग नीति तथा योजनाको आधारमा उपलब्ध भूमिको समुचित उपयोग गरी खाद्य सुरक्षा, सुरक्षित आवास, दिगो पूर्वाधार विकास र वातावरण संरक्षण तथा विपद् जोखिम संवेदनशीलता निश्चित गर्ने ।
- ❖ जमिनमा विपन्न भूमिहीनहरूको पहुँच वृद्धि गर्दै अव्यवस्थित वस्ति विकासलाई व्यवस्थित गर्दै जाने ।
- ❖ अनाधिकृत, अनियन्त्रित तथा अव्यस्थित बस्ती विकासमा रोक लगाउदै असुरक्षित बस्तीलाई सुरक्षित बसोवास हुने गरी बस्ती विकासलाई व्यवस्थित गर्दै जाने ।
- ❖ भूमिको अभिलेखलाई समय सापेक्ष, व्यवस्थित र वैज्ञानिक बनाउँदै जाने ।

प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	वैज्ञानिक भू-उपयोग नीति तयार गर्ने
२	एकिकृत वस्ति विकासको अध्ययन तथा मापन गर्ने
३	एकिकृत वस्ति विकासमा प्रदेश तथा केन्द्र सरकारसँग सहलगानी
४	अति विपन्न वर्गका लागि आवास निर्माण
५	सार्वजनिक निर्माणमा प्रदेश तथा केन्द्र सरकारसँग सहलगानी
६	खेतीयोग्य भू-उपयोगका लागि कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम

६.१.५ अपेक्षित उपलब्धि

यो आवधिक योजनाको अन्तिम आ.व. सम्ममा नगरपालिकामा एकिकृत वस्ति विकासमा उल्लेखनीय प्रगति भएको हुनेछ भने खेती योग्य जमिनको खण्डिकरण पूर्णरुपमा रोकिएको हुनेछ । बढ्दो शहकरीकरणका क्रममा व्यवस्थित भवन निर्माण कार्यमा नगरपालिकाले कडाइका साथ नीति लागू गरेको हुनेछ । सार्वजनिक निर्माणका कार्यहरु एकद्वार प्रणाली मार्फत भएका हुनेछन् ।

६.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

जग्गा व्यवसाय अर्थात रियल स्टेट कारोवारीहरुलाई नगरपालिकाको नीति नियमको पालन गर्ने कार्यमा कठिनाइ हुन सक्छ । एकिकृत वस्ति विकासका कार्यहरुमा केन्द्र सरकार तथा प्रदेश सरकारको लगानी प्राप्त नहुँदा सोचे अनुसारको परिणाममुखि कार्य नहुन सक्ने जोखिम देखिन्छ ।

६.२ सडक, पुल तथा यातायात

६.२.१ पृष्ठभूमि

मानिसको जीवन यापनमा सहजताका लागि सडक यातायात सवै भन्दा महत्वपूर्ण पूर्वाधार हो। यसले सवैको जीवन यापन गर्न सहज र पहुँचयोग्य हुन्छ। भू-वनोटका कारण जिवन निर्वाहमा ज्यादै कठिनाई हुने यस क्षेत्रमा सडक यातायातको संजालवाट सवै जसो क्षेत्रमा जोडिई सकेको छ। यस नगरपालिका भएर छिन्चु-जाजरकोट-डोल्पा सडक र धुलियाविट-भेडावारी-मालारानी-दाङ सडक नगरपालिकाको मेरुदण्डका रुपमा रहेको छ। त्यस्तै सहायक मार्गका रुपमा रहेका गुमी-शिवनगर-गुमीचुली हुदै सिम्ता, छिन्चु-घारीवन-मालारानी काल्चे सडक, जहरे-दहचौर-घुमखहरे-वर्मगार हुदै आँपगैरा सडकले नगरपालिकाका अधिकांश भाग सडक संजालवाट जोडिएको छ। गुर्भाकोटको अति विकट क्षेत्र वडा नं. ३ धारापानी क्षेत्र वोटेचौर धारापानी सल्यान सडकवाट जोडिई सकेको छ। अन्य क्षेत्र मेहलकुना वडाखोली हुदै लेखवडाखोली लगायतका थुप्रै सहायक सडक संजालले जोडेका छन। राष्ट्रिय राजमार्गले जोडेका सडक कालोपत्रे भै सकेका र सो वाहेकका सहायक स्थानीय मार्ग मौसमी रुपमा चल्ने गरेका छन ।

६.२.२ समस्या तथा चुनौती

कठिन भौगौलिक अवस्थाका कारण खर्चिलो भएको निर्माण कार्यको व्यवस्थापन गर्नु, निर्मित संरचनाहरूको मर्मत सम्भार र सम्पत्ति सुरक्षाका लागि स्रोत-साधनको पर्याप्त व्यवस्था गर्नु, अत्यधिक मागका कारण स्रोत साधनको प्राथमिकीकरण गर्नु, छरिएर रहेका बस्तीहरूमा सडक विस्तार गर्नु, बाह्रै महिना भरपर्दो र सुरक्षित सडक संरचना निर्माण गर्नु, प्राकृतिक प्रकोप एवम् जलवायु परिवर्तनको पक्षलाई समेत ध्यानमा राखी सडक तथा पुल निर्माण गर्नु, विभिन्न विकास निकायबीच समन्वय कायम गरी प्रभावकारिता वृद्धि गर्नु र निजी क्षेत्रको क्षमता, सम्भावना तथा लगानी आकर्षण गर्न सक्नु यस पूर्वाधार विकास क्षेत्रका प्रमुख चुनौती हुन् ।

६.२.३ संभावना तथा अवसर

देश विकासको लागि सडक सञ्जालको विकास एवम् सुदृढीकरणको रणनीति तयार हुनु, स्थानीय स्तरबाट सडक विकासको लागि अत्याधिक उत्साह र माग रहनु, सडक उपक्षेत्रलाई राष्ट्रिय विकासको उच्च प्राथमिकतामा राखिनु र विकास साझेदारहरूको उल्लेख्य सहयोग रहनु र यातायात व्यवस्थापनको पाटोमा पूर्ण जिम्मेवारी नीजि पक्षले एकलरुपमा धान्नु पनि सडक तथा यातायात व्यवस्थापन क्षेत्रका अवसरहरू हुन् ।

६.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्यः सडक सञ्जालको विस्तार गरी आर्थिक-सामाजिक विकास, व्यापार विस्तार एवम् विविधीकरणमा टेवा पुऱ्याउँदै पालिकाको समग्र विकासमा टेवा पुऱ्याउने

उद्देश्य १५ः प्रभावकारी, दिगो, भरपर्दो, सुरक्षित, वातावरणमैत्री र कम खर्चिलो सडक सञ्जालको निर्माण तथा यातायात व्यवस्थापनको सुनिश्चितता गर्नु ।

रणनीतिहरुः

- स्थानीय पहुँच र आर्थिक वृद्धिलाई योगदान पुग्ने गरी सुरक्षित यातायात पहुँच र सुविधा विस्तार गर्ने।
- कृषि, उद्योग, व्यापार, जलविद्युत्, पर्यटन, शिक्षा र स्वास्थ्य सेवामा पहुँच बढाउने गरी सडक-यातायात विस्तार गर्ने
- अन्तर वडा नाका र यातायात सञ्जाल जोड्ने सडकहरूको विकास, विस्तार र सुदृढीकरण गर्ने।
- ग्रामिण सडकहरूको सुदृढीकरण एवम् स्तरोन्नति कार्यलाई प्राथमिकता दिने ।
- प्रत्येक वडामा पक्की सडक विस्तार कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाउने ।
- स्थानीय सडकहरूका पुलहरू निर्माण गर्ने र जीर्ण अवस्थामा रहेका पुलहरूको मर्मत कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
- सडकको दायाँबायाँ हरियाली कायम गर्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- सडक सञ्जाल निर्माण गर्दा कृषि, ऊर्जा, पर्यटन तथा उद्योग व्यवसायको समेत प्रवर्द्धन हुनेगरी योजना तयार गर्ने ।
- सडक तथा पुलहरूको निर्माण तथा मर्मत सम्भारमा सामाजिक एवम् वातावरणीय पक्षको नकारात्मक असर न्यूनिकरणको लागि आवश्यक उपायहरूको अवलम्बन गर्ने।
- सडक सम्पत्ति संरक्षण, मर्मत सम्भार, पुनर्निर्माण एवम् व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी बनाउदै जाने ।

प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	स्थानीय ग्राभेल सडक कालोपत्रे गर्ने
२	धूले सडक ग्राभेल गर्ने
३	नयाँ ट्र्याक खोल्ने
४	वातावरणमैत्री पर्यटकीय सडक विस्तार
५	सडक सुरक्षा उपभोक्ता समिति गठन तथा तालिम

६	सडक सुरक्षा उपभोक्ता समितिलाई बजेट व्यवस्था
७	सडकको दायाबायाँ हरियाली विकास कार्यक्रम
८	पालिकास्तरिय वसपार्क व्यवस्थापन
९	सडक प्रयोग सम्वन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रम
१०	विद्यालयहरुमा ट्राफिक नियममा सचेतता कार्यक्रम
११	दुर्घटना न्यूनीकरणका लागि यातायात समितिसँग समन्वय
१२	दुर्घटना विमाको कार्यान्वयनका लागि समन्वय
१३	युवा स्वरोजगारका लागि यातायात समितिसँग सहकार्य
१४	खोला, नदीहरुमा पक्की पुल निर्माण
१५	ग्रामिण वस्तीहरुमा झोलुङ्गे पुल निर्माण
१६	कृषि सडक निर्माण
१७	पर्यटकीय पद मार्ग निर्माण

६.२.५ अपेक्षित उपलब्धि

नगरपालिकाले तयार गरेको आवधिक योजना कार्यान्वयनको अन्तिम आ.व. सम्म गुर्भाकोट नगरपालिकाका सवै वडाहरुमा सडक सञ्जालले छोएको हुने छ भने हाल सञ्चालित सवै सडकहरु कालोपत्रे गर्ने कार्य सम्पन्न भइसकेको हुनेछ । हरेक वडा केन्द्र सम्म सडक सञ्जाल पुग्दा कृषकहरुले स्थानीय उत्पादनलाई बजार सम्म पुऱ्याउन सक्नेछन् भने विरामी हुदा विरामीलाई अस्पत्ताल पुऱ्याउन एम्बुलेन्सहरु निर्वाधरुपमा चल्न सक्ने वातावरणको निर्माण भएको हुनेछ । नगरपालिकामा पक्कि पुल, झोलुङ्गे पुल निर्माण हुँदा आम समुदायलाई आवतजावतका लागि सहज वातावरण निर्माण भएको हुनेछ। स्थानी सडक उपभोक्ता समितिहरुले सडक मर्मतका कार्यमा नगरपालिकालाई सहयोग गरेका हुनेछन् ।

६.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

सडक निर्माणका क्रममा जिम्मेवारी बाँडफाँडका हिसावले सडक कालोपत्रे गर्ने कार्यमा सडक विभाग र स्थानीय सरकार वीच समन्वय तथा सहकार्य राम्रोसँग हुन नसकेको खण्डमा उल्लेखनीय परिणाम प्राप्त नहुन सक्ने जोखिम देखिन्छ भने सडक सञ्जाल तथा यातायात व्यवस्थापनका क्रममा वातावरणमैत्री हुनु पर्ने अन्तराष्ट्रिय मान्यता अनुसार कार्य गर्न स्थानीय सरोकारवाला सवै पक्षको सहयोग हुन जरुरी देखिन्छ।

६.३ जलश्रोत, विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा

६.३.१ पृष्ठभूमि

यस नगरपालिकामा बत्तीको प्रयोग गर्ने घरपरिवारको अवस्थाको विश्लेषण गर्दा ९४१० (७९.८%) घरपरिवारले मात्र विद्युतको लाईन उपभोग गर्न पाएको देखिन्छ भने २१६२ (१८.३प्रतिशत) घरधुरिमा सौर्य उर्जाको उपयोग भएको छ। सबै वस्ति र वडामा पर्याप्त मात्रामा विद्युत विस्तार हुन नसक्दा सबै नगरवासीले प्रयोग गर्न पाइरहेका छैनन् । हालसम्म यस नगरपालिकामा विद्युत प्राधिकरणवाट र केहि मात्रामा विकट वस्तिमा सामूदायिक विद्युतिकरण अन्तरगत विद्युत लाईन विस्तार भै रहेकोले बाँकी वस्तिमा पनि विद्युत लाईन विस्तार हुने अवस्थामा रहेकोछ। जलश्रोतको रुपमा भेरी नदी नगरपालिका भएर बग्ने भएता पनि यसबाट विद्युत उत्पादनको कार्य हुन सकिरहेको छैन ।

६.३.२ समस्या तथा चुनौती

नगरपालिका भित्र प्रशस्त मात्रामा वन जंगलले ढाकेको शहरोन्मुख क्षेत्र भएकाले विद्युतको लाईन तान्ने काम त्यस विचवाट भएकाले सानो तिनो हुरी वतास, वर्षातमा पानी पर्दा विद्युत अवरुद्ध भै रहने समस्या रहेको छ। पर्याप्त लगानीको अभाव र दिगो तथा योजनावद्ध विकासको अभावका कारण विजुलीको लाईन विस्तारमा समस्या भै सबै वस्तिमा विद्युत पुरयाउन सकिएको छैन। गुर्भाकोट नगरपालिकाका वडा नं. ३ का केहि विकट वस्तिहरुमा विद्युतको पहुँच पुगेको छैन ।

६.३.३ संभावना तथा अवसर

ऊर्जालाई आर्थिक विकासको मेरूदण्डका रूपमा अङ्गीकार गरी आर्थिक समृद्धिको माध्ममका रूपमा पहिचान हुनु, ऊर्जा क्षेत्र प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रको रूपमा रहनु, लगानीका प्रशस्त अवसर देखिनु, वैदेशिक लगानीको लागि पर्याप्त सम्भावना रहनु, निजी क्षेत्र तथा स्थानीय जनताको सेयर लगानी बढ्दै गई जनताको स्वामित्व कायम हुनु जलविद्युत क्षेत्रका अवसरहरु हुन।

६.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : ऊर्जा सुरक्षासहितको जलविद्युत विकासबाट विद्युतमा आत्मनिर्भरता हासिल गरी आर्थिक तथा सामाजिक समुन्नतिमा योगदान पुऱ्याउने ।

उद्देश्य १६: जलविद्युत सेवाको विस्तार गरी सबै घरपरिवार र क्षेत्रको सहज पहुँच सुनिश्चित गर्दै साना तथा मझौला उद्योगहरुमा विद्युत आपूर्तिको सुनिश्चितता गर्नु ।

रणनीतिहरु :

- विद्युतको प्रसारण व्यवस्थालाई थप सुदृढ तथा विस्तार गर्ने ।
- वितरण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाई विद्युत्को पहुँच सर्वसुलभ बनाउने ।
- नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँग सहकार्य गरि विद्युतको पहुँच नभएको स्थानमा प्रसारण तथा वितरण आयोजनाहरूलाई समयमा नै सम्पन्न गर्ने ।

- ❖ प्रसारण लाइन निर्माणमा निजी क्षेत्रलाई आकर्षित गर्न आवश्यक कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- ❖ अझै राष्ट्रिय प्रसारण लाईन जडान गर्न कठिनाइ हुने वस्तिहरुमा वैकल्पिक उर्जाको व्यवस्थापनका लागि आयोजनाहरु सञ्चालन गर्ने ।

प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	भेरी नदिबाट जलविद्युत निकाल्न सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने
२	नेपाल विद्युत प्राधिकरणको सहकार्यमा सवै वस्तिमा विद्युतको पहुँच विस्तार गर्ने
३	विद्युतको प्रयोग र सावधानी सम्वन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम
४	विद्युत मर्मत कार्यमा दक्ष जनशक्ति उत्पादन
५	सुधारिएका पानी घट्ट मार्फत लघु उर्जा उत्पादन
६	दूर्गम वस्तिमा सोलार जडान

६.३.५ अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजना कार्यान्वयनको अन्त सम्ममा गुर्भाकोट नगरपालिकाको सवै घरधुरीहरुमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइनको पहुँच पुगिसकेको हुनेछ । नगरपालिकामा स्थापना गरिएका साना तथा मझौला उद्योगहरुले सहज तरिकाले विद्युत आपूर्ति प्राप्त गरेका हुनेछन् । विद्युतको सहज आपूर्तिसँगै नगरपालिकामा औद्योगिक विस्तारमा सहजता आएको हुनेछ ।

६.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

राष्ट्रिय प्रसारण लाइनको छिटो र सहज वितरण हुन नसकेको खण्डमा नगरपालिका एक्लैले विद्युत व्यवस्थापन गर्न त्यति सहज छैन । स्थानीय खोला तथा नदीबाट जलविद्युत उत्पादन तथा प्रसारण गर्ने कार्य अगाडि बढेको खण्डमा मात्र विद्युत संकट हटाउन नगरपालिका आफै सक्षम हुने भएकोले अहिलेकै अवस्थामा विद्युतमा आत्मनिर्भर हुने अवस्था छैन ।

६.४ सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि

६.४.१ पृष्ठभूमि

सरकारी कार्यालयका चिठिपत्र आदान-प्रदान गर्ने कार्यमा सहजीकरणका लागि हुलाक कार्यालयहरुले काम गरिरहेका छन भने अधिकांश नगरवासीहरुको हात-हातमा मोवाइल र इन्टरनेटको सुविधा रहेकोछ। फाटफूटरुपमा ल्याण्डलाइन फोनको व्यवस्था भएता पनि हाल ल्याण्डलाइन फोनको सदुपयोग गर्ने कार्यालय वा व्यक्ति धेरै कम मात्रामा छन् । दुरसञ्चार संस्था लिमिटेडले यस नगरपालिका क्षेत्रमा जिएसएम फोन तथा इन्टरनेट सेवा प्रदान गर्दै आएकोछ भने एनसेल नेपालले पनि जिएसएम प्रविधिमा

आधारित मोवाईल फोन तथा इन्टरनेट सुविधा पुऱ्याउदै आएकोछ । त्यसैगरी वर्डलिंक,टेकमाईण्ड लगायतका कम्पनीले ईन्टरनेट सेवा दिदै आईरहेका छन । अति दूर्गम र खोंचहरुका बस्तिमा बाहेक अन्य क्षेत्रमा मोवाइल नेटवर्क सन्तोषजनक रहेको देखिन्छ । आम सञ्चार जगतको विश्लेषण गर्दा नगरपालिकाको वडा नं. ०८ मेहेलकुनामा आ.व. २०७८/०७९ देखि रेडियो आरम्भ स्थापना भई नगरवासीलाई सूचना, समाचार, मनोरञ्जन दिईरहेको छ। यसले गर्दा संचारको पहुँचमा नागरिकलाई सहज भएको छ।

६.४.२ समस्या तथा चुनौती

सूचना प्रविधिको विकास र सुशासन कार्यलाई सुरक्षित एवम् मर्यादित बनाउन नसक्नु, निकायगत सहमति र सहकार्य हुन नसक्नु, दक्ष जनशक्ति पलायन हुनबाट रोक्न नसक्नु, सूचना प्रविधिको विकासबाट आउनसक्ने विकृति र विसङ्गति नियन्त्रणका निम्ति पर्याप्त उपायहरूको खोजी गर्न नसक्नु आदि यस क्षेत्रका चुनौतीहरु हुन ।

६.४.३ संभावना तथा अवसर

सूचना प्रविधिको पूर्वाधार विकासमा अगाडि बढ्दै जानु, यस क्षेत्रमा संलग्न जनशक्तिको मात्रात्मक र गुणात्मक सुधार हुँदै जानु, भरपर्दो र सुरक्षित सूचना प्रविधिको प्रयोगमा वृद्धि हुनु र यसको प्रयोगलाई अझ भरपर्दो र सुरक्षित बनाउनेतर्फ सजग हुनु, निजी क्षेत्रबाट सूचना प्रविधिको विकास र विस्तारमा महत्वपूर्ण योगदान रहनु आदि यस क्षेत्रको विकासका लागि अवसर रहेका हुन् ।

६.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : सूचना र प्रविधिको विकासका लागि समुदायको साथ लिई विकासमा टेवा पुऱ्याउने

उद्देश्य १७ : सूचना प्रविधिको माध्यमबाट सार्वजनिक सेवा तथा आर्थिक सामाजिक गतिविधिहरूको विकास गर्नु ।

रणनीतिहरु :

- सूचना प्रविधिको माध्यमबाट सुशासनमा टेवा पुऱ्याउने ।
- आर्थिक तथा सामाजिक गतिविधिमा डिजिटल नेपालको अवधारणा कार्यान्वयन गर्ने कार्यमा योगदान पुऱ्याउने।
- सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई सुरक्षित, भरपर्दो र सर्वसुलभ बनाउने ।
- विद्युतीय शासनको लागि सूचना प्रविधि सम्बन्धी साझा पूर्वाधारको विकास गर्ने ।
- विद्युतीय शासनको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा सञ्चालनका लागि विभिन्न स्तरको दक्षता सहितको मानवीय संसाधन तयार गर्ने
- सूचना प्रविधि उद्योगको विकासका लागि आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्था र संयन्त्रको विकास, कृषि, पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य एवम् कतिपय पूर्वाधार क्षेत्रको विकासमा सूचना प्रविधिलाई अधिकतम उपयोग गर्ने

❖ विभिन्न निकायहरूबीचको समन्वय बढाउँदै सूचना प्रविधि प्रणालीहरूमा एकरूपता ल्याउने
❖ समुदायसँगको सहकार्यमा ग्रामीण स्तरमा सूचना प्रविधि पूर्वाधार विकास गर्दै जाने ।
❖ सूचना प्रविधिको प्रयोगबाट हुनसक्ने अपराधलाई न्यूनिकरण गर्दै साइबर सुरक्षालाई विशेष ध्यान दिने

प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	**प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु**
१	सेवा प्रदायक कम्पनीसँग समन्वयात्मक छलफल
२	सूचना र प्रविधिको सदुपयोग सम्वन्धी सचेतना
३	सरकारी कार्यालयहरुमा इन्टरनेटको व्यवस्था
४	सूचना र प्रविधिमा दक्ष जनशक्ति उत्पादन
५	शिक्षा, स्वास्थ्य संस्थामा इन्टरनेटको व्यवस्था
६	साइवर अपराध र कानुनी जटिलतामा सचेतना
७	कृषि, वन, स्वास्थ्य, कर सङ्कलनमा स्मार्ट प्रविधि लागू
८	नगरपालिकास्तरमा पत्रपत्रिका प्रकाशन
९	नगरपालिकामा सञ्चालित रेडियोको क्षमता विस्तार

६.४.५ अपेक्षित उपलब्धि

नगरपालिकामा सेवा दिईरहेका दुवै सेवा प्रदायक कम्पनीहरुले आफ्नो क्षमता विस्तार गरि दूर्गम वस्तिहरुमा समेत सेवा गुणस्तर बनाउनेछन् । आम सञ्चारले प्रभावकारी सेवा दिनेछन ।

६.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

सचेतनामूलक कार्यक्रम नियमित सञ्चालन गरेर समुदायलाई सचेत गराउन सकिएन भने नेटवर्क र इन्टरनेटको माध्यमबाट साइवर अपराधका गतिविधिहरुको वृद्धि हुने र सामाजिक हिंसात्मक गतिविधिहरुको बढावा हुने जोखिम देखिन्छ ।

परिच्छेद ७

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

७.१ वन तथा जैविक विविधता

७.१.१ पृष्ठभूमि

यस गुर्भाकोट नगरपालिका वडा न १ देखि वडा नं. १४ सम्मका सवै वडामा वन प्रशस्त मात्रामा रहेको छ। सरकारी वनको तुलनामा सामुदायिक वनको मात्रा बढि देखिन्छ। गुर्भाकोट नगरपालिका घना वनजंगलले ढाकिएको क्षेत्र हो। ६४ प्रतिशत वन जंगलले ढाकिएको यस नगरपालिकामा हाल वस्ति विस्तारसंगै विस्तारै वन क्षेत्र खुम्चने अवस्था रहेको देखिन्छ। वडा नं. १ देखि वडा नं. १४ सम्म ३५ वटा सामुदायिक वनहरु रहेकाछन् । दिगो विकासको लक्ष्य नं. १५ मा भू-सतहि भुपरिधिस्तरीय पारिस्थितीकीय प्रणालीको दिगो उपयोग, रक्षा र पुनस्थापना गर्ने, वनको दिगोरुपमा व्यवस्थापन गर्ने, मरुभूमिकरण विरुद्ध लड्ने र जमिनको क्षयीकरण रोक्नुका साथै यसलाई उल्टयाउने तथा जैविक विविधताको क्षति रोक्ने गरी कार्ययोजना बनाउन पर्ने हुन्छ ।

७.१.२ समस्या तथा चुनौती

संविधानमा प्रदत्त हक अधिकारलाई संरक्षण गर्ने गरी स्थानीय तहमा नै कानुन निर्माण गरी लागू गर्न, समुदायलाई वन तथा वातावरण संरक्षण तथा प्रवर्द्धन सम्बन्धी सहि तरिकाले सचेतीकरण गर्न, वातावरण संरक्षणका लागि वनमा डढेलो रोक्न, विस्तारै भइरहेको शहरीकरणमा वातावरण संरक्षणको पक्षलाई समेत ध्यान दिई विकासमूलक कार्य अगाडि बढाउन र कृषि तथा अन्य व्यवसाय सञ्चालनको क्रममा हुने अत्यधिक रासायनिक प्रयोगलाई रोक्न विभिन्न प्रकारका चुनौतीहरु रहेकाछन् ।

७.१.३ संभावना तथा अवसर

युवा वर्गमा वन तथा वातावरण संरक्षण प्रति बढेको सचेतता, विकास कार्यमा वातावरणमैत्री संरचना निर्माणका लागि सङ्घीय सरकारबाट नै नीति नियम लागू गर्ने प्रयास हुनु,स्थानीय समुदायले सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरुमा आफूलाई समाहित गरि वन संरक्षणमा दखाएको चासो र बढ्दै गएको वन क्षेत्रको आकार पनि यस क्षेत्रका अवसरहरु हुन ।

७.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : वन तथा वातावरण संरक्षणमा समुदायको सक्रिय सहभागिता वृद्धि गरी स्वस्थ र स्वच्छ वातावरणको निर्माण गर्ने ।

उद्देश्य १८ : वन तथा वातावरण संरक्षणमा वृक्षारोपन, आगलागी नियन्त्रण तथा जलस्रोत व्यवस्थापनको माध्यामबाट सवै सरोकारवाला निकायको सहयोगमा कार्य गर्नु ।

रणनीतिहरु :

- ❖ जल, वायु, प्रदुषण, माटो, ध्वनी नियन्त्रणका लागि सरोकारवाला निकायसँग मिलेर योजना निर्माण गर्ने।
- ❖ भौतिक निर्माण लगायत अन्य विकासका क्रियाकलाप सञ्चालन गर्दा वातावरणमैत्री डिजाइन र इष्टिमेट अनुसार कार्ययोजना निर्माण गर्ने ।
- ❖ वृक्षारोपन, जलस्रोत व्यवस्थापन, लगायत वातावरणको क्षेत्रमा नीति निर्माण गर्ने ।
- ❖ खाली ठाउँमा वृक्षा रोपन, नदी खोलामा हुने मानवीय अतिक्रमण तथा नदी किनारमा संरक्षण गर्ने गरी कार्ययोजना तयार गर्ने ।
- ❖ कृषि फर्म, फलफूल खेती गरिने क्षेत्रमा अति विषादीको प्रयोग नियन्त्रणका लागि ठोस कार्यनीति तयार गरि कार्यान्वयन गर्ने ।
- ❖ वातावरणमैत्री तरिकाले विकास योजना निर्माण गर्नका लागि जैविक ऊर्जा, प्राङगारिक मल उत्पादन, फोहरमैला व्यवस्थापनमा कार्ययोजना तयार गर्ने ।
- ❖ नदी खोला किनारमा अतिक्रमणलाई नियन्त्रण गरी सो खालीठाउँमा वृक्षा रोपन तथा तारवार गर्ने ।

प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	वन संरक्षणका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम
२	खाली वनमा वृक्षा रोपन कार्यक्रम
३	जडिबुटी संरक्षणका लागि पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम
४	वन नर्सरी विकास कार्यक्रम
५	वन हेरालु व्यवस्थापनका लागि सामुदायिक वन सँग समन्वय
६	चोरी सिकारी पैठारीका लागि रोकथाम कार्यक्रम
७	पैह्रो रोकथामका लागि समिति परिचालन
८	नदी नियन्त्रण तथा खोला रोकथामका लागि चेटबाँध कार्यक्रम
९	आगलागी नियन्त्रणका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम
१०	सामुदायिक वन समितिहरुका पदाधिकारीहरुलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम

७.१.५ अपेक्षित उपलब्धि

आ.व. २०८४/०८५ सम्ममा नगरपालिकाका सवै जसो खाली भू-भागमा वृक्षारोपन कार्य सम्पन्न भइ हरियाली छाएको हुनेछ ।

७.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

आगलागी, चोरी पैठारी रोक्न नसकिएमा वातावरण संरक्षणमा असर पर्नेछ ।

७.२ भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन

७.२.१ पृष्ठभूमि

गुर्भाकोट नगरपालिकाले भूक्षय तथा प्राकृतिक प्रकोपको दृष्टिकोणबाट संवेदनशील मानिएका क्षेत्रमा प्रकोपको जोखिमलाई न्यूनीकरण कार्यक्रम सन्चालन गरेको छ । नगरमा विपद् व्यवस्थापन कोषको न्यायिक परिचालनका लागि विपद ब्यबस्थान कोष सन्चालन कार्यविधि २०७५ अनुसार आगलागी, नदी नियन्त्रण, तालतलैया संरक्षण, खेतीयोग्य जमीन कटान हुनबाट रोक्नका लागि सोहि कार्यविधि अनुसारले आवश्यक व्यवस्थापन गर्दै आएको छ। यसका साथै ३ कल्भर्ट निर्माण, विभिन्न स्थानमा गरि ५०० मिटर खोला तटबन्धन गरिएका छन्।

७.२.२ समस्या तथा चुनौती

- जथाभावी खोला दोहन, वन विनास वृक्षा रोपनमा वेवास्ता, खानेपानीका मुहान संरक्षणको अभावमा पैह्रो जाने बाढी जाने गरेको ।
- विभिन्न किसिमका प्रकोपका कारण जमिन भूक्षय हुने कारण भूसंरक्षणमा चुनौती

७.२.३ संभावना तथा अवसर

सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरुले सामुदायिक वनको संरक्षणमा योगदान दिईरहेको हुँदा जलाधार संरक्षण तथा भूरसंरक्षणमा ठूलो योगदान पुगेकोछ ।

७.२.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : भूसंरक्षण तथा जलाधार संरक्षणको माध्यमबाट वातावरण संरक्षण र जलवायु परिवर्तनका असरहरुको न्यूनीकरण गर्ने ।

उद्देश्य १९ : समुदायका सवै सरोकारवाला पक्षलाई भूसंरक्षण तथा जलाधार संरक्षणमा सहभागी गराउनु

रणनीतिहरु :

- भूक्षय मापन तथा सुक्न थालेका जलाधारहरुको खोजी गर्ने
- भूक्षय रोकथाम र जलाधार संरक्षणका लागि रणनीतिक कार्ययोजना तयार गर्ने ।

प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	पैह्रो तथा बाढी क्षेत्रको मापन
२	पैह्रो रोकथामका लागि जेचबाँध कार्यक्रम
३	पानीका स्रोतहरुको खोजी तथा संरक्षण
४	बाढी तथा पैह्रो ग्रस्त क्षेत्रमा वृक्षारोपन
५	जोखिम वस्तिहरुको सुरक्षित स्थानान्तरण

६	जल प्राणिहरुको संरक्षणका लागि कार्यक्रम संचालन

७.२.५ अपेक्षित उपलब्धि

आवधिक योजना कार्यान्वयनको अन्त सम्ममा चेटबाँधको माध्यमबाट भूसंरक्षण तथा जलाधार संरक्षण कार्यमा समुदाय स्वयमले परिणाममुखि कार्य गर्न थालेका हुनेछन् । यसका अतिरिक्त सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरुसँगको सहकार्यमा रणनीतिक योजना तयार गरि कार्यक्रम लागू भएका हुनेछन् ।

७.२.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

जलवायु परिवर्तनका असरहरु, मानवीय कमजोरीहरुका कारण भूसंरक्षण तथा जलाधार संरक्षणका कार्यहरुमा परिणाममुखि प्रतिफल ल्याउन नगरपालिकाले बजेट व्यवस्थापन गरि समुदाय परिचालन गर्न नसकेको खण्डमा नतिजा नआउन सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

७.३ वातावरण संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन

७.३.१ पृष्ठभूमि

समुदायमा फोहरमैला उत्पादन हुनु नौलो कुरा हैन तर सा मान्यतया समुदायमा वसोवास गर्ने व्यक्तिहरुले जथाभावी फोहर फ्याक्दा त्यसबाट वातावरण प्रदुषण हुनुका साथै विभिन्न किसिमका रोगहरु लाग्ने खतरा उतिकै हुने गर्दछ । यस नगरपालिकाले फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यका लागि नगरपालिकामा ल्याण्डफिल साइटको व्यवस्थापन गरि समुदायबाट नियमित फोहर सङ्कलन तथा व्यवस्थापन गरिरहेकोछ । नगरपालिकामा हाललाई २ वटा फोहरमैला व्यवस्थापनका सवारी साधन छन भने ३ जना कर्मचारीहरुले दैनिक काम गरिरहेकाछन् ।

७.३.२ समस्या तथा चुनौती

विस्तारै शहरीकरण बढ्दै गएको वर्तमान परिवेशमा फोहर उत्पादनको मात्रा बढिरहेको छ भने नगरपालिकामा फोहर व्यवस्थापनका लागि छुट्टै बजेट व्यवस्थापन गर्न सक्ने अवस्था छैन तसर्थ समुदाय सचेत नभए सम्म नगरपालिकाको एक्लो पहलबाट मात्र वातावरण संरक्षण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन कार्य सहज तरिकाले व्यवस्थापन गर्न कठिन देखिन्छ । अर्को तर्फ समुदायका केहि व्यक्तिहरुले फोहर सार्वजनिक स्थलमा फ्याक्ने भएको हुँदा त्यसबाट नगरको स्वरुप नै कुरुप देखिने गरेको छ ।

७.३.३ संभावना तथा अवसर

फोहरबाट मोहर तयार गर्न सकिने विश्वव्यापी आधारहरु प्रशस्त भएको हुँदा सामान्यतया काम लाग्ने प्रकृति र काम नलाग्ने, कुहिने र नकुहिने प्रकृतिको फोहरलाई वर्गिकरण गरि सहि सदुपयोग गर्न सकेको खण्डमा फोहरमैला झन्झटिलो विषयवस्तु थिएन । जति प्रशोधन मार्फत व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ त्यति नै फोहरमैला व्यवस्थापन मार्फत उर्जा समेत निकाल्न सकिने प्रावधानहरु रहेकाछन् । Reduce, Reuse and Recycle अर्थात ३ आर को सिद्धान्तबाट विश्वमा फोहरमैला व्यवस्थापन हुने गरेको देखिन्छ ।

तसर्थ यस नगरपालिकामा उत्पादन हुने फोहरलाई पनि सोहि अनुसार व्यवस्थापन गर्न सकिएको अवस्थामा फोहरलाई श्रोतको रुपमा प्रयोग गर्न सकिने अवस्था रहेकोछ ।

७.३.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : वर्गिकरण तथा प्रशोधनको माध्यमबाट फोहरलाई व्यवस्थापन गर्ने रणनीति अवलम्वन गर्ने ।

उद्देश्य २०ः समुदायलाई नै फोहर व्यवस्थापनको जिम्मा दिदै नगरपालिकाले सहजीकरण गरि वातावरण सफा राख्नु ।

रणनीतिहरु :

- कुहिने र नकुहिने तथा काम लाग्ने र काम नलाग्ने प्रकृतिको फोहर छुट्टयाई व्यवस्थापन गर्ने रणनीति अवलम्वन गरिने ।
- ३ आर को सिद्धान्त प्रयोग गरि फोहर घरमै व्यवस्थापन गर्ने, पुनः प्रयोग गर्ने र चक्रिय प्रणालीमा फोहर व्यवस्थापन गर्ने प्रक्रिया अवलम्वन गर्ने ।
- ल्याण्डफिल साइटको व्यवस्थापन गरि काम नलाग्ने प्रकृतिको फोहर व्यवस्थापन गर्ने

प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यविधि तयार
२	घरघरमा फोहरमैला वर्गिकरणका लागि अभिमुखिकरण
३	दैनिक फोहर सङ्कलन
४	ल्याण्डफिल साइटको व्यवस्थापन
५	फोहरको वर्गिकरण गरि मल तयारी
६	सार्वजनिक स्थलमा फोहर फ्याक्ने कार्यको रोकथाम
७	प्लाष्टिक बाल्न प्रतिवन्ध
८	विद्यालयमा फोहर बारे शिक्षा प्रदान

७.३.५ अपेक्षित उपलब्धि

फोहरमैला व्यवस्थापनको वैज्ञानिक विधि लागू भइ वातावरण संरक्षणमा दिगो योजना कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।

७.३.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

सवै सरोकारवाला निकायको साझा पहल नभएको खण्डमा एकल प्रयासबाट प्रतिफल आउन नसक्ने अवस्था देखिन्छ ।

७.४ विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता

७.४.१ पृष्ठभूमि

नेपाल प्राकृतिक विपद्का हिसाबले उच्च जोखिममा रहेको मानिन्छ । मुख्यतः भूकम्प, अतिवृष्टि, बाढी, पहिरो, हावाहुरी, चट्याङ्, आगलागी, खडेरी, महामारी, शीतलहर हुनसक्ने भएकोले विपद्को जोखिम उच्च रहेको हो । यसैगरी हैजा, बर्डफ्लु, स्वाइन फ्लु जस्ता रोगहरू पनि विपद्को कारकका रूपमा देखिएका छन् । अर्कोतर्फ विभिन्न प्रकारका विपद्हरुका विरुद्धमा समुदायलाई कसरी व्यवस्थित तरिकाले सुरक्षित गर्ने भन्ने विषयमा स्थानीय तहले बनाएको योजना आकस्मिक समस्या परेको समयमा काम नलाग्न सक्छ । तथापि आपत्कालीन अवस्थामा केन्द्रीय, क्षेत्रीय, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिहरू सक्रिय हुने गरेको अवस्था छ । यस नगरपालिकामा आगो लागि हुदा प्रयोग गर्न सकिने दमकलको व्यवस्था गरिएको छ भने विपद् व्यवस्थापन नीति पनि तयार गरि कार्यान्वयनमा ल्याइएकोछ।

७.४.२ समस्या तथा चुनौती

हाम्रो देशमा हुने विपद्का सबै कारणहरूको असर तथा प्रभावको वैज्ञानिक अनुसन्धान गरी क्षेत्रगत विकास योजना तर्जुमा गर्ने, भौतिक विकासको स्वरूपलाई भविष्यको आर्थिक विकासको बाधक बन्न नदिन स्थानीय तहका सेवाकेन्द्र तथा बस्तीहरूको आर्थिक-सामाजिक तथा भौतिक सम्पर्कलाई आर्थिक उत्पादनसँग जोड्ने, सुरक्षित बस्ती विकासको अवधारणा भित्र शहर तथा बस्ती विकासको योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने र सम्पूर्ण भौतिक पूर्वाधार सहितको विपद् उत्थानशील एकीकृत बस्ती विकास गर्ने कार्य नै प्रमुख चुनौती रूपमा रहेका छन् ।

७.४.३ संभावना तथा अवसर

आर्थिक-सामाजिक रूपान्तरणका लागि जनजीविकामा सुधार भएको विपद् प्रतिरोधी गुणस्तरीय पूर्वाधार सहित विपद् उत्थानशिल शहर तथा बस्ती विकास गर्ने, सबै प्रकारका विपद्को सामना गर्न आधुनिक प्रविधियुक्त संरचना र दक्ष जनशक्तिको विकास गर्ने तथा विकास साझेदारहरूबाट प्राप्त सहयोगलाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गरी आत्मनिर्भर बन्न सकेको खण्डमा हाल स्थानीय तह एक्लैले क्षति व्यहोर्नु पर्ने अवस्था छैन ।

७.४.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : विपद् बाट हुने मानवीय, भौतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक र पर्यावरणीय क्षतिमा कमी ल्याउन समुदायलाई सचेतीकरण गर्दै जाने ।

उद्देश्य २१ : विपद् व्यवस्थापनका लागि उपकरण तथा मानवीय जशक्ति व्यवस्थापन कार्यमा दिगो योजना तयार गर्दै जलवायु परिवर्तनका असर तथा विपद्बाट समुदायलाई सुरक्षित गर्नु ।

रणनीतिहरु :

- स्थानीय तहका विकास प्रक्रियामा विपद् व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।
- प्रकोप आंकलन, तथ्याङ्क व्यवस्थापन र पूर्व तयारीको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने

प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजना

क.सं.	प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु
१	विपद् पूर्वको तयारीका लागि व्यवस्थापन
२	विपद् सम्वन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम
३	विपद् सम्वन्धी विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम
४	आपतकालिन उद्दार तथा खोज सम्वन्धी युवालाइ तालिम
५	विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धी स्थानीय कोष स्थापना
६	विपदमा राहत वितरण
७	स्थानीय अनुकुलन योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन
८	विपद् बाट प्रभावित घरपरिवारको व्यवस्थापन
९	विपद् अनुमानका यन्त्रहरु जडान
१०	दमकल मर्मत तथा सञ्चालन
११	फायर एक्सिटिगर खरिद
१२	विपद व्यवस्थापनका सामग्री खरिद

७.४.५ अपेक्षित उपलब्धि

सबै खाले प्रकोप तथा विपद्हरुको व्यवस्थापनमा संलग्न सामाजिक अभियन्ताहरुलाई आवश्यक क्षमता अभिवृद्धि तालिम, उपकरण र उद्दार कौशलमा निपुण बनाई राखिने छ र आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्दा विपद्बाट हुन सक्ने क्षतिलाई न्यूनिकरण गरिने छ ।

७.४.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

जतिसुकै तयारी गरिएता पनि आकस्मिक तरिकाले आइपर्ने विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका असरहरुमा मानवीय तथा अन्य जनधनको क्षति कम गर्न नगरपालिकाले रणनीतिक योजना तयार गरि कार्यान्वयन गर्नु जरुरी रहेकोछ।

परिच्छेद ८

संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र

८.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन

८.१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानमा राज्यका नीति अन्तर्गत सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, निष्पक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउँदै राज्यबाट प्राप्तहुने सेवा सुविधामा जनताको समान र सहज पहुँच सुनिश्चित गरी सुशासनको प्रत्याभूति गर्ने कुरा उल्लेख छ । राष्ट्रियस्तरबाट सार्वजनिक प्रशासनमा सुशासन कायम गर्ने सम्बन्धमा विभिन्न प्रयास भइरहेका छन् । यस सन्दर्भमा यस नगरपालिकाको कार्य सम्पादन सञ्चालनका लागि नगरपालिकालाई आवश्यक पर्ने ऐन १३ वटा, नियमावली ६ वटा, कार्यविधि तथा निर्देशिका ३४ वटा तर्जूमा गरि सुशासन पारदर्शिता र जवाफदेहिताका साथ सेवा प्रवाह भइरहेका छन्। यस गुर्भाकोट नगरपालिकामा संस्थागत संरचना अन्तर्गत नगर कार्यपालिका, नगरसभा, न्यायिक समिति र वडा समितिहरू आफनो जिम्मेवारी अनुसार क्रियाशील रहेका छन् । योजना तर्जुमा सम्बद्ध समितिहरू, अनुगमन समिति, र राजश्व परामर्श समिति कृयाशिल रहेका छन् ।

८.१.२ समस्या तथा चुनौती

संविधानले व्यवस्था गरेका प्रशासनिक पुनर्संरचनाका कार्यहरूलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्दै जनताका घरदैलोमा सार्वजनिक सेवाप्रवाहको सुनिश्चितता प्रदान गर्नु, अन्तर निकाय समन्वय गर्नु र आवश्यक साधन स्रोतको व्यवस्था गर्नु, जनसहभागिता, पारदर्शिता तथा जवाफदेहिता बढाउनु, समग्र सार्वजनिक प्रशासनिक कार्यमा नैतिकताको अभिवृद्धि गरी उत्प्रेरणा बढाउनु, सरकारी सेवाको प्रवाहलाई सहज र प्रभावकारी बनाउनु, सार्वजनिक सेवामा रहेका राष्ट्रसेवकहरूमा राष्ट्रप्रति समर्पण र जनताप्रतिको सेवाभावको भावना जगाउनु जस्ता चुनौती रहेका छन् ।

८.१.३ संभावना तथा अवसर

सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, निष्पक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउँदै राज्यबाट प्राप्त हुने सेवा सुविधामा जनताको समान र सहज पहुँच सुनिश्चित गरी सुशासनको व्यवस्था गर्ने भन्ने संविधानको व्यवस्था, सार्वजनिक सेवामा सुशासन प्रवर्द्धन गर्न विभिन्न ऐन/नियमहरूको व्यवस्था तथा सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको बढ्दो प्रयोगलाई अवसरका रूपमा लिन सकिन्छ ।

८.१.४ उपक्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्रम तथा आयोजना

लक्ष्य : सम्पूर्ण सार्वजनिक प्रशासनलाई जनताप्रति उत्तरदायी र सेवामूलक तथा विकासमैत्री बनाउदै सहज सेवा प्रवाहको व्यवस्थापन गर्ने ।

उद्देश्य २२ : सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, परिणाममुखी, जवाफदेही र पारदर्शी बनाई सार्वजनिक सेवाप्रवाह र विकास प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउनु ।

रणनीतिहरु :

- ❖ सार्वजनिक सेवाहरूलाई गुणस्तरीय र सर्वसाधारणको पहुँचयोग्य बनाउन सङ्घीय प्रणाली अनुरूप प्रशासन संयन्त्रको व्यवस्थापन गर्ने ।
- ❖ सार्वजनिक निकायका काम कारबाही सम्बन्धी सूचनामा नागरिकको पहुँच बढाउने
- ❖ सहज तरिकाले सेवा लिने तरिका र व्यवहारका विषयमा सर्वसाधारणलाई जानकारी गराउने ।

प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजना

क्र.सं.	**प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरु**
१	सरकारी,नागरिक समाज र विकास साझेदारहरु विच अन्तरक्रिया
२	आवश्यक सुविधा र उपकरणसहित ईन्टरनेट सेवा विस्तार
३	सार्वजनिक भवन निर्माण
४	वेभसाईट संचालन तथा अद्यावधिक
५	लेखा र वित्तीय सुशासन क्षमता विकास तथा अभिबृद्धि कार्यक्रम
६	राजश्व बाँडफाँड वृद्धिका लागि समन्वय कार्यक्रम
७	राजश्व संकलनमा सुधार कार्यक्रम
८	राजस्व सुधार तथा परिचालन क्षमता विकास कार्यक्रम
९	उत्कृष्ट कर्मचारी पुरस्कार कार्यक्रम
१०	सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम
११	सामाजिक लेखा परिक्षण कार्यक्रम

८.१.५ अपेक्षित उपलब्धि

पालिका समृद्धिको लागि सुशासन, जवाफदेहिता, पारदर्शिता र संस्थागत विकासको क्षेत्रमा सवै सरोकारवाला निकायहरुले आ-आफ्नो क्षेत्रबाट योगदान दिदै नगरपालिका समृद्धिमा हातेमालो गरिरहेका हुनेछन् । नागरिकले प्राप्त गर्नु पर्ने सवै प्रकारको सेवा सुविधाहरु नगरपालिका र सवै वडा कार्यालयहरुबाट गुणस्तरिय सेवा प्रवाह भैरहेको हुनेछर

८.१.६ अनुमान तथा जोखिम पक्ष

सवै सरोकारवाला पक्षको सहभागिता र सहकार्यको अभावमा संस्थागत विकास र सुशासन कायम गर्ने विषय आफैमा जटिल भएको हुँदा अपेक्षित नतिजा प्राप्त गर्न सवैको सहकार्य जरुरी देखिन्छ अन्यथा परिणाममुखि परिवर्तन आउन कठिन हुन्छ ।

८.२ सामुदायिक साझेदारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरु

८.२.१ पृष्ठभूमी

नेपाल सरकार एक्लैले समुदाय विकासको क्षेत्रमा जतिसुकै योगदान दिएता पनि समुदायको प्रत्यक्ष सहयोग विना पूर्ण विकासको सम्भावना छैन । यस परिस्थितीमा नागरिक समाज, विभिन्न गैरसरकारी संघसंस्था, सहकारी, महिला समूह, युवा क्लव, बाल क्लव, लगायत विभिन्न किसिमका सामुदायिक संरचनाहरुले सामाजिक परिचालनको काम गरेर समुदाय र सरकार दुवैलाई सघाउने काम गर्दछन् । नेपालको संविधानले पनि सामुदायिक तथा गैरसरकारी संस्थाहरुको लगानी र भूमिकालाई जवाफदेहि र पारदर्शी बनाउँदै त्यस्ता संस्थाहरुको स्थापना, स्वीकृति, सञ्चालन, नियम र व्यवस्थापनका लागि एकद्वार प्रणाली अपनाउने र राष्ट्रिय आवश्यकता र प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा संलग्न गराउने कुरा उल्लेख गरेको छ ।

८.२.२ अवसर र चुनौती

विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायद्वारा सञ्चालन गरिने सबै प्रकारका कार्यक्रमलाई एकद्वार प्रणालीको माध्यमबाट समुदायमा विकास गर्नु, मासिक रुपमा सामाजिक सेवा भावले सरकारका विभिन्न निकायमा संघसंस्था दर्ता हुँदै जानु र सक्रिय कार्य गर्ने र नगर्ने संस्थाहरुको अवस्था टुङ्गो लाग्न नसक्नु, सामाजिक सेवा भावले खोलिएका भएता पनि संघसंस्थाको कार्य र बजेट परिचालनलाई त्यति पारदर्शी बनाउन नसकिनु, सामाजिक विकासको क्षेत्रमा कुन संस्थाले असल काम र कुन संस्थाले ठगी खाने बाटो गरिरहेको छ भन्ने कुराको टुङ्गो लगाउन नसक्नु आदि यस क्षेत्रका चुनौतीहरु हुन भने स्थानीय तहमा जनप्रतिनिधि आइसके पश्चात समुदायमा केन्द्रित सबै प्रकारका संघसंस्थाले नेपाल सरकारको एकद्वार प्रणालीलाई स्वीकार गरी कार्य गर्न मञ्जुर हुनु, नेपाल सरकारले नै केन्द्र तह देखि स्थानीय तहसम्म सबै किसिमका सामुदायिक तथा गैरसरकारी संघसंस्थासँग सहकार्य गरी जाने नीति तय गर्नु आदि यस क्षेत्रका अवसरहरु रहेका छन् ।

८.२.३ लक्ष्य

राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सामुदायिक तथा गैर सरकारी संघसंस्थालाई जवाफदेहि र जिम्मेवार बनाउँदै समुदाय विकासमा हातेमालो गर्ने ।

८.२.४ उद्देश्यहरु

- सामुदायिक विकासका कामहरुमा सबै प्रकारका गैर सरकारी संघसंस्थालाई एकद्वार प्रणालीबाट परिचालित गर्नु
- समुदाय विकासको क्षेत्रमा सम्बन्धित संघसंस्थाको कार्यक्षेत्र हेरि सहकार्यका लागि हातेमालो गर्नु ।

८.२.५ रणनीति

- ❖ राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सामुदायिक तथा गैर सरकारी संघसंस्थालाई जवाफदेहि र जिम्मेवार बनाउने
- ❖ राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सामुदायिक तथा गैर सरकारी संघसंस्थाहरुको पारदर्शीता, जवाफदेहिता र सुशासनको क्षेत्रमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।
- ❖ समुदायमा कार्यरत सबै प्रकारका संघसंस्थाहरुलाई सक्रियरुपमा कार्य गर्न सक्ने वातावरणको निर्माण गर्ने

८.२.६ कार्यनीति

- ❖ सहकार्यमा विकासमूलक योजनाहरु सञ्चालन गर्न समन्वयात्मक छलफललाई तिव्रता दिइने छ।
- ❖ उनिहरुका क्रियाकलापहरुको नियमित समिक्षा गरी योगदानमा आधारित कार्यक्रमहरुलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- ❖ विभिन्न क्षेत्रगत योजनाहरुमा उनिहरुका लगानी के कति हुन सक्छ भन्ने विषयमा निर्धारण गरी गाउँपालिकाले पनि लगानीको आधारहरु तय गरी कार्ययोजना निर्माण गरिने छ ।

८.२.७ प्रमुख कार्यक्रम

- ❖ समुदाय विकासका चुनौतीहरुको खोजी तथा परियोजना डिजाइनमा सहयोग
- ❖ अनुगमन, नतिजा मापन तथा प्रतिवेदन क्षमता विकास
- ❖ सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण
- ❖ नागरिक वडापत्र जारी तथा परिपालना
- ❖ सूचनाको हक सम्वन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम
- ❖ सामुदायिक संस्थाको क्षमता विकास कार्यक्रम
- ❖ सामुदायिक प्रहरी व्यवस्थापन कार्यक्रम
- ❖ मेलमिलापकर्ताको क्षमता विकास कार्यक्रम
- ❖ सूचना तथा प्रविधि व्यवस्थापन तालिम
- ❖ गैह्र सरकारी संस्था र पालिका विच अर्धवार्षिक समिक्षा कार्यक्रम

८.२.८ अपेक्षित उपलब्धी

राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सामुदायिक तथा गैर सरकारी संघसंस्थासँगको सहकार्यमा सामाजिक विकृति र विसंगती, कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य लगायतका चुनातीमा कार्य गर्दा सामुदायिक दिगो विकासको क्षेत्रमा प्रयाप्त योगदान पुगेको हुने छ ।

परिच्छेद ९

कार्यान्वयन व्यवस्था

९.१ पृष्ठभूमि

आवधिक योजना तयारी गर्नु एउटा पहिलो खुट्किलो हो भने यसको सफल कार्यान्वयन गर्न सक्नु सबै भन्दा महत्वपूर्ण कार्य मानिन्छ । सामान्यतया यस प्रकारका योजनाहरु तयार गरिए पनि कार्यान्वयनमा प्रभावकारीता नदेखिने भएको हुँदा सैद्धान्तिक हिसावले योजनाले पछाडि पारिएको वर्गको हालको अवस्थालाई समेट्ने गरि तयारी गरिने भएता पनि कार्यान्वयनको सहि व्यवस्थापन गर्न नसक्दा आवधिक योजनाले प्रस्ताव गरेका लक्ष्यहरु प्राप्त गर्न नसकिने र अन्तमा उक्त आवधिक योजनाले लिएका लक्ष्य तथा उद्देश्यहरु प्राप्त गर्न कठिनाइ हुने गर्दछ । तसर्थ तयार गरिएको आवधिक योजना कार्यान्वयनका लागि आधार वर्षको समाप्ति सँगै आवधिक योजनाको पहिलो वर्षबाट नै प्रस्तावित कार्यक्रमहरु सञ्चालन योजना तयार गर्दै वार्षिक कार्ययोजना तयार गर्नु पर्दछ । त्यसरी नै आवधिक योजना कार्यान्वयनका साथ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति निर्माण गरि आवधिक योजना कार्यान्वयनका क्रममा आवश्यक निरिक्षण गर्ने र कार्यान्वयन सहि मार्गमा अगाडि बढेको छ/छैन यकिन गरि मार्ग निर्देश गर्न सक्नु पर्दछ। नीति तथा योजना तर्जुमा गर्नको लागि संस्थागत संरचनाको निर्माण हुनु, राष्ट्रिय योजना आयोग र प्रदेश नीति तथा योजना आयोगको अनुभव स्थानीय योजना निर्माणमा उपयोग गर्न सक्ने संभावनाहरू रहनु, स्थानीय तहले पनि आफ्नो पञ्चवर्षीय योजना निर्माण गरी योजनाबद्ध रुपमा विकास निर्माणका कार्यहरू अगाडि बढाउनु, योजना तर्जुमा प्रति सबै समुदायको जनचासो र सहभागिता बढ्दै जानु, राष्ट्रिय योजना आयोग र प्रदेश नीति तथा योजना आयोग बीच सहकार्य र समन्वय वृद्धि हुदै जाने संभावनाहरू रहनु, प्रादेशिक र स्थानीय तहको योजना तर्जुमाको लागि प्राविधिक सहयोग गर्न विभिन्न विकास साझेदार संघसंस्थाहरू इच्छुक हुनु जस्ता अवसर भएको हुँदा कार्यान्वयनका लागि सवै भन्दा महत्वपूर्ण कुरा भनेको समन्वय र सहकार्य हो । यसका लागि गुर्भाकोट नगरपालिकाले सवै पक्ष र सरोकारवालाहरुसँग समान सहकार्यको सम्वन्ध विकास गर्न सक्नु पर्दछ ।

९.२ संस्थागत व्यवस्था तथा मानव संशाधन योजना

यस नगरपालिकाले तयार गरेको सङ्गठन संरचनामा उल्लेख भएको संस्थागत संरचना र कर्मचारीहरुको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

विषय क्षेत्र वा महाशाखा वा शाखा वा इकाइ		स्तर अनुसार आवश्यक मानव संसाधन जना								
	सेवा वा समूह	अधिकृत दशौं	अधिकृत नवौं /दशौं	अभिकृत आठौं/सौतौं	अधिकृत सातौं/आठौं	अधिकृत छैठौं/सातौ	सहायक पाँचौं	सहायक चौथो/पाँचौं	अन्य	जम्मा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सा प्र	१	०	०	०	०	०	०	०	१
सामाजिक विकास शाखा	सा प्र	०	०	०	०	१	१	१	०	३
शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा	शिक्षा	०	१	०	०	१	२		१	५
स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य	०	०	०	१	१	०	१	१	४
स्वास्थ्य चौकी ६ वटा	स्वास्थ्य	०	०	०	०	६	१२	१८	६	४२
आधारभूत स्वाथ्य सेवा केन्द्र	स्वास्थ्य	०	०	०	०	०	२१	०	७	२८
शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	स्वास्थ्य	०	०	०	०	०	०	१०	५	१५
आयवेद केन्द्र	स्वास्थ्य	०	०	०	०	१	०	१	१	३
सामाजिक सुरक्षा तथा पंञ्जिकण उप शाखा	प्रशासन	०	०	०	०	०	०	२	०	२
म वा तथा सा क उपशाखा	विविध	०	०	०	०	१	१	१	०	३
प्रशासन शाखा		०	०	०	०	०	०	०	०	०
प्रशासन शाखा	सा प्र	०	०	०	१	१	१	७	११	२१
राजश्व उपशाखा	सा प्र	०	०	०	०	०	१	१	०	२
योजना तथा अनुगमन उप शाखा	सा प्र	०	०	०	०	१	१	०	०	२
सूचना प्रविधि उप शाखा	विविध	०	०	०	०	१	०	०	०	१
जिन्सि उपशाखा	प्रशासन	०	०	०	०	०	१	१	०	२
वडा कार्यालय तर्फ	प्रशासन	०	०	०	०	०	८	६	१४	२८
वडा कार्यालय प्राविधिक (ई., कृषि, भेटनेरी सेवा)	प्राविधिक	०	०	०	०	०	८	२०	०	२८
आर्थिक प्रशासन शाखा	लेखा	०	०	१	०	०	१	२	०	४
आन्तरिक लेखा परिक्षण ईकाई	लेखा	०	०	०	०	१	०	०	०	१
कानुन उपशाखा	कानुन	०				१	०	१	०	२
पूर्वाधार तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखा		०	०	०	०	०	०	०	०	०
सडक तथा अन्य पूर्वाधार वि उपशाखा	ईन्जिनियरिङ	०	१	०	०	१	२	०	०	४
भवन तथा वस्ति विकास उपशाखा	ईन्जिनियरिङ	०	०	०	०	१	१	१	०	३
वातावरण तथा सरसफाई उपशाखा	वन	०	०	०	०	०	१	०	०	१
विपद व्यवस्थापन उपशाखा	प्रशासन	०	०	०	०	०	०	१	०	१
आर्थिक विकास शाखा										०
कृषि विकास उपशाखा	कृषि	०	०	०		१	२	१	१	५
पशु विकास उपशाखा	भेटेनरी	०	०	०	०	१	१	१	१	४
उद्योग व्यवशाय प्रवर्द्धन सहकारी र उपभोत्ता हित संरक्षण उपशाखा		०	०	०	०	१	२	२	१	६
जम्मा		१	२	१	२	२१	६७	७८	४९	२२१

९.३ विषयगत क्षेत्र अनुसार अनुमानित बजेट

नगरपालिकाले तयार गरेको दिर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्यहरु प्राप्त गर्नका लागि तल ९.४ मा स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण गरिएको छ ।

९.४ स्रोत अनुमान तथा प्रक्षेपण

(क) क्षेत्रगत बजेट प्रक्षेपण

विषयगत क्षेत्र	पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		जम्मा बजेट	
	बजेट	प्रतिशत	बजेट	प्रतिशत	बजेट	प्रतिशत	बजेट	प्रतिशत	बजेट	प्रतिशत	बजेट	प्रतिशत
१ आर्थिक विकास	८४७२५	१७.१	१११६२२	२०.१	१२११५५	१९.४	१४८६५५	२२.१	१७१९५५	२०.९	६३८११२	२०.१
२ सामाजिक विकास	१०३६९५	२१.०	९१३२०	१६.४	९८८३५	१५.८	१११४२५	१६.६	१२३६७५	१५.१	५२८९५०	१६.७
३ पूर्वाधार क्षेत्र	२२२४६१	४५.०	२७९३०१	५०.२	३६१५६१	५७.८	३५९२०१	५३.४	४७२४०१	५७.५	१६९४९२५	५३.५
४ वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	३६५१५	७.४	४०८१५	७.३	३८४३५	६.१	४८४३५	७.२	४८४३५	५.९	२१२६३५	६.७
५ संस्थागत विकास तथा सुशासन	४७१२०	९.५	३३१२०	६.०	५१२०	०.८	५१२०	०.८	५१२०	०.६	९५६००	३.०
जम्मा बजेट	४९४५१६		५५६१७८		६२५१०६		६७२८३६		८२१५८६		३१७०२२२	

(ख) उपक्षेत्रगत बजेट प्रक्षेपण

कार्यक्रम तथा आयोजना	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)											
	पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा	
	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट
कूल वार्षिक बजेट		**४९४५१६**		**५५६१७८**		**६२५१०६**		**६७२८३६**		**८२१५८६**		**३१७०२२२**
१ आर्थिक विकास		**८४७२५**		**१११६२२**		**१२११५५**		**१४८६५५**		**१७१९५५**		**६३८११२**
१.१ कृषि विकास		९५३५		११७७५		१६११५		१६६१५		१९८१५		७३८५५
१.२ पशुपन्छी पालन		३४९००		४४९५७		५०९५०		५९५५०		७९३५०		२६९७०७
१.३ सिंचाई		१३१००		१७१००		१८८००		२२३००		२५५००		९६८००
१.४ पर्यटन, साँस्कृति तथा सम्पदा विकास		८४५०		५३५०		६०५०		६५५०		७२५०		३३६५०
१.५ उद्योग, व्यापार, व्यवसाय, आपूर्ति र सहकारी		१६०४०		३०७४०		२७५४०		४१९४०		३८३४०		१५४६००
१.६ श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा		२७००		१७००		१७००		१७००		१७००		९५००
२ सामाजिक विकास		**१०३६९५**		**९१३२०**		**९८८३५**		**१११४२५**		**१२३६७५**		**५२८९५०**
२.१ समुदाय लक्षित स्वास्थ्य कार्यक्रम		८०५०		७८५०		८४५०		८०५०		७५५०		३९९५०
२.२ स्वास्थ्य संथामा भौतिक संरचना तथा उपकरण व्यवस्थापन		३७५०		६१५		७५०		५१५		६५०		६२८०
२.३ विद्यालयको भौतिक संरचना तथा प्रविधि विकास		१९७००		२७८००		३४९५०		४२०५०		४९४५०		१७३९५०
२.४ सामुदायिक शिक्षा सुधार		३४४७५		१९०५०		२००००		२२९५०		२६१५०		१२२६२५
२.५ खानेपानी तथा सरसफाइ		१३११०		१४१३०		१२७१०		१६४३०		१८२१०		७४५९०
२.६ महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग		१३५१०		१३७७५		१३८७५		१४०८०		१४३१५		६९५५५
२.७ युवा तथा खेलकुद वर्ग		१११००		८१००		८१००		७३५०		७३५०		४२०००
३ पूर्वाधार क्षेत्र		**२२२४६१**		**२७९३०१**		**३६१५६१**		**३५९२०१**		**४७२४०१**		**१६९४९२५**
३.१ बस्ति आवास भवन तथा सार्वजनिक निर्माण		३२८००		३२८००		३२८००		३२८००		३२८००		१६४०००
३.२ सडक तथा यातायात		१२७९६०		१८४८००		२६८०६०		३२५७००		४३८९००		१३४५४२०
३.३ जलश्रोत विद्‌युत र उर्जा		६०१७५		६०१७५		६०१७५		१७५		१७५		१८०८७५
३.४ सूचना तथा सञ्चार व्यवस्थापन		१५२६		१५२६		५२६		५२६		५२६		४६३०
४ वन वातावरण तथा विपद्‌ व्यवस्थापन		**३६५१५**		**४०८१५**		**३८४३५**		**४८४३५**		**४८४३५**		**२१२६३५**
४.१ वन तथा जैविक विविधता		२९१०		२९१०		२९१०		२९१०		२९१०		१४५५०
४.२ भूसंरक्षण तथा जलाधार विकास		२१००		२१००		२१००		२१००		२१००		१०५००
४.३ वातावरण संरक्षण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन		१५८०		८८०		६००		६००		६००		४२६०
४.४ विपद्‌ जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन		२९९२५		३४९२५		३२८२५		४२८२५		४२८२५		१८३३२५
५ संस्थागत विकास तथा सुशासन		**४७१२०**		**३३१२०**		**५१२०**		**५१२०**		**५१२०**		**९५६००**
५.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन		४३८३०		२९८३०		१८३०		१८३०		१८३०		७९१५०
५.२ गैह्र सरकारी संघसंस्थासँग सहकार्य		३२९०		३२९०		३२९०		३२९०		३२९०		१६४५०

तालिका ७ कार्यक्रम अनुसार बजेट अनुमान

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि बि ल संकेत	रा बि ल संकेत	प्र बि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
	१ आर्थिक विकास				८४७२५		१११६२२		१२११५५		१४८६५५		१७१९५५		६३८११२					प्र=प्रत्यक्ष, अ=अप्रत्यक्ष, त=तटस्थ	
	१.१ कृषि विकास				९५३५		११७७५		१६११५		१६६१५		१९८१५		७३८५५						
१	मेहनती कृषि उद्यमीलाई पुरस्कार सहित प्रोत्साहन	संख्या	५०	२५	१२५०	४०	२०००	५०	२५००	६०	३०००	७०	३५००	२४५	१२२५०	पालिका	१ र २	४	३	प्र	अ
१	नीजि सार्वजनिक साझेदारितामा कृषि उपकरण खरिद	जना	७५	२०	१५००	२०	१५००	३०	२२५०	४०	३०००	५०	३७५०	१६०	१२०००	पालिका	१ र २	४	३	अ	त
१	नीजि सार्वजनिक साझेदारितामा टनेलमा खेती	संख्या	१००	१०	१०००	२०	२०००	३०	३०००	४०	४०००	५०	५०००	१५०	१५०००	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	अ	त
१	तरकारी तथा फलफूलका विरुवा वितरण कार्यक्रम	समूह	५	४०	२००	४०	२००	४०	२००	४०	२००	४०	२००	२००	१०००	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	प्र	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१	च्याउ खेतीमा उद्यमीलाई सहयोग कार्यक्रम	जना	५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	२५	१२५०	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	प्र	अ
१	उन्नत जातको वीउँ वितरण कार्यक्रम	परिवार	२	१००	२००	१००	२००	१००	२००	१००	२००	१००	२००	५००	१०००	पालिका	१ र २	४	३	प्र	अ
१	एक वडा एक कृषि कार्यक्रम सञ्चालन पूर्वाधार विकास	संख्या	३००	३	९००	३	९००	३	९००	३	९००	२	६००	१४	४२००	पालिका	१ र २	४	३	प्र	अ
१	कृषि उपज सङ्कलन केन्द्रहरु निर्माण	संख्या	१०००	०	०	०	०	१	१०००	०	०	०	०	१	१०००	पालिका र प्रदेश	१ र २	४	३	अ	अ
१	प्राङ्गारिक तरकारी खेती व्यवसाय सञ्चालनमा सहयोग	संख्या	८०	३	२४०	५	४००	५	४००	५	४००	२	१६०	२०	१६००	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	अ	प्र
१	ग्रीन हाउसमा बेमौषमी तरकारी तथा फलफूल खेती	संख्या	५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	२५	१२५०	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	त	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१	कृषि विकासका लागि अनुसन्धान तथा प्रकाशन	संख्या	७५	१	७५	१	७५	१	७५	१	७५	१	७५	५	३७५	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	त	अ
१	कोभिडबाट प्रभावित घरपरिवारलाई कृषि अनुदान	संख्या	२५	१०	२५०	२०	५००	३०	७५०	०	०	०	०	६०	१५००	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	प्र	अ
१	खाद्य सुरक्षाका लागि समुदाय अभिमुखिकरण कार्यक्रम	इभेन्ट	५००	१	५००	०	०	१	५००	०	०	१	५००	३	१५००	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	अ	अ
१	कृषि उपज वस्तुको सङ्कलन प्रशोधन र वजारीकरण सहयोग	संख्या	२०	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	१००	२०००	पालिका र प्रदेश	१ र २	४	३	अ	प्र
१	प्राङ्गारिक मल विकास कार्यक्रम	समूह	२०	५	१००	५	१००	५	१००	५	१००	५	१००	२५	५००	पालिका	१ र २	४	३	अ	प्र
१	कृषि प्रदर्शनी मेलाको आयोजना	संख्या	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५	५००	पालिका	१ र २	४	३	त	प्र
१	मागमा आधारित कृषि तालिम	संख्या	३००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	२५	७५००	पालिका	१ र २	४	३	प्र	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१	एक गाउँ एक कृषि पकेट क्षेत्र कार्यक्रम	संख्या	१२०	१	१२०	५	६००	७	८४०	७	८४०	९	१०८०	२९	३४८०	पालिका र प्रदेश	१ र २	४	३	अ	प्र
१	कृषि बिमा अनुशिक्षण कार्यक्रम	इभेन्ट	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	५	२५०	पालिका	१ र २	४	३	प्र	प्र
१	रैथाने तथा उन्नत जातको वीउँबिजनको उत्पादन र संरक्षण	इभेन्ट	५०	१	५०	३	१५०	५	२५०	७	३५०	१०	५००	२६	१३००	पालिका	१ र २	४	३	अ	प्र
१	पर्यायवरणीय संरक्षण कार्यक्रम	संख्या	२००	३	६००	३	६००	३	६००	५	१०००	८	१६००	२२	४४००	पालिका	१ र २	४	३	अ	प्र
	१.२ पशुपन्छी पालन				**३४९००**		**४४९५७**		**५०९५०**		**५९५५०**		**७९३५०**		**२६९७०७**						
२	पशुपन्छीका लागि औषधी खरिद	एकमुष्ट	१५००	१	१५००	१	१५००	१	१५००	१	१५००	१	१५००	५	७५००	पालिका	१ र २	४	३	अ	प्र
२	चरण क्षेत्र संरक्षण तथा भुँई घाँसको बीउ वितरण कार्यक्रम	समूह	१०	२०	२००	२०	२००	१५	१५०	१५	१५०	१५	१५०	८५	८५०	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
२	भकारो सुधार कार्यक्रम	घरपरिवार	२००	१०	२०००	१०	२०००	१०	२०००	१०	२०००	१०	२०००	५०	१००००	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	प्र	प्र
२	सफल पशुपन्छी व्यवसायीलाई पुरस्कार प्रोत्साहन	उद्यमी	१०	१५	१५०	२०	२००	२५	२५०	३०	३००	४०	४००	१३०	१३००	पालिका	१ र २	४	३	प्र	प्र
२	पशुपन्छीमा आधारित संकलन केन्द्रहरु सञ्चालन गर्ने	संख्या	५००	३	१५००	३	१५००	३	१५००	३	१५००	२	१०००	१४	७०००	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	अ	प्र
२	पशु विमा कार्यक्रमको अनुशिक्षण सञ्चालन ।	समूह	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	५	२५०	पालिका	१ र २	४	३	अ	प्र
२	वडास्तरिय पशुपन्छी परिक्षण शिविर सञ्चालन	स्थान	५०	१४	७००	१४	७००	१४	७००	१४	७००	१४	७००	७०	३५००	पालिका	१ र २	४	३	प्र	प्र
२	सवै प्रकारका वनमा घाँस विकास कार्यक्रम	समूह	५०	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	५०	२५००	पालिका	१ र २	४	३	प्र	प्र
२	पशुरोगमा आकस्मिक सहयोगका लागि एग्रोभेट सञ्चालन	उद्यमी	८०	५	४००	५	४००	५	४००	५	४००	५	४००	२५	२०००	पालिका र प्रदेश	१ र २	४	३	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
२	पशुरोगमा उपचारका लागि युवालाई प्राविधिक तालिम	संख्या	१००	५	५००	५	५००	५	५००	५	५००	५	५००	२५	२५००	पालिका	१ र २	४	३	अ	प्र
२	स्वस्थ मासु तथा डेरी पसल सञ्चालन	संख्या	१००	३	३००	५	७	५	५००	१०	१०००	१५	१५००	३८	३३०७	पालिका र प्रदेश	१ र २	४	३	अ	प्र
२	मागमा आधारित पशु उपचार सेवा	संख्या	१५	१०	१५०	१०	१५०	१०	१५०	१०	१५०	१०	१५०	५०	७५०	पालिका	१ र २	४	३	अ	प्र
२	मिनरल ब्लक खरिद कार्यक्रम	संख्या	३०	१५	४५०	२०	६००	२०	६००	२५	७५०	२५	७५०	१०५	३१५०	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	अ	प्र
२	लगानी साझेदारितामा आधारित उपकरण खरिद	संख्या	१५	१००	१५००	१००	१५००	२००	३०००	२००	३०००	१००	१५००	७००	१०५००	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	त	प्र
२	व्यवसायिक कुखुरा पालन अनुदान कार्यक्रम	संख्या	१००	५	५००	५	५००	५	५००	५	५००	५	५००	२५	२५००	पालिका	१ र २	४	३	प्र	अ
२	विपन्न समुदायलाई वँगुर सुँगुर पालनमा अनुदान	संख्या	५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	२५	१२५०	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	प्र	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
२	बाख्रा पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम	संख्या	१२००	१	१२००	१	१२००	१	१२००	०	०	१	१२००	४	४८००	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	अ	अ
२	पशुपालन तालिम सञ्चालन	संख्या	५०	१४	७००	१४	७००	१४	७००	१४	७००	१४	७००	७०	३५००	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	अ	अ
२	व्यवसायिक माछापालन अनुदान कार्यक्रम	संख्या	१५०	०	०	१	१५०	१	१५०	०	०	०	०	२	३००	पालिका	१ र २	४	३	प्र	प्र
२	कोभिडबाट प्रभावित घरपरिवारलाई पशुपालनमा अनुदान	संख्या	१५०	५	७५०	५	७५०	५	७५०	०	०	०	०	१५	२२५०	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	प्र	प्र
२	पशु प्रदर्शनी मेला	संख्या	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५	५००	पालिका	१ र २	४	३	अ	प्र
२	आधुनिक खोर निर्माण सहयोग	संख्या	१००	५	५००	५	५००	५	५००	५	५००	५	५००	२५	२५००	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	अ	प्र
२	बोयर स्रोत केन्द्र विकास	संख्या	१०००	१	१०००	१	१०००	०	०	०	०	०	०	२	२०००	पालिका र प्रदेश	१ र २	४	३	त	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा बि ल संकेत	प्र बि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
२	दुग्ध चिस्यान केन्द्र सञ्चालन	संख्या	१००००	१	१००००	१	१००००	१	१००००	१	१००००	१	१००००	५	५००००	पालिका र प्रदेश	१ र २	४	३	प्र	प्र
२	पशु बधशाला स्थापना	संख्या	५०००	१	५०००	१	५०००	०	०	०	०	१	५०००	३	१५०००	पालिका र प्रदेश	१ र २	४	३	प्र	प्र
२	दूग्ध डेरीमा आधारित उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम	संख्या	५०००	१	५०००	३	१५०००	५	२५०००	७	३५०००	१०	५००००	२६	१३००००	पालिका र गैसस	१ र २	४	३	प्र	प्र
	१.३ सिंचाई				**१३१००**		**१७१००**		**१८८००**		**२२३००**		**२५५००**		**९६८००**						
३	पक्कि कुलो निर्माण	संख्या	१५००	१	१५००	२	३०००	३	४५००	४	६०००	५	७५००	१५	२२५००	पालिका, प्रदेश	१ र २	४	२	त	प्र
३	साना सिंचाई आयोजनाहरु निर्माण	संख्या	४००	५	२०००	७	२८००	७	२८००	९	३६००	९	३६००	३७	१४८००	पालिका, प्रदेश	१ र २	४	२	त	प्र
३	निर्मित सिंचाई कुलो मर्मत	संख्या	२००	३	६००	४	८००	५	१०००	६	१२००	७	१४००	२५	५०००	पालिका, प्रदेश	१ र २	४	२	त	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि बि ल संकेत	रा बि ल संकेत	प्र बि ल संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
३	लिफ्ट सिंचाई आयोजनाहरु निर्माण	संख्या	१५००	४	६०००	५	७५००	५	७५००	६	९०००	७	१०५००	२७	४०५००	पालिका, प्रदेश	१ र २	४	२	त	प्र
३	आकाशेपानी सङ्कलन पोखरीहरु निर्माण	संख्या	२५०	१०	२५००	१०	२५००	१०	२५००	१०	२५००	१०	२५००	५०	१२५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१ र २	४	२	त	प्र
३	प्लाष्टिक पोखरी निर्माण	संख्या	१००	५	५००	५	५००	५	५००	०	०	०	०	१५	१५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१ र २	४	२	त	अ
	१.४ पर्यटन, साँस्कृति तथा सम्पदा विकास				**८४५०**		**५३५०**		**६०५०**		**६५५०**		**७२५०**		**३३६५०**						
४	साविकका र नयाँ पर्यटकीय गन्तव्यको पहिचानका लागि अध्ययन	संख्या	५००	१	५००	०	०	०	०	१	५००	०	०	२	१०००	पालिका, प्रदेश	९	६	५	त	त
४	पर्यटन विकास गुरुयोजना निर्माण तथा कार्यान्वयन	संख्या	१०००	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१०००	पालिका	९	६	५	त	त

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
४	कृषि पर्यटन विकासका लागि होमस्टे निर्माण गर्न समुदायलाई प्राविधिक सहयोग	कार्यक्रम	७००	१	७००	१	७००	२	१४००	३	२१००	५	३५००	१२	८४००	पालिका, प्रदेश र गैससा	९	६	५	त	त
४	जोखिममा रहेका पर्यटकीय क्षेत्रको जीर्णोद्वार कार्यक्रम	संख्या	८००	१	८००	१	८००	१	८००	१	८००	१	८००	५	४०००	पालिका	९	६	५	त	त
४	पर्यटन सूचना केन्द्रको स्थापना र व्यवस्थापन	संख्या	५००	१	५००	०	०	०	०	०	०	१	५००	२	१०००	पालिका, प्रदेश र गैससा	९	६	५	त	प्र
४	पर्यटकिय स्थलहरुको भिडियो डकुमेन्टरी निर्माण तथा प्रचारप्रसार	कार्यक्रम	५००	१	५००	०	०	०	०	१	५००	०	०	२	१०००	पालिका	९	६	५	त	त
४	पर्यटन विकासका लागि युवा सशक्तिकरण कार्यक्रम	कार्यक्रम	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका	९	६	५	अ	त
४	धार्मिक स्थलहरुको निर्माण तथा मर्मत	संख्या	७५०	२	१५००	२	१५००	२	१५००	२	१५००	२	१५००	१०	७५००	पालिका	९	६	५	अ	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
४	स्थानीय साँस्कृति संरक्षण तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	कार्यक्रम	३००	१	३००	०	०	१	३००	०	०	१	३००	३	९००	पालिका	९	६	५	प्र	प्र
४	स्थानीय पर्यटन उद्यमीहरुको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	५	७५०	पालिका, प्रदेश र गैसास	९	६	५	प्र	प्र
४	पर्यटन गाइड तथा जनशक्ति उत्पादन र परिचालन	संख्या	२००	०	०	१	२००	१	२००	०	०	०	०	२	४००	पालिका	९	६	५	प्र	अ
४	हरेक वडामा पिकनिक स्थल निर्माण	संख्या	३००	५	१५००	५	१५००	४	१२००	०	०	०	०	१४	४२००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१ र २	६	५	अ	प्र
४	पर्यटकीय स्थलहरुको आमसञ्चार तथा वेवसाईट मार्फत प्रचार	कार्यक्रम	५००	१	५००	०	०	०	०	१	५००	०	०	२	१०००	पालिका	९	६	५	त	त
	१.५ उद्योग, व्यापार, व्यावसाय तथा आपूर्ति सहकारी प्रवद्धन				**१३०४०**		**३०७४०**		**२७५४०**		**४१९४०**		**३८३४०**		**१५४३००**						

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
५	युवा उद्यमशिलता विकास योजना निर्माण र कार्यान्वयन	कार्यक्रम	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५	५००	पालिका	१ र २	२	७	अ	अ
५	युवा उद्यमीहरुका लागि सीप विकास तालिम	कार्यक्रम	४०	१	४०	१	४०	१	४०	१	४०	१	४०	५	२००	पालिका	१ र २	२	७	प्र	अ
५	उद्यमीहरुका लागि व्यवसायिक योजना तयारीमा सहयोग	संख्या	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका	१ र २	२	७	अ	अ
५	जडिबुटी उद्योग स्थापना तथा सञ्चालन	कार्यक्रम	१००००	०	०	१	१००००	०	०	१	१००००	०	०	२	२००००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१ र २	२	७	अ	प्र
५	साना तथा मझौला उद्योग स्थापनामा साझेदारिता	कार्यक्रम	५०००	१	५०००	२	१००००	३	१५०००	४	२००००	५	२५०००	१५	७५०००	पालिका	१ र २	२	७	अ	प्र
५	कृषि, पशुपन्छी उत्पादनको अन्तराष्ट्रिय वजारीकरण कार्यमा समन्वय	कार्यक्रम	१०००	१	१०००	०	०	१	१०००	०	०	१	१०००	३	३०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१ र २	२	७	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा बि ल संकेत	प्र बि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
५	उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण	उद्यमी	१००	१०	१०००	१०	१०००	१०	१०००	१०	१०००	१०	१०००	५०	५०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१ र २	२	७	प्र	प्र
५	उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम	उद्यमी	४००	३	१२००	५	२०००	७	२८००	८	३२००	९	३६००	३२	१२८००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१ र २	२	७	प्र	अ
५	कोसेलीगृह संचालन	संख्या	१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१ र २	२	७	प्र	प्र
५	सहकारी प्रवर्द्धन कार्यक्रम	संख्या	५००	१४	७०००	१४	७०००	१४	७०००	१४	७०००	१४	७०००	७०	३५०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	२ र २	२	७	प्र	प्र
५	सफल युवा उद्योगी पुरस्कृत कार्यक्रम	संख्या	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५	५००	पालिका, प्रदेश	१ र २	२	७	प्र	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैङ्गिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																र गैसास।					
	१.६ श्रम, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा				**२७००**		**१७००**		**१७००**		**१७००**		**१७००**		**८५००**						
६	वेरोजगार युवाहरुका लागि सीपमूलक तालिम सञ्चालन	कार्यक्रम	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	५	५०००	पालिका	१ र २	२	७	प्र	अ
६	अनौपचारिक क्षेत्रका रोजगारीमा भएका व्यथितिहरुको अध्ययन गर्ने	इभेन्ट	१०००	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१०००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	१ र २	२	७	त	अ
६	समान रोजगारी तथा समान ज्याला प्रदान गर्न नीति कार्यन्वयन कार्यक्रम	कार्यक्रम	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	५	१५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	१ र २	२	७	प्र	त
६	सवै प्रकारका रोजगारीका अवसरमा सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति दिने	कार्यक्रम	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	५	१०००	पालिका	१ र २	२	७	प्र	त

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
६	वीमा कम्पनीहरुसँग समन्वय गरि रोजगारदाताले वीमा गर्न पहल गर्ने	कार्यक्रम	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	५	१०००	पालिका	१ र २	२	७	अ	त
	२ सामाजिक विकास				**१०३६९५**		**९१३२०**		**९८८३५**		**१११४२५**		**१२३६७५**		**५२८९५०**						
	२.१ समुदाय लक्षित स्वास्थ्य कार्यक्रम				**८०५०**		**७८५०**		**८४५०**		**८०५०**		**७५५०**		**३९९५०**						
७	युवा स्वास्थ्य जनशक्ति तयार	जना	१५	५	७५	५	७५	५	७५	५	७५	५	७५	२५	३७५	पालिका	३	७	८	अ	अ
७	गर्भवती र सुत्केरी महिला सुरक्षा कार्यक्रम	कार्यक्रम	२००	५	१०००	५	१०००	५	१०००	५	१०००	५	१०००	२५	५०००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	३	७	८	प्र	अ
७	ग्रामिण स्वास्थ्य कार्यकर्ताको क्षमता अभिवृद्धि	कार्यक्रम	३००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	२५	७५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	३	७	८	प्र	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
७	अल्पकालिन र दिर्घ रोगको अध्ययन अनुसन्धान	इभेन्ट	३००	१	३००	०	०	०	०	१	३००	०	०	२	६००	पालिका	३	७	८	अ	अ
७	रोग अनुसार शिविर सञ्चालन	इभेन्ट	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	३	७	८	प्र	अ
७	स्वास्थ्य विमाको प्रभावकारी कार्यान्वयन	इभेन्ट	७५	५	३७५	५	३७५	५	३७५	५	३७५	५	३७५	२५	१८७५	पालिका, प्रदेश र गैसास।	३	७	८	प्र	अ
७	स्थानीय जडिवुटि विज्ञको खोजी गरि सहयोग गर्ने	इभेन्ट	१५०	२	३००	२	३००	२	३००	२	३००	२	३००	१०	१५००	पालिका	३	७	८	अ	प्र
७	महिला तथा बाल पोषण सुधार कार्यक्रम	इभेन्ट	२००	३	६००	३	६००	३	६००	३	६००	३	६००	१५	३०००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	३	७	८	प्र	अ
७	सम्भावित महामारीबाट बच्न सचेतना कार्यक्रम	इभेन्ट	२००	३	६००	३	६००	३	६००	३	६००	३	६००	१५	३०००	पालिका,	३	७	८	प्र	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि बि ल संकेत	रा बि ल संकेत	प्र बि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																प्रदेश र गैसास					
७	उच्च जोखिम समुदायमा स्वास्थ्य सेवा	इभेन्ट	५००	२	१०००	२	१०००	२	१०००	२	१०००	२	१०००	१०	५०००	पालिका	३	७	८	प्र	अ
७	स्वास्थ्य स्वयमसेवी प्रोत्साहन कार्यक्रम	इभेन्ट	२०	२५	५००	३०	६००	६०	१२००	५०	१०००	४०	८००	२०५	४१००	पालिका	३	७	८	त	अ
७	दीर्घरोगी उपचार सहयोग	संख्या	५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	२५	१२५०	पालिका, प्रदेश र गैसास	३	७	८	प्र	अ
७	गर्भपतन सम्वन्धी खुल्ला शिक्षा कार्यक्रम	इभेन्ट	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	५	२५०	पालिका	३	७	८	प्र	अ
७	स्थानीय स्वास्थ्य कार्यकर्ता क्षमता अभिवृद्धि	इभेन्ट	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	३	७	८	प्र	अ
७	एच आई भि पिडितका लागि सहयोग कार्यक्रम	इभेन्ट	५००	१	५००	१	५००	१	५००	०	०	०	०	३	१५००	पालिका	३	७	८	प्र	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
	२.२ स्वास्थ्य संथामा भौतिक संरचना तथा उपकरण व्यवस्थापन				**३७५०**		**६१५**		**७५०**		**५१५**		**६५०**		**६२८०**						
८	नयाँ स्वास्थ्य चौकी तथा स्वास्थ्य केन्द्र निर्माण	संख्या	४००	१	४००		०		०		०		०	१	४००	पालिका	३	७	८	प्र	प्र
८	हरेक स्वास्थ्य संस्थामा शौचालय तथा खानेपानीका धारा निर्माण	संख्या	१००	१	१००	२	२००	३	३००	५	५००	५	५००	१६	१६००	पालिका	३	७	८	प्र	प्र
८	आमा स्वास्थ्य घर निर्माण	संख्या	४००	१	४००	१	४००	०	०	०	०	०	०	२	८००	पालिका, प्रदेश र गैसास	३	७	८	प्र	अ
८	सवै वडामा बर्थिङ् सेन्टरको स्थापना तथा व्यवस्थापन	संख्या	३००	०	०	०	०	१	३००	०	०	०	०	१	३००	पालिका	३	७	८	प्र	प्र
८	पालिकास्तरिय नगर अस्पत्तालमा हानिकारक स्वास्थ्यजन्य फोहर	संख्या	२०००	१	२०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	२०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	३	७	८	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
	व्यवस्थापन प्लान्ट सेट अप																				
८	सवै स्वास्थ्य संस्थामा आधुनिक उपकरणको व्यवस्थापन	संख्या	७००	१	७००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	७००	पालिका, प्रदेश र गैसास	३	७	८	प्र	अ
८	समुदायमा स्ट्रेचर र अन्य प्राथमिक उपकरण उपलब्ध	संख्या	३	५०	१५०	५	१५	५०	१५०	५	१५	५०	१५०	१६०	४८०	पालिका	३	७	८	प्र	अ
	२.३ विद्यालयको भौतिक संरचना तथा प्रविधि विकास				**१९७००**		**२७८००**		**३४९५०**		**४२०५०**		**४९४५०**		**१७३९५०**						
९	नयाँ तथा पुराना बाल विकास केन्द्रको भौतिक संरचना निर्माणमा सहयोग	संख्या	१००	६	६००	६	६००	६	६००	६	६००	६	६००	३०	३०००	पालिका	४	२	७	अ	अ
९	पुस्तकालय, प्रयोगशाला निर्माण तथा व्यवस्थापन	संख्या	६५०	२	१३००	२	१३००	२	१३००	२	१३००	२	१३००	१०	६५००	पालिका, प्रदेश	४	२	७	त	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																र गै.सा.स.					
९	शौचालय निर्माण तथा मर्मत	संख्या	१००	२	२००	३	३००	२	२००	३	३००	२	२००	१२	१२००	पालिका, प्रदेश र गै.सा.स.	४	२	७	प्र	प्र
९	खेलमैदान मर्मत तथा व्यवस्थापन	संख्या	३००	२	६००	२	६००	२	६००	२	६००	२	६००	१०	३०००	पालिका	४	२	७	त	अ
९	खानेपानीको धारा/टयाङ्की निर्माण	संख्या	१००	२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	२	२००	१०	१०००	पालिका, प्रदेश र गै.सा.स.	४	२	७	प्र	प्र
९	विद्यालयमा विद्युत वा सोलारद्वारा विजुली व्यवस्था	संख्या	३००	२	६००	२	६००	२	६००	२	६००	२	६००	१०	३०००	पालिका	४	२	७	अ	प्र
९	विद्यालयमा कम्प्यूटर शिक्षा लागू गर्ने	संख्या	६५०	३	१९५०	३	१९५०	३	१९५०	३	१९५०	३	१९५०	१५	९७५०	पालिका	४	२	७	अ	अ
९	विद्यालय वरिपरि तारवार/पर्खाल निर्माण	संख्या	५००	३	१५००	३	१५००	३	१५००	३	१५००	१	५००	१३	६५००	पालिका, प्रदेश	४	२	७	त	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																र गैसास।					
९	विद्यालयमा ई हाजिरि	संख्या	१०	५	५०	५	५०	०	०	०	०	०	०	१०	१००	पालिका	४	२	७	त	प्र
९	विद्यालय/कलेज/क्याम्पस भवन निर्माण	संख्या	४०००	३	१२०००	५	२००००	७	२८०००	७	२८०००	१०	४००००	३२	१२८०००	पालिका	४	२	७	अ	प्र
९	विद्यालय/कलेज/क्याम्पस भवन मर्मत	संख्या	६००	१	६००	१	६००	०	०	१०	६०००	५	३५००	१७	११४००	पालिका	४	२	७	अ	प्र
	२.४ सामुदायिक शिक्षा सुधार				**३४४६५**		**१२०५०**		**२००००**		**२२९५०**		**२९१५०**		**१२२३२५**						
१०	शिक्षक तथा प्रशासनिक कर्मचारीका लागि तालिम	कार्यक्रम	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	५	१०००	पालिका	४	२	७	अ	त
१०	बाल विकास केन्द्रमा बालमैत्री पठनपाठनका लागि शिक्षकलाइ तालिम	कार्यक्रम	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	५	१५००	पालिका	४	२	७	अ	त

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१०	विद्यालयमा सीपमुलक स्थानीय पाठ्यक्रम लागू गर्ने	संख्या	१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१००	पालिका	४	२	७	अ	त
१०	नमूना विद्यालय घोषणा गर्दै जाने	संख्या	५००	१	५००	२	१०००	३	१५००	४	२०००	५	२५००	१५	७५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	४	२	७	अ	प्र
१०	शुद्ध खानेपानी तथा सरसफाईको व्यवस्थापन	कार्यक्रम	२००	१	२००	२	४००	३	६००	४	८००	५	१०००	१५	३०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	४	२	७	प्र	प्र
१०	जेहेन्दार तथा विपन्न विद्यार्थीलाई छात्रवृत्तिमा वृद्धि	संख्या	५	५००	२५००	७५०	३७५०	१५००	७५००	२५००	१२५००	३०००	१५०००	८२५०	४१२५०	पालिका	४	२	७	प्र	त
१०	प्राविधिक शिक्षालयको व्यवस्थापन	संख्या	१५०००	१	१५०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१५०००	पालिका	४	२	७	प्र	अ
१०	विद्यालय व्यवस्थापन समितिको क्षमता अभिवृद्धि	कार्यक्रम	३००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	२५	७५००	पालिका, प्रदेश	४	२	७	अ	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																र गैससा					
१०	विद्यालयमा ईकोक्लव गठन तथा व्यवस्थापन	कार्यक्रम	५०	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	१०	५००	५०	२५००	पालिका, प्रदेश र गैससा	४	२	७	त	प्र
१०	लागत साझेदारीमा शैक्षिक भ्रमण आयोजना	कार्यक्रम	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका	४	२	७	त	अ
१०	विद्यालयमा विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि अभिमुखकरण	कार्यक्रम	३००	२	६००	२	६००	२	६००	२	६००	२	६००	१०	३०००	पालिका	४	२	७	अ	अ
१०	विद्यालयहरुमा दिगो विकासका लक्ष्यको अभिमुखिकरण	कार्यक्रम	५००	५	२५००	३	१५००	२	१०००	१	५००	१	५००	१२	६०००	पालिका, प्रदेश र गैससा	४	२	७	प्र	प्र
१०	पालिकास्तरिय अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन	कार्यक्रम	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका	४	२	७	प्र	अ
१०	जनप्रतिनिधि वि.व्य.स. अभिभावक अन्तरक्रिया	कार्यक्रम	५	१५	७५	१०	५०	१०	५०	१०	५०	१०	५०	५५	२७५	पालिका	४	२	७	प्र	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१०	विद्यालयमा स्यानिटरी प्याडको व्यवस्था	संख्या	२००	१५	३०००	१५	३०००	०	०		०	०	०	३०	६०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	४	२	७	प्र	प्र
१०	विद्यालयमा इन्टरनेट ब्यबस्था	संख्या	५०	१०	५००	१५	७५०	१५	७५०	०	०	०	०	४०	२०००	पालिका	४	२	७	त	अ
१०	विद्यालयमा दिवा खाजा भान्से तालिम	कार्यक्रम	३००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	२५	७५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	४	२	७	अ	अ
१०	एक विद्यालय एक करेशाबारी कार्यक्रम	कार्यक्रम	३००	१५	४५००	१०	३०००	१०	३०००	५	१५००	५	१५००	४५	१३५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	४	२	७	अ	प्र
	२.५ खानेपानी तथा सरसफाइ				**१३११०**		**१४१३०**		**१२७१०**		**१६४३०**		**१८२१०**		**७४५९०**						
११	पुराना खानेपानीका आयोजनाहरु मर्मत	संख्या	२००	५	१०००	१०	२०००	१०	२०००	१५	३०००	१५	३०००	५५	११०००	पालिका	६	५	१	प्र	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१ १	नयाँ खानेपानीका साना आयोजनाहरु निर्माण	संख्या	५००	५	२५००	५	२५००	१०	५०००	१५	७५००	१५	७५००	५०	२५०००	पालिका	६	५	१	अ	प्र
१ १	खानेपानी तथा सरसफाई नीति तयार तथा लागू	कार्यक्रम	२०	१४	२८०	०	०	१४	२८०	०	०	१४	२८०	४२	८४०	पालिका, प्रदेश र गैसास	६	५	१	अ	प्र
१ १	खानेपानीका मूलको खोजी तथा संरक्षण अभियान	संख्या	२०	१४	२८०	१४	२८०	१४	२८०	१४	२८०	१४	२८०	७०	१४००	पालिका, प्रदेश र गैसास	६	५	१	अ	प्र
१ १	जलाधार तथा स्रोत संरक्षण कार्यक्रम	कार्यक्रम	५००	५	२५००	५	२५००	५	२५००	५	२५००	५	२५००	२५	१२५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	६	५	१	अ	प्र
१ १	खानेपानी तथा सरसफाई सम्वन्धी सीप तालिम	कार्यक्रम	३००	२	६००	२	६००	२	६००	२	६००	२	६००	१०	३०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	६	५	१	प्र	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
११	खानेपानी उपभोक्ता समिति पदाधिकारीलाई तालिम	कार्यक्रम	१५०	३	४५०	५	७५०	५	७५०	५	७५०	५	७५०	२३	३४५०	पालिका, प्रदेश र गैसास	६	५	१	अ	अ
११	खानेपानी उपभोक्ता समितिमा जगेडा कोष विकास	संख्या	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५	५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	६	५	१	अ	अ
११	शुद्ध पिउनेपानीका लागि सचेतनामुलक कार्यक्रम	कार्यक्रम	१५०	१४	२१००	१४	२१००	०	०	०	०	०	०	२८	४२००	पालिका	६	५	१	अ	प्र
११	शौचालय मर्मत तथा प्रयोगमा सचेतना अभियान	कार्यक्रम	१५०	१४	२१००	१४	२१००	०	०	०	०	०	०	२८	४२००	पालिका, प्रदेश र गैसास	६	५	१	प्र	प्र
११	सार्वजनिक स्थलमा शौचालय निर्माण	संख्या	५००	१	५००	१	५००	१	५००	२	१०००	५	२५००	१०	५०००	पालिका	६	५	१	अ	प्र
११	फोहर सङ्कलन तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	कार्यक्रम	५०	१४	७००	१४	७००	१४	७००	१४	७००	१४	७००	७०	३५००	पालिका, प्रदेश	६	५	८	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																र गैसास					
	२.६ महिला, बालबालिका तथा लक्षित वर्ग				**१३५१०**		**१३७७५**		**१३८७५**		**१४०८०**		**१४३१५**		**६९५५५**						
१२	महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम सञ्चालन	कार्यक्रम	२००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	१०	२०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	२	७	प्र	अ
१२	महिला तथा आमा समूहहरु सँग जीविकोपार्जन कार्यक्रम	कार्यक्रम	४००	२	८००	२	८००	२	८००	२	८००	२	८००	१०	४०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	२	७	प्र	अ
१२	महिला तथा घरेलु हिंसा न्यूनीकरण कार्यक्रम	कार्यक्रम	२००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	१०	२०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	२	७	प्र	अ
१२	महिला उद्यमी तयार गर्न सीपमुलक तालिम	कार्यक्रम	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका, प्रदेश	५	२	७	प्र	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि बि ल संकेत	रा बि ल संकेत	प्र बि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																र गैसास					
१२	हिंसा पिडित महिलाहरुका लागि कानुनी सहायता	जना	५	५०	२५०	५०	२५०	२०	१००	२०	१००	२०	१००	१६०	८००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	२	७	प्र	अ
१२	एकल महिला उद्यमी विकास कार्यक्रम	जना	५०	२०	१०००	२०	१०००	२०	१०००	२०	१०००	२०	१०००	१००	५०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	२	७	प्र	अ
१२	असहाय अशक्त महिला पुनर्स्थापना केन्द्र	वटा	५००	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	२	७	प्र	अ
१२	महिला नेतृत्व विकास कार्यक्रम	कार्यक्रम	२००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	१०	२०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	२	७	प्र	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१२	महिला समूहमा वित्तिय साक्षरता कार्यक्रम	कार्यक्रम	१५०	३	४५०	३	४५०	३	४५०	३	४५०	३	४५०	१५	२२५०	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	२	७	प्र	अ
१२	महिला साक्षरता वृद्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	२	७	प्र	अ
१२	गर्भवती महिलाहरुको आकस्मिक उद्दारमा सहयोग	जना	२००	५	१०००	५	१०००	५	१०००	५	१०००	५	१०००	२५	५०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	२	७	प्र	अ
१२	असहाय बालबालिका पुनर्स्थापना कार्यक्रम	कार्यक्रम	१५	४	६०	५	७५	५	७५	२	३०	१	१५	१७	२५५	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	६	७	प्र	अ
१२	पालिकास्तरिय बाल हेल्पलाइन जडान	वटा	१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१००	पालिका, प्रदेश	५	६	७	प्र	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																र गैसास।					
१२	जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम	कार्यक्रम	२	१२००	२४००	१५००	३०००	१५००	३०००	१५००	३०००	१५००	३०००	७२००	१४४००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	५	६	९	प्र	अ
१२	जेष्ठ नागरिकहरुको स्वास्थ्योपचारमा शिविर	इभेन्ट	३००	२	६००	२	६००	२	६००	२	६००	२	६००	१०	३०००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	५	६	९	प्र	अ
१२	बालबालिका सहयोग अनुगमन तथा निरिक्षण	कार्यक्रम	५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	२५	१२५०	पालिका, प्रदेश र गैसास।	५	६	७	प्र	अ
१२	जेष्ठ नागरिक स्याहार कार्यक्रम	जना	५०	१०	५००	१५	७५०	२०	१०००	२५	१२५०	३०	१५००	१००	५०००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	५	६	९	प्र	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१२	अपाङ्गताका आधारमा उपचार सहयोग	जना	५०	५०	२५००	५०	२५००	५०	२५००	५०	२५००	५०	२५००	२५०	१२५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	६	३	प्र	अ
१२	अपाङ्गता भएका व्यक्तिको लागि सीपमूलक तालिम	कार्यक्रम	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	६	३	प्र	अ
१२	असहाय व्यक्तिको लागि जीविकोपार्जन सहयोग कार्यक्रम	कार्यक्रम	२०	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	२०	४००	१००	२०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	६	३	प्र	अ
	२.७ युवा तथा खेलकुद				**११९००**		**८९००**		**८९००**		**७३५०**		**७३५०**		**४२०००**						
१३	युवा चाहनाको आधारमा सीपमुलक तालिम	कार्यक्रम	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	५	१५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	५	१	अ	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१३	लागत बाँडफाँडका आधारमा व्यवसाय सञ्चालन	जना	५०	२०	१०००	२०	१०००	२०	१०००	२०	१०००	२०	१०००	१००	५०००	पालिका	५	५	१	प्र	अ
१३	युवा उद्यमी अनुदान कार्यक्रम	जना	१५०	१०	१५००	१०	१५००	१०	१५००	१०	१५००	१०	१५००	५०	७५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	५	१	प्र	अ
१३	कोभिडबाट प्रभावित युवालाई अनुदान सहयोग	जना	१५०	५	७५०	५	७५०	५	७५०	०	०	०	०	१५	२२५०	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	५	१	प्र	अ
१३	किशोरी आर्थिक सशक्तिकरण कार्यक्रम	कार्यक्रम	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	५	१	प्र	अ
१३	साझेदारी लगानीमा युवा उद्यम सञ्चालन	जना	३००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	२५	७५००	पालिका	५	५	१	प्र	अ
१३	किशोरीहरुका लागि प्रजनन शिक्षा कार्यक्रम	कार्यक्रम	५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	२५	१२५०	पालिका,	५	५	१	प्र	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																प्रदेश र गैसास					
१३	हिंसा न्यूनीकरणमा युवा परिचालन कार्यक्रम	कार्यक्रम	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	५	१०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	५	१	प्र	अ
१३	पालिकास्तरिय खेलकुद मैदान निर्माण	स्थान	३०००	१	३०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	३०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	५	१	त	अ
१३	वार्डस्तरिय खेलकुद मैदान निर्माण	स्थान	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	५	५०००	पालिका	५	५	१	त	अ
१३	पालिकास्तरिय खेलकुदहरुको आयोजना	कार्यक्रम	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	५	५	१	त	प्र
१३	प्रतिभावान खेलाडिहरुलाई प्रशिक्षणमा पठाउने	जना	९०	५	४५०	५	४५०	५	४५०	५	४५०	५	४५०	२५	२२५०	पालिका	५	५	१	त	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१३	विभिन्न प्रकोप व्यवस्थापनमा युवा परिचालन	जना	३०	५	१५०	५	१५०	५	१५०	५	१५०	५	१५०	२५	७५०	पालिका, प्रदेश र गैसास।	५	५	१	त	अ
	३ पूर्वाधार क्षेत्र				२२२४३१		२७९३०१		३३१५३१		३५९२०१		४७२४०१		१६९४९२५						
	३.१ बस्ति आवास भवन तथा सार्वजनिक निर्माण				३२८००		३२८००		३२८००		३२८००		३२८००		१६४०००						
१४	अति विपन्न वर्गका लागि आवास निर्माण	जना	३००	२५	७५००	२५	७५००	२५	७५००	२५	७५००	२५	७५००	१२५	३७५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	९	३	२	प्र	प्र
१४	सार्वजनिक निर्माणमा प्रदेश तथा केन्द्र सरकारसँग सहलगानी	स्थान	२५०००	१	२५०००	१	२५०००	१	२५०००	१	२५०००	१	२५०००	५	१२५०००	पालिका, प्रदेश	९	३	२	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																र गैसास।					
१४	खेतीयोग्य भू-उपयोगका लागि कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम	कार्यक्रम	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	५	१५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	९	३	२	त	प्र
	३.२ सडक तथा यातायात				**१२७९३०**		**१८४८००**		**२३८०६०**		**३२५७००**		**४३८९००**		**१३४५४२०**						
१५	स्थानीय ग्राभेल सडक कालोपत्रे गर्ने	किमि	१००००	२	२००००	५	५००००	१०	१०००००	१०	१०००००	१५	१५००००	४२	४२००००	पालिका, प्रदेश	९	३	२	अ	प्र
१५	धूले सडक ग्राभेल गर्ने	किमि	१२००	२०	२४०००	२५	३००००	४०	४८०००	५०	६००००	७०	८४०००	२०५	२४६०००	पालिका, प्रदेश	९	३	२	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१५	नयाँ ट्र्याक खोल्ने	किमि	३०००	१०	३००००	१५	४५०००	२०	६००००	३०	९००००	४०	१२००००	११५	३४५०००	पालिका, प्रदेश	९	३	२	अ	प्र
१५	वातावरणमैत्री पर्यटकीय सडक विस्तार	किमि	१०००	२	२०००	३	३०००		०		०		०	५	५०००	पालिका, प्रदेश	९	३	२	अ	प्र
१५	सडक सुरक्षा उपभोक्ता समिति गठन तथा तालिम	कार्यक्रम	२०	३	६०	०	०	३	६०		०		०	६	१२०	पालिका, प्रदेश र गैसास	९	३	२	त	प्र
१५	सडक सुरक्षा उपभोक्ता समितिलाई बजेट व्यवस्था	वटा	२०	१८	३६०	१८	३६०	१८	३६०	१८	३६०	१८	३६०	९०	१८००	पालिका, प्रदेश र गैसास	९	३	२	अ	प्र
१५	सडकको दायाबायाँ हरियाली विकास कार्यक्रम	कार्यक्रम	२००	१	२००	२	४००	३	६००	४	८००	५	१०००	१५	३०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	९	३	२	त	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१५	पालिकास्तरिय वसपार्क व्यवस्थापन	वटा	१००००	१	१००००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१००००	पालिका, प्रदेश र गैसास	९	३	२	त	प्र
१५	सडक प्रयोग सम्वन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रम	कार्यक्रम	२००	१	२००	२	४००	२	४००	२	४००	२	४००	९	१८००	पालिका, प्रदेश र गैसास	९	३	२	अ	प्र
१५	विद्यालयहरुमा ट्राफिक नियममा सचेतता कार्यक्रम	कार्यक्रम	२०	५	१००	५	१००	५	१००	५	१००	५	१००	२५	५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	९	३	२	अ	प्र
१५	दुर्घटना न्यूनीकरणका लागि यातायात समितिसँग समन्वय	कार्यक्रम	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	५	१००	पालिका, प्रदेश र गैसास	९	३	२	अ	प्र
१५	दुर्घटना विमाको कार्यान्वयनका लागि समन्वय	कार्यक्रम	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	५	१००	पालिका, प्रदेश	९	३	२	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																र गैसास।					
१५	खोला, नदीहरुमा पक्की पुल निर्माण	कार्यक्रम	९०००	३	२७०००	५	४५०००	५	४५०००	७	६३०००	८	७२०००	२८	२५२०००	पालिका, प्रदेश	९	३	२	अ	प्र
१५	ग्रामिण वस्तीहरुमा झोलुङ्गे पुल निर्माण	वटा	३५००	२	७०००	१	३५००	१	३५००	१	३५००	१	३५००	६	२१०००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	९	३	२	अ	प्र
१५	कृषि सडक निर्माण	किमि	१५००	३	४५००	३	४५००	५	७५००	५	७५००	५	७५००	२१	३१५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	९	३	२	अ	प्र
१५	पर्यटकीय पद मार्ग निर्माण	किमि	२५००	१	२५००	१	२५००	१	२५००	०	०	०	०	३	७५००	पालिका, प्रदेश	९	३	२	त	प्र
	३.३ जलश्रोत विद्युत र उर्जा				**६०१७५**		**६०१७५**		**६०१७५**		**१७५**		**१७५**		**१८०८७५**						

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि बि ल संकेत	रा बि ल संकेत	प्र बि ल संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१६	नेपाल विद्युत प्राधिकरणको सहकार्यमा सवै वस्तिमा विद्युतको पहुँच विस्तार गर्ने	किमि	१२००	५०	३००००	५०	३००००	५०	३००००		०		०	१५०	१८००००	पालिका, प्रदेश र गैासस	७	७	१	अ	प्र
१६	विद्युतको प्रयोग र सावधानी सम्वन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम	कार्यक्रम	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	५	२५०	पालिका, प्रदेश	७	७	१	अ	प्र
१६	विद्युत मर्मत कार्यमा दक्ष जनशक्ति उत्पादन	जना	५	५	२५	५	२५	५	२५	५	२५	५	२५	२५	१२५	पालिका, प्रदेश	७	७	१	अ	प्र
१६	दूर्गम वस्तिमा सोलार जडान	परिवार	५	२०	१००	२०	१००	२०	१००	२०	१००	२०	१००	१००	५००	पालिका, प्रदेश	७	७	१	अ	प्र
	३.४ सूचना तथा सञ्चार व्यवस्थापन				**१५२६**		**१५२६**		**५२६**		**५२६**		**५२६**		**४६३०**						
१७	सूचना र प्रविधिको सदुपयोग सम्वन्धी सचेतना	कार्यक्रम	६०	१	६०	१	६०	१	६०	१	६०	१	६०	५	३००	पालिका, प्रदेश	७	७	६	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१७	शिक्षा, स्वास्थ्य संस्थामा इन्टरनेटको व्यवस्था	संस्था	१२	१८	२१६	१८	२१६	१८	२१६	१८	२१६	१८	२१६	९०	१०८०	पालिका, प्रदेश	७	७	६	त	अ
१७	साइवर अपराध र कानुनी जटिलतामा सचेतना	कार्यक्रम	५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	५	२५०	२५	१२५०	पालिका, प्रदेश	७	७	६	अ	अ
१७	कृषि, वन, स्वास्थ्य, कर सङ्कलनमा स्मार्ट प्रविधि लागू	सफ्टवेयर	२००	५	१०००	५	१०००	०	०	०	०	०	०	१०	२०००	पालिका, प्रदेश	७	७	६	त	प्र
	४ वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन				**३६५१५**		**४०८१५**		**३८४३५**		**४८४३५**		**४८४३५**		**२१२६३५**						
	४.१ वन तथा जैविक विविधता				**२९१०**		**२९१०**		**२९१०**		**२९१०**		**२९१०**		**१४५५०**						
१८	वन संरक्षणका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम	कार्यक्रम	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	५	३००	पालिका, प्रदेश	९	७	८	त	प्र
१८	खाली वनमा वृक्षा रोपन कार्यक्रम	स्थान	३००	२	६००	२	६००	२	६००	२	६००	२	६००	१०	३०००	पालिका, प्रदेश	९	७	८	त	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																र गैसास					
१८	जडिबुटी संरक्षणका लागि पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम	स्थान	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५	५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	९	७	८	त	प्र
१८	वन नर्सरी विकास कार्यक्रम	स्थान	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	५	१०००	पालिका, प्रदेश	९	७	८	अ	प्र
१८	वन हेरालु व्यवस्थापनका लागि सामुदायिक वन सँग समन्वय	जना	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	५	२५०	पालिका, प्रदेश र गैसास	९	७	८	अ	प्र
१८	चोरी सिकारी पैठारीका लागि रोकथाम कार्यक्रम	स्थान	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५	५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	९	७	८	अ	प्र
१८	पैहो रोकथामका लागि समिति परिचालन	कार्यक्रम	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५	५००	पालिका, प्रदेश	९	७	८	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा बि ल संकेत	प्र बि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१८	नदी नियन्त्रण तथा खोला रोकथामका लागि चेटबाँध कार्यक्रम	स्थान	५००	३	१५००	३	१५००	३	१५००	३	१५००	३	१५००	१५	७५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	९	७	८	अ	प्र
१८	आगलागी नियन्त्रणका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम	कार्यक्रम	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५	५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	९	७	८	अ	प्र
१८	सा व उ स का पदाधिकारीहरुलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम	कार्यक्रम	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	५	५००	पालिका, प्रदेश	९	७	८	अ	प्र
	४.२ भूसंरक्षण तथा जलाधार विकास				**२१००**		**२१००**		**२१००**		**२१००**		**२१००**		**१०५००**						
१९	पैहो रोकथामका लागि चेटबाँध कार्यक्रम	स्थान	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	५	१५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	९	७	८	त	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि बि ल संकेत	रा बि ल संकेत	प्र बि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
१९	जलाधार संरक्षण नीति अभिमुखिकरण कार्यक्रम	स्थान	१५०	२	३००	२	३००	२	३००	२	३००	२	३००	१०	१५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	९	७	८	त	प्र
१९	बाढी तथा पैह्रो ग्रस्त क्षेत्रमा वृक्षारोपन	स्थान	३००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	५	१५००	२५	७५००	पालिका, प्रदेश	९	७	८	त	प्र
	४.३ वातावरण संरक्षण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन				**१५८०**		**८८०**		**३००**		**३००**		**३००**		**४३६०**						
२०	फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यविधि तयार	संख्या	२००	१	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	२००	पालिका, प्रदेश र गैसास	३	७	८	अ	प्र
२०	घरघरमा फोहरमैला वर्गिकरणका लागि अभिमुखिकरण	कार्यक्रम	२०	१४	२८०	१४	२८०	०	०	०	०	०	०	२८	५६०	पालिका, प्रदेश र गैसास	३	७	८	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि बि ल संकेत	रा बि ल संकेत	प्र बि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
२०	ल्याण्डफिल साइटको व्यवस्थापन	वटा	५००	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	५००	पालिका	३	७	८	त	प्र
२०	फोहरको वर्गिकरण गरि मल तयारी	कार्यक्रम	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	५	१५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	३	७	८	अ	प्र
२०	सार्वजनिक स्थलमा फोहर फ्याक्ने कार्यको रोकथाम	कार्यक्रम	२०	१४	२८०	१४	२८०	१४	२८०	१४	२८०	१४	२८०	७०	१४००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	३	७	८	अ	प्र
२०	प्लाष्टिक बाल्न प्रतिवन्ध	कार्यक्रम	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	५	१००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	३	७	८	अ	प्र
	४.४ विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन				**२९९२५**		**३४९२५**		**३२८२५**		**४२८२५**		**४२८२५**		**२ङ्क+०५**						
२१	विपद् पूर्वको तयारीका लागि व्यवस्थापन	पटक	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	१	२५०	५	१२५०	पालिका,	१३	७	९	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																प्रदेश र गैसास					
२१	विपद् सम्वन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम	कार्यक्रम	१५०	१४	२१००	१४	२१००	०	०	०	०	०	०	२८	४२००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१३	७	९	अ	प्र
२१	विपद् सम्वन्धी विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम	कार्यक्रम	१०	५	५०	५	५०	५	५०	५	५०	५	५०	२५	२५०	पालिका, प्रदेश र गैसास	१३	७	९	अ	प्र
२१	आपतकालिन उद्दार तथा खोज सम्वन्धी युवालाइ तालिम	जना	५	२५	१२५	२५	१२५	२५	१२५	२५	१२५	२५	१२५	१२५	६२५	पालिका, प्रदेश र गैसास	१३	७	९	अ	प्र
२१	विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धी स्थानीय कोष स्थापना	वटा	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१३	७	९	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा) पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा		जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
२ १	विपदमा राहत वितरण	जना	१५०	५०	७५००	५०	७५००	५०	७५००	५०	७५००	५०	७५००	२५०	३७५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१३	७	९	अ	प्र
२ १	स्थानीय अनुकुलन योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन	स्थान	३०	५	१५०	५	१५०	५	१५०	५	१५०	५	१५०	२५	७५०	पालिका, प्रदेश र गैसास	१३	७	९	अ	प्र
२ १	विपद् बाट प्रभावित घरपरिवारको व्यवस्थापन	परिवार	१५०	२५	३७५०	२५	३७५०	२५	३७५०	२५	३७५०	२५	३७५०	१२५	१८७५०	पालिका, प्रदेश र गैसास	१३	७	९	अ	प्र
२ १	विपद् अनुमानका यन्त्रहरु जडान	स्थान	५०००	१	५०००	०	०	०	०	०	०	०	०	१	५०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१३	७	९	अ	प्र
२ १	जलवायु अनुकुलनका लागि स्मार्ट कृषि तथा	कार्यक्रम	२०००	५	१००००	१०	२००००	१०	२००००	१५	३००००	१५	३००००	५५	११००००	पालिका	१३	७	९	अ	प्र

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
	पशुपालन कार्यक्रम सञ्चालन																				
२१	विपद व्यवस्थापनका सामग्री खरिद	प्याकेज	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका, प्रदेश र गैसस	१३	७	९	अ	प्र
	५ संस्थागत विकास तथा सुशासन				४७९२०		३३९२०		५९२०		५९२०		५९२०		९५६००						
	५.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन				४३८३०		२९८३०		१८३०		१८३०		१८३०		७९१५०						
२२	सरकारी,नागरिक समाज र विकास साझेदारहरु विच अन्तरक्रिया	नियमित	५	२	१०	२	१०	२	१०	२	१०	२	१०	१०	५०	पालिका, प्रदेश र गैसस	१६	२	७	अ	प्र
२२	आवश्यक सुविधा र उपकरणसहित ईन्टरनेट सेवा विस्तार	संस्था	४००	१	४००	१	४००	१	४००	१	४००	१	४००	५	२०००	पालिका, प्रदेश	१६	२	७	अ	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																र गैसास।					
२२	सार्वजनिक भवन निर्माण	वटा	१४०००	३	४२०००	२	२८०००	०	०	०	०	०	०	५	७००००	पालिका, प्रदेश	१६	२	७	त	त
२२	वेभसाईट संचालन तथा अद्यावधिक	नियमित	७५	१	७५	१	७५	१	७५	१	७५	१	७५	५	३७५	पालिका	१६	२	७	त	त
२२	लेखा र वित्तीय सुशासन क्षमता विकास तथा अभिबृद्धि कार्यक्रम	कार्यक्रम	९०	१	९०	१	९०	१	९०	१	९०	१	९०	५	४५०	पालिका	१६	२	७	अ	त
२२	राजश्व बाँडफाँड वृद्धिका लागि समन्वय कार्यक्रम	कार्यक्रम	९०	१	९०	१	९०	१	९०	१	९०	१	९०	५	४५०	पालिका	१६	२	७	अ	प्र
२२	राजश्व संकलनमा सुधार कार्यक्रम	कार्यक्रम	७५	१	७५	१	७५	१	७५	१	७५	१	७५	५	३७५	पालिका	१६	२	७	अ	प्र
२२	राजस्व सुधार तथा परिचालन क्षमता विकास कार्यक्रम	कार्यक्रम	९०	१	९०	१	९०	१	९०	१	९०	१	९०	५	४५०	पालिका	४	२	७	अ	प्र
२२	उत्कृष्ट कर्मचारी पुरस्कार कार्यक्रम	जना	१०	५	५०	५	५०	५	५०	५	५०	५	५०	२५	२५०	पालिका	४	२	७	अ	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
२२	कमचारीको क्षमता अभिवृद्धि	इभेन्ट	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	५	७५०	पालिका	४	२	७	अ	अ
२२	जनप्रतिनिधि क्षमता अभिवृद्धि	इभेन्ट	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	५	१५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	४	२	७	अ	अ
२२	सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम	कार्यक्रम	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	५	१५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१६	२	७	अ	अ
२२	सामाजिक लेखा परिक्षण कार्यक्रम	कार्यक्रम	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	५	१०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१६	२	७	अ	अ
	५.२ गैह्र सरकारी संघसंस्थासँग सहकार्य				३३९०		३३९०		३३९०		३३९०		३३९०		१६९५०						

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
२३	समुदाय विकासका चुनौतीहरुको खोजी तथा परियोजना डिजाइनमा सहयोग	नियमित	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका, प्रदेश र गै.स.स.	१७	२	७	अ	अ
२३	अनुगमन, नतिजा मापन तथा प्रतिवेदन क्षमता विकास	इभेन्ट	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	५	१०००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१६	२	७	अ	अ
२३	सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण	इभेन्ट	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	५	१५००	पालिका, प्रदेश र गैसास	१६	२	७	अ	अ
२३	नागरिक वडापत्र जारी तथा परिपालना	नियमित	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०	५	७५०	पालिका, प्रदेश र गैसास	१६	२	७	अ	अ
२३	सूचनाको हक सम्वन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम	कार्यक्रम	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	५	१५००	पालिका, प्रदेश	१६	२	७	अ	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
																र गैसास।					
२३	सामुदायिक संस्थाको क्षमता विकास कार्यक्रम	कार्यक्रम	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	१६	२	७	अ	अ
२३	सामुदायिक प्रहरी व्यवस्थापन कार्यक्रम	कार्यक्रम	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	५	१५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	१६	२	७	अ	अ
२३	मेलमिलापकर्ताको क्षमता विकास कार्यक्रम	कार्यक्रम	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	१६	२	७	प्र	अ
२३	सूचना तथा प्रविधि व्यवस्थापन तालिम	कार्यक्रम	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	२५००	पालिका, प्रदेश र गैसास।	१६	२	७	प्र	अ

उद्देश्य नं	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	प्रति एकाइ लागत	वार्षिक अनुमानित स्रोत (रु.हजारमा) र वार्षिक लक्ष्य (संख्यामा)												जिम्मेवारी	दि वि ल संकेत	रा वि ल संकेत	प्र वि ल संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
				पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष		तेस्रो वर्ष		चौथो वर्ष		पाँचौं वर्ष		५ वर्षको जम्मा							
				लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट	लक्ष्य	बजेट						
२३	गैह्र सरकारी संस्था र पालिका विच अर्धवार्षिक समिक्षा कार्यक्रम	नियमित	२०	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	१०	२००	पालिका, प्रदेश र गैःसःस	१६	२	७	प्र	अ

स्रोत : आवधिक योजना तयारी कार्यशालामा भएको छलफल अनुसार, २०८०

गै.स.स. =गैह्र सरकारी संस्था , प्र=प्रत्यक्ष, अ=अप्रत्यक्ष, त=तटस्थ

दि.वि.ल. = दिगो विकास लक्ष्य , प्र.वि.ल. =प्रदेश विकास लक्ष्य, रा.वि.ल. = राष्ट्रिय विकास लक्ष्य

९.५ स्रोत परिचालन रणनीति

नेपाली जनताले पहिलो पटक आफैले निर्वाचित गरेको संविधान सभाका प्रतिनिधिबाट निर्माण गरिएको नेपालको संविधान २०७२ साल असोज ३ गतेदेखि लागू भएको छ। नेपाल संघीय, समावेशी, लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्यमा रुपान्तरित भएको छ। नेपालको संविधानले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको हुने तथा राज्यशक्तिको प्रयोग तीनै तहले संविधान र कानून बमोजिम गर्ने व्यवस्था गरेको छ। संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका एकल अधिकारहरू संविधानको क्रमशः अनुसूची ५, ६ र ८ मा र संघ, प्रदेश र स्थानीयतहका साझा अधिकारलाई अनुसूची ७ र ९ मा समावेश गरिएको छ। विगतको एकात्मक शासन व्यवस्थाको सट्टामा नेपालले संघीय शासन व्यवस्थालाई अंगीकार गरेको हुँदा नेपालको संविधान बमोजिम संघीयता कार्यान्वयन तथा प्रशासन पुनर्संरचनाको लागि आवश्यक नीतिगत, कानूनी, संरचनागत, जनशक्ति व्यवस्थापन, वित्तीय तथा प्रणालीगत अन्तरसम्बन्धको व्यवस्था गर्न अत्यावश्यक भएको छ।

संविधानतः कार्यगत जिम्मेवारी बाँडफाँडबाट कुन कार्य र क्रियाकलाप कुन तहको सरकारले गर्नुपर्दछ र कुन काम सार्वजनिक क्षेत्रमा रहनु पर्दछ भन्ने विषयमा स्पष्ट व्याख्या भएको हुँदा राज्यबाट जनताले अपेक्षा गरिएका कुराहरूबाट कार्यगत विश्लेषण तथा बाँडफाँडको शुरूवात गरिन्छ । सबै केन्द्रीय सरकारहरूले मूलत: विनियोजन, वितरण र स्थायित्व (stability) को कार्यहरू गर्दछन् । यिनै वृहत कार्यभित्र रहेर सरकारले अन्य विशिष्टीकृत कार्यहरू पनि गर्दछ। यसै गरी संसारभरका उपराज्यस्तरका सरकारहरू (sub-national governments) वा प्रादेशिक तथा स्थानीय सरकारहरूले पनि उस्तै उस्तै प्रकारका सार्वजनिक सेवाका कार्यहरू गर्ने गरेको पाइन्छ । ती कार्यहरूलाई सामाजिक उद्देश्यका कार्य अन्तर्गत सामजिक मामिला, आर्थिक, सार्वजनिक निर्माण कार्य, सामान्य प्रशासन अथवा शासकीय प्रवन्ध अन्तर्गत समूहकृत गर्न सकिन्छ ।

कार्यगत विश्लेषण तथा जिम्मेवारी बाँडफाँड बहुतहगत शासन पद्धतिको मुख्य आधारशिला मानिन्छ र यसले अन्तरसरकारी सम्बन्धका अन्य विषयलाई असर गर्ने हुन्छ । कार्यगत विश्लेषण र जिम्मेवारी बाँडफाँडको कार्य एकात्मक तथा संघीय दुबै मुलुकले अभ्यास गर्दछन् । यद्यपि यी मुलुकले गर्ने कार्यगत विश्लेषण र जिम्मेवारी बाँडफाँडको प्रक्रिया तथा प्रकृतिमा केही समानता र भिन्नता पाइन्छ । एकात्मक मुलुकमा कार्य जिम्मेवारी बाँडफाँडको प्रक्रियालाई Top-down approach को रुपमा लिन सकिन्छ । संघीय मुलुकमा भने Bottom-up approach को रुपमा जिम्मेवारी बाँडफाँडको प्रक्रियालाई अबलम्बन गर्ने गरिन्छ । संघीय मुलुकमा प्रायसः संविधानमा नै अधिकारको बाँडफाँड गरिन्छ । संविधानमा भएको अधिकारको हेरफेर संबैधानिक संशोधनको प्रकृया अवलम्बन गरी गर्न सकिने हुनाले

प्राप्त अधिकार सुनिश्चित हुन्छन् र हत्तपत्त संशोधन हुन सक्दैनन । कतिपय संघीय मुलुकले भने दुबै तरिका अपनाइ जिम्मेवारी बाँडफाँड गर्ने गरेको पनि पाइन्छ।

एकात्मक शासन प्रणालीबाट संघीय शासन प्रणालीमा प्रवेश गरेको नेपालजस्तो मलुकको लागि कार्यगत जिम्मेवारी बाँडफाँडको प्रक्रिया विभिन्न तहका सरकारमा अधिकारको बाँडफाँडको लागि प्रस्थान बिन्दु भएको र कार्यगत विश्लेषणबाटै कति आर्थिक व्ययभार पर्ने र के कस्तो कानूनी र संगठन संरचना (Money follows functions or form follows functions) आवश्यक पर्ने र के कति जनशक्ति आवश्यक पर्ने कुराको निक्यौंल गर्न सकिने हुनाले कार्यगत विश्लेषण तथा जिम्मेवारी बाँडफाँड गर्न आवश्यक भएको हो र सोहि अनुसार तीन तहका सरकारहरुले गर्नु पर्ने जिम्मेवारीहरु पनि तोकिएका छन् । तसर्थ यो आवधिक योजना कार्यान्वयन गर्नका लागि यस गुर्भाकोट नगरपालिकाले लागू गर्ने रणनीतिको खाका तपसिल अनुसारको छ :

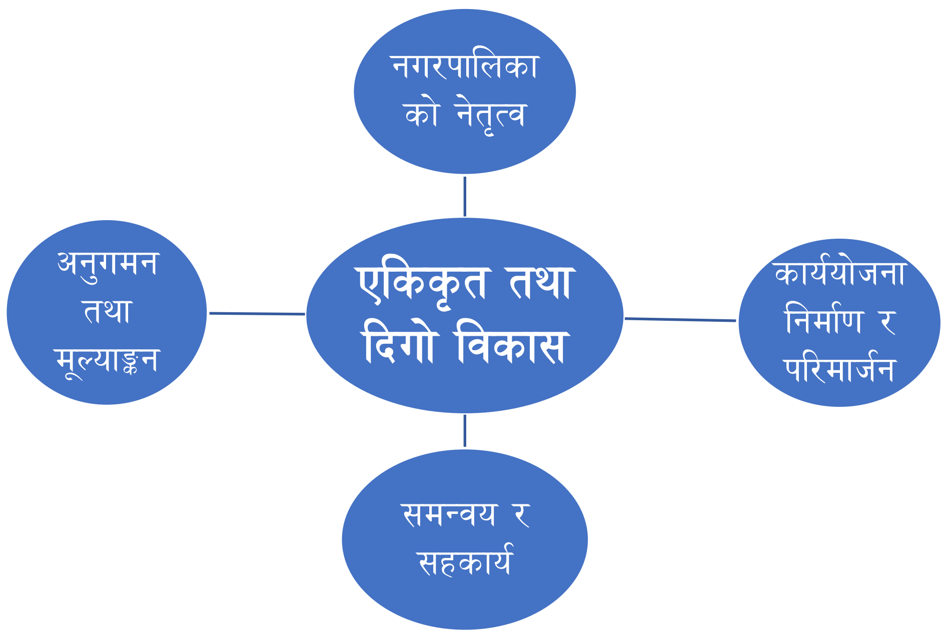

स्थानीय तहको विकासमूलक गतिविधिहरु सञ्चालन गर्नका लागि संघीय सरकारले उपलब्ध गराउने वार्षिक बजेटले नै मेरुदण्डको रुपमा कार्य गर्दछ भने प्रदेश सरकार दोस्रो सवै भन्दा ठूलो आर्थिक तथा प्राविधिक व्यवस्थापन गर्ने स्रोतका रुपमा स्थापित छ । नगरपालिकाको आफ्नै राजश्व सङ्कलन योजना कार्यान्वयनको अर्को महत्वपूर्ण आर्थिक स्रोतको रुपमा मानिन्छ । यसका अतिरिक्त नगरपालिकामा कार्यरत विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैह्र सरकारी संघसंस्थाहरु, सहकारी तथा वित्तिय संघसंस्था र नीजि संघसंस्था तथा व्यक्ति पनि आवधिक योजना कार्यान्वयनका एक हिस्साको रुपमा काम गर्ने अङ्गका रुपमा रहने भएको हुँदा सवैसँग समन्वय र सहकार्य नै प्रमुख रणनीति मानिनेछ ।

९.६ आवधिक योजना कार्यान्वयन

आवधिक योजना कार्यान्वयनका लागि नगरपालिका अन्तरगत रहेको योजना कार्यान्वयन शाखाले हरेक वर्ष योजना कार्यान्वयन तालिका तयार गर्नेछ । योजना कार्यान्वयन तालिका यस आवधिक योजनाको अनुसूचीमा रहेका वडाका योजनाहरु, नगरपालिकाले हरेक वर्ष छनौट गर्ने वार्षिक योजनाहरु, नगरपालिकाले तयार गर्ने आयोजना बैंक तथा विभिन्न संघसंस्थाहरुले हरेक वर्ष नगरपालिकामा बुझाउने वार्षिक कार्यक्रमहरुलाई समेटेर तयार गरिनेछ भने नगरपालिकाले हरेक वर्ष तयार तथा अद्यावधिक गर्दै जाने मध्यमकालिन खर्च संरचनाले तय गरेको आर्थिक खर्चको योजना अनुरुप वस्तुनिष्ठ भई कार्यान्वयन योजना तयार हुनेछ । यो कार्यान्वयन योजनामा के कामा गर्ने हो, कहाँ गरिने हो, कहिले गरिने हो, कति लागतमा गरिने हो, कार्यान्वयन गर्न को कस्को सहभागिता हुने हो र यस योजनाले के कति लक्षित वर्गलाई फाइदा पुग्ने हो भन्ने कुरा समेत स्पष्ट रुपमा उल्लेख गर्ने भएको हुँदा यहि Specific, Measurable, Attainable, Realistic and Time-bound (SMART) तरिकाले तयार गरिने हरेक वर्षको कार्यान्वयन तालिका नै यो आवधिक योजना कार्यान्वयनको मुख्य आधार हुनेछ ।

९.७ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना

९.७.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको आवश्यकता

नगरपालिका विकासको क्रममा विभिन्न आयोजनाहरु सञ्चालन गर्दै जाँदा के कति कामहरु योजना अनुसार भए वा के कति कामहरुमा योजना अनुसार सफल हुन सकेनन् भन्ने विषयमा लेखाजोखा गर्दै योजना सञ्चालनको जिम्मेवारी पाएको पक्षलाई सल्लाह सुझाव दिदै कामको गुणस्तरता कायम गर्नका लागि अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई नियमित गर्नु पर्ने हुन्छ । तसर्थ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन भन्नाले प्रशासनिक कार्य तथा अन्य योजना सञ्चालनको क्रममा कामको गुणस्तरता र समयमा नै सकिने कुरामा सुनिश्चितता गर्ने औजार हो । नेपालको संविधान ले अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई राष्ट्रिय नीतिको कार्यान्वयन सुशासनका लागि एउटा महत्वपूर्ण पक्षको रुपमा लिएको छ भने विकास योजनामा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि राष्ट्रिय अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शन २०७५ लाई नेपाल सरकारले कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको क्षेत्रमा योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कस्ले गर्ने भन्ने कुरा पहिलो सोँचनीय विषय हो किनकी योजनामा संलग्न पक्ष स्वयम् प्रत्यक्ष सहभागि भई कार्य गर्दा केही पक्षपातपूर्ण परिणाम आउने सम्भावना रहन्छ भने तेस्रो पक्षले गरेको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यले योजनाको प्रभावकारी तरिकाले अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न सकिन्छ । यसका अतिरिक्त अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

प्रक्रियामा नविन एवम् विश्वसनिय औजारहरुको प्रयोग गर्न सकेको अवस्थामा यसले दिने परिणाम पनि भरपर्दो र विश्वसनिय नै आउने गर्दछ।

स्थानीय तहमा योजना कार्यान्वयनसँग अन्तरसम्बन्धित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धतिलाई संस्थागत गर्नु, दिगो विकासका लक्ष्य लगायतका असर तथा प्रभावतहका सूचकहरूको खण्डीकृत एवम् सर्वेक्षणमा आधारित सूचना सिर्जना गर्नु र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी क्षमता विकास गर्नु प्रमुख चुनौती रहेका छन् भने नयां संविधान अनुरूप प्रशासकीय पुनर्संरचनाका क्रममा साङ्गठनिक पुनर्गठन तथा क्षमता विकास गर्दा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी व्यवस्थालाई थप सुदृढ गर्न सकिने र दिगो विकासका लक्ष्यको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई जोड दिन सकेको अवस्थामा स्थानीय तहको विकासमा टेवा पुऱ्याउन सकिने प्रशस्त अवसरहरु रहेका छन् ।

- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई स्वतन्त्र र स्तरीय गराईने ।
- आवश्यक फर्म्याटहरु तयार गरी स्थानीय तहका सबै तहमा नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कानुन तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- आवधिक योजनामा तोकिएका क्रियाकलापहरुलाई दिगो विकासका लक्ष्यहरुसँग समाहित गरी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिने छ ।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा सहभागितामूलक विधिहरूका अतिरिक्त नयाँ समावेशी औजारहरु प्रयोग गरिने छ
- तेस्रो पक्षबाट गरिने मूल्याङ्कनलाई विस्तार गर्नुका साथै थप गुणस्तरीय बनाइनेछ ।
- विभिन्न निकायसँग समन्वय गरी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यमा संलग्न जनशक्तिलाई तालिम तथा अन्य कार्यक्रममार्फत क्षमता विकास गरिनेछ ।
- कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन अनिवार्य रूपमा सम्बन्धित निकायको वेवसाइटमा राख्ने ।
- सहभागितामूलक तथा नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी तालिमहरूको सञ्चालन ।
- सहभागितात्मक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन विधिहरूको प्रयोगमा वृद्धि ।
- विभिन्न निकायहरू संलग्न टोलीबाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको समेत आधार लिने व्यवस्था ।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमार्फत सामाजिक जवाफदेहिता प्रवर्द्धन गर्न कार्यक्रम सञ्चालन ।

अनुगमन तथा मूल्याङ्कका प्रमुख कार्यक्रमहरू

- ❖ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति गठन तथा अद्यावधिक गर्ने कार्यलाई नगरपालिकाले प्राथमिकतामा राख्ने ।
- ❖ अनुगमन र मूल्याङ्कन निर्देशिकाको निर्माण गर्ने,
- ❖ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन मापदण्ड निर्माण र कार्यान्वयन गर्ने,
- ❖ जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने,
- ❖ अनुगमन र मूल्यांकनमा संलग्न कर्मचारीलाई तालिम गर्ने,
- ❖ ठूला आयोजनाको पूर्व, चालू र संम्पन्न मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारी गर्ने,

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पश्चातका अपेक्षित उपलब्धिहरु

- ❖ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शन तयार गरी प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।
- ❖ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन इकाई प्रभावकारी भएको हुने छ ।
- ❖ आ.व. २०८२/०८३ मा मध्यावधि मूल्याङ्कन कार्य सम्पन्न भई प्राप्त प्रतिवेदनको आधारमा आवधिक योजना कार्यान्वयनलाई अझ बढि चुस्तदुरुस्त बनाउन नगरपालिकाले रणनीतिमा परिमार्जन गर्न सक्ने छ ।
- ❖ अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको क्षेत्रमा काम गर्ने कमचारीको क्षमता विकास भएको हुने छ ।
- ❖ योजनामा विकास भएको नतिजा खाकालाई प्रत्येक नीति, कार्यक्रम, योजना तथा आयोजना मूल्याङ्कनको आधार भएको हुने छ ।
- ❖ नतिजामा आधारित अन्तिम अनुगमन तथा मूल्याङ्कनले दिएको प्रतिवेदनको आधारमा नगरपालिकाले आफ्नो कार्यप्रगति प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नेछ ।

९.७.२ नतिजामा आधारित अनुगमन ढाँचा अनुसार वार्षिक समिक्षा

आवधिक योजना तयारी गर्ने कार्य र यसलाई अनुगन तथा मूल्याङ्कन गर्दै यसले राखेका लक्ष्य पूरा गर्ने गरी नगरपालिका विकासको लागि लागू गर्दै जाने कुरा विच तालमेल मिल्न सकेन भने यसको औचित्य पुष्टि हुन सक्दैन । तसर्थ आवधिक योजना लागू गर्ने गराउने कार्यमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पक्षको अहम भूमिका रहेको हुन्छ । यसका लागि नगरपालिकाले वार्षिक, मध्यावधि र अन्तिम अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका ढाँचाहरु तयार गरी सो अनुसार अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने हुन्छ ।यस कार्यका लागि नगरपालिकाले आफनो जनशक्तिलाई नियमित तालिम तथा भ्रमण, अन्तरक्रिया मार्फत अन्य

स्थानीय तहहरुमा समेत सिकाई आदान प्रदानका कार्यक्रमहरु आयोजना गर्दै जानेछ । यसबाट नगरपालिकाले आफूले गरेका गतिविधिहरु के कसरी अगाडि बढेका छन र अझ जनमुखि बनाउँदै अगाडि बढ्नका लागि के कस्ता उपायहरु अपनाउनु पर्छ भन्ने विषयमा समिक्षा गर्न सहज हुनेछ ।

आवधिक योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको नमूना ढाँचा यस अनुसार तयार गरिएको छ :

तालिका ८ आवधिक योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा

	संकेतहरु	आधार रेखा	लक्ष्य	तथ्याङ्कको स्रोत	बारम्वारता	जिम्मेवारी	प्रतिवेदन
प्रभाव							
असर -----१							
प्रतिफल ----१.१							
प्रतिफल -----१.२							
असर -----२							
प्रतिफल ----२.१							
प्रतिफल -----२.२							

९.७.३ मध्यावधि मूल्याङ्कन

आवधिक विकास योजनामा निर्धारित लक्ष्य, उद्देश्य, सूचक र नीतिहरुका आधारमा आ.व २०८२/०८३ मा मध्यावधि मूल्यांकन गरिनेछ । मद्यावधि मूल्याङ्कन नतिजामा आधारित प्रस्तावित अनुगमन ढाँचा अनुसार वार्षिक समीक्षा प्रतिवेदन तथा सूचनाको आधारमा सहभागितामूलक प्रक्रियाबाट गरिनेछ । मूल्याङ्कनमा नगरपालिका, विषयगत शाखाहरु, संयुक्त अनुगमन समिति र अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समितिको प्रमुख भूमिका हुनेछ । मूल्याङ्कको सहजिकरण कार्यमा योजना तर्जुमा तथा अनुगमनमा दखल भएका र अनुभवी पेशाविद्को संलग्नता हुनेछ। मध्यावधि मूल्याङ्कनको कार्यविधि नगर कार्यपालिका सभाले निर्धारण गर्नेछ ।

९.७.४ अन्तिम मूल्याङ्कन

आवधिक योजनाको समयावधि समाप्त भएपछि योजनाको समष्टिगत लक्ष्य, उद्देश्य तथा विषयगत उपलब्धीहरु हासिल भए/नभएको नतिजामा आधारित प्रस्तावित अनुगमन ढाँचा अनुसार मापन तथा लेखाजोखा गरिनेछ । योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा दखल भएका तेश्रो पक्षका अनुभवी पेशाविदहरुको संलग्नता र सहजिकरणमा अन्तिम मूल्याङ्कन गरिनेछ । अन्तिम मूल्याङ्कन टोलीमा रहने पेशाविद् तथा अन्य सदस्यहरु र यसको कार्यविधि नगरपालिकाको सिफारिशमा नगर कार्यापालिका सभाले निर्धारण गर्नेछ । यस प्रकार गरिएको अन्तिम मूल्याङ्कन प्रतिवेदन सार्वजनिक गरिनेछ । यो प्रतिवेदन आगामी आवधिक योजनाको आधारको रुपमा प्रयोग गरिनेछ तथा सुझाव र सिकाईहरु नीति निर्माणका लागि पृष्ठपोषणका रुपमा लिईनेछ ।

अनुसूची एक : नगर गौरवका योजनाहरु

यस गुर्भाकोट नगरपालिकाको आवधिक योजना तयारी कार्यशाला २०८० मा भएको वृहत छलफल र निश्कर्ष अनुसार यस आवधिक वर्ष २०८०/०८१ देखि २०८४/०८५ भित्र सम्पन्न गरिने नगर गौरवका योजनाहरु तपसिल अनुसार छनौट गरिएको छ :

आयोजना नं. १

आयोजनाको नाम	मूल्य अभिवृद्धि सृङ्खला सहितको कृषि तथा पशुपालन उपज वस्तुको वजारीकरण उद्योग स्थापना
संक्षिप्त विवरण	नगरपालिकाको केन्द्रमा सङ्कलन, ग्रेडिङ्ग, प्रोसेसिङ्ग तथा प्याकेजिङ्ग र वजारिकरण कार्य गर्न सकिने उद्योग स्थापना गरिने छ ।
अपेक्षित उपलब्धी	नगरपालिका भित्र र अन्य वरपरका क्षेत्रका कृषि तथा पशुपालक कृषकहरुले आ-आफ्ना कृषि तथा पशुपालन व्यवसायबाट उत्पादित वस्तुको सहज वजारीकरण गर्न सक्ने
योजनास्थल	गुर्भाकोट नगरपालिका
लाभान्वित जनसंख्या	१५००००
लागत खर्चको प्रारम्भिक अनुमान	२००००००००
आयोजनाबाट हुने प्रत्यक्ष लाभ	स्थानीय उत्पादनको राष्ट्रिय/अन्तराष्ट्रिय वजारीकरण
आयोजनाबाट हुने अप्रत्यक्ष लाभ	आर्थिक वृद्धिदरको लक्ष्य प्राप्तिका लागि सहयोग
आयोजना सम्पन्न गर्न लाग्ने समय	३ वर्ष
आयोजनाको कार्यान्वयन विधि	टेण्डर विधि
स्रोत व्यवस्थापन योजना	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र दातृनिकाय

आयोजना नं. २

आयोजनाको नाम	प्राविधिक शिक्षालयको स्थापना
संक्षिप्त विवरण	नगरपालिकाबासीहरुले आफ्नै नगरपालिका भित्र एक व्यवस्थित एवम अभ्यासमा आधारित व्यवसायिक शिक्षा हासिल गर्नका लागि प्राविधिक शिक्षालयमा पहुँच पुऱ्याउन सकुन भन्ने उद्देश्यले बहुप्राविधिक शिक्षालयको स्थापना गरिनेछ ।
अपेक्षित उपलब्धी	बालबालिकाहरुले कृषि तथा गैर कृषि पेशामा दक्षता हासिल गर्न सक्ने गरि व्यवसायिक शिक्षा हासिल गर्नेछन्

	स्थानीय वेरोजगार युवालाई समेत छोटो तथा लामो अवधिको व्यवसायिक तालिमहरु प्रदान गरि दक्ष नागरिक उत्पादन गर्ने
योजनास्थल	गुर्भाकोट नगरपालिका
लाभान्वित जनसंख्या	२५०००
लागत खर्चको प्रारम्भिक अनुमान	५०००००००
आयोजनाबाट हुने प्रत्यक्ष लाभ	सुर्खेत जिल्ला र यसको आसपासमा रहेका बालबालिकाहरुको व्यवसायिक शिक्षामा पहुँच हुने ।
आयोजनाबाट हुने अप्रत्यक्ष लाभ	आर्थिक वृद्धिदरको लक्ष्य प्राप्तिका लागि सहयोग
आयोजना सम्पन्न गर्न लाग्ने समय	३ वर्ष
आयोजनाको कार्यान्वयन विधि	टेण्डर विधि
स्रोत व्यवस्थापन योजना	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र दातृनिकाय

आयोजना नं. ३

आयोजनाको नाम	भेरी नदि किनारमा Gurvakot Beach स्थापना
संक्षिप्त विवरण	भेरी नदिको किनारलाई व्यवस्थित गरि पर्यटकीय स्थल निर्माण गरिनेछ । बोटिङ्ग, पिकनिक स्पट, पार्क, लगायतका सुविधा सहितको अत्याधुनिक Gurvakot Beach तयार गरि आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरुका लागि आकर्षणको केन्द्रका रुपमा स्थापना गरिने छ ।
अपेक्षित उपलब्धी	वेरोजगार युवाहरुले पर्यटन व्यवसायमा आफूलाई स्वरोजगार बनाउन सक्नेछन् भने स्थानीय उत्पादनलाई वजारीकरण गर्न सहज हुनेछ ।
योजनास्थल	गुर्भाकोट नगरपालिका
लाभान्वित जनसंख्या	५००००
लागत खर्चको प्रारम्भिक अनुमान	१००००००००
आयोजनाबाट हुने प्रत्यक्ष लाभ	पर्यटन विकासका लागि केन्द्र विन्दु हुने ।
आयोजनाबाट हुने अप्रत्यक्ष लाभ	आर्थिक वृद्धिदरको लक्ष्य प्राप्तिका लागि सहयोग
आयोजना सम्पन्न गर्न लाग्ने समय	३ वर्ष
आयोजनाको कार्यान्वयन विधि	टेण्डर विधि
स्रोत व्यवस्थापन योजना	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र दातृनिकाय

अनुसूची दुई : वडाका योजनाहरु

नगरपालिकाको हालको अवस्था सम्भावना र चुनौतीहरु सहित वडाका आयोजनाहरु समावेश गरिएको छ ।

१. आर्थिक विकास **वडा न १**

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हालको अवस्था	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल खाद्यान्नको प्रयाप्तता	धान, मकै, गहुँ, मसुरो, चना, केराउ बढि उत्पादन हुने ४ महिना सबै, ६महिना ५०% १२ महिना ३३% बेच्ने करिव २% मा	सिचाईको समस्या व्यवसायिकताको कमि कृषि लगानी सुरक्षाको कमि	• विभिन्न समयमा तालिम लिएका उद्यमीहरुका लागी व्यवसाय संचालनका लागि विशेष योजनाका लागी बजेट विनीयोजन गरिनुपर्ने । • मसला बाली (अदुवा) पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम।
सिंचाई कूलो/नहर बाह्रै महिना सिंचाइ आंशिक सिचाइ हुने आकाशे खेतीको भर	पक्की कुलो १५ कच्ची कुलो १० करीव २०० घरमा नियमीत सिचाई करीव ८० घरधुरी अकाशे पानीको भरमा।	कच्ची कुलोहरुमा नियमित सन्चालनमा कठिनाई मर्मतका लागि बजेट अभावको समस्या	१) काल्चे लिफ्ट सिचाई निर्माण योजना । २) दह लिफ्ट सिचाई निर्माण योजना । ३) भेडुवाखोला वन्दुकेडांडा सिचाई निर्माण योजना । ४) आलेडांडा देखि छोडडांडासम्म सिचाई निर्माण योजना । ५) च्यानेखेला देखि ढापसम्म सिचाई निर्माण योजना ।
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म ,	गाई,भैसी,गोरु,बाखा,बगुर गाई फर्म छैन भैसी फर्म २ वटा वाखा फर्म ४ वटा सुगुर वुगुर फर्म २ वटा वडभित्रलाई	पशु उद्यमीहरुको टिकाउमा समस्या पशु पन्छी फर्महरु दर्ता भएका सहुलियत नपाएको घाँस र चारा मेसिनको अभाव	१) कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तरगत मापदण्ड निर्धारण गरी अनुदानमा जोड दिनु पर्ने २) स्थानीय पशु पन्छी उपजको विक्रीवितरणका लागि हाटवजार निर्माण योजना ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हालको अवस्था	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
माहुरी व्यवसायी, मासु/दूधको आयात निर्यात,स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्रहरु	मासु पुगेको खसी बाखा निर्यात भएका ।दुध निर्यात हुने गरेको। पशु उपचार केन्द्र नभएको	स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्र नहुँदा समस्या भएको	३) प्राविधिक र पशुपन्छी उपचार केन्द्र भवन निर्माण योजना ४) उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागी उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम ५) वाखा पालन पकेट कार्यक्रम
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण, वार्षिक पर्यटक संख्या, पर्यटनबाट आय/व्यय, होमस्टे, पर्यटक गाइडहरु	राम्रीकाँडा दह	सरक्षण तथा प्रचार प्रसारको व्यवस्था नभएको पर्यटनका न्यूनतम पूर्वाधार योजना अन्तर्गत सडक, विद्युत, सौचालयको व्यवस्था छैन।	१) राम्रीकाँडा दह नगर स्तरकै एक प्रमुख पर्टकीय स्थल हुने भएकाले सरक्षण तथा प्रशार प्रचारको लागि विशेष कार्यक्रम। २) न्यूनतम पूर्वाधार सडक, विद्युत, पार्क निर्माण, सौचालय निर्माण खानेपानीको निर्माण योजना।
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या वजारको अवस्था संख्या	राईस मिल २ वटा २जना ठिकै छ।	मिल मर्मतमा दक्ष कामदारको समस्या	१) सिपमूलक तालिम संचालन। २) उद्योगका लागि अनुदान कार्यक्रम ३) स्थानीय कच्चा पदार्थ पहिचान तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम ४) उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागी उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या,	कृषि तथा पशुपालन सहकारी १ वटा,	कृषि तथा पशुपालन वाहेकका सहकारी संचालनमा नरहेकाले वचत	१) सहकारीहरुको नियमन र प्रभावकारी सन्चालनका लागी विशेष कार्यक्रम

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हालको अवस्था	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सहकारीले सञ्चालन गरेका योजनाहरु/आयोजनाहरु। अन्य बैंक वित्तिय संस्था भएमा		तथा ऋण सहकारीको काममा सवैलाई समेटन असहज भएको	२) वडामा वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्था एउटा पनी नभएकाले वडाके पहलमा स्थापना गरिनुपर्ने ।

२. सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय निजी शैक्षिक संस्था, प्राविधिक शैक्षिक संस्था विद्यार्थि शिक्षक अनुपात भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था	 ३ वटा ५ वटा — छैन नभएको १:१६.४२	विद्यालयको वातावरणमा समस्या,शिक्षक तालिम शैक्षिक सामग्रीको अभाव, कोठाको अभाव, श्रृव्य दृश्य सामाग्रीको अभाव, शिक्षक दरवन्दीको अभाव, पुस्तकालय, आधारभुत तहमा कम्प्यूटर शिक्षा अभाव।	१) वडाको एक वटा विद्यालय मा वि मा संचालन योजना २) शिशु कक्षालाई व्यवस्थीत गर्नका लागि विशेष अनुदान कार्यक्रम ३) ने रा आ वि राम्रीकांडा १० कोठे भवन घेरावार र ग्याविनजाली संरक्षण निर्माण योजना। ४) ने रा प्रा वि फलाटे ४ कोठे भवन निर्माण योजना ५) ने रा प्रा वि काल्चे ४ कोठे भवन घेरावार तथा फिल्ड निर्माण योजना । ६) ज्ञानज्योति प्रा वि फूलफूले ४ कोठे भवन निर्माण योजना । ७) ने रा प्रा वि तुसारेपानी ४ कोठे भवन र घेरावार निर्माण योजना ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अबको योजना वा काम
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय , आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण, उपचार गर्ने चलन के कति छ	१ नभएको छैन १.३० घन्टा २ जना २५ प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा	आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु तथा स्वास्थ्य सेवा सुविधाको अभाव, यातायात तथा चेतनाको कमी, तालीमप्राप्त जनशक्तीको कमी।	१) आधाभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि भवन निर्माण योजना। २) स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना ३) वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागी अवश्य जनशक्ती तथा अन्य व्यवस्थापनका लागी विशेष योजना ४) काल्चे शहरी स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना योजना।
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्या, सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच अपांगता संख्या र सुविधा एकल संख्या र सुविधा जेष्ठ नागरिक ।	१० प्रतिशत ९५ प्रतिशत १५ जना ५२ जना २५० जना	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	१) जेष्ठनागरीक सम्मान योजना २) महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागि अनुदान कार्यक्रम ३) टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागी विशेष कार्यक्रम
साँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	मगर जातीमा सोरठी नाच प्रचलन	हाल आधुनिक संस्कृतीले गर्दा लोप हुने अवस्थामा रहेको।	नगरपालिका स्तरवाट संरक्षणको पहल थाल्नु पर्ने देखिएको।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु । शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय ।	भालुओडार राम्रीकाँडा खानेपानी ८५ प्रतिशत ६० प्रतिशत नभएको १५ प्रितशत २५ मीनेट	शुद्ध पिउने पानी, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना तथा सार्वजनिक शौचालय नभएको ।	१) सल्यान र सुर्खेत सिमाना काल्चेमा सार्वजनीक सौचालय निर्माण योजना। २) लिस्ने खानेपानी निर्माण योजना ।
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	विद्यालय फिल्ड राम्रीकाँडा नभएको भलीवल	खेल क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको निरासा रहेको ।	वडा भित्रका युवाहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा खेल मैदानका कार्यक्रम।

३. पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण	दलित, जनजाती, अन्य	अव्यवस्थित वस्ती तथा छरीएर रहेको ।	१) वस्ती व्यवस्थापनका लागि न. पा.बाट। वडास्तरीय नीति गराई विशेष वस्ती विकास कार्यक्रम लागु गर्नका लागि बजेट विनीयोजन गरिनुपर्ने ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या टिनको छाना भएका घर खरको छाना भएका घर	नक्सा पास भवन नभएको।	एकरुपतामा कमि	१) वडा कार्यालय भवन निर्माण योजना। २) वडा भित्रका भवन निर्माणका लागि वडास्तरीय नीति गराई लागु गर्नका लागी बजेट विनीयोजन गरिनुपर्ने । ३) राम्रीकाँडा सामूदायिक भवन (सभाहल) निर्माण योजना
सडक नयाँ ट्र्याक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ		सडकको प्राथमिकता निर्धारण नगरेकाले वाहै महिना नियमित यातायात सुविधा तथा सडक सुधारमा समस्या	१) भुल्के राम्रीकाँडा सडक स्तरउन्नती योजना । २) काल्चे शहरी स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना योजना। ३) फलाटे सिमसार वेतेनी सडक निर्माण योजना। ४) राम्रीकांडा दह पर्यटन पार्क निर्माण योजना। ५) दाप्चे देखि शहिद स्मारकसम्म सडक निर्माण योजना ६) फलाटे दह जोड्ने सडक निर्माण योजना । ७) सिमसार गंजेपहरा सडक निर्माण योजना । ८) लिस्ने खानेपानी निर्माण योजना । ९) गोचेखोला ट्सपुल देखि दहडाँडासम्म सडक निर्माण । १०) फूलफूले देखि घुमाउने सडक निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
			११) काल्चे भालुओडार काउले निर्माण योजना।
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण , मोटरएवल पुलको विवरण	नभएको छैन २वटा	एकवटा पुलमा नियमित यातायात तथा पुल निर्माण गर्ने निकाय र स्थानीय सरकार वीचमा समन्वयको अभाव।	पुलको नियमित मर्मत संभार हुन र संरक्षणका लागि पुल निर्माण गर्ने निकाय वीचमा समन्वय हुनु पर्ने।
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	मोटर साईकल, अटो , जीप छैन	नियमित सवारी संचालन हुने सवारी साधन नभएको।	राम्रीकाँडा वस पार्क निर्माण गरी नियमित सवारी संचालनका लागि व्यवस्था ।
विद्युत, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका, सोलार जडान घरपरिवार, बैकल्पिक उर्जाका योजनाहरुको विवरण	५० प्रतिशत् छैन ५० प्रतिशत ५० प्रतिशत छैन गोवरग्याँस योजना	वडाका आधा भागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युतजोडिएको। नियमित पावर सप्लाईमा समस्या भएको	१) फलाटे सिमसार,तुसारे विद्युत लाईन विस्तार योजना । २) वत्तीको नियमित पावर सन्तुलनका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनुपर्ने ।
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने वस्तिहरुको संख्या,	छ	साँझ विहान टावरले नटिप्ने भएकाले मोवाईल संचालनमा समस्या।	प्राविधिक दृष्टिले उपर्युत्त स्थानमा टेलिफोन टावर स्थापना तथा संचालन योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	वडा कार्यालय वाहेक ईन्टर नेट सेवा संचान नभएको ९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।		

४. वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदियक वनको विवरण, निजी वनको विवरण सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	३ वटा (अन्नपूर्ण, लालीगुराँस र जनप्रेमी सा. व. उ सामित) छैन छैन साल, खयर, शिसौ, उत्तीस, सल्ला,वाज ,कटुस, काउलो, फलाट लगायतका विरुवा। बदेल, दुम्सी,वादर	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा समस्या खेतीपातीमा ठुलो क्षेति हुने गरेको ।	१) सामुदायीक वनका लागी भौतिक विकास योजना २) वैज्ञानीक वन व्यवस्थापनका लागी विशेष योजना ३) जंगल वरिपरीको क्षेत्रमा जंगली जनावरहरुको प्रकोपबाट बच्नका लागि तारबार कार्यक्रम ।
भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण	गोचेखोलाको वाढीले सामान्य क्षेति दाङ राजमार्गका कारण	वडाका विभिन्न भागमा वन्यजन्तुको प्रकोप	१) खाली जमिनमा उपयोगी विरुवा रोपी आम्दानी बढाउनका लागि विशेष योजना

वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण	पहिरोको सडक छेउमा जोखिम।		
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरी कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक	२५ प्रतिशत नोक्सान गर्ने गरेको	उत्पादनमा समस्या	१) प्राकृतिक प्रकोप व्यवस्थापनका लागि विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने । २ फौजीकीरा नियन्त्रणका लागी विशेष प्याकेज सहित बजेट व्यवस्थापन ।
वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था ।	नगरिएको खासै संरक्षण नगरिएको		१) हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना
फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका । सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन	व्यवस्थित नभएको	हाल वस्ति छरीएर रहेकाले फोहर व्यवस्थापनमा समस्या नभएको।	१) वस्ति विस्तार क्षेत्र हेरी फोहोर संकलन व्यवस्था गर्नु पर्ने।
विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण । जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	बर्षाते घरहरु भत्कीएको,खोला कटानको समस्या सडक निर्माणवाट पहिरो सामान्य तटबन्धनमात्र	विपद्हरुका कारणले नदी वरिवरिको क्षेत्रमा र सडक नजिकका वस्तिका घरमा क्षतिको जोखिम रहेको	१) गोचेखोला तटवन्ध निर्माण योजना। २) विपत तथा प्रकोप व्यवस्थापनका लागि कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने ३) गैरी वजार देखी काल्चे सल्यान सिमानासम्म सडक पहिरोले वस्तिमा नोक्सान पुरयाएकाले जाली तटवन्ध योजना।

जलाधार संरक्षण संकटमा परेका ताल, नदी, पोखरी संरक्षणका लागि भएका पहलहरु	राम्रीकाँडा दह संकटमा परेको	संरक्षणमा समस्या	१) उचित संरक्षणको अभावमा ताल सुक्न सक्ने भएकाले संरक्षण गरीनु पर्ने।

५. सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण । नागरिक वडापत्रको विवरण	छैन छैन	वडा कार्यालयको आफ्नै भवन नहुदा भाडाको साघुरो घरवाट सेवा दिन कठिनाई भएको। नगरपालिकाले दिने सेवा र लाग्ने दस्तुरका वारेमा सेवाग्राहीलाइ जानकारी गराउन कठिन महसुस भएको।	१) वडा कार्यालयको भवन वनाउनु पर्ने। २) नागरिक वडापत्र राख्नु पर्ने
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत जटीलता भएको	वडाका लागि अवश्य नीति निर्माणका लागि बजेट व्यवस्थापन गरिनुपर्ने ।
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण	भएको भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको	१) वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजीक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका लागी बजेट व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।			
संस्थागत विकास पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।	भएको		१) वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने

१. आर्थिक विकास **वडा नं २**

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल खाद्यान्नको प्रयाप्तता	धान,मकै,गहुँ,मसुरो,चना,केराउ तरकारीहरु ४ महिना सबै, ६महिना ४४% १२ महिना ४६% बेच्ने करिव १०% मा	उच्च भूभागमा सिचाईको समस्या व्यावसायिकताको कमि कृर्षिमा लगानी सुरक्षाको कमि । प्राविधिक जनशत्तिको निगरानी र उन्नत विउमा अनुदान अप्रर्याप्तता।	१) विभिन्न समयमा तालिम लिएका उद्यमीहरुका लागि व्यवसाय संचालनका लागी विशेष योजनाका लागि बजेट विनीयोजन गरिनुपर्ने । २) उन्नत विउ विजन अनुदानमा उपलब्ध गराउनु पर्ने। ३) कृषि प्राविधिकको निगरानी वढाउनु पर्ने। ४) फौजी र गवारो किरावाट धान र मकै खेती वचाउन किटनासक औषधिको व्यावस्था। ५) धानको विउ तथा वसन्ते मकैको विउ उत्पादन कार्यक्रम।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सिंचाई कूलो/नहर बाह्रै महिना सिंचाइ आंशिक सिचाइ हुने आकासे खेतीको भर	पक्की कुलो २२ कच्ची कुलो १० करीव २४५ घरमा नियमीत सिचाई करीव १०५ घरधुरी अकाशे पानीको भरमा।	कच्ची कुलोहरुमा नियमित सन्चालनमा कठिनाई मर्मतका लागि बजेट अभावको समस्या	१) तल्लोखहरे कोटखोला सिचाई पक्की कुलो निर्माण योजना। २) पिपलचौतारा सिचाई पक्की कुलो निर्माण योजना। ३) ठाडोखोला रातामाटे सिचाई पक्की कुलो निर्माण योजना। ४) डोटेरह देखि दहखरीगैरा हुदै देउतीडांडा **वृहत** सिचाई पक्की कुलो निर्माण योजना। ५) तल्लोकेरेनी कोटखोला सिचाई पक्की कुलो निर्माण योजना। ६) गोलारह मौवारुख सिचाई पक्की कुलो निर्माण योजना। ७) पिपलवोट हुदै खहरे सिचाई पक्की कुलो निर्माण योजना। ८) कोटखोला सिचाई पक्की कुलो निर्माण योजना। ९) सानोपिप्ली सिचाई पक्की कुलो निर्माण योजना। १०) आकासे दाप्चे सिचाई पक्की कुलो निर्माण योजना। ११) रपट सिचाई पक्की कुलो निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
			१२) कोटखोला सिरान सिचाई पक्की कुलो निर्माण योजना।
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म , माहुरी व्यवसायी, मासु/दूधको आयात निर्यात, स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्रहरु	गाई,भैसी,गोरु,बाखा,बगुर गाई फर्म छैन भैसी फर्म १० वटा वाखा फर्म २० वटा सुगुर कखुरा फर्म ५० मौरी फर्म ५ वटा वडभित्रलाई मासु पुगेको खसी बाखा निर्यात भएका ।दुध निर्यात हुने गरेको। पशु उपचार केन्दं नभएको	पशु उद्यमीहरुको टिकाउमा समस्या पशु पन्छी फर्महरु दर्ता भएका सहुलियत नपाएको घाँस र चारा मेसिनको अभाव स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्र नहुँदा समस्या भएको	१) कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तरगत मापदण्ड निर्धारण गरी अनुदानमा जोड दिनु पर्ने २) स्थानीय पशु पन्छी उपजको विक्री वितरणका लागि हाटवजार निर्माण योजना । ३) प्राविधिकवाट पशु उपचार सेवा नियमित गर्नु पर्ने। ४) पशुपन्छी उपचार केन्द्र भवन निर्माण योजना
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण, वार्षिक पर्यटक संख्या, पर्यटनबाट आय/व्यय, होमस्टे, पर्यटक गाइडहरु	मालारानी गुफा करीव ३१०० जना रु ५००००। १ होम स्टे	प्रचार प्रसारको व्यवस्था नभएको पर्यटनका पूर्वाधार योजना अन्तर्गत सडक, विद्युत, सौचालयको व्यवस्था प्रर्याप्त मात्रामा नभएको।	१) मालारानी गुफा कर्णाली प्रदेश स्तर कै एक प्रमुख पर्टकीय स्थल हुने भएकाले सरक्षण तथा प्रशार प्रचारको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने।
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या	राईस मिल १ वटा २ जना ठिकैछ	उद्यमशिलताका लागि बजार पुजि र कच्चा पदार्थमा समस्या	१) उद्योगका लागि अनुदान कार्यक्रम २) स्थानीय कच्चा पदार्थ पहिचान तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वजारको अवस्था			३) उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागि उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या, सहकारीले सञ्चालन गरेका योजनाहरु/आयोजनाहरु। अन्य बैंक वित्तिय संस्था भएमा	कृषि सहकारी ४ वटा, वचत तथा ऋण ५ वटा वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्था नभएको	कृषि सहकारी , वचत तथा ऋण साथै वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्थाहरुले सस्थाको विधानअनुरुपको काम गर्न नसकेको	१) सहकारीहरुको नियमन र प्रभावकारी सन्चालनका लागि विशेष कार्यक्रम २) वडामा वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्था एउटा पनी नभएकाले वडाको पहलमा स्थापना गरिनुपर्ने ।

२. सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय निजी शैक्षिक संस्था, प्राविधिक शैक्षिक संस्था विद्यार्थि शिक्षक अनुपात भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था	 ४ वटा ४ वटा १ १ छैन १:२६.७३	विद्यालयको वातावरणमा समस्या,शिक्षक तालिम शैक्षिक सामग्रीको अभाव, कोठाको अभाव, श्रृव्य दृश्य सामाग्रीको अभाव, शिक्षक दरवन्दीको अभाव, आधारभुत तहमा कम्प्यूटर शिक्षा अभाव।	१) वडाको एक वटा विद्यालय मा वि मा संचालन योजना २) शिशु कक्षालाई व्यवस्थीत गर्नका लागि विशेष १) ने रा आ वि रपट ४ कोठे भवन निर्माण योजना। २) जनकल्याण खोलाडाप ४ कोठे भवन निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
			३) आत्मज्ञान प्रा वि खोलाडाप ४ कोठे भवन निर्माण योजना। ४) ने रा प्रा वि कोल्डाडा ४ कोठे भवन निर्माण योजना। ५) ने रा प्रा वि दरखासे ४ कोठे भवन निर्माण योजना। ६) जनज्ञानभण्डार मा वि कोटखोला घेरावार खानेपानी तटवन्ध ६कोठा भवन निर्माण योजना। ७) आ वि मा कम्प्यूटर व्यवस्था योजना। ८) शिक्षक दरवन्दी थप ७ जना। ९) जनज्ञानभण्डार मा वि शिक्षक आवास भवन १०) जनज्ञानभण्डार मा वि छात्रावास भवन र सौचालय निर्माण योजना।
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय , आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु	 १ १ १ २ घन्टा २ जना २५ प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा	वडाको उच्च पहाडी भूभागमा स्वास्थ्य सेवा सुविधाको सहज पहुचमा नभएको, यातायात तथा चेतनाको कमी,	१) स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना २) वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागी अवश्य जनशक्ती तथा अन्य व्यवस्थापनका लागी विशेष योजना ४) स्वास्थ्य सेवा सहज नपुगेको स्थानमा गाउघर क्लिनिक सेवा संचालनमा जोड ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण,			
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्या,अनुमानीत सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच अपांगता संख्या र सुविधा एकल संख्या र सुविधा जेष्ठ नागरिक ।	१० प्रतिशत ६५ प्रतिशत	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	१) जेष्ठनागरीक सम्मान योजना २) महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागि अनुदान कार्यक्रम ३) टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागी विशेष कार्यक्रम ४) विपन्न वर्ग उपचारका लागि स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम नगरपालिकावाट ।
साँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	मालारानी गुफामा शिवरात्री पर्वमा मेला	प्रचार प्रसारको कमिले ओझेलमा परेको।	नगरपालिका स्तरवाट प्रचार प्रसारको कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा लागू गर्नु पर्ने।
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु । शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय ।	९० प्रतिशत ६५ प्रतिशत नभएको १० प्रितशत ३० मीनेट	शुद्ध पिउने पानी, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना तथा सार्वजनिक शौचालय नभएको ।	१) लेखमालारानी डाँडाडाप खोलाडाप खानेपानी योजना निर्माण। २) खरीगैरा दह रपट खानेपानी योजना निर्माण।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	विद्यालय फिल्ड खरीगैरा नभएको भलीवल	खेल क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको निरासा रहेको	वडा भित्रका युवाहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा खेल मैदानका कार्यक्रम।

३ पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास वा आवास, कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण	क्षेत्री,जनजाती,ब्राह्मण र अन्य जाती	अधिकांश अव्यवस्थीत वस्ती तथा छरीएर रहेको ।	१) वस्ती व्यवस्थापनका लागि न. पा.बाट वडास्तरीय नीति गराई विशेष वस्ती विकास कार्यक्रम लागु गर्नका लागी बजेट विनीयोजन गरी कार्यक्रम शुरु गर्नु पर्ने।
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या टिनको छाना भएका घर खरको छाना भएका घर	नक्सा पास भवन नभएको। १८ वटा १० वटा १७२ वटा	एकरुपतामा कमि	१) वोटेचौर दाङ सडक मालारानी खण्डमा पक्की भवन वन्न शुरु गरेकाले नक्सा पास गर्न कडाईकासाथ नीति लागु गर्ने।
सडक नयाँ ट्रयाक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ	करिव १ वटा ७.५ कि, मि.	सडकको प्राथमिकता निर्धारण नगरेकाले वाहै महिना नियमित यातायात	१) गैरावजार भित्रीखोला काउले सडक योजना निर्माण। २) दह कोटखोला गुफा सडक योजना निर्माण। ३) खरीगैरा भुल्के सडक स्तरउन्नति योजना निर्माण।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
		सुविधा तथा सडक सुधारमा समस्या	४) खरीगैरा कोटखोला सडक स्तरउन्नति योजना निर्माण। ५) खरीगैरा दाप्चे सडक स्तरउन्नति योजना निर्माण। ६) खरीगैरा रातामाटे सडक स्तरउन्नति योजना निर्माण। ७) खरीगैरा स्वास्थ्य चौकी सडक स्तरउन्नति योजना ८) वर्दि कृषि सडक सडक स्तरउन्नति निर्माण योजना ९) ढाप दाप्चे गोचेखोला सडक स्तरउन्नति निर्माण योजना १०) ढाप फूलफूले सडक स्तरउन्नति निर्माण योजना ११) वाघखोर वर्दि रिङरोड सडक स्तरउन्नति निर्माण योजना । १२) ढाप वडाकांडा सडक स्तरउन्नति निर्माण योजना १३) ढाप मालारानी लेखमालारानी डाँडाडाप सडक निर्माण योजना। १४) आँपखोली पुरानागाउँ गुफा सडक स्तरउन्नति निर्माण योजना १५) दह सिला स्वास्थ्य चौकी सडक निर्माण योजना। १६ चुरीडाडा रपट मस्यार हुदै लेखमालारानी सडक निर्माण योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
			१७) दह तल्लो घुमाउने काल्चे जोडने सडक निर्माण योजना।
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण , मोटरएवल पुलको विवरण	नभएको २ वटा ट्सवृज ३ वटा	सडक पुल निर्माण गर्ने निकाय र स्थानीय सरकार वीचमा समन्वयको अभाव।	पुलको नियमित मर्मत संभार र संरक्षणका लागि पुल निर्माण गर्ने निकाय वीचमा समन्वय हुनु पर्ने।
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	वस मोटर साईकल, अटो , जीप छैन	नियमित सवारी संचालन हुने सवारी साधन भएको वसपार्क नभएको।	वस लगायतका सवारी साधन सडकमा नै रोक्नु पर्ने भएकाले वस पार्कको व्यवस्था योजना ।
विद्युत, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका, सोलार जडान घरपरिवार,	जोडिएको। छैन ८० प्रतिशत २० प्रतिशत	वडाका आधा भागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युतजोडिएको। नियमित पावर सप्लाईमा समस्या भएको	१) लेखमालारानी र भित्रिखोला विद्युत लाईन विस्तार योजना । २) वत्तीको नियमित पावर सन्तुलनका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनुपर्ने ।
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने वस्तिहरुको संख्या,	छ वडा कार्यालय र खरीगैरा क्षेत्र ईन्टर	साँझ विहान टावरले नटिप्ने भएकाले मोवाईल संचालनमा समस्या।	प्राविधिक दृष्टिले उपर्युक्त स्थानमा टेलिफोन टावर स्थापना तथा संचालन योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	नेट सेवा संचालन नभएको ९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।		

३. वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदायिक वनको विवरण, निजी वनको विवरण सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	सामूदायिक वन छैन। (साल, सल्ला,वाझ ,कटुस, काउलो,सल्वा लगायतका विरुवा। बदेल, दुम्सी,वादर	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा समस्या खेतीपातीमा ठुलो क्षेति हुने गरेको ।	१) सामुदायिक वनका लागि भौतिक विकास योजना २) जंगल वरिपरीको क्षेत्रमा जंगली जनावरहरुको प्रकोपबाट बच्नका लागि तारबार कार्यक्रम ।
भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण	मालारानी गुफा सडक निर्माणका कारण उत्त	वडाका विभिन्न भागमा वन्यजन्तुको प्रकोप खोला तट कटौती हुदै गएको।	१) खाली जमिनमा उपयोगी विरुवा रोपी अम्दानी बढाउनका लागी विशेषा योजना २) गोचेखोला तटवन्ध निर्माण योजना १५ कि मि।

वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण	क्षेत्रमा पैह्यो जाने समस्या रहेको।		३) चिसापानीखोला तटवन्ध निर्माण योजना ७ कि मि ४) गोलारहखोला तटवन्ध निर्माण योजना ६ कि मि ५) आँपखोली तटवन्ध निर्माण योजना ४ कि मि। ६) ठाडोखोला तटवन्ध निर्माण योजना ३ कि मि
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरी कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक	१० प्रतिशत नोक्सान गर्ने गरेको	उत्पादनमा समस्या	१) प्राकृतीक प्रकोप व्यवस्थापनका लागि विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने । २) फौजीकीरा र गवारो किरा नियन्त्रणका लागि विशेष प्याकेज सहित बजेट व्यवस्थापन ।
वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था ।	नगरीएको खासै संरक्षण नगरीएको		१) हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना
फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका । सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन	व्यवस्थीत नभएको	हाल वस्ति छरीएर रहेकाले फोहर व्यवस्थापनमा समस्या	१) हाल खरीगैरा वजार क्षेत्रको फोहोर नगरपालिकावाट संकलन गरी डम्पिङ साइडमा थप व्यवस्थान गर्नु ।

विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण । जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	बर्षाते घरहरु भत्कीएको,खोला कटानको समस्या सडक निर्माणवाट पहिरो सामान्य तटबन्धनमात्र	विपद्हरुका कारणले नदी वरिवरिको क्षेत्रमा र सडक नजिकका वस्तिका घरमा क्षतिको जोखिम रहेको	१) गोचेखोला तटवन्ध निर्माण योजना। २) विपत तथा प्रकोप व्यवस्थापनका लागि कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने ३) मालारानी गुफा सडक पहिरोले वस्तिमा नोक्सान पुरयाएकाले जाली तटवन्ध योजना।

४. सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण । नागरिक वडापत्रको विवरण	छ छैन	वडा कार्यालयको आफ्नै भवन भए पनि मर्मत गर्नु पर्ने । नगरपालिकाले दिने सेवा र लाग्ने दस्तुरका वारेमा सेवाग्राहीलाइ जानकारी गराउन कठिन महसुस भएको।	१) वडा कार्यालयको भवन मर्मत गर्नु पर्ने। २) नागरिक वडापत्र राख्नु पर्ने
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत जटीलता भएको	वडाका लागि अवश्यक नीति निर्माणका लागी बजेट व्यवस्थापन गरीनुपर्ने ।
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण	भएको भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजीक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका गर्नु पर्ने ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।			
संस्थागत विकास पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।	जन प्रतिनिधि केहिलाई मात्र भएको	जनप्रतिनिधिहरु सबैलाई तालिमको व्यवस्था नभएको।	वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने ।

१. आर्थिक विकास **वडा नं ३**

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल खाद्यान्नको प्रयाप्तता	धान,मकै,गहुँ,मसुरो,चना,केराउ विभिन्न तरकारीहरु ४ महिना सबै, ६महिना ६५% १२ महिना ३५% बेच्ने करिव ०%	उच्च भूभागमा सिचाईको समस्या व्यावसायिकताको कमि कृर्षिमा लगानी सुरक्षाको अभाव । प्राविधिक जनशक्तिको निगरानी र उन्नत विउमा अनुदान अप्रर्याप्तता।	१) उन्नत विउ विजन अनुदानमा उपलब्ध गराउनु पर्ने। २) कृषि प्राविधिकको निगरानी वढाउनु पर्ने। ३) फौजी र गवारो किरावाट धान र मकै खेती वचाउन किटनाशक औषधिको व्यावस्था। ४) प्रविधि उपयोगमा सहयोग। ५) वर्षे आलुखेति प्रर्वद्धन कार्यक्रम। ६) सुन्तला,कागती जात फलफूल प्रर्वद्धन कार्यक्म।
सिंचाई कूलो/नहर बाह्रै महिना सिंचाइ	पक्की कुलो १६ कच्ची कुलो ३	कच्ची कुलोहरुमा नियमित सन्चालनमा कठिनाई	१) कच्चि कुलो पक्की निर्माण योजना। २) तरकारी खेतीमा थोपा सिंचाई प्रविधि उपयोग गर्नु पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
आंशिक सिचाइ हुने आकासे खेतीको भर	करीव १०५ घरधुरी अकाशे २०० पानीको भरमा।	मर्मतका लागि बजेट अभावको समस्या पानीको श्रोतको कमि।	
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म , माहुरी व्यवसायी, मासु/दूधको आयात निर्यात, स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्रहरु	गाई,भैसी,गोरु,बाख्रा,बगुर गाई फर्म छैन भैसी फर्म छैन वाख्रा फर्म १० वटा वडभित्रलाई मासु पुगेको खसी बाख्रा निर्यात भएका ।दुध निर्यात हुने गरेको। पशु उपचार केन्दं भएको।	परंपरागत पशुपालन व्यवशाय। घाँस र चारा मेसिनको अभाव स्थानीय पशुपन्छी पालन । पशुमा महामारी रोगको प्रकोप।	१) कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तरगत मापदण्ड निर्धारण गरी अनुदानमा जोड दिनु पर्ने २) स्थानीय पशु पन्छ उपजको विक्रीवितरणका लागि हाटवजार निर्माण योजना । ३) चारा मेसिन खरिदमा अनुदान उपलब्ध गराउनु पर्ने। ४) पशुपन्छी उपचार केन्द्र भवन निर्माण योजना। ५) गाई भैसीमा लाग्ने खोरेत वाख्रामा लाग्ने पिपिआर रोगको उपचार नियमित गर्नु पर्ने।
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण, वार्षिक पर्यटक संख्या, पर्यटनबाट आय/व्यय, होमस्टे, पर्यटक गाइडहरु	चमेरे गुफा मालिका लेख,जुरीचुला	प्रचार प्रसारको व्यवस्था नभएको पर्यटनका पूर्वाधार योजना अन्तर्गत सडक, विद्युत, सौचालयको व्यवस्था प्रर्याप्त मात्रामा नभएको।	प्रर्यटकीय रमणिय स्थल सरक्षण तथा प्रशार प्रचारको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने। जुरीचुला पर्यटन पदमार्ग निर्माण योजना। चमेरे गुफा वत्ति सडक लगायतका पूर्वाधार निर्माण योजना। मालिका मन्दिर तथा पदमार्ग निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या वजारको अवस्था	राईस मिल १ वटा २जना भौगोलिक विकटताले केहि असहज	विद्युत नपुगेकाले डिजेलवाट संचालन गर्दा सेवा महंगो पर्ने समस्या	उत्पादन लागत घटाउन विद्युतको व्यवस्था हनु पर्ने । मिल मर्मतका लागि तालिमको व्यवस्था हुनु पर्ने।
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या, सहकारीले सञ्चालन गरेका योजनाहरु/आयोजनाहरु। अन्य बैंक वित्तिय संस्था भएमा	कृषि सहकारी ६ वटा, वचत तथा ऋण र वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्था नभएको	कृषि सहकारी , सस्थाहरुले विधान अनुरुपको काम गर्न नसकेको	सहकारीहरुको नियमन र प्रभावकारी सन्चालनका लागि विशेष कार्यक्रम २ सहकारी संचालन तथा लेखा व्यवस्थापन तालिम।

२. सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय निजी शैक्षिक संस्था, प्राविधिक शैक्षिक संस्था	७ वटा ९ वटा १ छैन छैन १:२२.४६	विद्यालयको वातावरणमा समस्या, शिक्षक तालिम शैक्षिक सामग्रीको अभाव, कोठाको अभाव, श्रृव्य दृश्य सामाग्रीको अभाव, शिक्षक दरवन्दीको अभाव,	• कालीका मा वि ८ कोठे भवन सौचालय निर्माण योजना। • सरस्वती आ वि ४ कोठे भवन सौचालय घेरावर र फिल्ड निर्माण योजना। • ने रा प्रा वि टिमुरे ४ कोठे भवन सौचालय घेरावर र फिल्ड निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
विद्यार्थि शिक्षक अनुपात भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था		आधारभुत तहमा कम्प्यूटर शिक्षा अभाव।	• भगवती आ·वि· ४ कोठे भवन सौचालय घेरावर र फिल्ड निर्माण योजना। • लक्ष्मी प्रा· वि · डोव ४ कोठे भवन सौचालय घेरावर र फिल्ड निर्माण योजना। • ने रा प्रा वि अवलकुरुल्ले ४ कोठे भवन सौचालय घेरावर निर्माण योजना। • स्थानीय श्रोतका ८ जना शिक्षक दरवन्दी स्वीकृतीको लागि पहल गर्ने।
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय , आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण, उपचार गर्ने चलन के कति छ	 ३ ४ १ १ घन्टा ३ जना २५ प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा	वडाको उच्च पहाडी भूभागमा स्वास्थ्य सेवा सुविधाको सहज पहुचमा नभएको, यातायात तथा चेतनाको कमी,	१) स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना २) वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागी अवश्य जनशक्ती तथा अन्य व्यवस्थापनका लागी विशेष योजना ३) स्वास्थ्य सेवा सहज नपुगेको स्थानमा गाउघर किल्लिनिक सेवा संचालनमा जोड । ४) स्वास्थ्य चौकी धारापानी सुरक्षित प्रशुति केन्द्र ६) कोठे आमा घर निर्माण योजना। ५) शहरी केन्द्र टिमुरे भवन निर्माण योजना ।
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्या अनुमानीत सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला	 १० प्रतिशत ९५ प्रतिशत	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा	१) जेष्ठनागरीक सम्मान योजना २) महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागि अनुदान कार्यक्रम

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
तथा विपन्न वर्गको पहुँच अपांगता संख्या र सुविधा		जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	३) टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागी विशेष कार्यक्रम ४) विपन्न वर्ग उपचारका लागि स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम नगरपालिकावाट ।
साँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	पैसेरी, सिगारु नाच टिमुरे,वायकाँडा मेला	आधुनिक संकृतिले परंपरागत संकृती संरक्षणमा समस्या	नगरपालिका स्तरवाट कला संस्कृती संरक्षणका कार्यक्रम तर्जुमा गरी प्रभावकारी रुपमा लागू गर्नु पर्ने।
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु । शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय ।	९० प्रतिशत ६५ प्रतिशत नभएको १० प्रितशत ३० मीनेट	शुद्ध पिउने पानी, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना तथा सार्वजनिक शौचालय नभएको ।	तल्लो गत्ले र पल्लो गत्ले लिफ्ट खानेपानी योजना चिसाखोली वायाकाँडा वथानकाँडा लिफ्ट खानेपानी योजना । रोल्पाली खोला लामीडाँडा खानेपानी योजना। सल्ला धारा अड्क लामीडाँडा खानेपानी निर्माण योजना। पुच्लेरोग देखि वायाकाँडा वथानडाँडा खानेपानी निर्माण योजना।
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	१ नभएको भलीवल	खेल क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको निरासा रहेको	वडा भित्रका युवाहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा खेल मैदानका कार्यक्रम। वडा स्तरीय खेल मैदान निर्माण योजना।

३. पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास वा आवास, जम्मा वस्ति नाम ....कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण	क्षेत्री,जनजाती,व्राह्मण र अन्य जाती	अधिकांश अव्यवस्थीत वस्ती तथा छरीएर रहेको ।	वस्ती व्यवस्थापनका लागि न. पा.बाट वडास्तरीय नीति गराई विशेष वस्ती विकास कार्यक्रम लागु गर्नका लागी बजेट विनीयोजन गरी कार्यक्रम शुरु गर्नु पर्ने।
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या टिनको छाना भएका घर खरको छाना भएका घर	नक्सा पास भवन नभएको। छैन २ वटा ४५० १६३ वटा	खरको छाना हटाउन आय स्तर कमी	आय स्तर कमी भएका वर्गलाइ अनुदानमा कर्मट पाता उपलब्ध गराई सुरक्षित आवासको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने।
सडक नयाँ ट्र्याक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ	१ वटा ३ कि, मि.	सडकको प्राथमिकता निर्धारण नगरेकाले वाहै महिना नियमित यातायात सुविधा तथा सडक सुधारमा समस्या	वोटेचौर धारापानी सल्यान सडक स्तरउन्नती योजना। कुरुल्ले धारापानी सल्यान सडक स्तरउन्नती योजना। रैकर धारापानी सडक स्तरउन्नती योजना। जलेडाँडा तल्लो लामीडाँडा सडक निर्माण योजना । हिले डोप लामीडाँडा सडक निर्माण योजना । तिखेचुला वथानडाँडा सडक निर्माण योजना । सिरुवाली खोलाडाप सडक निर्माण योजना । काउले सिरुवाली खोलाडाप सडक निर्माण योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण ,	नभएको ३ वटा	मर्मत संभारको समस्या	नियमित मर्मतका लागि पुल हेरालुको व्यवस्था हुनु पर्ने।
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	वस मोटर साईकल, अटो , जीप छैन	नियमित सवारी संचालन हुने सवारी साधन भएको वसपार्क नभएको।	वस लगायतका सवारी साधन सडकमा नै रोक्नु पर्ने भएकाले वस पार्कको व्यवस्था योजना ।
विद्युत, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका, सोलार जडान घरपरिवार, बैकल्पिक उर्जाका योजनाहरुको विवरण	नजोडिएको। छैन छैन - जोडिएको सामान्य खालको गोवरग्याँस योजना	राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युतजोडिएको।	विद्युत लाईन विस्तार गर्न तिव्रता दिन निर्माण कम्पनीलाई ताकेता गर्नु पर्ने।
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने वस्तिहरुको संख्या, मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	वडा कार्यालयमा मात्र भएकाले खासै सेवा छैन। वडा कार्यालय र खरीगैरा क्षेत्र ईन्टर	साँझ विहान टावरले नटिप्ने भएकाले मोवाईल संचालनमा समस्या।	प्राविधिक दृष्टिले उपर्युक्त स्थानमा टेलिफोन टावर स्थापना तथा संचालन योजना। काउलेमा नेपाल दूर सञ्चार टेलिफोन टावर निर्माण योजना ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
	नेट सेवा संचालन नभएको ९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।		

४. वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदियक वनको विवरण, निजी वनको विवरण सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	सामूदायिक वन छैन। (साल, सल्ला,वाझ ,कटुस, काउलो, लगायतका विरुवा। बदेल, दुम्सी,वादर टिमुर	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा समस्या खेतीपातीमा ठुलो क्षेति हुने गरेको । उत्पादन लागत वढि पर्ने	सामुदायिक वनका लागि भौतिक विकास योजना उजाड डाँडापाखामा घाँसे विरुवा वृक्षा रोपन गरी वन वातावरण जोगाउने र कृषकको आय आर्जनमा सहयोग पुग्ने कार्यक्रम तर्जुमा । वजारीकरणमा र उत्पादन लागत अनुदान सहयोग ।
भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण	उच्च पहाडी भूभागमा पैह्यो जाने समस्या रहेको।	पैह्योको प्रकोप	लामीडाँडा पैहिरो नियन्त्रण योजना ५ कि मि। हिले पैहिरो नियन्त्रण योजना ५ कि मि

वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण			
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरी कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक	१० प्रतिशत नोक्सान गर्ने गरेको	उत्पादनमा समस्या	प्राकृतीक प्रकोप व्यवस्थापनका लागि विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने । फौजीकीरा र गवारो किरा नियन्त्रणका लागि विशेष प्याकेज सहित बजेट व्यवस्थापन ।
वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था ।	नगरीएको खासै संरक्षण नगरीएको		हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना
फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका । सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन	व्यवस्थीत नभएको	हाल वस्ति छरीएर रहेकाले फोहर व्यवस्थापनमा समस्या	हाल खरीगैरा वजार क्षेत्रको फोहोर नगरपालिकावाट संकलन गरी डम्पिङ साइडमा थप व्यवस्थान गर्नु ।
विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण । जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	बर्षाते पानीवाट घरहरु भत्कीएको,खोला कटानको समस्या	खोला र सडक नजिकका वस्तिका घरमा क्षतिको जोखिम रहेको	सिमभज्याङखोला तटवन्ध योजना ५ कि मि। छहरेखोला तटवन्ध योजना ४ कि मि। काउलेखोला तटवन्ध योजना ६ कि मि। छवीखोला नादेखोला तटवन्ध योजना ५ कि मि

५. सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण । नागरिक वडापत्रको विवरण	छ छैन	वडा कार्यालयको आफ्नै भवन भए पनि जिर्ण अवस्थामा । नगरपालिकाले दिने सेवा र लाग्ने दस्तुरका बारेमा सेवाग्राहीलाइ जानकारी गराउन कठिन महसुस भएको।	वडा कार्यालयको भवन निर्माण गर्नु पर्ने। नागरिक वडापत्र राख्नु पर्ने
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत जटीलता भएको	वडाका लागि अवश्यक नीति निर्माणका लागी बजेट व्यवस्थापन गरीनुपर्ने ।
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।	भएको भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका गर्नु पर्ने ।
संस्थागत विकास पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।	भएको		वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
स्थानीय स्रोत परिचालन स्थानीय स्रोतको विश्लेषण र विवरण	धारापानी प्रहरी चौकी भवन समस्या	साघुरो सानो सुरक्षाको दृष्टिले कमजोर	प्रहरी चौकी धारापानी भवन निर्माण

१. आर्थिक विकास **वडा नं. ४**

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल बाँझो जमिन के के उत्पादन हुन्छ व्यवसायिक खेती कृषि उद्यमीको संख्या आयात र निर्यात खाद्यान्नको प्रयाप्तता	धान, मकै, गहुँ, मसुरो, चना, केराउ ४ महिना सबै, ६महिना ५०% १२ महिना ३३% बेच्ने करिव ७% मा	सिचाईको समस्या व्यावसायिकताको कमि कृर्षिमा लगानी सुरक्षाको कमि	• तालिम लिएका उद्यमीहरुका लागि व्यवसाय संचालनका लागि प्रोत्साहन कार्यक्रम। • उन्नत विउ विजन अनुदानमा उपलब्ध गराउनु पर्ने। • कृषि प्राविधिकको सेवा वढाउनु पर्ने। • फौजी र गवारो किरावाट धान र मकै खेती वचाउन किटनासक औषधिको व्यावस्था। • प्रविधि उपयोगमा सहयोग। • कृषि हाट बजार व्यवस्थापन योजना। • व्यवसायिक तरकारी तथा वसन्ते मकै विउ उत्पादन प्रर्वद्धन कार्यक्रम ।
सिंचाई कूलो/नहर बाह्रै महिना सिंचाइ आंशिक सिचाइ हुने	पक्की कुलो १२ कच्ची कुलो ४ करीव २०० घरमा नियमीत सिचाई	कच्ची कुलोहरुमा नियमित सन्चालनमा कठिनाई	१) धजावान्ने वाघखोर सिचाई कुलो निर्माण योजना। २) जोगीघाट सिचाई निर्माण योजना । ३) मालारानी सहारे जलउपभोत्ता सिचाई निर्माण तथा मर्मत योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
आकाशे खेतीको भर	करीव ९० घरधुरी अकाशे पानीको भरमा।	मर्मतका लागि बजेट अभावको समस्या	४) कुवा कुलो पारेखेतसम्म जोड्ने सिचाई निर्माण योजना। ५) वेरुखेत सिलिङसेरा सिचाई निर्माण योजना। ६) केपट सिचाई कुलो निर्माण तथा कुलो मर्मत निर्माण योजना।
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म , माहुरी व्यवसायी, मासु/दूधको आयात निर्यात, स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्रहरु	गाई,भैसी,गोरु,बाख्रा,बगुर गाई फर्म छैन भैसी फर्म १ वटा वाख्रा फर्म २ वटा सुगुर वुगुर फर्म २ वटा कुखुरा फर्म ३ वडभित्रलाई मासु पुगेको खसी बाख्रा निर्यात भएका ।दुध निर्यात हुने गरेको। पशु उपचार केन्दं नभएको	पशु उद्यमीहरुको टिकाउमा समस्या पशु पन्छी फर्महरु दर्ता भएका सहुलियत नपाएको घाँस र चारा मेसिनको अभाव स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्र नहुँदा समस्या भएको	१) कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तरगत मापदण्ड निर्धारण गरी अनुदानमा जोड दिनु पर्ने २) स्थानीय पशु पन्छ उपजको विक्रीवितरणका लागि हाटवजार निर्माण योजना । ३) प्राविधिक र पशुपन्छी उपचार केन्द्र भवन निर्माण योजना ४) उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागी उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम ५) पशु विमा कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा लागू गर्नु पर्ने
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण, वार्षिक पर्यटक संख्या, पर्यटनबाट आय/व्यय, होमस्टे, पर्यटक गाइडहरु	झालेपहर र मालिका	सरक्षण तथा प्रचार प्रसारको व्यवस्था नभएको पर्यटनका न्यूनतम पूर्वाधार योजना	१) पर्यटकीय स्थानको प्रशार प्रचारको लागि विशेष कार्यक्रम। २) न्यूनतम पूर्वाधार सडक, विद्युत, पार्क निर्माण, सौचालय निर्माण खानेपानीको निर्माण योजना। ३) झालेपहर पर्यटन पार्क र उद्यान निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
		अन्तर्गत सडक, विद्युत, सौचालयको व्यवस्था छैन।	
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या वजारको अवस्था	राईस मिल ६ वटा ८ जना राम्रो	मिल मर्मत तथा जडानमा दक्ष कामदारको अभाव	• उत्कृष्ठ उद्यमी पुरस्कार कार्यक्रम • उद्योगका लागि अनुदान कार्यक्रम • मिल मर्मत तथा जडानका लागि तालिम। • उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागि उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या, सहकारीले सञ्चालन गरेका योजनाहरु/आयोजनाहरु। अन्य बैंक वित्तिय संस्था भएमा	कृषि सहकारी २ वटा, वचत तथा ऋण ३ वटा वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्था १ भएको	कृषि सहकारी , वचत तथा ऋण साथै वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्थाहरुले सस्थाको विदानअनुरुपको काम गर्न नसकेको	सहकारीहरुको नियमन र प्रभावकारी सन्चालनका लागि तालिम र अनुगमन हुनु पर्ने ।

२. सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या	४ वटा	विद्यालयको वातावरणमा समस्या,शिक्षक तालिम शैक्षिक	• जनसेवा आ वि लाई मा वि संचालन योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय निजी शैक्षिक संस्था, प्राविधिक शैक्षिक संस्था विद्यार्थि शिक्षक अनुपात भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था	४ वटा छैन २ छैन १:२०.४३	सामग्रीको अभाव, कोठाको अभाव, श्रृव्य दृश्य सामाग्रीको अभाव, शिक्षक दरवन्दीको अभाव, पुस्तकालय, आधारभुत तहमा कम्प्यूटर शिक्षा अभाव।	• शिशु कक्षालाई व्यवस्थीत गर्नका लागि विशेष अनुदान कार्यक्रम • जनसेवा आ वि सहारे ६ कोठे भवन निर्माण जग्गा खरिद र घेरावार योजना। • ने रा प्रा वि पोखरा ४ कोठे भवन निर्माण जग्गा खरिद र घेरावार योजना। • शिव प्रा वि आँपखोली ४कोठे भवन निर्माण र घेरावर योजना। • माझखर्क प्रा वि ४कोठे भवन निर्माण र घेरावर योजना।
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय , आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु रुढीबादी परमपरामा विश्वास	 २ १ १ ४५ मिनेट २ जना २० प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा	यातायात तथा चेतनाको कमी, तालीम प्राप्त जनशक्तीको कमी।	स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागी अवश्यक जनशक्ती तथा अन्य व्यवस्थापनका लागी विशेष योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्या अनुमानीत सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच अपांगता संख्या र सुविधा एकल संख्या र सुविधा जेष्ठ नागरिक ।	१० प्रतिशत ९५ प्रतिशत	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	जेष्ठनागरिक सम्मान योजना महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागि आय आर्जनका लागि अनुदान कार्यक्रम टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागी विशेष कार्यक्रम
साँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	शिवमन्दिर, खड्कदेवी मन्दिर, भगवती मन्दिर पौष १५ मेला	पूर्वाधार व्यवस्थापनको कमि।	वत्ती पानी सौचालय जस्ता न्यूनतम पूर्वाधार तयारी गर्नु पर्ने देखिएको। देउती वज्यै मन्दिर निर्माण योजना।
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु । शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय ।	८५ प्रतिशत ६० प्रतिशत नभएको १५ प्रितशत २५ मीनेट	शुद्ध पिउने पानी, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना तथा सार्वजनिक शौचालय नभएको ।	• पूर्ण सरसफाई सम्वन्धि जनचेतना मूलक कार्यक्रम संचालन गरीनु पर्ने। • वृहत खानेपानी निर्माण योजना । • आँपखोली खानेपानी निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	१ नभएको भलिवल, फूटवल	खेल क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको निरासा रहेको।	वडा भित्रका युवाहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा व्यवस्थित खेल मैदान कार्यक्रम।

३. पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास वा आवास, जम्मा वस्ति नाम ....कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण	दलित,जनजाती, क्षेत्री, व्रामण अन्य	अव्यवस्थीत वस्ती तथा छरीएर रहेको ।	१ यस वडाबाट भएर दाङ जाने राजमार्गले जोडेर गएकाले वस्ति विकास हुने क्रम तिव्र हुने भएकाले राजमार्ग आसपास वस्ति अव्यवस्थित हुन नदिन ठोस नीति तथा कार्यक्रम लागु गरिनुपर्ने ।
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या टिनको छाना भएका घर खरको छाना भएका घर	नक्सा पास भवन नभएको। ७ वटा	एकरुपतामा कमि	२ वडा भित्रका भवन निर्माणका लागि वडास्तरीय नीति गराई लागु गर्नका लागी बजेट विनीयोजन गरिनुपर्ने । ३ सामूदायिक भवन (सभाहल) निर्माण योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सडक नयाँ ट्र्याक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ	... वटा .. कि, मि. करिव ... वटा .. कि, मि. करिव १ वटा .. कि, मि. करिव	सडकको प्राथमिकता निर्धारण नगरेकाले वाहै महिना नियमित यातायात सुविधा तथा सडक सुधारमा समस्या	१वडा नं ७ र ४ जोड्ने नाङगी जोड्ने सडक स्तरउन्नती योजना। २ पाराखेत देखि रातामाटा जोड्ने सडक स्तरउन्नती योजना। ३ कुमालडाँडा पातीहाल्ना सडक स्तरउन्नती योजना। ४ वडा कार्यालय जनसेवा आ वि जोड्ने सडक स्तरउन्नती योजना ५ देवारखेली देखि जुठेदमार सडक स्तरउन्नती योजना। ६ जुठेदमार देखि प्यूठानीटोल जोड्ने सडक स्तरउन्नती योजना। ७ गणेश चौतारी चौक देखि जनसेवा आ वि जोड्ने सडक स्तरउन्नती ८ मिलन चौक डाँडागाउ हुदै जनसेवा आ वि जोड्ने सडक स्तरउन्नती योजना। ९ जनसेवा आ वि स्वास्थ्य चौकी जोड्ने सडक स्तरउन्नती योजना १० चुनेअम्रै ठूटेअम्रैसम्म जोड्ने सडक स्तरउन्नती योजना। ११ आँपखोली शिव प्रा वि जोड्ने सडक स्तरउन्नती योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
			१२ आँपखोली मेलघाट गोचेखोला जोड्ने सडक स्तरउन्नती योजना १३ आँपखोली तल्लाकाँडाकोट जोड्ने सडक निर्माण योजना। १४ जरेलडेढा गोचेखोला सडक स्तरउन्नती योजना। १५ वाघखोर गोचेखोला सडक स्तरउन्नती योजना। १६ वाघखोर भालुखर्क हुदै कोट सडक स्तरउन्नती योजना। १७ काप्राको वुटा देखि गुफा जोड्ने सडक निर्माण योजना १८ पारेखेत देखि प्रेमसरको घरहुदै सेरबहादुरको घरसम्म जाने सडक स्तरउन्नती योजना। १९ झुपलाल घरहुदै स्वास्थ्य चौकी सडक स्तर उन्नती योजना। २० वडा कार्यालय पारेखेत सडक स्तरउन्नती योजना।
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण , मोटरएवल पुलको विवरण	नभएको १ १	एकवटा पुलमा नियमित यातायात तथा पुल निर्माण गर्ने निकाय र स्थानीय सरकार वीचमा समन्वयको अभाव।	पुलको नियमित मर्मत संभार हुन र संरक्षणका लागि पुल निर्माण गर्ने निकाय वीचमा समन्वय हुनु पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	बस मोटर साईकल, अटो , जीप छैन	नियमित सवारी संचालन हुने सवारी साधनको पहुचमा भएको।	गाडी पार्किङका लागि उचित व्यवस्थापन हुनु पर्ने।
विद्युत, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका, सोलार जडान घरपरिवार, बैकल्पिक उर्जाका योजनाहरुको विवरण	९० प्रतिशत् छैन ५० प्रतिशत ५० प्रतिशत छैन गोवरग्याँस योजना	वडाका धेरै जसो भागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युत जोडिएको। नियमित पावर सप्लाईमा समस्या भएको	१ पातिहाल्ना टोल विद्युत टान्समिटर जडान २ वत्तीको नियमित पावर सन्तुलनका लागि टान्समिटर र वत्ति नपुगेको स्थानमा वत्ति जोड्ने व्यवस्था गरिनुपर्ने । ३ गोवर ग्यास जोड्न थप प्रोत्साहन गरिनु पर्ने।
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने वस्तिहरुको संख्या, मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	छ वडा कार्यालय वाहेक ईन्टर नेट सेवा संचान नभएको ९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।	साँझ विहान टावरले नटिप्ने भएकाले मोवाईल संचालनमा समस्या।	१ प्राविधिक दृष्टिले उपर्युत्त स्थानमा टेलिफोन टावर स्थापना तथा संचालन योजना।

४. वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदियक वनको विवरण, निजी वनको विवरण सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	३ वटा (गुर्भाकोट, शान्ति र देउतीवज्यै सा. व. उ सामित) १ (कालीबहादुर वलीको) छैन साल, खयर, शिसौ, सल्ला, साज , लगायतका विरुवा। बदेल, दुम्सी,वादर	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा भन्दा उपयोगमा ध्यान वढी खेतीपातीमा ठुलो क्षेति हुने गरेको ।	१ सामुदायीक वनको कार्या योजना वमोजिम काम अगाडी वढाउनु पर्ने। २ वैज्ञानीक वन व्यवस्थापनका लागी विशेष योजना
भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण	गोचेखोलाको वाढीले सामान्य क्षेति दाङ राजमार्गका कारण पहिरोको सडक छेउमा जोखिम।	वडाका विभिन्न भागमा वन्यजन्तुको प्रकोप	१ खाली जमिनमा उपयोगी विरुवा रोपी अम्दानी बढाउनका लागी विशेष योजना १आँपखोली तटवन्ध निर्माण योजना २ कि मि २ वाघमारे तटवन्ध निर्माण योजना १.५कि मि। ३ खारखोली तटवन्ध निर्माण योजना १.५कि मि ४ तितेखोला तटवन्ध निर्माण योजना ५ कि मि।
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन	२५ प्रतिशत नोक्सान गर्ने गरेको	उत्पादनमा समस्या	१ प्राकृतीक प्रकोप व्यवस्थापनका लागि विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने । २ फौजीकीरा नियन्त्रणका लागी विशेष प्याकेज

खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरी कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक			सहित बजेट व्यवस्थापन । ३पानीको मुहान संरक्षण योजना।
वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था ।	नगरीएको खासै संरक्षण नगरीएको		१ हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना २ धोद्रेखोला तटवन्ध निर्माण योजना ३ कि मि। ३आँपखोली तटवन्ध निर्माण योजना २ कि मि
फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका । सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन	व्यवस्थीत नभएको	हाल वस्ति छरीएर रहेकाले फोहर व्यवस्थापनमा समस्या नभएको।	१ वस्ति विस्तार क्षेत्र हेरी फोहोर संकलन व्यवस्था गर्नु पर्ने।
विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण । जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	बर्षाते घरहरु भत्कीएको,खोला कटानको समस्या सडक निर्माणवाट पहिरो सामान्य तटबन्धनमात्र	विपद्हरुका कारणले नदी वरिवरिको क्षेत्रमा र सडक नजिकका वस्तिका घरमा क्षतिको जोखिम रहेको	१आँपखोली तटवन्ध निर्माण योजना २ कि मि २ वाघमारे तटवन्ध निर्माण योजना १.५कि मि। ३ खारखोली तटवन्ध निर्माण योजना १.५कि मि ४ तितेखोला तटवन्ध निर्माण योजना ५ कि मि
जलाधार संरक्षण संकटमा परेका ताल, नदी, पोखरी	राम्रीकाँडा दह संकटमा परेको	संरक्षणमा समस्या	१ उचित संरक्षणको अभावमा ताल सुक्न सक्ने भएकाले संरक्षण गरीनु पर्ने।

संरक्षणका लागि भएका पहलहरु			

५. सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण नागरिक वडापत्रको विवरण	छ छ	नगरपालिकाले दिने सेवा र लाग्ने दस्तुरका वारेमा सेवाग्राहीलाइ जानकारी गराउन अद्यवधि नभएकाले कठिन महसुस भएको।	१ नागरिक वडापत्र वार्षिक रुपमा अद्यवधी गराई राख्नु पर्ने ।
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत समस्या भएको	वडाका लागी अवश्य नीति निर्माणका लागी बजेट व्यवस्थापन गरीनुपर्ने ।
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।	भएको भएको भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको	१ वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका गरिनु पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
संस्थागत विकास पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।	भएको		१ वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने

१ आर्थिक विकास **वडा न ५**

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल बाँझो जमिन के के उत्पादन हुन्छ व्यवसायिक खेती कृषि उद्यमीको संख्या आयात र निर्यात खाद्यान्नको प्रयाप्तता	९५ प्रतिशत ५प्रतिशत धान,मकै,गहुँ,मसुरो,चना,केराउ १ थक्लेनी तरकारी पकेट ४महिना सबै,६महिना ५८% १२ महिना ३२% बेच्ने करिव १०%मा	सिचाईको समस्या व्यावसायिकताको कमि कृर्षिमा लगानी सुरक्षाको कमि	१ तरकारी तथा खाध्यान्नवालीमा लाग्ने सत्रुजीव नासक सम्वन्धि तालिम। २ उन्नत विउ विजन अनुदानमा उपलब्ध गराउनु पर्ने। ३ कृषि प्राविधिकको सेवा वढाउनु पर्ने। ४ फौजी र गवारो किरावाट धान र मकै खेती वचाउन किट नासक औषधिको व्यावस्था। ५ प्रविधि उपयोगमा सहयोग।
सिंचाई कूलो/नहर बाह्रै महिना सिंचाइ आंशिक सिचाइ हुने आकाशे खेतीको भर	पक्की कुलो ८ कच्ची कुलो २ करीव १५० घरमा नियमीत सिचाई	कच्ची कुलोहरुमा नियमित सन्चालनमा कठिनाई मर्मतका लागि बजेट अभावको समस्या	१ गोचेखोला लिफ्ट सिचाई निर्माण योजना। २ कल्लेखोला राजीगाऊ सिचाई मर्मत योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
	करीव २५० घरधुरी अकाशे पानीको भरमा।		
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म , माहुरी व्यवसायी, मासु/दूधको आयात निर्यात, स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्रहरु	गाई,भैसी,गोरु,बाखा,बगुर गाई फर्म छैन भैसी फर्म १ वटा वाखा फर्म १ वटा सुगुर वुगुर फर्म २ वटा वडभित्रलाई मासु पुगेको खसी बाखा निर्यात भएका ।दुध निर्यात हुने गरेको। पशु उपचार केन्द नभएको	पशु उद्यमीहरुको टिकाउमा समस्या पशु पन्छी फर्महरु दर्ता भएका सहुलियत नपाएको घाँस र चारा मेसिनको अभाव स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्र नहुँदा समस्या भएको	१ कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तरगत मापदण्ड निर्धारण गरी अनुदानमा जोड दिनु पर्ने २ उन्नत जातका पशुको व्यवस्था हुनु पर्ने। ३ प्राविधिक र पशुपन्छी उपचार केन्द्र भवन निर्माण योजना ४ **पशु विमा कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा लागू गर्नु पर्ने**
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण, वार्षिक पर्यटक संख्या, पर्यटनबाट आय/व्यय, होमस्टे, पर्यटक गाइडहरु	दुरविनडाँडा, राजीगाऊ माईको मन्दिर, वेतेनी ठूलो खोला दुर्गादिवी र कालीका मन्दिर, छहरेखोला झरनार।	सरक्षण तथा प्रचार प्रसारको व्यवस्था प्रर्याप्त नभएको पर्यटनका न्यूनतम पूर्वाधार योजना अन्तर्गत सडक, विद्युत, सौचालयको व्यवस्था छैन।	१ पर्यटकीय स्थानको प्रशार प्रचारको लागि विशेष कार्यक्रम। २ न्यूनतम पूर्वाधार सडक, विद्युत, पार्क निर्माण, सौचालय निर्माण खानेपानीको निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या वजारको अवस्था	१ वटा ढाँका वुनाई ६ जना लागत महंगो	उद्यमशिलताका लागि बजार पुजि र कच्चा पदार्थमा समस्या	१ उत्कृष्ठ उद्यमी पुरस्कार कार्यक्रम २ उद्योगका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागि उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या, सहकारीले सञ्चालन गरेका योजनाहरु/आयोजनाहरु। अन्य बैंक वित्तिय संस्था भएमा	कृषि सहकारी १ वटा, अन्य सहकारी संस्था नभएको	कृषि सहकारी संस्थाले विधान अनुरुपको काम गर्न नसकेको ।	१ सहकारीहरुका लागि लेखा व्यवस्थापन तालिम २ सहकारीहरुको नियमन र प्रभावकारी सन्चालनका अनुगमन ।

१ सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय निजी शैक्षिक संस्था, प्राविधिक शैक्षिक संस्था विद्यार्थि शिक्षक अनुपात	४ वटा ५ वटा छैन छैन छैन १:२३.६१	विद्यालयको वातावरणमा समस्या,शिक्षक तालिम शैक्षिक सामग्रीको अभाव, कोठाको अभाव, श्रृव्य दृश्य सामाग्रीको अभाव, शिक्षक दरवन्दीको अभाव, पुस्तकालय, आधारभुत	१ लक्ष्मि आ वि विद्यालय मा वि मा संचालन योजना। २ लक्ष्मि आ वि ओखले ६ कोठे भवन निर्माण योजना ३ राजीगाउ र रातामाटा वालविकास केन्द्र संचालन योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था		तहमा कम्प्यूटर शिक्षा अभाव।	४ श्रृजना प्रा वि ४ कोठे भवन घेरावार निर्माण योजना । ५ आ वि थक्लेनी ६ कोठे भवन निर्माण योजना ६ ने रा प्रा वि निक्लेनी ४ कोठे भवन घेरावार तथा फिल्ड निर्माण योजना । ७ आ वि तहमा कम्प्यूटर व्यावस्था।
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय , आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण, उपचार गर्ने चलन के कति छ	१ १ १ २ घण्टा २ जना ५० प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा	यातायात तथा चेतनाको कमी, तालीम प्राप्त जनशक्तीको कमी। स्वास्थ्य संस्था पुग्न टाढा भएकाले सेवाको पहुच नपुगेकाले रुढीवादी प्रथामा विश्वास गर्न पर्ने अवस्था रहेको।	१ स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना २ वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागी जनशक्तीलाई अवश्यक तालिम तथा अन्य व्यवस्थापनका लागी विशेष योजना। ३ शहरी स्वास्थ्य केन्द्रको थप व्यवस्था गरिनु पर्ने
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्याअनुमानित सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच	५ प्रतिशत ९५ प्रतिशत ....जना ....जना	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र	१ जेष्ठनागरीक सम्मान योजना २ महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागि आय आर्जनका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागी विशेष कार्यक्रम

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
अपांगता संख्या र सुविधा एकल संख्या र सुविधा जेष्ठ नागरिक ।	......जना	सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	४ आय आर्जनका कार्यक्रम संचालन गरीनु पर्ने।
साँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	स्थानीय मगर भाषा	भाषा संरक्षण लोप हुने अवस्था	१ मगर भाषा संरक्षणका लागि कार्यक्रम राखी चेतना जगाउनु पर्ने।
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु । शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय ।	८५ प्रतिशत ६० प्रतिशत नभएको १५ प्रितशत २५ मीनेट	शुद्ध पिउने पानी, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना तथा सार्वजनिक शौचालय नभएको ।	१ पूर्ण सरसफाई सम्वन्धि जनचेतना मूलक कार्यक्रम संचालन गरीनु पर्ने। २ सालघारी हनुमान खानेपानी थप सुधार योजना निर्माण ।
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	१ नभएको भलीवल	खेल क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको निरासा रहेको ।	वडा भित्रका युवाहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा व्यवस्थित खेल मैदान कार्यक्रम। १ राजीगाउ फूटवल खेल मैदान निर्माण र खर्क खेलमैदानको स्तर उन्नती ।

२ पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास वा आवास, जम्मा वस्ति नाम ....कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण	दलित,जनजाती, क्षेत्री, व्रामण अन्य	अव्यवस्थीत वस्ती तथा छरीएर रहेको ।	१ वस्ति अव्यवस्थित हुन नदिन ठोस नीति तथा कार्यक्रम लागु गरिनुपर्ने ।
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या टिनको छाना भएका घर खरको छाना भएका घर	नक्सा पास भवन नभएको। ३ वटा ७८० वटा ३० वटा	एकरुपतामा कमि	१ वडा भित्रका भवन निर्माणका लागि वडास्तरीय नीति गराई लागु गरिनुपर्ने । २ आय स्तर अति कमजोर भएका लगत हेरी खरको छाना विस्थापित गरी सुरक्षित आवास निर्माणमा अनुदान उपलब्ध गराउनु पर्ने।
सडक नयाँ ट्र्याक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ	... वटा .. कि, मि. करिव ... वटा .. कि, मि. करिव वटा ० कि, मि. करिव	सडकको प्राथमिकता निर्धारण नगरेकाले वाहै महिना नियमित यातायात सुविधा तथा सडक सुधारमा समस्या	१ कोसीघाट मजुवा ओखले विद्यालय दुरवीन डाँडा सडक निर्माण २ कोसीघाट प्यूठानेटोल हुदै कुर्मी सडक निर्माण योजना । ३ थक्लेनी राजीगाउ वडा कार्यालय सडक निर्माण योजना। ४ वडा कार्यालय भलुकेनी सडक निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
			५ थक्लेनी तोरीखर्क हुदै प्रा वि निग्लेनी सडक निर्माण योजना । ६ कुर्मीखोला कुमालडाडा सडक निर्माण योजना। ७ जुम्लीवास कुर्मी सडक निर्माण योजना। ८ मजुवा वडा कार्यालय सडक निर्माण योजना। ९ आ वि ओखले सिमस्यार सडक निर्माण योजना। १० वडा कार्यालय गोठेरी कुर्मी सडक निर्माण योजना। ११ सालघारी मजुवा टोल सडक निर्माण योजना। १२ गंगारामको घर देखि तुल्सीरामको घर हुदै जलुकेनीसम्म सडक निर्माण योजना। १३ कुर्मीखोला राजीगाउ सडक स्तर उन्नती योजना। १४ कोसीघाट वडाकार्यालय सडक स्तर उन्नती योजना। १५ कोसीघाट रातामाटा सडक स्तर उन्नती योजना। १८ राजीगाउ र वडा कार्यालय वस पार्क निर्माण योजना । २४ थक्लेनी मजुवा रिङरोड निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण , मोटरएवल पुलको विवरण	१ ३ छैन (निर्माणाधिन)	एकवटा पुलमा नियमित यातायात तथा पुल निर्माण गर्ने निकाय र स्थानीय सरकार वीचमा समन्वयको अभाव।	१पुलको नियमित मर्मत संभार हुन र संरक्षणका लागि पुल निर्माण गर्ने निकाय वीचमा समन्वय हुनु पर्ने। २ गाडापानी मेहलघाट ४ नं जोड्ने झोङ्गे पुल निर्माण योजन। ३ रातामाटा पारेखेत वीच गोचेखोला सडक पुल निर्माण योजना।
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	मोटर साईकल, अटो , जीप छैन	नियमित सवारी संचालन हुने सवारी साधनको पहुचमा भएको।	१ राजीगाउ र वडा कार्यालय वस पार्क निर्माण योजना ।
विद्युत, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका, सोलार जडान घरपरिवार, बैकल्पिक उर्जाका योजनाहरुको विवरण	९० प्रतिशत् छैन ४०० घरपरिवार ८० घरपरिवार ३०० घरपरिवार गोवरग्याँस २० घरपरिवार	वडाका धेरै जसो भागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युत जोडिएको। नियमित पावर सप्लाईमा समस्या भएको	१ पातिहाल्ना टोल विद्युत टान्समिटर जडान २ वत्तीको नियमित पावर सन्तुलनका लागि टान्समिटर र वत्ति नपुगेको स्थानमा वत्ति जोड्ने व्यवस्था गरिनुपर्ने । ३ वडाका सवै वस्तिमा थ्री फेस विद्युतको लाईन विस्तार योजना। ४ स्थानीय स्तरको वायोग्यास उत्पादन गर्ने योजना।
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने वस्तिहरुको संख्या,	छ	साँझ विहान टावरले नटिप्ने भएकाले मोवाईल संचालनमा समस्या।	१ प्राविधिक दृष्टिले उपर्युत्त स्थानमा टेलिफोन टावर स्थापना तथा संचालन योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	वडा कार्यालय वाहेक ईन्टर नेट सेवा संचान नभएको ९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।		

३ वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदियक वनको विवरण, निजी वनको विवरण सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	 ८ वटा १ वटा १ वटा छैन साल, खयर, शिसौ, सल्ला, साज , लगायतका विरुवा। टिमुर, तेजपात, कुरिलो। बदेल, बाघ दुम्सी,वादर	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा भन्दा उपयोगमा ध्यान वढी खेतीपातीमा ठुलो क्षेति हुने गरेको । काठ निकासीमा समस्या जनसंख्या वृद्धिले वनजंगल फडानी र भौतिक संरचना निर्माण	१ सामुदायीक वनको कार्या योजना वमोजिम काम अगाडी वढाउनु पर्ने। २ वैज्ञानीक वन व्यवस्थापनका लागि विशेष योजना
भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण	ओखले पैह्रोले वस्तिमा क्षेति गोचेखोलाको वाढीले खेति योग्य जमिन कटान	ओखले पैह्रोले वस्ति र जग्गा क्षेति	१ खाली जमिनमा उपयोगी विरुवा रोपी अम्दानी बढाउनका लागी विशेष योजना २ ओखले पैह्रो नियन्ण योजना।

वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण			३ गोचेखोला टतवन्ध योजना।
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरी कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक	२५ प्रतिशत नोक्सान गर्ने गरेको	उत्पादनमा समस्या	१ प्राकृतीक प्रकोप व्यवस्थापनका लागि विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने । २ फौजीकीरा नियन्त्रणका लागी विशेष प्याकेज सहित बजेट व्यवस्थापन । ३पानीको मुहान संरक्षण योजना।
वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था ।	नगरीएको खासै संरक्षण नगरीएको		१ हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना
फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका । सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन	व्यवस्थीत नभएको	हाल वस्ति छरीएर रहेकाले फोहोर व्यवस्थापनमा समस्या नभएको।	१ वस्ति विस्तार क्षेत्र हेरी फोहोर संकलन व्यवस्था गर्नु पर्ने।
विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण । जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	बर्षाते घरहरु भत्कीएको,खोला कटानको समस्या सडक निर्माणवाट पहिरो सामान्य तटबन्धन मात्र	विपद्हरुका कारणले नदी वरिवरिको क्षेत्रमा र सडक नजिकका वस्तिका घरमा क्षतिको जोखिम रहेको	१ ओखले पैह्रो नियन्त्रण र कुर्मिखोला तटवन्ध गर्नु पर्ने।

जलाधार संरक्षण संकटमा परेका ताल, नदी, पोखरी संरक्षणका लागि भएका पहलहरु	छैन		

४ सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण नागरिक वडापत्रको विवरण	छ छ	नगरपालिकाले दिने सेवा र लाग्ने दस्तुरका वारेमा सेवाग्राहीलाइ जानकारी गराउन नागरिक वडापत्र नभएकाले कठिन महसुस भएको।	१ नागरिक वडापत्र राख्ने व्यवस्था गर्नु पर्ने।
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत समस्या भएको।	वडाका लागी अवश्य नीति निर्माणका लागी बजेट व्यवस्थापन गरीनुपर्ने ।
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।	भएको भएको भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको।	१ वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका गरिनु पर्ने।
संस्थागत विकास	भएको		

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।			१ वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने
स्थानीय स्रोत परिचालन स्थानीय स्रोतको विश्लेषण र विवरण			

१ आर्थिक विकास

वडा न ६

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल बाँझो जमिन के के उत्पादन हुन्छ व्यवसायिक खेती कृषि उद्यमीको संख्या आयात र निर्यात खाद्यान्नको प्रयाप्तता	९५ प्रतिशत ५प्रतिशत धान,मकै,गहुँ,मसुरो,चना,केराउ ४वटा तरकारी व्यावशायि खेति ४महिना सबै,६महिना ५८% १२ महिना ३०% बेच्ने करिव १२%मा खाना नपुग्ने।	सिचाईको समस्या व्यावसायिकताको कमि कृर्षिमा लगानी सुरक्षाको कमि	१ विभिन्न समयमा तालिम लिएका उद्यमीहरुका लागि व्यवसाय संचालनका लागी विशेष योजनाका लागी बजेट विनीयोजन गरिनुपर्ने । २ उन्नत विउ विजन अनुदानमा उपलब्ध गराउनु पर्ने। ३ कृषि प्राविधिकको सेवा वढाउनु पर्ने। ४ फौजी र गवारो किरावाट धान र मकै खेती वचाउन किट नासक औषधिको व्यावस्था। ५ प्रविधि उपयोगमा सहयोग।
सिंचाई कूलो/नहर बाह्रै महिना सिंचाइ	पक्की कुलो ६ कच्ची कुलो २	कच्ची कुलोहरुमा नियमित सन्चालनमा कठिनाई	१गोचेखोला लिफ्ट सिचाई निर्माण योजना। २कोसीगार सिचाई नहर सुधार गर्नु पर्ने ठूलो योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
आंशिक सिचाइ हुने आकाशे खेतीको भर	करीव १२० घरमा नियमीत सिचाई करीव २५० घरधुरी अकाशे पानीको भरमा।	मर्मतका लागि बजेट अभावको समस्या	३ नेवारे सोतरखोली २ वटा लिफ्ट सिचाई योजना । ४ गोचेखोला लिफ्ट सिचाई योजना गैले । ५ रातामाटा सिचाई योजना । ६ जारकाटे तोरीवारी लिफ्ट सिचाई योजना ७ सातमूले तोरीवारी नेवारे पनेराखोला डिपवोरिङ सिचाई योजना।
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म , माहुरी व्यवसायी, मासु/दूधको आयात निर्यात, स्थानीय पशुपन्छी उपचाकेन्द्रहरु	गाई,भैसी,गोरु,बाखा,बगुर गाई फर्म छैन भैसी फर्म २ वटा वाखा फर्म १ वटा कुखुरा फर्म १ वटा वडभित्रलाई मासु पुगेको खसी बाखा निर्यात भएका ।दुध निर्यात हुने गरेको। पशु उपचार केन्द नभएको	पशु उद्यमीहरुको टिकाउमा समस्या पशु पन्छी फर्महरु दर्ता भएका सहुलियत नपाएको घाँस र चारा मेसिनको अभाव स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्र नहुँदा समस्या भएको	१ कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तरगत मापदण्ड निर्धारण गरी अनुदानमा जोड दिनु पर्ने २उन्नत जातका पशुको व्यवस्था हुनु पर्ने। ३प्राविधिक र पशुपन्छी उपचार केन्द्र भवन निर्माण योजना ४ पशु दाना वनाउने उद्योगमा अनुदान सहयोग। ५ पशु विमा कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा लागू गर्न किसानलाई जानकारी गराउनु पर्ने
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण, वार्षिक पर्यटक संख्या, पर्यटनबाट आय/व्यय,	दम्कोटडाँडा, लेखबडाखोली पिकनिक स्पट, केरेनी गुरुङगाऊ	सरक्षण तथा प्रचार प्रसारको व्यवस्था प्रर्याप्त नभएको पर्यटनका न्यूनतम पूर्वाधार योजना	१ पर्यटकीय स्थानको प्रशार प्रचारको लागि विशेष कार्यक्रम। २ न्यूनतम पूर्वाधार सडक, विद्युत, पार्क निर्माण, सौचालय निर्माण खानेपानीको निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
होमस्टे, पर्यटक गाइडहरु		अन्तर्गत सडक, विद्युत, सौचालयको व्यवस्था छैन।	३ खारखोली डिपवोरीङ र पार्क निर्माण योजना।
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या वजारको अवस्था	 राईस मिल २ वटा ४ जना ठिकै छ	मिल मर्मतका लागि दक्ष कामदारको अभाव	१ उत्कृष्ठ उद्यमी पुरस्कार कार्यक्रम २ उद्योगका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ मिल मर्मतका लागि तालिमको व्यवस्था हुनु पर
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या, सहकारीले सञ्चालन गरेका योजनाहरु/आयोजनाहरु। अन्य बैंक वित्तिय संस्था भएमा	कृषि सहकारी १ वटा, वचत तथा ऋण नभएको वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्था १ भएको।	कृषि सहकारी , वचत तथा ऋण साथै वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्थाहरुले सस्थाको विधानअनुरुपको काम गर्न नसकेको	१ सहकारीहरुको नियमन र प्रभावकारी सन्चालनका लागि अनुगमन । २ लेखा व्यवस्थापन तालिमको व्यवस्था ।

२ सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय	 ६ वटा ५ वटा १	विद्यालयको वातावरणमा समस्या,शिक्षक तालिम शैक्षिक सामग्रीको अभाव, कोठाको अभाव, श्रृव्य	१आ वि तहमा कम्प्यूटर व्यावस्था। २रामचन्द्र प्रा वि तोरीवारी ४ कोठे भवन निर्माण। ३ ने रा प्रा वि वडाखोली ४ कोठे भवन घेरावार निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
निजी शैक्षिक संस्था, प्राविधिक शैक्षिक संस्था विद्यार्थि शिक्षक अनुपात भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था	१ १ १:२६.२३	दृश्य सामाग्रीको अभाव, अभिभावकको सक्रियतामा कमि, पुस्तकालय, आधारभुत तहमा कम्प्यूटर शिक्षा लागि कम्प्यूटरको अभाव।	
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण, उपचार गर्ने चलन के कति छ	 १ २ १ १.३० घण्टा २ जना १० प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा	चेतनाको कमी, तालीम प्राप्त जनशक्तीको कमि अवस्था रहेको।स्वास्थ्य सामाग्रीको कमि।	१ स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना २ वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागी जनशक्तीलाई अवश्यक तालिम तथा अन्य व्यवस्थापनका लागी विशेष योजना। ३ वडाखोली क्षेत्रका लागि गाउघर क्लिनिक सेवावाट व्यवस्था गरिनु पर्ने।
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्या अनुमानित सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच अपांगता संख्या र सुविधा	 ५ प्रतिशत ९५ प्रतिशत ....जना ....जना ......जना	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र	१ जेष्ठनागरीक सम्मान योजना २ महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागि आय आर्जनका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागि विशेष कार्यक्रम ४ आय आर्जनका कार्यक्रम संचालन गरीनु पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकल संख्या र सुविधा जेष्ठ नागरिक ।		सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	
साँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	सिगारु नाच	आधुनिक संस्कृतीले गर्दा लोप हुन सक्ने।	१ परंपरागत संस्कृती संरक्षणका लागि कार्यक्रम तर्जुमा गरी संरक्षण गरी राख्नु पर्ने।
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु । शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय ।	९० प्रतिशत ६० प्रतिशत नभएको १० प्रितशत २५ मीनेट	शुद्ध पिउने पानी, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना तथा सार्वजनिक शौचालय नभएको ।	१ पूर्ण सरसफाई सम्वन्धि जनचेतना मूलक कार्यक्रम संचालन गरीनु पर्ने। २ पारथरी खोला लिफ्ट खानेपानी योजना । ३ विरकट्टे खानेपानी निर्माण योजना । ४ पार्थरीखोला लिफ्ट खानेपानी निर्माण योजना। ५सातमूले मूल लिफ्ट खानेपानी योजना । ६असोक खत्री खेतदेखि रातामाटा खानेपानी निर्माण योजना
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	३ नभएको भलीवल फूटवल	खेल क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको निरासा रहेको ।	१वडा भित्रका युवाहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा व्यवस्थित खेल मैदान कार्यक्रम। ३ वडा स्तरीय खेलकुद रंगशाला निर्माण योजना।

३ पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास वा आवास, जम्मा वस्ति नाम ....कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण	दलित,जनजाती, क्षेत्री, व्रामण अन्य	सडक निर्माण एवं सडक रेखाङ्कन प्रचुर मात्रामा भएको जथाभावी घर निर्माण भएका।	१ वस्ति अव्यवस्थित हुन नदिन ठोस नीति तथा कार्यक्रम लागु गरिनुपर्ने । २ सडक मापदण्ड तोकी सो अनुसार नै घर निर्माणलाई अगाडी वढाउनु पर्ने।
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या टिनको छाना भएका घर खरको छाना भएका घर	नक्सा पास भवन नभएको। ३ वटा ७८० वटा ३० वटा	एकरुपतामा कमि	१ वडा भित्रका भवन निर्माणका लागि वडास्तरीय नीति गराई लागु गरिनुपर्ने । २ सडक मापदण्ड तोकी सो अनुसार नै घर निर्माणलाई अगाडी वढाउनु पर्ने। ३ आय स्तर अति कमजोर भएका लगत हेरी खरको छाना विस्थापित गरी सुरक्षित आवास निर्माणमा अनुदान उपलब्ध गराउनु पर्ने।
सडक नयाँ ट्र्याक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ	... वटा .. कि, मि. करिव ... वटा .. कि, मि. करिव १वटा १.५ कि, मि.करीव	सडकको प्राथमिकता निर्धारण नगरेकाले वाहै महिना नियमित यातायात सुविधा तथा सडक सुधारमा समस्या	१मध्यगैले तोरीवारी पातीहाल्ना सडक स्तरोनती योजना । २ सातमूले सानो नक्कले ठूलो नक्कले सिदुखोला तातापानी हुदै सातमुले रिङ रोड योजना। ३ जारकाटे खरायडांडा सडक निर्माण योजना। ४ चुनवांडी कुर्मिखोला सडक निर्माण योजना। ५ चुकेखोलादेखि कुर्मि सल्यान सडक योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण , मोटरएवल पुलको विवरण	छैन २ वटा ३ वटा ३ वटा कल्भर्ट	एकवटा पुलमा नियमित यातायात तथा पुल निर्माण गर्ने निकाय र स्थानीय सरकार वीचमा समन्वयको अभाव।	१पुलको नियमित मर्मत संभार हुन र संरक्षणका लागि पुल निर्माण गर्ने निकाय वीचमा समन्वय हुनु पर्ने। २ कोप्ची रातामाटा सडक पुल निर्माण योजना। ३ गोचेखोला सडक पुल पुन निर्माण योजना। ४ भुतेचौर कोप्ची झो पु निर्माण योजना ।
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	बस, मोटर साईकल, अटो , जीप छैन	नियमित सवारी संचालन हुने सवारी साधनको पहुचमा भएको।	१ वडाखोली वस पार्क निर्माण योजना ।
विद्युत, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका, सोलार जडान घरपरिवार, बैकल्पिक उर्जाका योजनाहरुको विवरण	९० प्रतिशत् छैन	वडाका धेरै जसो भागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युत जोडिएको। नियमित पावर सप्लाईमा समस्या भएको	१ वत्तीको नियमित पावर सन्तुलनका लागि टान्समिटर र वत्ति नपुगेको स्थानमा वत्ति जोड्ने व्यवस्था गरिनुपर्ने । २ स्थानीय स्तरको वायोग्यास उत्पादन गर्ने योजना।
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने वस्तिहरुको संख्या,	छ	इन्टरनेट सेवा राम्रो नभएको।	१ प्राविधिक दृष्टिले उपर्युत्त स्थानमा टावर स्थापना तथा संचालन योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	वडा कार्यालय वाहेक ईन्टर नेट सेवा संचान नभएको ९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।		

४ **वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन**

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदियक वनको विवरण, निजी वनको विवरण सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	 ४ वटा - वटा - वटा छैन साल, खयर, शिसौ, सल्ला, साज , लगायतका विरुवा। - बदेल, दुम्सी,वादर	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा भन्दा उपयोगमा ध्यान वढी खेतीपातीमा ठुलो क्षेति हुने गरेको । काठ निकासीमा समस्या	१ सामुदायीक वनको कार्या योजना वमोजिम काम अगाडी वढाउनु पर्ने। २ वैज्ञानीक वन व्यवस्थापनका लागि विशेष योजना ३ वन नास भएको क्षेत्रमा वृक्षा रोपण कार्य गर्नु पर्ने।

भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण	गोचेखोलाको वाढीले खेति योग्य जमिन कटान	खेति योग्य जमिन कटान	१ खाली जमिनमा उपयोगी विरुवा रोपी आम्दानी बढाउनका लागि विशेष योजना
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरी कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक	२५ प्रतिशत नोक्सान गर्ने गरेको	उत्पादनमा समस्या	१ प्राकृतीक प्रकोप व्यवस्थापनका लागि विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने । २फौजीकीरा नियन्त्रणका लागी विशेष प्याकेज सहित बजेट व्यवस्थापन । ३ पानीको मुहान संरक्षण योजना।
वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था ।	नगरीएको खासै संरक्षण नगरीएको		१ हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना।
फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका । सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन	व्यवस्थीत नभएको	हाल वस्ति छरीएर रहेकाले फोहोर व्यवस्थापनमा समस्या नभएको।	१ वस्ति विस्तार क्षेत्र हेरी फोहोर संकलन व्यवस्था गर्नु पर्ने।
विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन	आगलागी, बर्षाते घरहरु भत्कीएको,खोला कटानको	विपद्हरुका कारणले नदी वरिवरिको क्षेत्रमा र	१ ओखले पैह्यो नियन्त्रण र कुर्मिखोला तटवन्ध गर्नु पर्ने।

मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	समस्या सडक निर्माणवाट पहिरो, सामान्य तटबन्धन मात्र	सडक नजिकका वस्तिका घरमा क्षतिको जोखिम रहेको	२ जंगलवाट भएको आगलागीवाट वस्तीलाइ जोगाउन अग्निरेखा वनाउनु पर्ने। ३ खारखोला, कुर्मिखोला, गोचेखोला तटवन्ध१५किमि
जलाधार संरक्षण संकटमा परेका ताल, नदी, पोखरी संरक्षणका लागि भएका पहलहरु	छैन		

५ सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण नागरिक वडापत्रको विवरण	छैन छैन	वडा कार्यालयको आफ्नो भवन नभएकाले भाडाको साँघुरो सरकारी मापदण्ड भन्दा फरक भवनवाट सेवा दिन कठिनाई। नगरपालिकाले दिने सेवा र लाग्ने दस्तुरका वारेमा सेवाग्राहीलाइ जानकारी गराउन नभएकाले कठिन महसुस भएको।	१ वडा कार्यालय भवन निर्माण योजना। १ नागरिक वडापत्र राखी वार्षिक रुपमा अद्यवधी गराई राख्नु पर्ने । ३ वडा स्तरीय सभाहल निर्माण योजना।
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत समस्या भएको	वडाका लागि अवश्यक नीति निर्माणका लागी व्यवस्थापन गरीनुपर्ने ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।	भएको भएको भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको	१ वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका गरिनु पर्ने।
संस्थागत विकास पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।	भएको		१ वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने

१ आर्थिक विकास **वडा न ७**

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल बाँझो जमिन के के उत्पादन हुन्छ व्यवसायिक खेती कृषि उद्यमीको संख्या आयात र निर्यात खाद्यान्नको प्रयाप्तता	९० प्रतिशत १०प्रतिशत धान,मकै,गहुँ,मसुरो,चना,केराउ ४वटा तरकारी व्यावशायि खेति ४महिना सबै,६महिना ७०% १२ महिना २०% करिव १०%मा खाना नपुग्ने।	सिचाईको समस्या व्यावसायिकताको कमि कृर्षिमा लगानी सुरक्षाको कमि	१ प्रविधि उपयोगमा सहयोग। २ उन्नत विउ विजन अनुदानमा उपलब्ध गराउनु पर्ने। ३ कृषि प्राविधिकको सेवा वढाउनु पर्ने। ४ फौजी र गवारो किरावाट धान र मकै खेती वचाउन किट नासक औषधिको व्यावस्था। ५ पशु प्राविधिकको सेवा फराकिलो वनाईनु पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सिंचाई कूलो/नहर बाह्रै महिना सिंचाइ आंशिक सिचाइ हुने आकाशे खेतीको भर	पक्की कुलो ५ कच्ची कुलो छैन करीव ११५ घरमा नियमीत सिचाई करीव ० घरधुरी अकाशे पानीको भरमा।	पानीको श्रोत कमिले कुलोहरुमा नियमित सन्चालनमा कठिनाई मर्मतका लागि बजेट अभावको समस्या	१गोचेखोला लिफ्ट सिचाई निर्माण योजना। २गोकुलपुर कोप्चि श्रीवानी नाङ्गी डिप वोरिङ निर्माण योजना। ३ कोप्चि थापाटोल सिचाई योजना। ४ घर्तिटोल डिप वोरिङ निर्माण योजना।
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म , माहुरी व्यवसायी, मासु/दूधको आयात निर्यात, स्थानीय पशुपन्छी उपचाकेन्द्रहरु	गाई,भैसी,गोरु,बाखा,बगुर भैसी फर्म छैन लगायतका व्यावशायिक पशु फर्म नभएको साथै जिवन निर्वाहरुपी पशुपालन भएको। दुध निर्यात हुने गरेको। पशु उपचार केन्द नभएको ।	पशु उद्यमीहरुको टिकाउमा समस्या पशु पन्छी फर्महरु दर्ता भएका सहुलियत नपाएको घाँस र चारा मेसिनको अभाव स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्र वडामा नभएको।	१ कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तरगत मापदण्ड निर्धारण गरी अनुदानमा जोड दिनु पर्ने २ उन्नत जातका पशुको व्यवस्था हुनु पर्ने। ३प्राविधिक र पशुपन्छी उपचार केन्द्र भवन निर्माण योजना ४ पशु दाना वनाउने उद्योगमा अनुदान सहयोग। ४ **पशु विमा कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा लागू गर्नु पर्ने**
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण, वार्षिक पर्यटक संख्या, पर्यटनबाट आय/व्यय,	मिनी रंगशाला		

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
होमस्टे, पर्यटक गाइडहरु			
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या वजारको अवस्था	१ विउ उत्पादन उद्योग १५ जना राम्रो	लेवलिङ र प्याकेजिङ्गका लागि खर्च वढ्दो।	१ उत्कृष्ठ उद्यमी पुरस्कार कार्यक्रम २ लेवलिङ र प्याकेजिङ्गका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ स्थानीय कच्चा पदार्थ पहिचान तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम ४ उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागी उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या, सहकारीले सञ्चालन गरेका	नगरपालिका स्तरको कुनै पनि सहकारी संस्था नभएको।	प्रदेश स्तरको सहकारी संचालनमा रहेकाले अनुगमनमा सहज नभएको।	१ सदस्यहरुलाई सहकारी शिक्षा कार्यक्रम। २ सहकारी संचालन व्यवस्थापन तथा लेखा तालिम।

२ सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय निजी शैक्षिक संस्था, प्राविधिक शैक्षिक संस्था विद्यार्थि शिक्षक अनुपात भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था	 २ वटा(३कोटा) २ वटा १ १ छैन १:३०.४९	विद्यालयको वातावरणमा समस्या,शिक्षक तालिम शैक्षिक सामग्रीको अभाव, कोठाको अभाव, श्रृव्य दृश्य सामाग्रीको अभाव, अभिभावकको सक्रियतामा कमि, पुस्तकालय, आधारभुत तहमा कम्प्यूटर शिक्षा लागि कम्प्यूटरको अभाव।	१आ वि तहमा कम्प्यूटर व्यावस्था। २ रामचन्द्र प्रा वि तोरीवारी ४ कोठे भवन निर्माण। ३ ने रा मा वि कोप्ची ६कोठे भवन निर्माण योजना ४ सृजना प्रा वि श्रीवानी ४कोठे भवन निर्माण। ५ ज्ञानज्योति प्रा वि नाङ्गी ४ कोठे भवन र घेरावार निर्माण योजना। ६ मा वि कोप्चिको खेलकुद मैदान निर्माण योजना।
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय , आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण, उपचार गर्ने चलन के कति छ	 १ ४ छैन २५ मिनेट २ जना	चेतनाको कमी, तालीम प्राप्त जनशक्तीको कमि अवस्था रहेको।स्वास्थ्य सामाग्रीको कमि।	१ स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना २ वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागी जनशक्तीलाई अवश्यक तालिम तथा अन्य व्यवस्थापनका लागी विशेष योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
	१५ प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा		
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्या,अनुमानित सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच अपांगता संख्या र सुविधा एकल संख्या र सुविधा जेष्ठ नागरिक ।	५ प्रतिशत ९५ प्रतिशत ....जना ....जना ......जना	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	१ जेष्ठनागरीक सम्मान योजना २ महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागि आय आर्जनका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागी विशेष कार्यक्रम ४ आय आर्जनका कार्यक्रम संचालन गरीनु पर्ने।
साँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	शिव मन्दिर, कालीका मन्दिर , भगवती मन्दिर	संरक्षण कठिनाई।	१ मठ मन्दिर रंगरोगनका लागि व्यवस्थापन गर्नु पर्ने।
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु । शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय ।	शुभाघाट शहरी खानेपानी ९५ प्रतिशत ६५ प्रतिशत नभएको ५ प्रितशत २५ मीनेट	शुद्ध पिउने पानी, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना तथा सार्वजनिक शौचालय नभएको ।	१ पूर्ण सरसफाई सम्वन्धि जनचेतना मूलक कार्यक्रम संचालन गरीनु पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	२ नभएको भलीवल फूटवल	खेल क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको निरासा रहेको ।	१ वडा भित्रका युवाहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा व्यवस्थित खेल मैदान कार्यक्रम। २ गोकुलपुरमा नगर स्तरीय खेलकुद मैदान भएकाले नगर स्तरीय रंगशाला निर्माण गर्नु पर्ने। ३ नाङ्गी विद्यालयमा रहेको खेलमैदानको समेत स्तर वृद्धि गर्नु पर्ने। ४ मिनी रंगशाला निर्माण योजना ।

३ पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास वा आवास, जम्मा वस्ति नाम ....कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण	दलित,जनजाती, क्षेत्री, व्रामण अन्य	सडक निर्माण एवं सडक रेखाङ्कन प्रचुर मात्रामा भएको जथाभावी घर निर्माण भएका।	१ वस्ति अव्यवस्थित हुन नदिन ठोस नीति तथा कार्यक्रम लागु गरिनुपर्ने । २ सडक मापदण्ड तोकी सो अनुसार नै घर निर्माणलाई अगाडी वढाउनु पर्ने।
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या टिनको छाना भएका घर	नक्सा पास भवन भएको। ७ वटा	एकरुपतामा कमि	१ वडा भित्रका भवन निर्माणका लागि वडास्तरीय नीति गराई लागु गरिनुपर्ने । २ सडक मापदण्ड तोकी सो अनुसार नै घर निर्माणलाई अगाडी वढाउनु पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
खरको छाना भएका घर	३८ ..... वटा .....वटा		३ आय स्तर अति कमजोर भएका लगत हेरी खरको छाना विस्थापित गरी सुरक्षित आवास निर्माणमा अनुदान उपलब्ध गराउनु पर्ने।
सडक नयाँ ट्र्याक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ	... वटा .. कि, मि. करिव ... वटा .. कि, मि. करिव २वटा ४.५ कि, मि.करीव	सडकको प्राथमिकता निर्धारण नगरेकाले वाहै महिना नियमित यातायात सुविधा तथा सडक सुधारमा समस्या	१ डबल सिंह मार्ग स्तर उन्नती योजना। २ गोकुलपुर भित्रि सडक कालोपत्रे निर्माण योजना। ३ कोप्चि भित्रि सडक निर्माण योजना। ४ सानो नक्कले कोप्चि पैदल मार्ग निर्माण योजना। ५ गोचेखोला कोप्ची नाङ्गी थक्लेनी रिङ रोड निर्माण योजना। ६ चिसीखोला सिरीवानी कोप्ची सडक निर्माण योजना।
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण , मोटरएवल पुलको विवरण	छैन २ वटा छैन	एकवटा पुलमा नियमित यातायात तथा पुल निर्माण गर्ने निकाय र स्थानीय सरकार वीचमा समन्वयको अभाव।	१पुलको नियमित मर्मत संभार हुन र संरक्षणका लागि पुल निर्माण गर्ने निकाय वीचमा समन्वय हुनु पर्ने।
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	बस, मोटर साईकल, अटो , जीप छ	नियमित सवारी संचालन हुने सवारी साधनको पहुचमा भएको।	१ वडाखोली वस पार्क निर्माण योजना ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
			२ गोकुलपुर शिव मन्दिर नजिक सडकमा वस राख्ने टिकट काट्ने काउण्टरको व्यवस्था गरेकाले वस पार्कको व्यवस्था गर्नु पर्ने।
विद्युत, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका, सोलार जडान घरपरिवार, बैकल्पिक उर्जाका योजनाहरुको विवरण	वडाका सवै वस्तिमा पुगेको छैन	वडाका धेरै जसो भागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युत जोडिएको। नियमित पावर सप्लाईमा समस्या भएको	१ वत्तीको नियमित पावर सन्तुलनका लागि टान्समिटर थप व्यवस्था गरिनुपर्ने ।
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने वस्तिहरुको संख्या, मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	छ इन्टर नेट सेवा संचान भएको ९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।	इन्टरनेट सेवा राम्रो नभएको।	१ इन्टरनेट सेवा प्रदायकले जोडेका इन्टरनेट सेवा गुण स्तरीय वनाउन ध्यान दिनु पर्ने।

४ वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदियक वनको विवरण, निजी वनको विवरण सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	३ वटा (खैरनी शान्ति हरियाली कालीका सा व उ स) - वटा छैन साल, खयर, शिसौ, सल्ला, साज , लगायतका विरुवा। -बदेल,स्याल	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा भन्दा उपयोगमा ध्यान वढी खेतीपातीमा ठुलो क्षेति हुने गरेको । काठ निकासीमा समस्या	१ सामुदायीक वनको कार्या योजना वमोजिम काम अगाडी वढाउनु पर्ने। २ वैज्ञानीक वन व्यवस्थापनका लागि विशेष योजना ३ वन नास भएको क्षेत्रमा वृक्षा रोपण कार्य गर्नु पर्ने।
भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण	गोचेखोलाको वाढीले खेति योग्य जमिन कटान	खेति योग्य जमिन कटान	१ खाली जमिनमा उपयोगी विरुवा रोपी आम्दानी बढाउनका लागि विशेष योजना
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरी कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक	१५ प्रतिशत नोक्सान गर्ने गरेको	उत्पादनमा समस्या	१ प्राकृतीक प्रकोप व्यवस्थापनका लागि विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने । २फौजीकीरा नियन्त्रणका लागी विशेष प्याकेज सहित बजेट व्यवस्थापन ।

वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था ।	नगरीएको खासै संरक्षण नगरीएको		१ हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना।
फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका । सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन	व्यवस्थीत नभएको	हाल वस्ति छरीएर रहेकाले फोहोर व्यवस्थापनमा समस्या नभएको।	१ वस्ति विस्तार क्षेत्र हेरी फोहोर संकलन व्यवस्था गर्नु पर्ने।
विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	बर्षातले घरहरु भत्कीएको,खोला कटानको समस्या सडक निर्माणवाट पहिरो, सामान्य तटबन्धन मात्र	विपद्हरुका कारणले नदी वरिवरिको क्षेत्रमा र सडक नजिकका वस्तिका घरमा क्षतिको जोखिम रहेको	१ गोचेखोला नाङ्गीमा तटवन्ध निर्माण योजना। २ भेरी नदी गोकुलपुर क्षेत्र भेरी नदी तटवन्ध योजना।
जलाधार संरक्षण संकटमा परेका ताल, नदी, पोखरी संरक्षणका लागि भएका पहलहरु	छैन		

५ सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अबको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण नागरिक वडापत्रको विवरण	छन छैन	गरपालिकाले दिने सेवा र लाग्ने दस्तुरका वारेमा सेवाग्राहीलाइ जानकारी गराउन नभएकाले कठिन महसुस भएको।	१ नागरिक वडापत्र राखी वार्षिक रुपमा अद्यवधी गराई राख्नु पर्ने ।
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत समस्या भएको	वडाका लागि अवश्यक नीति निर्माणका लागी व्यवस्थापन गरीनुपर्ने ।
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।	भएको भएको भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको	१ वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका गरिनु पर्ने।
संस्थागत विकास पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।	भएको		१ वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने

१ आर्थिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल बाँझो जमिन के के उत्पादन हुन्छ व्यवसायिक खेती कृषि उद्यमीको संख्या आयात र निर्यात खाद्यान्नको प्रयासता	………… ३ हेक्टर धान,मकै,गहुँ,मसुरो,चना,केराउ ड्रागन व्यवसायिक खेती ३० जना अनुमानीत अनुमानित ६० जना निर्यात दलहन बाली तथा मकै ३महिन १०,६महिना ६०% १२ महिना ३०% बेच्ने छैन	सिचाईको समस्या व्यावसायिकताको कमि कृर्षिमा लगानी सुरक्षाको कमि	१ खानीडाँडामा अवस्यक पूर्वाधार सहित औधोगीक ग्रामको लागी पुर्धार विकास योजना २ उद्यमीहरुका विवरणा संकलन गरी उनिहरुको सिपअनुरुपको व्यवसाय संचालनका लागी बजेट विनीयोजन सहित विशेष योजनाका
सिंचाई कूलो/नहर बाह्रै महिना सिंचाइ आंशिक सिचाइ हुने आकाशे खेतीको भर	नभएको नियमीत सिचाई छैन करीव ९० प्रतिशत घरधुरी अकाशे पानीको भरमा रहेको	सिचाईको समस्या अकासे खेतीको भर मात्र	१ सुन्दरनगर बृहत लिफ्ट सिचाई योजना २ घारी मेहलकुना देखी गंगटेसम्म बृहत लिफ्ट सिचाई योजना ३ ड्याम सहित गंगटेखोला सिचाइकुलो सुधार योजना
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म ,	 गाई,भैसी,गोरु,बाख्रा,भेडा,बगुर १५ जना ४ वटा कुखुरा,हाँस, गरी करिव १५	पशु पन्छी फर्महरु दर्ता भएका कार्यान्यनमा नआएका स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्र नहुँदा समस्या भएको	१ स्थानीय पशु पन्छी उपजको विक्रीवितरणका लागि हाटवजार निर्माण योजना २ बहुउद्धेश्यीय कृषि उपज सङकलन केन्द्र निर्माण योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
माहुरी व्यवसायी, मासु/दूधको आयात निर्यात, स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्रहरु	नभएको अयात भएको निर्यात नभएका उपचार केन्दं नभएको		३ कृर्षि तथा पशु प्राविधिक जनशक्ती सहित स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्र भवन निर्माण योजना ४ उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागी उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण, वार्षिक पर्यटक संख्या, पर्यटनबाट आय/व्यय, होमस्टे, पर्यटक गाइडहरु	शिव मन्दिर, खटाङ, खानी डाँडा, गतछहरे डाँडा, खैरेनी	खटाङ तथा खैरेजी क्षेत्रको सरक्षण तथा प्रशार प्रचारको समस्या भएको	१ खटाङ तथा खैरेजी क्षेत्रको सरक्षण तथा प्रशार प्रचारको लागि विशेष कार्यक्रम २ खटाङ तथा खैरेजी क्षेत्रमा अन्तरीक तथा बहय पर्यटकहरुका लागी विश्राम स्थल पार्क घेरबार लगाएत पूर्वाधार विकास योजना ३ गतछहरे डाँडा पर्यटकीय क्षेत्र विस्तारका लागी विश्राम स्थल पार्क लगाएतका पुर्वाधारका लागि विशेषा योजना
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या वजारको अवस्था	राईस मिल,फर्निचर,पाउरोटी १२	उद्यमशिलताका लागि बजार पुजि र कच्चा पदार्थमा समस्या	१ उत्कृष्ठ उद्यमी पुरस्कार कार्यक्रम २ उद्योगका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ स्थानीय कच्चा पदार्थ पहिचान तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम ४ उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागी उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या, सहकारीले सञ्चालन गरेका योजनाहरु/आयोजनाहरु। अन्य बैंक वित्तिय संस्था भएमा	कृषि सहकारी ५ वटा, वचत तथा ऋण ५ वटा वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्था २ खाद्य मल वितरणा कार्यक्रम ३ वटा बैंक ४ वटा वित्तिय संस्था	कृषि सहकारी , वचत तथा ऋण साथै वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्थाहरुले सस्थाको विधानअनुरुपको काम गर्न नसकेको	१ सहकारीहरुको नियमन र प्रभावकारी सन्चालनका लागि विशेष कार्यक्रम

२ सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय निजी शैक्षिक संस्था, प्राविधिक शैक्षिक संस्था विद्यार्थि शिक्षक अनुपात भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था	 ३ वटा२ (४कोटा) ३ वटा १ १ नभएको १:३८.४२	विद्यालयको वातावरणमा समस्या,शिक्षक तालिम शैक्षिक सामग्रीको समस्या,भौतिक संरचना,पुस्तकालय,शिक्षाक्षेत्रमा राजनितिकरण	१ वडामा प्राविधिक शिक्षालय खोली डिप्लोमा कार्यक्रमका लागि भवन निर्माण योजना २ शिशु कक्षालाई व्यवस्थीत गर्नका लागी विशेष अनुदान कार्यक्रम ३ सरस्वती तथा विद्यासागर अधारभूत विद्यालयमा सडक, भवन निर्माण तथा तारबार योजना ४ सूर्य ज्योती मा. वि.मा भौतिक पूर्वाधार सहित अंगीक क्याम्पसको आधार योजना ५ अधारभूत विद्यालयहरुमा शैक्षिक तथा खेल सामग्रीका लागि विशेष कार्यक्रम

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय , आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण, उपचार गर्ने चलन के कति छ	१ ४ १ ३० मीनेट १३ १० प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा	आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु तथा स्वास्थ्य सेवा सुविधाको अभाव, तालीमप्राप्त जनशक्तीको कमी	१ प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि भौतिक विकास योजना २ स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना ३ वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागि अवश्यक जनशक्ती तथा अन्य व्यवस्थापनका लागि योजना ४ वेरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण संकलन गरी कार्यक्रम संचालन ।
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्या, सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच अपांगता संख्या र सुविधा एकल संख्या र सुविधा जेष्ठ नागरिक ।	२० वटा ६५ प्रतिशत जना जना जना	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	१ जेष्ठनागरीक सम्मान तथा औषधी वितरण योजना २ महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागि विशेष कार्यक्रम
साँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	छ वटा मन्दीर २ वटा मेला जात्रा मगर र राजी भाषा शुभाघाट मेला	स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको साम्रो व्यवस्थामन नभएको	१ शिवमन्दिरमा शिवरात्रीको समयमा लाग्ने मेलालाइ व्यवस्थित गर्नका लागि मेलास्थल संरक्षण योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
			२ स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक अदिलाई पहिचान तथा सरक्षणका लागि विशेष योजना
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु । शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय ।	अलैचिबारी,दहचौर, ९० प्रतिशत ८० प्रतिशत २ वटा २ प्रितशत ३० मीनेट	शुद्ध पिउने पानी, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना तथा सार्वजनिक शौचालय अदीको व्यवस्थापनको अभावले समुदायमा समस्या ल्याएको	१ गुर्भाकोट नगरपालिकाको मुख्य वजार केन्द्र भएकाले सार्वजनिक सौचालयको व्यवस्थामा निर्माण र संचालन व्यवस्थापन। २ पूर्ण सरसफाई सम्वन्धि तालिम संचालन ।
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	३ २फुटवल भलीवल तथा व्याटमिन्टन	खेल क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको निरासा रहेको ।	१ वडा भित्रका क्रियाशिल युवा क्लवहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा खेल मैदानका लागी विशेष कार्यक्रम २ युवाहरुलाइ खेल लक्षित विशेष कार्यक्रमका लागी विशेष योजना

३ पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास वा आवास, जम्मा वस्ति नाम ,	जनता अवास कार्यक्रम ७ घर दलित३५%जनजाती,खस,वादि,राजी अन्य	अव्यवस्थीत वस्ती तथा अतित्र:मणको अवस्था	१ वस्ती व्यवस्थापनका लागी वडास्तरीय नीति गराई जनता अवास कार्यक्रम लागु गर्नकालागी बजेट विनीयोजन गरिनुपर्ने ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण			
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या टिनको छाना भएका घर खरको छाना भएका घर	पक्की भवनमा मात्र ५ वटा २ नभएको	एकरुपतामा कमि	१ वडा भित्रका भवन निर्माणका लागी वडास्तरीय नीति गराई लागु गर्नकालागी बजेट विनीयोजन गरिनुपर्ने ।
सडक नयाँ ट्र्याक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ	७ वटा १० कि मि करिव १८ १५ २ ४ कि मी	नियमित यातायात सुविधा तथा सडक सुधारमा समस्या	१ अम्मरमार्ग सडक पक्की नाली सहित स्तरउन्नती योजना २ सुन्दर नगर देखी मिलनचौक सम्मको सडक स्तरउन्नती योजना विस्तार योजना अन्तरपालीका ३ रोल्पालीको घरदेखी पुलबजारसम्म सडक स्तरउन्नती ४ मुलबाटो देखी सरस्वती अ वि सम्म सडक स्तरउन्नती ५ मालपोत देखी शान्तीचौक सम्म सडक स्तरउन्नती ६ सुन्दर नगर देखी चिसिखोलासम्म सडक स्तरउन्नती

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
			७ मेहलकुना बजार भित्रि सडकहुदै खटाङसम्मको स्तरोन्नति योजना ८ सुन्दर नगर रिङरोड नालासहित स्तरउन्नती
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण , मोटरएवल पुलको विवरण पैदल मार्ग	नभएको २ २ खटाङ खैरनीमा ब्लकसहीतको	नियमित यातायात तथा पुल सुधारमा समस्या	९ कालीभानको घर हुदै गणेशकार्किको घरसम्मको सडक स्तरउन्नती योजना १ कशरसिंहको घर हुदै खानीडाँडासम्मको पैदलमार्ग निर्माण योजना २ पुलबजार देखी खानीडाँडासम्मको पैदलमार्ग निर्माण योजना
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	नभएको	वडामा आउने जाने सवारीका लागी वसपार्कको समस्या	१ सानाबसारीमा सवारी पार्क योजना
विद्युत्, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका,	९८ प्रतिशत् छैन ९८ प्रतिशत २ प्रतिशत छैन्	वडाका अधिकांश भागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युत जोडिएको भएतापनी नियमित पावर	१ शहरी व्यवस्थापन योजना सहित सडक बत्ती सोलार प्यान सहित योजना ल्याउनु पर्ने २मेहलकुना बजार क्षेत्रमा हाइमाक्स लाइटको लागी विशेष योजना ३ वतिका पोलहरु जथाभावि गाडीएकाले लाईन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सोलार जडान घरपरिवार, बैकल्पिक उर्जाका योजनाहरुको विवरण	गोवरग्याँस योजनाको लागी काम सुरु	सप्लाईमा समस्या भएको	व्यस्थीत गर्नका लागी विशेष योजना छुट्याउनुपर्ने ४ वत्तीको नियमित पावर सन्तुलनका लागी अवश्यक बजेट बिनियोजन गरिनुपर्ने
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने वस्तिहरुको संख्या, मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	छ ९९ प्रतिशतमा संचार सेवा छ ९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।	समस्या नभएको	वडाका महत्वपूण ठाँउहरुमा फिरि वाईफाई जोन घोषणा गरी निशुल्क ईन्टरनेट सेवाको योजना हुनुपर्ने
अन्य ठूला पूर्वाधार भए लेख्ने	१ वडा न ८,१० र १२ लाई जोड्ने बृहत रिङरोडका लागी डिपीअर सहितको योजना २ वडाको मूख्य स्थानमा प्राविधिक अध्यन डि पि अर सहित डिपबोरीङका लागी बजेट बिनियोजन गरीनुपर्ने ३ खैरेनीक्षेत्रमा विद्युतिय सवदाह गृहको लागी पूर्वाधार विकास योजना ४ शहरलाई सफा र स्वच्छ बनाउनका लागी फोहोर मैला व्यवस्थापन संकलन तथा प्रशोधन केन्द्रको लागी योजना		

४ वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदियक वनको विवरण, निजी वनको विवरण	३ वटा	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा समस्या	१ खटाङ क्षेत्रको मुदायीक वनलाई धार्मिक वनमा परिर्णत गर्ने २ वैज्ञानीक वन व्यवस्थापनका लागी विशेष

सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	साल खयर शिसौ कुरिलो गुर्जो चिउरी बदेल		योजना ३ जंगल वरिपरीको क्षेत्रमा जंगली जनावरहरुको प्रकोपबाट बच्नकालागी तारबार कार्यक्रम
भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण	पुलबजार तथा घारीटोलमा बाढी पहिरोको जोखिम	वडाका विभिन्न भागमा बाढी पहिरोको जोखिम	१ पुलबजार तथा घारीटोलमा भू क्षय नियन्त्रणका लागी प्राविधिक मूल्यांकन सहित तटबन्धको विशेष योजना २ खाली जमिनमा उपयोगी विरुवा रोपी अम्दानी बढाउनका लागी विशेषा योजना
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरील कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक	प्रतिशत	उत्पादनमा समस्या	१ प्राकृतीक प्रकोप व्यवस्थापनका लागी विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने । २ फौजीकीरा नियन्त्रणका लागी विशेष प्याकेज सहित बजेट व्यवस्थापन
वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था ।	नगरीएको खासै संरक्षण नगरीएको		१ खोला नदी छेउछाउमा वृक्षरोपण, मेसीनरी वाल तथा जाली व्यवस्थापन योजना २ हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना

फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका । सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन	व्यवस्थीत नभएको	दैनिक उत्पादन हुने फोहरको व्यवस्थापनमा समस्या ।	१ कुहीने र नकुहिने फोहोर अलग गरी सहि व्यवस्थापन गर्नका लागी विशेष योजना
विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण । जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	भेरीले बर्षातमा घरहरु भत्कीएको,कटानको समस्या सामान्य तटबन्धनमात्र	विपद्हरुका कारणले नदी वरिवरिको क्षेत्रमा क्षतिको जोखिम रहेको	१ कटान क्षेत्रको तत्कालीन उदार तथा जोखिम न्यूनीकरणका लागी संरक्षण योजना २ विपत तथा प्रकोप व्यवस्थापनका लागी विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने ।
जलाधार संरक्षण संकटमा परेका ताल, नदी, पोखरी संरक्षणका लागि भएका पहलहरु	सुन्दरपोखरी नभएको	संरक्षणमा समस्या	घारिटोलमा जलाधार संरक्षणका लागी डी पी अर सहीतको योजना

५ सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण । नागरिक वडापत्रको विवरण	छ छ	कोठा अभाव भएको	भवनको तला थपका लागी योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत जटीलता भएको	वडाका लागी अवश्य नीति निर्माणका लागी बजेट व्यवस्थापन गरीनुपर्ने ।
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।	भएको भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको	१ वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजीक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका लागी बजेट व्यवस्थापन
संस्थागत विकास पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।	भएको		१ वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने

१ आर्थिक विकास

वडा न ९

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल बाँझो जमिन के के उत्पादन हुन्छ व्यवसायिक खेती कृषि उद्यमीको संख्या आयात र निर्यात खाद्यान्नको प्रयाप्तता	९५ प्रतिशत ५प्रतिशत धान,मकै,गहुँ,तरकारी - ४महिना सबै,६महिना ६०% १२ महिना ३०% वेच्ने करिव १०%मा	सिचाईको समस्या व्यावसायिकताको कमि कृर्षिमा लगानी सुरक्षाको कमि	१ तालिम लिएका उद्यमीहरुका लागि व्यवसाय संचालनका लागि प्रोत्साहन कार्यक्रम। २ उन्नत विउ विजन अनुदानमा उपलब्ध गराउनु पर्ने। ३ कृषि प्राविधिकको सेवा वढाउनु पर्ने। ४ फौजी र गवारो किरावाट धान र मकै खेती वचाउन किट नासक औषधिको व्यावस्था। ५ विउ अन्य प्रदेशमा पठाउदा विश्वासनियताको कमि भै रोकावट
सिंचाई कूलो/नहर बाह्रै महिना सिंचाइ आंशिक सिचाइ हुने आकाशे खेतीको भर	पक्की कुलो ७ कच्ची कुलो २ करीव १५० घरमा नियमीत सिचाई करीव ४०० घरधुरी अकाशे पानीको भरमा।	कच्ची कुलोहरुमा नियमित सन्चालनमा कठिनाई सोलार लिफ्ट सिचाई प्रविधिमा वादल लाग्दा पानी लिफ्ट नहुने समस्या	१ माझखण्ड किच लिफ्ट सिचाई योजनामा वत्तिवाट समेत चल्ने गरी मोटर जोड्नु पर्ने। २ भुल्के लिफ्ट सिचाई निर्माण योजना। ३ चिसापानी माझखण्ड लिफ्ट सिचाई निर्माण योजना। ४ वोटेचौर सिमघाट लिफ्ट सिचाई निर्माण योजना। ५ दमारगाउ लिफ्ट सिचाई निर्माण योजना। ६ दाप्चा लिफ्ट सिचाई निर्माण योजना। ७ भुल्के पोखरा सिचाई निर्माण योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
			८ खहरेखोला सिमलगैरा काप्रेखोला लिफ्ट सिचाई योजना। ९ घगुतीखोला सिचाई कुलो निर्माण योजना ।
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म , माहुरी व्यवसायी, मासु/दूधको आयात निर्यात,स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्रहरु	गाई,भैसी,गोरु,बाखा,बगुर गाई फर्म छैन, भैसी फर्म ५ वटा, वाखा फर्म ३ वटा, सुगुर वुगुर फर्म ५ वटा, कुखुरा फर्म १ वटा, वडभित्रलाई मासु पुगेको खसी बाखा निर्यात भएका ।दुध निर्यात हुने गरेको। पशु उपचार केन्द भएको	पशु उद्यमीहरुको टिकाउमा समस्या पशु पन्छी फर्महरु दर्ता भएका सहुलियत नपाएको, घाँस र चारा मेसिनको अभाव, भेटनरी सिफारीशको समस्या,कृतिम गर्भाधान ई आईको समस्या.	१ कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तरगत मापदण्ड निर्धारण गरी अनुदानमा जोड दिनु पर्ने २ उन्नत जातका पशुको व्यवस्था हुनु पर्ने। ३ गाईवस्तु र भैसीमा लाग्ने चर्चरे तथा वाखामा लाग्ने पिपिआरको रोग खोप नियमित गर्नु पर्ने। ४ गुण स्तरीय सिमेन व्यवस्था हुनु पर्ने। **५ पशु विमा कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा लागू गर्नु पर्ने**
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण, वार्षिक पर्यटक संख्या, पर्यटनबाट आय/व्यय, होमस्टे, पर्यटक गाइडहरु	कोट धागेचरी	सरक्षण तथा प्रचार प्रसारको व्यवस्था नभएको पर्यटनका न्यूनतम पूर्वाधार योजना अन्तर्गत सडक, विद्युत, सौचालयको व्यवस्था छैन।	१ पर्यटकीय स्थानको प्रशार प्रचारको लागि विशेष कार्यक्रम। २ न्यूनतम पूर्वाधार सडक, विद्युत, पार्क निर्माण, सौचालय निर्माण खानेपानीको निर्माण योजना। ३ वोटेचौर माथिल्लो वजार पार्क निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या वजारको अवस्था	राईस मिल २ डेरी उद्योग २ ८ जना राम्रो	वत्तिको भोल्टेजमा कहिलेकाही समस्या	१ विद्युत भोल्टेजमा वृद्धि गराउनु पर्ने २ डेरी उद्योगका लागि लागत घटाउन अनुदान कार्यक्रम ४ उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागि उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या, सहकारीले सञ्चालन गरेका योजनाहरु/आयोजनाहरु। अन्य बैंक वित्तिय संस्था भएमा	कृषि सहकारी ४ वटा, वचत तथा ऋण ४ वटा वहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था २ भएको हाईटेक नर्सरी सम्वन्धमा	कृषि सहकारी , सस्थाको विधानअनुरुपको काम गर्न नसकेको	१ सहकारीहरुको नियमन र प्रभावकारी सन्चालनका लागि विशेष कार्यक्रम २ कृषि उपजमा सहकारी मार्फत ढुवानी सहुलियत दिनु पर्ने। ३ वोटेचौरमा कर्णाली प्रदेश सरकारको अनुदानमा निर्माण भएको हाईटेक नर्सरी उपयोगमा ल्याउन पहल गर्ने।

२ सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय निजी शैक्षिक संस्था,	३.वटा ४ वटा २.वटा २ वटा	विद्यालयको वातावरणमा समस्या,शिक्षक तालिम शैक्षिक सामग्रीको अभाव, कोठाको अभाव, श्रृव्य दृश्य सामाग्रीको अभाव,	१ सरस्वती मा वि सिमघाट ४ कोठे भवन निर्माण योजना २ ने रा आ वि भालुखोला ८ कोठे भवन निर्माण योजना। ३ जनसेवा मा वि ४ कोठे भवन निर्माण योजना ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
प्राविधिक शैक्षिक संस्था विद्यार्थि शिक्षक अनुपात भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था क्याम्पस	छैन १:४५.४२ १एक	शिक्षक दरवन्दीको अभाव, पुस्तकालय, आधारभुत तहमा कम्प्यूटर शिक्षा अभाव।	४ भगवती प्रा वि नादेकोट ४ कोठे भवन निर्माण तथा खानेपानी योजना। ५ नेरा प्रा वि दाप्चा ६कोठे भवन निर्माण र खा पा योजना। ६ने रा प्रा वि भुल्के ४ कोठे भवन निर्माण, घेरबार, सौचालय र खा. पा. निर्माण योजना ७ आ. वि. तहमा कम्प्यूटर व्यावस्था।
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय , आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण, उपचार गर्ने चलन के कति छ	१ ५ १ १ देखि १.३० घण्टा ४ जना १५ प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा	यातायात तथा चेतनाको कमी, तालीम प्राप्त जनशक्तीको कमी। स्वास्थ्य संस्था पुग्न टाढा भएकाले सेवाको पहुच नपुगेकाले रुढीवादी प्रथामा विश्वास गर्न पर्ने अवस्था रहेको।	१ स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना २ वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागी जनशक्तीलाई अवश्यक तालिम तथा अन्य व्यवस्थापनका लागी विशेष योजना। ३ गाऊघर किल्निकवाट थप सेवा दिने व्यवस्था गरिनु पर्ने।
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्याअनुमानित सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला	५ प्रतिशत ९५ प्रतिशत	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा	१ जेष्ठनागरीक सम्मान योजना २ महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागि आय आर्जनका लागि अनुदान कार्यक्रम

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
तथा विपन्न वर्गको पहुँच अपांगता संख्या र सुविधा एकल संख्या र सुविधा जेष्ठ नागरिक ।	.......जना ....जना ......जना	जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	३ टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागी विशेष कार्यक्रम ४ आय आर्जनका कार्यक्रम संचालन गरीनु पर्ने।
साँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	माथिल्लो वोटेचौर, झाँक्रीमेला र भुल्के शिव मन्दिर वोटेचौर	व्यवस्थापन तथा पूर्वाधार कमि।	१ पानी, वत्ति, सौचालय जस्ता पूर्वाधारको व्यवस्था गर्न पर्ने।
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु । शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय	 ८५ प्रतिशत ६० प्रतिशत नभएको १५ प्रितशत २५ मीनेट	शुद्ध पिउने पानी, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना तथा सार्वजनिक शौचालय नभएको ।	१ पूर्ण सरसफाई सम्वन्धि जनचेतना मूलक कार्यक्रम संचालन गरीनु पर्ने। २ नादेकोट लिफ्ट खानेपानी तथा सिचाई निर्माण योजना१.५ कि मि।
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	 १ नभएको भलीवल	खेल क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको निरासा रहेको	१ वडा भित्रका युवाहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा व्यवस्थित खेल मैदान कार्यक्रम। २ वोटेचौर सार्वजनीक जग्गाको चौरमा खेलमैदान प्रयोग गर्ने गरे पनि यसलाइ संरक्षण गर्न घेरावार लगाउनु पर्ने

३ पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास वा आवास, जम्मा वस्ति नाम ....कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण	दलित,जनजाती, क्षेत्री, व्रामण अन्य	वोटेचौर वजार वाहेक अव्यवस्थीत वस्ती तथा छरीएर रहेको ।	१ वस्ति अव्यवस्थित हुन नदिन ठोस नीति तथा कार्यक्रम लागु गरिनुपर्ने। २ वजार क्षेत्रमा भवन निर्माण हुदा नक्सापास अनिवार्य गर्ने।
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या टिनको छाना भएका घर खरको छाना भएका घर	नक्सा पास भवन भएको। ७ वटा करीव १५० भन्दा ७८० वटा ३० वटा	एकरुपतामा कमि	१ वडा भित्रका भवन निर्माणका लागि वडास्तरीय नीति गराई लागु गरिनुपर्ने । २ आय स्तर अति कमजोर भएका लगत हेरी खरको छाना विस्थापित गरी सुरक्षित आवास निर्माणमा अनुदान उपलब्ध गराउनु पर्ने।
सडक नयाँ ट्र्याक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ	... वटा .. कि, मि. करिव ... वटा .. कि, मि. करिव २ वटा ३ कि, मि. करिव	सडकको प्राथमिकता निर्धारण नगरेकाले वाहै महिना नियमित यातायात सुविधा तथा सडक सुधारमा समस्या	१ गुर्भाकोट वडा नं ९ रिङरोड स्तरउन्नती योजना। २ वोटेचौर दाप्चा सडक स्तर उन्नती योजना। ३ सिमलगैरा खहरेखोला वोटेचौर तटवन्ध निर्माण योजना २कि मि ४ चिसापानी पुरानागाउ सडक स्तर उन्नती योजना। ५ दाप्चा पोखरे भुल्के सडक निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण , मोटरएवल पुलको विवरण	छैन २ वटा छैन	एकवटा पुलमा नियमित यातायात तथा पुल निर्माण गर्ने निकाय र स्थानीय सरकार वीचमा समन्वयको अभाव।	१पुलको नियमित मर्मत संभार हुन र संरक्षणका लागि पुल निर्माण गर्ने निकाय वीचमा समन्वय हुनु पर्ने। २ वोटेचौर मसानघाट घुमखहरे पक्की पुल निर्माण योजना। ३ पुलको नियमित मर्मत सरसफाईका लागि हेरालु राख्नु पर्ने।
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	बस,मोटर साईकल, अटो , जीप । छैन	नियमित सवारी संचालन हुने सवारी साधनको पहुचमा भएको।	१ बोटेचौर वस पार्क निर्माण योजना ।
विद्युत्, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका, सोलार जडान घरपरिवार, बैकल्पिक उर्जाका योजनाहरुको विवरण	९० प्रतिशत् छैन ९० प्रतिशत घरपरिवार ८१प्रतिशत घरपरिवार ..... घरपरिवार गोवरग्याँस .... घरपरिवार	वडाका धेरै जसो भागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युत जोडिएको। नियमित पावर सप्लाईमा समस्या भएको	१ वत्तीको नियमित पावर सन्तुलनका लागि टान्समिटर र वत्ति नपुगेको स्थानमा वत्ति जोड्ने व्यवस्था गरिनुपर्ने । २ वायोग्यास उत्पादन विस्तार योजना।
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने	छ	इन्टरनेत सेवा महंगो	१ ....

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वस्तिहरुको संख्या, मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	ईन्टर नेट सेवा संचान भएको ९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।		
अन्य ठूला पूर्वाधार भए लेख्ने			१ वोटेचौर वसपार्क निर्माण योजना।

४ वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदियक वनको विवरण, निजी वनको विवरण सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	४ वटा (डोटेगैरा चौपारी देवी चिसापानी सा व उ स. छैन साल, खयर, शिसौ, सल्ला, साज , लगायतका विरुवा। कुरिलो। बदेल, दुम्सी,वादर	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा भन्दा उपयोगमा ध्यान वढी खेतीपातीमा ठुलो क्षेति हुने गरेको । काठ निकासीमा समस्या जनसंख्या वृद्धिले वनजंगल फडानी र भौतिक संरचना निर्माण	१ सामुदायीक वनको कार्या योजना वमोजिम काम अगाडी वढाउनु पर्ने। २ वैज्ञानीक वन व्यवस्थापनका लागि विशेष योजना

भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण	सडक निर्माणवाट पहिरो जाने समस्या। खानेपानी तथा सिचाईको मुहानमा पानीको श्रोत घट्दो क्रममा रहेको।	जथाभावी खनीएका ग्रामिण सडकवाट पहिरो गै वस्ति घर जोखिममा।	१ खाली जमिनमा उपयोगी विरुवा रोपी अम्दानी बढाउनका लागी विशेष योजना २ पैहिरो नियन्त्रणका कार्य संगसगै लैजानु पर्ने।
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरी कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक	२५ प्रतिशत नोक्सान गर्ने गरेको	उत्पादनमा समस्या	१ प्राकृतीक प्रकोप व्यवस्थापनका लागि विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने । २ फौजीकीरा नियन्त्रणका लागी विशेष प्याकेज सहित बजेट व्यवस्थापन । ३ पानीको मुहान संरक्षण योजना।
वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था ।	नगरीएको खासै संरक्षण नगरीएको		१ हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना। २ सिमलगैरा खहरेखोला वोटेचौर तटवन्ध निर्माण योजना २कि मि। ३घुगुतीखोला काप्रिखोला तटवन्ध निर्माण योजना२कि मि ४ पुरानो मसानघाट देखि वोटेचौर भुल्केसम्म भेरी नदीमा तटवन्ध निर्माण योजना। ५ वुगेरीखोर खोरेडाँडा तटवन्ध निर्माण योजना१ कि मि। ६ नाउपानी लामीडाडा तटवन्ध निर्माण योजना ।

फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका । सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन	व्यवस्थीत नभएको	हाल वोटेचौर वाहेकको वस्ति छरीएर रहेकाले फोहोर व्यवस्थापनमा समस्या नभएको।	१ वस्ति विस्तार क्षेत्र हेरी फोहोर संकलन व्यवस्था गर्नु पर्ने। २ फोहर व्यवस्थापन सम्वन्धि सन्देशमुलक होरिङ्ग वोर्ड राखु पर्ने।
विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	बर्षाते घरहरु भत्कीएको,खोला कटानको समस्या सडक निर्माणवाट पहिरो सामान्य तटबन्धन मात्र	विपद्हरुका कारणले नदी वरिवरिको क्षेत्रमा र सडक नजिकका वस्तिका घरमा क्षतिको जोखिम रहेको	१ पहिरो नदि कटान तटवन्ध गर्नु पर्ने।
जलाधार संरक्षण संकटमा परेका ताल, नदी, पोखरी संरक्षणका लागि भएका पहलहरु	छैन		

५ सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण नागरिक वडापत्रको विवरण	छ छैन	नगरपालिकाले दिने सेवा र लाग्ने दस्तुरका वारेमा सेवाग्राहीलाइ जानकारी गराउन नागरिक वडापत्र नभएकाले कठिन महसुस भएको।	१ नागरिक वडापत्र राख्ने व्यवस्था गर्नु पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत समस्या भएको।	वडाका लागि अवश्यक नीति निर्माणका लागी व्यवस्था गरीनुपर्ने ।
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।	भएको भएको भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको।	१ वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका गरिनु पर्ने।
संस्थागत विकास पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।	भएको		१ वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने
स्थानीय स्रोत परिचालन स्थानीय स्रोतको विश्लेषण र विवरण			

१ आर्थिक विकास　　　　　　　　　　　　　　वडा न १०

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल बाँझो जमिन के के उत्पादन हुन्छ व्यवसायिक खेती कृषि उद्यमीको संख्या आयात र निर्यात खाद्यान्नको प्रयाप्तता	८५ प्रतिशत १५प्रतिशत धान,मकै,गहुँ,मसुरो,चना,केराउ ४वटा तरकारी व्यावशायि खेति ४महिना सबै,६महिना ४५% १२ महिना ३०% करिव २५% मा खाना नपुग्ने।	सिचाईको समस्या व्यावसायिकताको कमि कृर्षिमा लगानी सुरक्षाको कमि प्राविधिक सेवाको कमि उन्नत विउ कमि रासायिनिक मलको अभाव	१ उन्नत विउ विजन अनुदानमा उपलब्ध गराउनु पर्ने। २ कृषि प्राविधिकको सेवा वढाउनु पर्ने। ३ फौजी र गवारो किरावाट धान र मकै खेती वचाउन किट नासक औषधिको व्यावस्था। ४ कृषि सम्वन्धि तालिम कार्यक्रम।
सिंचाई कूलो/नहर बाह्रै महिना सिंचाइ आंशिक सिचाइ हुने आकाशे खेतीको भर	पक्की कुलो ७ कच्ची कुलो ० करीव २५० घरमा नियमीत सिचाई	पानीको श्रोतको कमिले कुलो नियमित सन्चालनमा कठिनाई मर्मतका लागि बजेट अभावको समस्या	१सिमखोला देखि हनिमान हुदै पक्की सिंचाई कुलो निर्माण योजना। २ भेडावारीमा भेरी लिफ्ट सिचाई निर्माण योजना
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म , माहुरी व्यवसायी,	गाई,भैसी,गोरु,बाखा,बगुर गाई फर्म छैन भैसी फर्म १ वटा वाखा फर्म २ वटा कुखुरा फर्म ५ वंगुर फर्म ४ वटा वडभित्रलाई मासु पुगेको खसी बाखा निर्यात भएका ।दुध निर्यात हुने गरेको।	पशु उद्यमीहरुको टिकाउमा समस्या पशु पन्छी फर्महरु दर्ता भएका सहुलियत नपाएको घाँस र चारा मेसिनको अभाव स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्र नहुँदा समस्या भएको	१ कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तरगत मापदण्ड निर्धारण गरी अनुदानमा जोड दिनु पर्ने ३उन्नत जातका पशुको व्यवस्था हुनु पर्ने। ४प्राविधिक र पशुपन्छी उपचार केन्द्र भवन निर्माण योजना ५ पशु दाना वनाउने उद्योगमा अनुदान सहयोग। **५ पशु विमा कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा लागू गर्नु पर्ने**

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
मासु/दूधको आयात निर्यात, स्थानीय पशुपन्छी उपचाकेन्द्रहरु	पशु उपचार केन्द नभएको		
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण,	नभएको		
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या वजारको अवस्था	राईस मिल २ वटा ६ जना ठिकै छ	उद्यमशिलताका लागि बजार पुजि र कच्चा पदार्थमा समस्या	१ मिल जडान तथा मर्मतका लागि तालिमको व्यवस्था २ उद्योगका लागि अनुदान कार्यक्रम
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या, सहकारीले सञ्चालन गरेका	कृषि सहकारी ३ वटा, वचत तथा ऋण १ वटा वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्था १भएको ।	कृषि सहकारी सस्थाहरुले सस्थाको विधान अनुरुपको काम गर्न नसकेको ।	१ सहकारीहरुको नियमन र प्रभावकारी सन्चालनका लागि लेखा तथा व्यवस्थापन तालिम।

२ सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय निजी शैक्षिक संस्था, प्राविधिक शैक्षिक संस्था विद्यार्थि शिक्षक अनुपात भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था	 ३ वटा २ वटा १ १ छैन १:२६.४३	विद्यालयको वातावरणमा समस्या,शिक्षक तालिम शैक्षिक सामग्रीको अभाव, कोठाको अभाव, श्रृव्य दृश्य सामाग्रीको अभाव, अभिभावकको सक्रियतामा कमि, पुस्तकालय, आधारभुत तहमा कम्प्यूटर शिक्षा लागि कम्प्यूटरको अभाव।	१ आ वि तहमा कम्प्यूटर व्यावस्था। २ भेरी मा वि ६ कोठे भवन घेरावार निर्माण योजना। ३ डाँफे आ वि ४ कोठे भवन र घेरावार निर्माण योजना। ४ हनिमान प्रा वि ४ कोठे भवन निर्माण योजना।
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय , आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण, उपचार गर्ने चलन के कति छ	 १ २ १ ५५ मिनेट २ जना ३जना १५ प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा	चेतनाको कमी, तालीम प्राप्त जनशक्तीको कमि अवस्था रहेको।स्वास्थ्य सामाग्रीको कमि।	१ स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना २ वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागि जनशक्तीलाई अवश्यक तालिम तथा अन्य व्यवस्थापनका लागि विशेष योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्या अनुमानित सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच अपांगता संख्या र सुविधा एकल संख्या र सुविधा जेष्ठ नागरिक ।	५ प्रतिशत ९५ प्रतिशत ....जना ....जना ......जना	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	१ जेष्ठनागरीक सम्मान योजना २ महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागि आय आर्जनका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागी विशेष कार्यक्रम ४ आय आर्जनका कार्यक्रम संचालन गरीनु पर्ने।
साँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	छैन		१ फूलवारी उत्तरगंगा मन्दिर निर्माण योजना।
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु । शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय ।	 ८० प्रतिशत ६० प्रतिशत नभएको २० प्रितशत २५ मीनेट	शुद्ध पिउने पानी, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना तथा सार्वजनिक शौचालय नभएको ।	१ पूर्ण सरसफाई सम्वन्धि जनचेतना मूलक कार्यक्रम संचालन गरीनु पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	३ नभएको भलीवल फूटवल	खेल क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको निरासा रहेको ।	१वडा भित्रका युवाहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा व्यवस्थित खेल मैदान कार्यक्रम। २वाघमारेटापु खेलमैदान तथा कभर्डहल निर्माण योजना

३ पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास वा आवास, जम्मा वस्ति नाम ....कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण	दलित,जनजाती, क्षेत्री, व्रामण अन्य	सडक निर्माण एवं सडक रेखाङ्कन प्रचुर मात्रामा भएको जथाभावी घर निर्माण भएका।	१ वस्ति अव्यवस्थित हुन नदिन ठोस नीति तथा कार्यक्रम लागु गरिनुपर्ने । २ सडक मापदण्ड तोकी सो अनुसार नै घर निर्माणलाई अगाडी वढाउनु पर्ने।
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या टिनको छाना भएका घर खरको छाना भएका घर	नक्सा पास भवन नभएको। ३ वटा करीव ५५ वटा जति ......वटा ..... वटा	एकरुपतामा कमि	१ वडा भित्रका भवन निर्माणका लागि वडास्तरीय नीति गराई लागु गरिनुपर्ने । २ सडक मापदण्ड तोकी सो अनुसार नै घर निर्माणलाई अगाडी वढाउनु पर्ने। ३ आय स्तर अति कमजोर भएका लगत हेरी खरको छाना विस्थापित गरी सुरक्षित आवास निर्माणमा अनुदान उपलब्ध गराउनु पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सडक नयाँ ट्र्याक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ	... वटा .. कि, मि. करिव ... वटा .. कि, मि. करिव १वटा ५०० मि.करीव	सडकको प्राथमिकता निर्धारण नगरेकाले वाहै महिना नियमित यातायात सुविधा तथा सडक सुधारमा समस्या	१ वडा कार्यालय अधिकारी टोल हुदै सारुटोल जोड्ने सडक निर्माण योजना। २ पतेनाघारी रातामाटे सडक निर्माण योजना। ३ नवल सिंहको घरदेखि अमर सिंहको घारासम्म सडक निर्माण योजना। ४ डोटेगैरा देखि गैरी वजार सडक निर्माण योजना।
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण , मोटरएवल पुलको विवरण	छैन २ वटा ३ वटा ३ वटा कल्भर्ट	एकवटा पुलमा नियमित यातायात तथा पुल निर्माण गर्ने निकाय र स्थानीय सरकार वीचमा समन्वयको अभाव।	१पुलको नियमित मर्मत संभार हुन र संरक्षणका लागि पुल निर्माण गर्ने निकाय वीचमा समन्वय हुनु पर्ने। २ कोप्ची रातामाटा सडक पुल निर्माण योजना। ३ गोचेखोला सडक पुल पुन निर्माण योजना। ४ भुतेचौर कोप्ची झो पु निर्माण योजना ।
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	मोटर साईकल, अटो , जीप छैन	नियमित सवारी संचालन हुने सवारी साधनको पहुचमा भएको।	१ सवारी पार्किङ्गको व्यवस्था गर्नु पर्ने।
विद्युत्, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका, सोलार जडान घरपरिवार,	९८ प्रतिशत् नजोडिएका २ प्र. छैन	वडाका धेरै जसो भागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युत जोडिएको। नियमित पावर सप्लाईमा समस्या भएको	१ वत्तीको नियमित पावर सन्तुलनका लागि टान्समिटर र वत्ति नपुगेको स्थानमा वत्ति जोड्ने व्यवस्था गरिनुपर्ने । २ वायोग्यास जोड्न प्रोत्साहन गर्न पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
बैकल्पिक उर्जाका योजनाहरुको विवरण	.....		
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने वस्तिहरुको संख्या, मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	छ ईन्टर नेट सेवा संचान भएको ९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।	इन्टरनेट सेवा राम्रो नभएको।	१ ....
अन्य ठूला पूर्वाधार भए लेख्ने			१ भेडावारी डाँफे भेरी मा वि हुदै शसस्त्र प्रहरी शिक्षालय सडक कालोपत्रे योजना।

४ वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदियक वनको विवरण, निजी वनको विवरण सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ	२ वटा (भेडावरी, वनदेवी, सा.व.उ.स) - वटा - वटा छैन साल, अस्ना, शिसौ, सिमल, साज , लगायतका विरुवा।	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा भन्दा उपयोगमा ध्यान वढी खेतीपातीमा ठुलो क्षेति हुने गरेको । काठ निकासीमा समस्या	१ सामुदायीक वनको कार्या योजना वमोजिम काम अगाडी वढाउनु पर्ने। २ वैज्ञानीक वन व्यवस्थापनका लागि विशेष योजना ३ वन नास भएको क्षेत्रमा वृक्षा रोपण कार्य गर्नु पर्ने।

अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	- बदेल, दुम्सी,वादर	वन अतिक्रमण वढ्दो नियन्त्रणमा चुनौती।	
भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण	भेरी नदी घुगुतिखोला आगरखोला र डुम्रेखोलावाट जग्गा कटान। रातामाटे आगारखोला घुगुति	खेति योग्य जमिन कटान	१ खाली जमिनमा उपयोगी विरुवा रोपी आम्दानी बढाउनका लागि विशेष योजना २ भेरी नदी तटवन्ध निर्माण योजना ३ आगारखोला तटवन्ध निर्माण योजना। ४ घुगुती तटवन्ध निर्माण योजना।
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरी कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक	५ प्रतिशत नोक्सान गर्ने गरेको	उत्पादनमा समस्या	१ प्राकृतीक प्रकोप व्यवस्थापनका लागि विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने । २फौजीकीरा नियन्त्रणका लागी विशेष प्याकेज सहित बजेट व्यवस्थापन । ३ पानीको मुहान संरक्षण योजना।
वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था ।	नगरीएको खासै संरक्षण नगरीएको		१ हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना।
फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका	व्यवस्थीत नभएको	हाल वस्ति छरीएर रहेकाले फोहोर व्यवस्थापनमा समस्या नभएको।	१ वस्ति विस्तार क्षेत्र हेरी फोहोर संकलन व्यवस्था गर्नु पर्ने।

। सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन			
विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	आगलागी, बर्षाते घरहरु भत्कीएको,खोला कटानको समस्या सडक निर्माणवाट पहिरो, सामान्य तटबन्धन मात्र	विपद्हरुका कारणले नदी वरिवरिको क्षेत्रमा र सडक नजिकका वस्तिका घरमा क्षतिको जोखिम रहेको	१ सडक निर्माण गर्दा वस्तिलाइ जोखिम हुन नदिन पहिरो हिलोजन्य वस्तु नियन्त्रणको योजना ।
जलाधार संरक्षण संकटमा परेका ताल, नदी, पोखरी संरक्षणका लागि भएका पहलहरु	छैन		

५ सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण नागरिक वडापत्रको विवरण	छैन छैन	वडा कार्यालयको आफ्नो भवन भएको कर्कट पाताले छाएकाले चिसोमा शित चुहिने वर्षातमा पानी पर्दा आवाज ठूलो दिने भएकाले नागरिकलाइ सेवा दिन कठिनाइ। नगरपालिकाले दिने सेवा र लाग्ने दस्तुरका वारेमा सेवाग्राहीलाइ	१ वडा कार्यालय भवन निर्माण योजना। १ नागरिक वडापत्र राखी वार्षिक रुपमा अद्यवधी गराई राख्नु पर्ने ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
		जानकारी गराउन नागरिक वडापत्र नभएकाले कठिन महसुस भएको।	
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत समस्या भएको	वडाका लागि अवश्यक नीति निर्माणका लागी व्यवस्थापन गरीनुपर्ने ।
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।	भएको भएको भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको	१ वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका गरिनु पर्ने।
संस्थागत विकास पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।	भएको		१ वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने
स्थानीय स्रोत परिचालन स्थानीय स्रोतको विश्लेषण र विवरण			

१. आर्थिक विकास वडा न ११

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल बाँझो जमिन के के उत्पादन हुन्छ व्यवसायिक खेती कृषि उद्यमीको संख्या आयात र निर्यात खाद्यान्नको प्रयाप्तता	.... धान,मकै,गहुँ,मसुरो,चना,केराउ - - ४महिना सबै,६महिना ५०% १२ महिना ३०% करिव २०% मा नपुग	सिचाईको समस्या, व्यावसायिकताको कमि, कृर्षिमा लगानी सुरक्षाको कमि ,प्राविधिक ज्ञानको कमजोरी।	१ उन्नत विउ विजन अनुदानमा उपलब्ध गराउनु पर्ने। २ कृषि प्राविधिकको सेवा वढाउनु पर्ने। ३ फौजी र गवारो किरावाट धान र मकै खेती वचाउन किट नासक औषधिको व्यावस्था। ४ प्रविधि उपयोगमा सहयोग एवं सन्चालनमा तालिम।
सिंचाई कूलो/नहर बाहै महिना सिंचाइ आंशिक सिचाइ हुने आकाशे खेतीको भर	पक्की कुलो ९ कच्ची कुलो १ करीव ३४० घरमा नियमीत सिचाई करीव २१९ घरधुरी अकाशे पानीको भरमा।	कच्ची कुलोहरुमा नियमित सन्चालनमा कठिनाई मर्मतका लागि बजेट अभावको समस्या	१वर्मगार माथिल्लो सिचाई निर्माण योजना । २ भेरीकिनार लिफ्ट सिचाई निर्माण योजना। ३ अवलसुर्मा सिंचाई कुलो निर्माण योजना।
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म ,	गाई,भैसी,गोरु,बाखा,बगुर गाई फर्म छैन भैसी फर्म छैन वाखा फर्म ५ वटा सुगुर वुगुर फर्म २ वटा वडभित्रलाई मासु	पशु उद्यमीहरुको टिकाउमा समस्या पशु पन्छी फर्महरु दर्ता भएका सहुलियत नपाएको घाँस र चारा मेसिनको अभाव	१ कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तरगत मापदण्ड निर्धारण गरी अनुदानमा जोड दिनु पर्ने २ प्राविधिक र पशुपन्छी उपचार केन्द्र भवन निर्माण योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
माहुरी व्यवसायी, मासु/दूधको आयात निर्यात, स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्रहरु	पुगेको खसी बाखा निर्यात भएका ।दुध निर्यात हुने गरेको। पशु उपचार केन्दं नभएको	स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्र नहुँदा समस्या भएको	४ उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागी उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम संचालन।
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण, वार्षिक पर्यटक संख्या, पर्यटनबाट आय/व्यय, होमस्टे, पर्यटक गाइडहरु	भेरी नदीमा -याफ्टिङ्ग	-याफ्टिङ्ग वोटको व्यवस्था तालिम प्राप्त गाईडको व्यवस्था नभएको	१ आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्था मिलाइ पोखरे देखि भेरी नदीमा —याफ्टिङ्गको व्यवशाय संचालन हुन सक्ने।
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या वजारको अवस्था	राईस मिल २ वटा ४ जना ठिकै छ	मिल जडान तथा मर्मत गर्न	१ मिल जडान तथा मर्मतका लागि तालिम। २ उद्योगका लागि अनुदान कार्यक्रम
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या, सहकारीले सञ्चालन गरेका योजनाहरु/आयोजनाहरु। अन्य बैंक वित्तिय संस्था भएमा	कृषि सहकारी १ वटा, वचत तथा ऋण १ वटा वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्था ३ भएको	कृषि सहकारी सहकारी सस्थाहरुले सस्थाको विधान अनुरुपको काम गर्न नसकेको ।	१ सहकारी सदस्यहरुका लागि सहकारी शिक्षा कार्यक्रम। २ सहकारी नियमन तथा व्यवस्थापनका लागि अनुगमन गर्नु पर्ने।

२. सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय निजी शैक्षिक संस्था, प्राविधिक शैक्षिक संस्था विद्यार्थि शिक्षक अनुपात भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था	 ४ वटा(५कोटा) ७ वटा छैन नभएको छैन १:१२·१४	विद्यालयको वातावरणमा समस्या,शिक्षक तालिम शैक्षिक सामग्रीको अभाव, कोठाको अभाव, श्रृव्य दृश्य सामाग्रीको अभाव, शिक्षक दरवन्दीको अभाव, पुस्तकालय, आधारभुत तहमा कम्प्यूटर शिक्षा अभाव।	१ शिशु कक्षालाई व्यवस्थीत गर्नका लागि विशेष अनुदान कार्यक्रम २सूर्यज्योति आ वि आँपगैरा ४ कोठे भवन निर्माण योजना ३ ने रा प्रा वि नारङ्गेचौर ४ कोठे भवन निर्माण योजना। ४ ने रा प्रा वि भित्रीखोला ४ कोठे भवन निर्माण योजना ५ ने रा प्रा वि अवलसुर्मा ४ कोठे भवन निर्माण योजना ६ ने रा प्रा वि पिङडाडा ४ कोठे भवन निर्माण योजना ७ आ वि तहमा कम्प्यूटर व्यवस्था योजना। ८ जनसेवा प्रा वि वर्मागार ४ कोठे भवन निर्माण योजना
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या	 २ नभएको १ २ घन्टा	आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु तथा स्वास्थ्य सेवा सुविधाको अभाव,	१ आधाभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि भवन निर्माण योजना। २ स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना ३ वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय , आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण, उपचार गर्ने चलन के कति छ	२ जना १५ प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा	यातायात तथा चेतनाको कमी, तालीमप्राप्त जनशक्तीको कमी।	बनाउनका लागी अवश्य जनशक्ती तथा अन्य व्यवस्थापनका लागी विशेष योजना
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्या अनुमानित सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच अपांगता संख्या र सुविधा एकल संख्या र सुविधा जेष्ठ नागरिक ।	 ५ प्रतिशत ९५ प्रतिशत १५ जना ३५ जना २५० जना २५० जना	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	१ जेष्ठनागरीक सम्मान योजना २ महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागी विशेष कार्यक्रम ५ धामीझाँक्रीलाइ सचेतनाका कार्यक्रम संचालन गर्ने
साँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	शिवमन्दिर मन्दिर		
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु ।		शुद्ध पिउने पानी, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना	१ वर्मगार खानेपानी निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय ।	नारङ्गेमसेरी वृहत खानेपानी ८५ प्रतिशत ६५ प्रतिशत नभएको १५ प्रितशत ४० मीनेट	तथा सार्वजनिक शौचालय नभएको ।	
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	नभएको भलीवल फूटवल	खेल क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको निरासा रहेको ।	वडा भित्रका युवाहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा खेल मैदानका कार्यक्रम।

३. पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास वा आवास, जम्मा वस्ति नाम ....कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण	दलित,जनजाती,क्षेत्री ब्रामणा अन्य	अव्यवस्थीत वस्ती तथा छरीएर रहेको ।	१ वस्ती व्यवस्थापनका लागि न. पा.बाट। वडास्तरीय नीति गराई विशेष वस्ती विकास कार्यक्रम लागु गर्नका लागि बजेट विनीयोजन गरिनुपर्ने ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या टिनको छाना भएका घर खरको छाना भएका घर	नक्सा पास भवन नभएको। .... वटा २ करीव १० वटा जति	एकरुपतामा कमि	१ वडा कार्यालय भवन निर्माण योजना। २ वडा भित्रका भवन निर्माणका लागि वडास्तरीय नीति गराई लागु गर्नका लागी बजेट विनीयोजन गरिनुपर्ने ।
सडक नयाँ ट्र्याक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ	... वटा .. कि, मि. करिव ... वटा .. कि, मि. करिव ० वटा ०कि, मि. करिव	सडकको प्राथमिकता निर्धारण नगरेकाले वाहै महिना नियमित यातायात सुविधा तथा सडक सुधारमा समस्या	१ काडासुर्मा देखि भुत्यापानी सडक निर्माण योजना। २ काडासुर्मा वलीटोल सडक निर्माण योजना। ३ स्याना पनेरा देखि उदिनढुंगा हुदै लखनपुरी सडक ४ राताडाँडा लामीडाँडा वलीटोल लेखसुर्मा विद्यालय सडक ५ वर्मागार अवलसुर्मा आँपगैरा सडक स्तर उन्नती योजना ६ अवलसुर्मा सुर्माखोला सडक निर्माण योजना। ७ नारङ्गेचौर चामखी सडक निर्माण योजना। ८ रम्चाउने देखि वर्मगारखोलो सडक निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
			९ माथिल्लो नारङ्गे डोप्का सडक निर्माण योजना। १० डोप्का आँखले सिम्ता सडक निर्माण योजना। ११ नारङ्गेचौर टाकुराखाली सडक निर्माण योजना। १२ गाडापानी चलाउनेटोल नारङ्गेचौर सडक निर्माण योजन १३ खिमसरको घरदेखि विष्टटोल दियाले अम्रै सडक १४ दियाले अम्रै थामडाँढा सडक निर्माण योजना। १५ तिते चिउरी सुरखोली सडक निर्माण योजना। १६ ठिंग्नीगाउ गैरीसम्म सडक निर्माण योजना। १७ भित्रीखोला माथिल्लो भित्रीखोला सडक निर्माण १८ कल्लेरी तल्लो नारङ्गेचौर सडक निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
			१९ कुरेपानी देखि भलायदमारसम्म पक्कि नाला निर्माण
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण , मोटरएवल पुलको विवरण	नभएको छैन २वटा	एकवटा पुलमा नियमित यातायात तथा पुल निर्माण गर्ने निकाय र स्थानीय सरकार वीचमा समन्वयको अभाव।	१पुलको नियमित मर्मत संभार हुन र संरक्षणका लागि पुल निर्माण गर्ने निकाय वीचमा समन्वय हुनु पर्ने।
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	मोटर साईकल, अटो , जीप छैन	नियमित सवारी संचालन हुने सवारी साधन नभएको।	१ गाडी पार्किङ व्यवस्था हुनु पर्ने।
विद्युत्, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका, सोलार जडान घरपरिवार, बैकल्पिक उर्जाका योजनाहरुको विवरण	६० प्रतिशत् छैन ६० प्रतिशत ५ प्रतिशत ३५	वडाका आधा भागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युतजोडिएको। नियमित पावर सप्लाईमा समस्या भएको	१ भित्रिखोला, नारङ्गेमसेरी, काँडासुर्मा, आँपगैरा. रोटेपानी लगायतका क्षेत्रमा विद्युत लाईन विस्तार योजना । २ वत्तीको नियमित पावर सन्तुलनका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनुपर्ने ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने वस्तिहरुको संख्या, मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	छ वडा कार्यालय वाहेक ईन्टर नेट सेवा संचान नभएको ९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।	साँझ विहान टावरले नटिप्ने भएकाले मोवाईल संचालनमा समस्या।	१ प्राविधिक दृष्टिले उपर्युत्त स्थानमा संचार नेटवर्क स्थापना तथा संचालन योजना।
अन्य ठूला पूर्वाधार भए लेख्ने			

४. वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदियक वनको विवरण, निजी वनको विवरण सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	४ वटा (लामाखाली, मसिनाचौर, चरीखुट्टे, र सिस्नेरी सा. व. उ सामित) छैन छैन साल, खयर, शिसौ, उत्तीस, सल्ला,वाज ,कटुस, काउलो, फलाट, रैच लगायतका विरुवा। बदेल, दुम्सी,वादर	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा समस्या खेतीपातीमा ठुलो क्षेति हुने गरेको ।	१ सामुदायीक वनका लागि भौतिक विकास योजना २ वैज्ञानीक वन व्यवस्थापनका लागि विशेष योजना ३ जंगल वरिपरीको क्षेत्रमा जंगली जनावरहरुको प्रकोपबाट बच्नका लागि तारबार कार्यक्रम । ४ वृक्षा रोपण कार्यक्रम ।

भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण	सडक निर्माण र अवलसुर्मा खोलाले क्षेति	वडाका विभिन्न भागमा वन्यजन्तुको प्रकोप सडक र खोलाले पहिरो निम्त्याएको।	१ खाली जमिनमा उपयोगी विरुवा रोपी अम्दानी बढाउनका लागि विशेषा योजना २अवलसुर्मा खोला तटवन्ध योजना।
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरी कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक	१० प्रतिशत नोक्सान गर्ने गरेको	उत्पादनमा समस्या	१ प्राकृतीक प्रकोप व्यवस्थापनका लागि विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने । २ फौजीकीरा नियन्त्रणका लागी विशेष प्याकेज सहित बजेट व्यवस्थापन ।
वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था ।	नगरीएको खासै संरक्षण नगरीएको	वन जंगल नास भै वातावरण विग्रन सक्ने	१ हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना
फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका । सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन	व्यवस्थीत नभएको	हाल वस्ति छरीएर रहेकाले फोहर व्यवस्थापनमा समस्या नभएको।	१ वस्ति विस्तार क्षेत्र हेरी फोहोर संकलन व्यवस्था गर्नु पर्ने।
विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन		विपद्हरुका कारणले नदी वरिवरिको क्षेत्रमा र सडक नजिकका वस्तिका	१ अवलसुर्मा खोला तटवन्ध निर्माण योजना।

मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण । जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	बर्षातले घरहरु भत्कीएको, खोला कटानको समस्या र सडक निर्माणवाट पहिरो । सामान्य तटबन्धनमात्र	घरमा क्षतिको जोखिम रहेको	२ विपत तथा प्रकोप व्यवस्थापनका लागि कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने
जलाधार संरक्षण संकटमा परेका ताल, नदी, पोखरी संरक्षणका लागि भएका पहलहरु	छैन		

५. सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण नागरिक वडापत्रको विवरण	छ छैन	वडा कार्यालयको आफ्नै भवन भएको कर्कटपाताले छाएको हिउदको वेला सित चुहिने र वर्षादको समयमा वर्षादको पानीको आवाजले सेवाग्राहीलाइ साघुरो घरवाट सेवा दिन कठिनाई भएको। नगरपालिकाले दिने सेवा र लाग्ने दस्तुरका वारेमा सेवाग्राहीलाइ जानकारी गराउन कठिन महसुस भएको।	१ वडा कार्यालयको भवन वनाउनु पर्ने। २ नागरिक वडापत्र राख्नु पर्ने
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत जटीलता भएको	वडाका लागी अवश्य नीति निर्माणका लागी बजेट व्यवस्थापन गरीनुपर्ने ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ			
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।	भएको भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको	१ वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजीक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका लागी बजेट व्यवस्थापन
संस्थागत विकास पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।	भएको		१ वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने
स्थानीय स्रोत परिचालन स्थानीय स्रोतको विश्लेषण र विवरण			

वडा नं १२

१. आर्थिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल बाँझो जमिन के के उत्पादन हुन्छ व्यवसायिक खेती कृषि उद्यमीको संख्या आयात र निर्यात खाद्यान्नको प्रयाप्तता	………… ……….. धान,मकै,गहुँ,मसुरो,चना,केराउ ड्रागन व्यवसायिक खेती घट्टेचौरमा अनुमानित ५० जना निर्यात दलहन बाली ३महिन सबै,६महिना ५०% १२ महिना ३०% बेच्ने करिव ५% मा	सिचाईको समस्या व्यावसायिकताको कमि कृर्षिमा लगानी सुरक्षाको कमि	१ विभिन्न समयमा तालिम लिएका उद्यमीहरुका लागि व्यवसाय संचालनका लागी विशेष योजनाका लागि बजेट विनीयोजन गरिनुपर्ने । २ हाट वजार व्यवस्था।
सिंचाई कूलो/नहर बाह्रै महिना सिंचाइ आंशिक सिचाइ हुने आकाशे खेतीको भर	पक्की कुलो १२ कच्ची कुलो १२ करीव ७०० घरमा नियमीत सिचाई करीव ८० घरधुरी अकाशे पानीको भरमा	कच्ची कुलोहरुमा नियमित सन्चालनमा कठिनाई मर्मतका लागि समस्या	१ किमुगोठेरी सिचाइकुलो तथा सुधारडयाम निर्माण योजना २ अँपखोला सिचाइकुलो सुधार योजना ३ च्यानडाँडा सिचाइकुलो सुधार योजना ४ मङराखोला सिचाइकुलो सुधार योजना वारी पारीनै ५ डयाम सहित काप्रेखोला सिचाइकुलो सुधार योजना ६ वेतेनी खोला ज्यामीरेफाँट सिचाइकुलो निर्माण योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
			७ ड्याम सहित लाटीगैरामा सिचाइकुलो सुधार योजना ८ वसेरी ड्वाङड्वाङे सिम्ले चिसापानी सिचाइ योजना ९ टाटीखोला सुकिदह सिंचाई योजना। १० पिप्ले सिचाई योजना तथा डयाम निर्माण योजना।
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म , माहुरी व्यवसायी, मासु/दूधको आयात निर्यात, स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्रहरु	गाई,भैसी,गोरु,बाख्रा,भेडा,बगुर २० जना ५ वटा कुखुरा,हाँस,टर्कि गरी करिव २० नभएको वडभित्रलाई कखुरा पुगेके खसी बाख्रा निर्यात भएका उपचार केन्दं नभएको	पशु उद्यमीहरुको टिकाउमा समस्या पशु पन्छी फर्महरु दर्ता भएका कार्यान्यनमा नआएका स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्र नहुँदा समस्या भएको	१ स्थानीय पशु पन्छ उपजको विक्रीवितरणका लागी हाटवजार निर्माण योजना २ बहुउद्धश्यीय सङकलन केन्द्र निर्माण योजना ३ स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्र भवन निर्माण योजना ४ उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागी उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण, वार्षिक पर्यटक संख्या, पर्यटनबाट आय/व्यय,	देउतीबज्यै मन्दिर, चामेरे गुफा, भोटरे कुवा, कुकुरजोते लेक, कालीखोला टापु, सुन्दह पोखरी	सरक्षण तथा प्रशार प्रचारको समस्या भएको यातायात तथा अन्य व्यवस्थापनमा समस्या	१ भोट कुवा तथा चमेरे गुफा सरक्षण तथा प्रशार प्रचारको लागि विशेष कार्यक्रम २ गंगामाला देउतीबज्यै मन्दिर भवन निर्माण योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
होमस्टे, पर्यटक गाइडहरु	राजी होमस्टे		३ कुकुरजोते लेकदेखी खैरेनीटापुसम्म प्यारागलाइडिङ्गका लागि विशेषा योजना ४ राजी होमस्टेलाई थप व्यवस्थापन तथा प्रशार प्रचारको लागि विशेष कार्यक्रम
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या वजारको अवस्था	घट्ट, राईस मिल, फर्निचर उद्योग ५ जना ठिकै छ	फर्निचरमा दक्ष कामदार एवं लगानीको समस्या	१ उत्कृष्ठ उद्यमी पुरस्कार कार्यक्रम २ उद्योगका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ फर्निचरका लागि स्थानीय कच्चा पदार्थ पहिचान तथा व्यवस्थापन र मिल मर्मतका लागि तालिम कार्यक्रम ४ उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागी उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या, सहकारीले सञ्चालन गरेका योजनाहरु/आयोजनाहरु। अन्य बैंक वित्तिय संस्था भएमा	कृषि सहकारी ४ वटा, वचत तथा ऋण २ वटा वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्था १ भएको	कृषि सहकारी , वचत तथा ऋण सस्थाले विधानअनुरुपको काम गर्न नसकेको ।	१ सहकारी संचालनका लागि लेखा र व्यवस्थापन तालिम। २ वडामा वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्था एउटापनी नभएकाले वडाके पहलमा स्थापना गरिनुपर्ने ।

२. सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय निजी शैक्षिक संस्था, प्राविधिक शैक्षिक संस्था वीद्यार्थि शिक्षक अनुपात भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था	६ वटा(७कोटा) ६ वटा १ १ नभएको १: १६.५९ अति दयनिय अवस्था	विद्यालयको वातावरणमा समस्या,शिक्षक तालिम शैक्षिक सामग्रीको समस्या,भौतिक संरचना,पुस्तकालय,शिक्षाक्षेत्रमा राजनितिकरण मा वि घेरावार अधुरो रहेकाले वालवालिकालाई सवारी साधनवाट असुरक्षा	१ वडाको एकमात्र मावीमा भवन निर्माण योजना २ शिशु कक्षालाई व्यवस्थीत गर्नका लागी विशेष अनुदान कार्यक्रम ३ वडाका अधारभूत विद्यालयहरुमा भवन निर्माण योजना ४ ने रा मा वि ज्यामिरेको कम्पाउण्डवाल सहित विज्ञान प्रयोगशाला तथा शैक्षिक सामग्रीका लागि विशेष कार्यक्रम ५ वडाका अधारभूत विद्यालयहरुमा शैक्षिक तथा खेल सामग्रीका लागि कार्यक्रम
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय , आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु	३ नभएको १ १ घन्टा ३ जना १२	आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु तथा स्वास्थ्य सेवा सुविधाको अभाव, यातायात तथा चेतनाको कमी, तालीमप्राप्त जनशक्तीको कमी	१ प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागी भौतिक विकास योजना २ स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना ३ वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागी अवश्य जनशक्ती तथा अन्य व्यवस्थापनका लागी विशेष योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण, उपचार गर्ने चलन के कति छ	१५ प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा		४ व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण सकलन गरी विशेष कार्यक्रम ।
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्या, अनुमानित सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच अपांगता संख्या र सुविधा एकल संख्या र सुविधा जेष्ठ नागरिक ।	१० प्रतिशत ९५ प्रतिशत १५ जना ५२ जना २५० जना	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	१ जेष्ठनागरीक सम्मान योजना २ महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागी विशेषा अनुदान कार्यक्रम ३ टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागी विशेष कार्यक्रम
साँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	मगर र राजी भाषा शुभाघाट मेला	स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको साम्रो व्यवस्थामन नभएको	१ मंसीर पूणिमामा लाग्ने शुभाघाट मेलालाइ व्यवस्थित गर्नका लागि मेलास्थल संरक्षण योजना २ स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक अदिलाई पहिचान तथा सरक्षणका लागि विशेष योजना ३ देउती वज्यै मन्दिर निर्माण योजना (वडा गौरवको योजना)
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु । शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार	अलैचिबारी,दहचौर, ९० प्रतिशत	शुद्ध पिउने पानी, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना तथा सार्वजनिक शौचालय को	१ अलैचीवारी खानेपानी टयांकी तथा फिल्टर निर्माण।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय ।	६० प्रतिशत नभएको १० प्रितशत ३० मीनेट	अभावले समुदायमा समस्या ल्याएको	२ साविक वडा नं ७,८र ९ मा खानेपानी मर्मत तथा व्यवस्थापन योजना। ३ पूर्ण सरसफाई सम्वन्धि तालिम ।
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	४ नभएको भलीवल तथा व्याटमिन्टन	खेल क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको निरासा रहेको ।	वडा भित्रका युवाहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा खेल मैदानका लागी विशेष कार्यक्रम

३. पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास वा आवास, जम्मा वस्ति नाम , कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण	दलित,जनजाती,अन्य	अव्यवस्थीत वस्ती तथा अतित्र:मणको अवस्था	१ वस्ती व्यवस्थापनका लागी वडास्तरीय नीति गराई विशेष वस्ती विकास कार्यक्रम लागु गर्नकालागी बजेट विनीयोजन गरिनुपर्ने ।
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या	पक्की भवनमा मात्र ४ वटा ४	एकरुपतामा कमि	१ वडा भित्रका भवन निर्माणका लागी वडास्तरीय नीति गराई लागु गर्नकालागी बजेट विनीयोजन गरिनुपर्ने ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
टिनको छाना भएका घर खरको छाना भएका घर	नभएको		
सडक नयाँ ट्र्याक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ	१७ वटा ६० कि मि करिव १५ ३३ १ ८०० मी	नियमित यातायात सुविधा तथा सडक सुधारमा समस्या	१ शुभाघाट, लक्ष्मीनगर,सिम्ले,टाकुरा सडक स्तरउन्नती योजना २ टुडिखेल डाँडाखाली सडक विस्तार योजना अन्तरपालीका ३ माक्सीपुर घुघुतीखोला सडक स्तरउन्नती योजना ४ भट्टेचौर लामीडाँडा बेतेनी नयाँ सडक निर्माणा योजना ५ घारीसेरा डम्रीगैरा हुदै लामकाने सडक स्तरउन्नती योजना
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण , मोटरएवल पुलको विवरण	नभएको १ १	नियमित यातायात तथा पुल सुधारमा समस्या	६ डोटे लालीगैरा हुदै टुडीखेल सडक स्तरउन्नती योजना ७ चिसापानी सल्लेरी भित्रिखोला नयाँ ट्याक विस्तार योजना ८टाँटीखोला ड्यामडाँडा छरछरे हुदै टुडीखेल सडक योजना १ वेतेनी खोला जोड्ने पक्कीपुल योजना २ शुभाघाट देखी जुरेढुंगा पैदलमाग योजना

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	नभएको	वडामा आउने जाने सवारीका लागी वसपार्कको समस्या	१ लक्ष्मीनगरमा सवारी पार्क योजना
विद्युत, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका, सोलार जडान घरपरिवार, बैकल्पिक उर्जाका योजनाहरुको विवरण	९८ प्रतिशत् छैन ९८ प्रतिशत २ प्रतिशत छैन गोवरग्याँस योजना	वडाका अधिकांश भागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युत जोडिएको भएतापनी नियमित पावर सप्लाईमा समस्या भएको	१ वद्युत शुल्क संकलनका लागी पाएक पर्ने स्थानमा तोकिनका लागी योजना ल्याउनु पर्ने २ वेतेनी वस्तीमा विद्युतीकरणका लागी विशेष योजना ३ वतिका पोलहरु जथाभावि गाडीएकाले लाईन व्यस्थीत गर्नका लागी विशेष योजना छुट्याउनुपर्ने ४ वत्तीको नियमित पावर सन्तुलनका लागी अवश्यक बजेट बिनियोजन गरिनुपर्ने
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने वस्तिहरुको संख्या, मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	छ ९९ प्रतिशतमा संचार सेवा छ ९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।	समस्या नभएको	वडाका महत्वपूण ठाँउहरुमा फिरि वाईफाई जोन घोषणा गरी निशुल्क ईन्टरनेट सेवाको योजना हुनुपर्ने
अन्य ठूला पूर्वाधार भए लेख्ने			

४. वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदियक वनको विवरण, निजी वनको विवरण सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	५ वटा १ वटा साल खयर शिसौ कर्मा टिमुर कुरिलो गुर्जो चिउरी बदेल	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा समस्या	१ सामुदायीक वनका लागी भौतिक विकास योजना २ वैज्ञानीक वन व्यवस्थापनका लागी विशेष योजना ३ जडिबुटी संकलन तथा प्रसेदन केन्द्रको भौतिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम ४ जंगल वरिपरीको क्षेत्रमा जंगली जनावरहरुको प्रकोपबाट बच्नकालागी तारबार कार्यक्रम
भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण	सामान्य बाढी पहिरोको जोखिम वेतनी खोला, मग्राहाखोला, कालीखोला, लाटिगैरा, लामिडाँडा	वडाका विभिन्न भागमा वन्यजन्तुको प्रकोप	१ वेतनी खोला कालीखोला लालीगैरा खोलाहरुमा तटबन्धको विशेष योजना २ खाली जमिनमा उपयोगी विरुवा रोपी अम्दानी बढाउनका लागी विशेषा योजना ३ माथिल्लो वस्ति जोड्ने सडकका किनारमा वृक्षा रोपन योजना ।
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरील	२० प्रतिशत	उत्पादनमा समस्या	१ प्राकृतीक प्रकोप व्यवस्थापनका लागी विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने ।

कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक			२ फौजीकीरा नियन्त्रणका लागी विशेष प्याकेज सहित बजेट व्यवस्थापन
वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था	नगरीएको खासै संरक्षण नगरीएको		१ हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना ,
फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका । सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन ।	व्यवस्थीत नभएको	दैनिक उत्पादन हुने फोहरको व्यवस्थापनमा समस्या ।	१ फोहोर संकलन केन्द्रको स्थापनाका लागी योजना २
विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण । जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	बर्षाते घरहरु भत्कीएको,खोला कटानको समस्या सामान्य तटबन्धनमात्र	विपद्हरुका कारणले नदी वरिवरिको क्षेत्रमा क्षतिको जोखिम रहेको	१ राईके, वेतेनी,ठाँटी खोलाहरुमा जोखिम न्यूनीकरणका लागी संरक्षण योजना २ विपत तथा प्रकोप व्यवस्थापनका लागी विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने ।
जलाधार संरक्षण संकटमा परेका ताल, नदी, पोखरी संरक्षणका लागि भएका पहलहररु	सुन्दरपोखरी नभएको	संरक्षणमा समस्या	११६ मी लम्बाई र ४४ मी चौडाई भएको सुन्दर पोखरी संरक्षणका लागी डी पी अर सहीतको योजना

५. सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण नागरिक वडापत्रको विवरण	छ छ	कम्पाउण्वाल कमजोर अवस्था नागरिक वडा पत्र अध्यावधि नभएको	१ वडा कार्यालयको भवनको कम्पाउण्वाल निर्माण गर्नु पर्ने। २ हरेक आ व को शुरुमा नागरिक वडापत्र अध्यावधि गराई राख्नु पर्ने।
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत जटीलता भएको	वडाका लागि अवश्यक नीति निर्माणका लागि बजेट व्यवस्थापन गरीनुपर्ने ।
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।	भएको भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको	१ वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजीक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका लागी बजेट व्यवस्थापन
संस्थागत विकास पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।	भएको		१ वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने
स्थानीय स्रोत परिचालन			

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
स्थानीय स्रोतको विश्लेषण र विवरण			

१ आर्थिक विकास वडा नं १३

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल बाँझो जमिन के के उत्पादन हुन्छ व्यवसायिक खेती कृषि उद्यमीको संख्या आयात र निर्यात खाद्यान्नको प्रयाप्तता	.... धान,मकै,गहुँ,मसुरो,चना - ७जना ४महिना सबै,६महिना ५०% १२ महिना ४०% बेच्ने करिव १०% मा	उच्च भूभागमा सिचाईको समस्या व्यावसायिकताको कमि कृर्षिमा लगानी सुरक्षाको कमि । प्राविधिक जनशक्तिको निगरानी र उन्नत विउमा अनुदान अप्रर्याप्तता।	१ प्रविधि अनुदानमा उपलब्ध र मर्मत तालिम संचालन। २ उन्नत विउ विजन अनुदानमा उपलब्ध गराउनु पर्ने। ३ कृषि प्राविधिकको निगरानी वढाउनु पर्ने। ४ फौजी र गवारो किरावाट धान र मकै खेती वचाउन किट नासक औषधिको व्यावस्था। ५ माटो परिक्षण कार्यक्रम।
सिंचाई कूलो/नहर बाह्रै महिना सिंचाइ आंशिक सिचाइ हुने आकासे खेतीको भर	पक्की कुलो ७ कच्ची कुलो १ करीव .... घरमा नियमीत सिचाई करीव ..... घरधुरी अकाशे पानीको भरमा।	कच्ची कुलोहरुमा नियमित सन्चालनमा कठिनाई मर्मतका लागि बजेट अभावको समस्या	१ मोतिपुर सिचाई नहर भवन निर्माण योजना। २ मोतिपुर सिंचाई कुलो निर्माण योजना २ कि मि । ३ सिचाईका लागि डिप वोरिङ सम्भाव्यता अध्ययन कार्यक्रम।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म , माहुरी व्यवसायी, मासु/दूधको आयात निर्यात, स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्रहरु	गाई,भैसी,गोरु,बाखा,बगुर गाई फर्म छैन भैसी फर्म २ वटा वाखा फर्म ० वटा सुगुर कखुरा फर्म २ मौरी फर्म ० वटा वडभित्रलाई मासु पुगेको खसी बाखा निर्यात भएका ।दुध निर्यात हुने गरेको।	पशु उद्यमीहरुको टिकाउमा समस्या पशु पन्छी फर्महरु दर्ता भएका सहुलियत नपाएको घाँस र चारा मेसिनको अभाव	१ कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तरगत मापदण्ड निर्धारण गरी अनुदानमा जोड दिनु पर्ने। २ स्थानीय पशु पन्छि उपजको विक्रीवितरणका लागि हाटवजार निर्माण योजना ।
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण, वार्षिक पर्यटक संख्या, पर्यटनबाट आय/व्यय, होमस्टे, पर्यटक गाइडहरु	सैयाताल	प्रचार प्रसारको व्यवस्था नभएको।	१ भोटेचुली नगर स्तरको दृष्यावलोकनका दृष्टिले अत्यन्त महत्वपूर्ण स्थान भएको साथै पहुच मार्ग मन्दिर सौचालय लगायतका संरचना वनी सकेकाले प्रचार प्रसार र होटेल व्यवशायमा प्रोत्साहन गर्नु पर्ने। २ सैया ताल संरक्षण वाल पार्क उद्यान निर्माणमा जोड दिनु पर्ने
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या वजारको अवस्था	राईस मिल ५ वटा फर्निचर उद्योग १ वटा १२ जना ठिकै छ	मिल जडान तथा मर्मत	१ मिल जडान तथा मर्मतका लागि तालिम संचालन। २ उद्योगका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागि उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारी मुलक कार्यक्रम

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या, सहकारीले सञ्चालन गरेका योजनाहरु/आयोजनाहरु। अन्य बैंक वित्तिय संस्था भएमा	कृषि सहकारी ३ वटा, वचत तथा ऋण ४ वटा वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्था नभएको	कृषि सहकारी , वचत तथा ऋण साथै विधानअनुरुपको काम गर्न नसकेको	१ सहकारीहरुको नियमन र प्रभावकारी सन्चालनका लागि तालिम कार्यक्रम २ शिवालय महिला सहकारी गुमि सभाहल निर्माण योजना।

१. सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय निजी शैक्षिक संस्था, प्राविधिक शैक्षिक संस्था विद्यार्थि शिक्षक अनुपात क्याम्पस उच्च शिक्षा	 ३ वटा(४कोटा) ४ वटा १ २ छैन १:२१.२८ १	विद्यालयको वातावरणमा समस्या,शिक्षक तालिम शैक्षिक सामग्रीको अभाव, कोठाको अभाव, श्रृव्य दृश्य सामाग्रीको अभाव, शिक्षक दरवन्दीको अभाव, आधारभुत तहमा कम्प्यूटर शिक्षा अभाव।	१ शिशु कक्षालाई व्यवस्थीत गर्नका लागि विशेष २आनन्द मा वि खेल मैदान र भवन निर्माण १० कोठा योजना। ३ ने रा आ वि नयागाउ खेल मैदान र ४ कोठे भवन निर्माण योजना। ४कालीका प्रा वि ४ कोठे भवन निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था			५शिशु कक्षा व्यवस्थापन शैक्षिक सामाग्री ३ वटामा । ६ आनन्द मा वि र ने रा आ वि नयाँगाउ फर्निचर तथा कम्प्यूर शिक्षा योजना
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय , आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण, उपचार गर्ने चलन के कति छ	 १ ३ १ ३० मिनेट ७ जना १० प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा	स्वास्थ्य सेवा सुविधाको सहज पहुचमा भएको, विरामीको समेत चाप भएकाले औषधि चाप र सामाग्री ।	१ स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना २ वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागि अवश्य जनशक्ती तथा अन्य व्यवस्थापनमा जोड । ....
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्या,अनुमानित सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच अपांगता संख्या र सुविधा एकल संख्या र सुविधा	 ५ प्रतिशत ९५ प्रतिशत ...... जना ....जना .... जना ....जना	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	१ जेष्ठनागरीक सम्मान योजना २ महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागी विशेष कार्यक्रम

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
जेष्ठ नागरिक ।			४ विपन्न वर्ग उपचारका लागि स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम नगरपालिकावाट ।
सांँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	सैया मेला, माघी मेला, फागु मेला, लोसार मेला।	प्रचार प्रसारको कमिले ओझेलमा परेको।	१ नगरपालिका स्तरवाट प्रचार प्रसारको कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा लागू गर्नु पर्ने। २ मेला स्थलमा सौचालय, खानेपानी, वत्तिको व्यवस्था गर्नु पर्ने।
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु । शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय ।	गुमी वृहत खानेपानी योजना ९० प्रतिशत ६५ प्रतिशत नभएको १० प्रितशत ३० मीनेट	मुहान दर्ता नभएको, मूख्य लाइन व्यावस्थापन गर्नु पर्ने, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना तथा सार्वजनिक शौचालय नभएको ।	१हाल संचालित खा पा योजनाको मुहान दर्ता गर्नु पर्ने साथै मूख्य पाइप वाहिर छरप्रस्ट भएकाले गाड्नु पर्ने। २ जनसंख्या वृद्धि र वजार विस्तारसंगै खानेपानीको अभाव विस्तारै खड्कदै जाने भएकाले योजना तर्जुमा तयारीमा लाग्नु पर्ने। ३ नमुना खानेपानी निर्माण भवन समेत योजना । ४ गुमी खानेपानी कार्यालय भवन निर्माण योजना
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	३ वटा भएको भलीवल, फूटवल, व्याडमेन्टिन	खेल क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको चासो रहेको	१ वडा भित्रका युवाहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा खेल मैदानको स्तरउन्नति गर्नु पर्ने।

२. पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास वा आवास, जम्मा वस्ति नाम ....कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण	क्षेत्री,जनजाती,ब्राह्यण,दलित र अन्य जाती	अधिकांश वस्तिमा सडक संजालले जोडी सकेकाले अव्यवस्थीत वस्ती तथा छरीएर रहेको वस्ति व्यवस्थापन।	१ अधिकांस वस्तीमा सडक संजालले जोडी सकेकाले वस्ति विकासका लागि न. पा.बाट नीति गराई विशेष वस्ती विकास कार्यक्रम लागु गर्नका लागि बजेट विनीयोजन गरी कार्यक्रम शुरु गर्नु पर्ने।
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या टिनको छाना भएका घर खरको छाना भएका घर	नक्सा पास भवन भएको। ५ वटा करीव ८० वटा ....वटा	एकरुपतामा कमि	१ सडकको निर्माणसंगै पक्की भवन वन्ने क्रम वढेकाले सडक मापदण्ड तोकी पक्की भवनको नक्सा पास गर्न कडाईकासाथ नीति लागु गर्ने।
सडक नयाँ ट्र्याक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ	... वटा .. कि, मि. करिव १० वटा २८.७ कि, मि. करिव १ वटा १.८ कि, मि.	निजीक्षेत्रको जग्गा भएकाले मापदण्ड भन्दा कम चौडाईका सडक।	१ वडाका सवै सडकको स्वमित्व जग्गा धनीको भएकाले लगत कट्टा गर्नु पर्ने। २ सडक मापदण्ड तोकी सो अनुसार नै घर निर्माणलाई अगाडी वढाउनु पर्ने।
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण ,	नभएको २ वटा	ठूला झो पु निर्माण गर्ने निकाय स्थानीय सरकार	१ पुलको नियमित रेखदेख र मर्मतका लागि स्थानीय सरकार र पुल निर्माण गर्ने निकाय वीचमा समन्वय गरी राख्नु पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
मोटरएवल पुलको विवरण	छैन।	वीचमा समन्वयको अभाव।	
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	वस मोटर साईकल, अटो , जीप छैन	नियमित सवारी संचालन हुने सवारी साधन भएको वसपार्क नभएको।	१ गुर्भाकोट न पा वडा न १३ को शिवनगरवाट सिम्ता,चिङगाड गाऊपालिका वीरेन्द्रनगर न पा लगायतका क्षेत्रमा वस लगायतका सवारी साधन संचालनका लागि काउण्टर राखि गाडी छुट्ने भएकाले वस पार्क नभै सडकमा नै रोक्नु पर्ने अवस्था रहेकाले वस पार्कको व्यवस्था गर्नु पर्ने
विद्युत, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका, सोलार जडान घरपरिवार, बैकल्पिक उर्जाका योजनाहरुको विवरण	जोडिएको। छैन ९८ प्रतिशत २ प्रतिशत - छैन गोवरग्याँस योजना	वडाका सवै जसो भागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युत जोडिएको, नियमित पावर सप्लाईमा समस्या भएको, लाइन व्यवस्थित हुन नसकेको।	१ वत्तीको नियमित पावर सन्तुलनका लागि आवश्यक टान्समिटर र पोल थप गरिनुपर्ने । २ वैकल्पिक उर्जा अन्तरगत गोवरग्याँस जोड्न स्थानीय नागरिकलाई प्रोत्साहन गर्नु पर्ने। ३
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने वस्तिहरुको संख्या,	छ ईन्टर नेट सेवा संचालन भएको	एडि.एस.एल, वर्डलिंक र टेकमाईण्ड संचालनमा रहे पनि नेटको क्षमता कमि	१ पोल थप गरी क्षमता वढाउनु पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।		
अन्य ठूला पूर्वाधार भए लेख्ने			१ भेरी वहुमुखी क्याम्पस भवन तथा घेरावार निर्माण योजन २ गुमी वस पार्क निर्माण योजना।

३. वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदियक वनको विवरण, निजी वनको विवरण सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	२वटा (कल्पना, लामापोखरी साव उ स) साल, साझ,सिसौ ,अस्ना, लगायतका विरुवा। बदेल, दुम्सी,वादर	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा समस्या खेतीपातीमा ठुलो क्षेति हुने गरेको ।	१ सामुदायीक वनका लागि भौतिक विकास योजना २ जंगल वरिपरीको क्षेत्रमा जंगली जनावरहरुको प्रकोपबाट बच्नका लागि तारबार कार्यक्रम ।
भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण	मालारानी गुफा सडक निर्माणका कारण उत्त क्षेत्रमा पैह्यो जाने समस्या रहेको।	वडाका विभिन्न भागमा वन्यजन्तुको प्रकोप खोला तट कटौती हुदै गएको।	१ खाली जमिनमा उपयोगी विरुवा रोपी अम्दानी बढाउनका लागी विशेषा योजना २१ भेरी नदी तटवन्ध योजना २ कि मि । ३२ वेतेनीखोला तटवन्ध योजना १५ कि मि ।

वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण			४३ खत्रीखोला तटवन्ध योजना ४ कि मि। ४४ शिवालय महिला सहकारी सभाहल योजना। ४५ सैयाखोला तटवन्ध योजना ३ कि मि ।
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरी कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक	१० प्रतिशत नोक्सान गर्ने गरेको	उत्पादनमा समस्या	१ प्राकृतीक प्रकोप व्यवस्थापनका लागि विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने । २ फौजीकीरा र गवारो किरा नियन्त्रणका लागि विशेष प्याकेज सहित बजेट व्यवस्थापन ।
वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था ।	नगरीएको खासै संरक्षण नगरीएको		१ हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना
फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका । सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन	व्यवस्थीत नभएको	हाल शिवनगर क्षेत्र वाहेका वस्ति छरीएर रहेकाले फोहर व्यवस्थापनमा समस्या	१ हाल वजार क्षेत्रको फोहोर नगरपालिकावाट संकलन गरी डम्पिङ साइडमा गरी रहेकाले थप व्यवस्थान गर्नु ।
विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण । जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	बर्षाते घरहरु भत्कीएको,खोला कटानको समस्या सडक निर्माणवाट पहिरो सामान्य तटबन्धनमात्र	विपद्हरुका कारणले नदी वरिवरिको क्षेत्रमा र सडक नजिकका वस्तिका घरमा क्षतिको जोखिम रहेको	१ विपत तथा प्रकोप व्यवस्थापनका लागि कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने २ तटवन्ध मेसिनरीवाल लगायतका कार्य।

जलाधार संरक्षण संकटमा परेका ताल, नदी, पोखरी संरक्षणका लागि भएका पहलहरु	सैया ताल, सिन्केघारताल	पानीको श्रोत सुक्दै जाने समस्या।	१ ताल क्षेत्रको पानीको मुहान संरक्षण कार्य गर्ने।

४. सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण नागरिक वडापत्रको विवरण	छ छैन	वडा कार्यालयको आफ्नै भवन भएको ।नगरपालिकाले दिने सेवा र लाग्ने दस्तुरका वारेमा सेवाग्राहीलाइ जानकारी गराउन कठिन महसुस भएको।	१ वडा कार्यालयको भवनमा सभाहल सानो भएकाले तला थप गरी सभाहल ठुलो वनाउनु पर्ने। २ नागरिक वडापत्र राख्नु पर्ने
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत जटीलता भएको	वडाका लागि अवश्यक नीति निर्माण तथा व्यवस्थापन गरीनुपर्ने ।
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण	भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको	१ वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजीक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका गर्नु पर्ने ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।	भएको		
संस्थागत विकास पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।	भएको		१. वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने
स्थानीय स्रोत परिचालन स्थानीय स्रोतको विश्लेषण र विवरण			

१. आर्थिक विकास **वडा नं १४**

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कृषि र खाद्य सुरक्षा खेती गरिएको क्षेत्रफल बाँझो जमिन के के उत्पादन हुन्छ व्यवसायिक खेती कृषि उद्यमीको संख्या आयात र निर्यात खाद्यान्नको प्रयाप्तता	………… ………… धान,मकै,गहुँ,मसुरो,चना,केराउ - १ जना ड्रागन खेति ४महिना सबै,६महिना ५०% १२ महिना ३५% बेच्ने करिव १५% मा	उच्च भूभागमा सिचाईको समस्या व्यावसायिकताको कमि कृर्षिमा लगानी सुरक्षाको कमि प्राविधिक जनशक्तिको निगरानी र उन्नत विउमा अनुदान अप्रर्याप्तता।	१ माटो परिक्षण कार्यक्रम। २ उन्नत विउ विजन अनुदानमा उपलब्ध गराउनु पर्ने। ३ कृषि प्राविधिकको सेवा वढाउनु पर्ने। ४ फौजी र गवारो किरावाट धान र मकै खेती वचाउन किट नासक औषधिको व्यावस्था। ५ मौरी पालन व्यावशाय प्रोत्साहन कार्यक्रम।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सिंचाई कूलो/नहर बाह्रै महिना सिंचाइ आंशिक सिचाइ हुने आकासे खेतीको भर	पक्की कुलो १० कच्ची कुलो २ करीव .... घरमा नियमीत सिचाई करीव ९५० घरधुरी अकाशे पानीको भरमा।	कच्ची कुलोहरुमा नियमित सन्चालनमा कठिनाई मर्मतका लागि बजेट अभावको समस्या	१ भेरी लिफ्ट सिंचाई योजना। २जहरेक्षेत्र डिपवोरिङ सिचाइ योजना।
पशु पन्छि विकास केके पालिन्छ, पशु उद्यमीहरुको संख्या, पशु फर्म, पन्छी फर्म , माहुरी व्यवसायी, मासु/दूधको आयात निर्यात, स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्रहरु	गाई,भैसी,गोरु,बाखा,बगुर गाई फर्म छैन भैसी फर्म छैन वटा वाखा फर्म २ वटा सुगुर वगुर फर्म ५ कखुरा फर्म २ मौरी फर्म १ वडभित्रलाई मासु पुगेको खसी बाखा निर्यात भएका ।दुध निर्यात हुने गरेको। पशु उपचार केन्दं नभएको	पशु उद्यमीहरुको टिकाउमा समस्या पशु पन्छी फर्महरु दर्ता भएका सहुलियत नपाएको घाँस र चारा मेसिनको अभाव स्थानीय पशुपन्छी उपचार केन्द्र नहुँदा समस्या भएको	१ कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तरगत मापदण्ड निर्धारण गरी अनुदानमा जोड दिनु पर्ने २ स्थानीय पशु पन्छ उपजको विक्रीवितरणका लागि हाटवजार निर्माण योजना । ३ प्राविधिकवाट उपचार पशु सेवा नियमित गर्नु पर्ने। ४ पशुपन्छी उपचार केन्द्र भवन निर्माण योजना
पर्यटन पर्यटकीय क्षेत्रहरुको विवरण, वार्षिक पर्यटक संख्या, पर्यटनबाट आय/व्यय,	चमेरे गुफा खहरेखोला झरना भोटेचुली धार्मिक स्थल	प्रचार प्रसारको व्यवस्था नभएको पर्यटनका पूर्वाधार योजना अन्तर्गत सडक, विद्युत, सौचालयको	१ पर्टकीय स्थलको सरक्षण तथा प्रशार प्रचारको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
होमस्टे, पर्यटक गाइडहरु		व्यवस्था प्रर्याप्त मात्रामा नभएको।	
उद्योग तथा उद्यमशिलता संचालित उद्योग कति युवाहरु उद्यमी संख्या वजारको अवस्था	राईस मिल ३ वटा २ जना ठिकै छ	दक्ष जनशत्तिको कमि	१ उद्योगका लागि अनुदान कार्यक्रम २ उत्पादनलाई बजारसम्म जोड्नका लागी उद्यमी लक्षित क्षमता विकास तथा जानकारीमुलक कार्यक्रम ३ मिल जडान तथा मर्मत सम्वन्धि तालिमको व्यवस्था। ४ उद्योग दर्ता प्रक्रियमा पोत्साहन।
सहकारी तथा वित्तीय सेवा सहकारीका संख्या, आवद्ध घरधुरी संख्या, सहकारीले सञ्चालन गरेका योजनाहरु/आयोजनाहरु। अन्य बैंक वित्तिय संस्था भएमा	कृषि सहकारी २ वटा, वचत तथा ऋण र वहुउद्देश्यीय सहकारी सस्था नभएको	सहकारी शिक्षाको ज्ञानको कमि ।	१ सहकारीहरुको नियमन र प्रभावकारी सन्चालनका लागि विशेष कार्यक्रम २ सहकारी व्यवस्थापन तथा लेखा तालिम ।

२. सामाजिक विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
शिक्षा शिशु कक्षा संख्या आधारभूत विद्यालय माध्यामिक विद्यालय निजी शैक्षिक संस्था, प्राविधिक शैक्षिक संस्था विद्यार्थि शिक्षक अनुपात भौतिक जिर्ण शैक्षिक संस्था	 ३ वटा(४कोटा) ६ वटा छैन १ छैन १:१८.६०	विद्यालयको वातावरणमा समस्या,शिक्षक तालिम शैक्षिक सामग्रीको अभाव, कोठाको अभाव, श्रृव्य दृश्य सामाग्रीको अभाव, शिक्षक दरवन्दीको अभाव, आधारभुत तहमा कम्प्यूटर शिक्षा अभाव।	१ ने रा आ वि पंण्डतकाल्ना विद्यालय मा वि मा संचालन योजना २ शिशु कक्षालाई व्यवस्थीत गर्नका लागि विशेष योजना हुनु पर्ने। ३ ने रा प्रा वि कृष्णनगर ४ कोठे भवन निर्माण योजना। ४ सरस्वति प्रा वि अम्वापुर ४ कोठे भवन निर्माण योजना। ५ आ वि मा कम्प्यूटर शिक्षा व्यवस्था योजना।
स्वास्थ्य, स्वास्थ्य संस्था निजी क्लिनिक संख्या , वर्थिङ् सेन्टर संख्या स्वास्थ्य सेवामा पुग्न लाग्ने समय , आकस्मिक स्वास्थ्यकर्मिहरु व्यरोजगार स्वास्थ्यकर्मिहरुको विवरण, उपचार गर्ने चलन के कति छ	 १ १ १ १ घन्टा २ जना ० १५ प्रतिशत धामी झाँक्रिकोमा	वडाको उच्च पहाडी भूभागमा स्वास्थ्य सेवा सुविधाको सहज पहुचमा नभएको, यातायात तथा चेतनाको कमी,	१ स्वास्थ्य सामग्री खरिद योजना ३ वर्थिङ् सेन्टरलाई नियमित तथा प्रभावकारी बनाउनका लागि अवश्यक जनशक्ती तथा अन्य व्यवस्थापनका लागि योजना ४ स्वास्थ्य सेवा सहज नपुगेको स्थानमा गाउघर किल्लिनिक सेवा संचालनमा जोड ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सामाजिक समावेशीकरण घरेलु हिंसा घटनाको संख्या,अनुमानित सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच अपांगता संख्या र सुविधा एकल संख्या र सुविधा जेष्ठ नागरिक ।	१० प्रतिशत ९५ प्रतिशत ...... जना ....जना .... जना ....जना	घरेलु हिंसा ,सार्वजनिक संघसंस्थामा महिला तथा विपन्न वर्गको पहुँच, अपांगता तथा जेष्ठनागरीकहरुको सेवा र सुविधामा समस्या विद्यमान रहेको	१ जेष्ठनागरीक सम्मान योजना २ महिला तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायका लागि अनुदान कार्यक्रम ३ टोल टोलमा घुम्ती सेवाका लागि विशेष कार्यक्रम ४ विपन्न वर्ग उपचारका लागि स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम नगरपालिकावाट ।
साँस्कृतिक संरक्षण स्थानीय भाषा, कला, साँस्कृतिक मठ मन्दिर जात्रा मेलाको विवरण	शिव मन्दिर,भगवति मन्दिर	प्रचार प्रसारको कमिले ओझेलमा परेको।	१ नगरपालिका स्तरवाट प्रचार प्रसारको कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा लागू गर्नु पर्ने।
खानेपानी सरसफाइ खानेपानी आयोजनाहरु । शुद्ध पानी पिउने घरपरिवार पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना सार्वजनिक शौचालय । खोलाको पानी पिउने घरपरिवार पिउने पानी लिन लाग्ने समय ।	गुमी दोस्रो खानेपानी वेतेनी ९० प्रतिशत ६५ प्रतिशत नभएको १० प्रितशत ३० मीनेट	शुद्ध पिउने पानी, पूर्ण सरसफाइ सम्वन्धि चेतना तथा सार्वजनिक शौचालय नभएको ।	१ खानेपानीको स्रोत कम भएको कृष्ण नगर क्षेत्र लिफ्ट खानेपानी संभाव्यता आयोजना। २ वलेडाँडा खानेपानी योजना निर्माण। ३ पूर्ण सरसफाई कार्याक्रम संचालन गर्नु पर्ने। ४ कृष्ण नगर र जहरे वजार क्षेत्रमा सार्वजनिक सौचालय निर्माण योजना। ५ राटामाटे भोटेचुली लिफ्ट खानेपानी तथा लिफ्ट सिंचाई योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
युवा तथा खेलकुद खेलमैदान संख्या व्यवसायिक खेलाडी संख्या आयोजना गरिने खेलहरुको विवरण	छैन नभएको भलीवल, फुटबल, टेबुलटेनिस	वडा नं १३ को खेल मैदानमा खेल्ने गरेको, क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरुको चासो रहेको ।	१वडा भित्रका युवाहरुलाइ लक्षित गरी खेल सामग्री तथा खेल मैदानका निर्माण कार्यक्रम।

३. पूर्वाधार विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
एकीकृत वस्ति विकास वा आवास, जम्मा वस्ति नाम ....कस्ता कस्ता समुदायको वस्ति छ सरकारी जग्गामा विवरण	क्षेत्री,जनजाती,व्राह्मण, दलित र अन्य जाती ।	कृण नगर क्षेत्र वाहेक अधिकांश अव्यवस्थीत वस्ती तथा छरीएर रहेको ।	१ वस्ती व्यवस्थापनका लागि न. पा.बाट वडास्तरीय नीति गराई विशेष वस्ती विकास कार्यक्रम लागु गर्नु पर्ने।
भवन निर्माण तथा व्यवस्थापन नक्सा पासको अवस्था, सार्वजनिक भवन संख्या, पक्की घर संख्या टिनको छाना भएका घर खरको छाना भएका घर	नक्सा पास भवन नभएको। ३ वटा करीव ५० भन्दा वढी .....वटा ...... वटा	एकरुपतामा कमि	१ कृष्ण नगर क्षेत्रमा सडक संजालले छोय खण्डमा पक्की भवन वन्न शुरु गरेकाले नक्सा पास गरेर घर निर्माण गर्ने नीति कडाईकासाथ नीति लागु गर्ने।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
सडक नयाँ ट्र्याक संख्या र लम्वाइ ग्राभेल संख्या र लम्वाइ कालो पत्रे संख्या र लम्वाइ	... वटा .. कि, मि. करिव ... वटा .. कि, मि. करिव १ वटा ७.५ कि, मि.	सडकको प्राथमिकता निर्धारण नगरेकाले वाहै महिना नियमित यातायात सुविधा तथा सडक सुधारमा समस्या	१ चिर्केडाँडा देखि पोखरासम्म सडक निर्माण योजना। २ गोठेरीडाँडा देखि सिकारीवास सडक निर्माण योजना। ३ धारेपानी देखि वतासे कोलडाँडा सडक निर्माण योजना। ४ वेलगैरा देखि वेतेनी सडक निर्माण योजना। ५ खारखोला झरना सडक र गुफा व्यवस्थापन योजना। ६ सिरेनी देखि खहरे सडक स्तर उन्नती योजना। ७ होम ब घरदेखि जस ब को घरसम्म सडक निर्माण योजना। ८ मन ब घरदेखि खोलासम्म सडक निर्माण योजना। ९ ईश्वारीको घरदेखि पुरानो धारा सडक ग्राभेल तथा कल्भर्ट निर्माण योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
पुल तथा बाटोघाटो काठको पुलको विवरण झोलुङ्गे पुलको विवरण , मोटरएवल पुलको विवरण	नभएको १ वटा १वटा निर्माणाधिन	सडक पुल निर्माण गर्ने निकाय र स्थानीय सरकार वीचमा समन्वयको अभाव।	१ पुलको नियमित मर्मत संभार र संरक्षणका लागि पुल निर्माण गर्ने निकाय वीचमा समन्वय हुनु पर्ने।
यातायात वडामा आउने जाने सवारी वसपार्कको अवस्था ।	वस मोटर साईकल, अटो , जीप छैन	नियमित सवारी संचालन हुने सवारी साधन भएको वसपार्क नभएको।	वस लगायतका सवारी साधन सडकमा नै रोक्नु पर्ने भएकाले वस पार्कको व्यवस्था योजना ।
विद्युत, ऊर्जा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन लघु जलविद्युत विद्युत जोडिएका घरपरिवार संख्या विद्युत नजोडिएका, सोलार जडान घरपरिवार, बैकल्पिक उर्जाका योजनाहरुको विवरण	जोडिएको। छैन ८० प्रतिशत २० प्रतिशत छैन गोवरग्यास	वडाका आधा भागमा राष्ट्रिय प्रसारण लाइन विद्युतजोडिएको। नियमित पावर सप्लाईमा समस्या भएको	१ सिकारीवास पण्डितकाल्नाको विद्युत विस्तार योजना २ वत्तीको नियमित पावर सन्तुलनका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनुपर्ने ।
सञ्चार तथा इन्टरनेट सञ्चार नेटवर्क इन्टरनेट वस्तिहरुको संख्या ,नचल्ने वस्तिहरुको संख्या, मोवाइल नहुने घरपरिवारको संख्या	छ कृण नगर लगायतका क्षेत्रमा ईन्टर नेट सेवा संचालन भएको उच्च पहाडी भेगमा	नेटवर्क राम्रो नभएको।	१ नेटवर्क विस्तार तथा संचालन योजना।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
	इन्टरनेट सेवा नचलेको। ९९ प्रतिशतमा मोबाईल सेवा भएको ।		

४. वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वन तथा जैविक विविधता सामुदियक वनको विवरण, निजी वनको विवरण सरकारी वनको विवरण कवुलियति वनको विवरण , वनमा पाइने विरुवा, पशुपन्छि केके जडिवुटी पाइन्छ अतिक्रमणको अवस्था जङ्गली जनावरले वस्तिमा अवरोध	२ (लामापोखरी, एकता सा व उ स) काउलो,साल सिसौ साज लगायतका विरुवा। बदेल, दुम्सी,वादर	वनजन्य उपजहरुको संरक्षणमा समस्या खेतीपातीमा ठुलो क्षेति हुने गरेको ।	१ सामुदायीक वनका लागी भौतिक विकास योजना २ जंगल वरिपरीको क्षेत्रमा जंगली जनावरहरुको प्रकोपबाट बच्नका लागि तारबार कार्यक्रम ।
भूसंरक्षण वनक्षेत्रको विवरण पैह्रो वा भूक्षयको विवरण वन्य जन्तु आरक्षणको विवरण		वडाका विभिन्न भागमा वन्यजन्तुको प्रकोप खोला तट कटौती हुदै गएको।	१ खाली जमिनमा उपयोगी विरुवा रोपी अम्दानी बढाउनका लागी विशेषा योजना

वृक्षारोपन गरिएको क्षेत्र खाली जमिनको विवरण			
जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन खेती नगरिएको खेतीयोग्य जमिन असिना हावा हुरी खडेरी कृषकहरुले अपनाएका वैकल्पिक	१० प्रतिशत नोक्सान गर्ने गरेको	उत्पादनमा समस्या	१ प्राकृतीक प्रकोप व्यवस्थापनका लागि विशेष कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने । २ फौजीकीरा र गवारो किरा नियन्त्रणका लागि विशेष प्याकेज सहित बजेट व्यवस्थापन ।
वातावरण संरक्षण सडक छेउ खाली जग्गामा गरिएको वृक्षारोपनको विवरण खोला नदी संरक्षणको अवस्था ।	नगरीएको खासै संरक्षण नगरीएको		१ हरित वडाको अवधारणा विकास गरी वडा भित्रका सडक छेउमा बृक्षरोपण योजना
फोहोरमैला व्यवस्थापन दैनिक उत्पादन हुने फोहरको अवस्था र व्यवस्थापनको तरिका । सार्वजनिक स्थलको फोहर व्यवस्थापन	व्यवस्थीत नभएको	कृष्ण नगर क्षेत्र वाहेक हाल वस्ति छरीएर रहेकाले फोहर व्यवस्थापनमा समस्या	१ हाल फोहोर नगरपालिकावाट संकलन गरी डम्पिङ साइड गरी रहेकाले कार्य क्षेत्र थप व्यवस्थान गर्नु पर्ने।
विपद जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन मुख्य विपद्हरुको विवरण,क्षतिको विवरण । जोखिम न्यनीकरणका प्रयासहरु	बर्षाते घरहरु भत्कीएको,खोला कटानको समस्या सडक निर्माणवाट पहिरो सामान्य तटबन्धनमात्र	विपद्हरुका कारणले खोला वरिवरिको क्षेत्रमा र सडक नजिकका वस्तिका घरमा क्षतिको जोखिम रहेको	१ विपत तथा प्रकोप व्यवस्थापनका लागि कोषको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने ।

जलाधार संरक्षण संकटमा परेका ताल, नदी, पोखरी संरक्षणका लागि भएका पहलहरु	छैन		

५. सुशासन तथा संस्थागत विकास

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
वडा कार्यालयको भवन तथा संरचना विवरण आफ्नै भवन भएमा विवरण । नागरिक वडापत्रको विवरण	छ छैन	वडा कार्यालयको आफ्नै भवन छ। नगरपालिकाले दिने सेवा र लाग्ने दस्तुरका वारेमा सेवाग्राहीलाइ जानकारी गराउन कठिन महसुस भएको।	१ नागरिक वडापत्र राख्नु पर्ने
नीति, नियमहरु, कार्यविधि र कार्यान्वयन नगरपालिकाले तयार गरेका नीतिहरु के कति जानकारी छ	केही नीति मात्र रहेको	नगरपालिकाको सबै किसिमका नीतिहरु नहुनाले नीतिगत जटीलता भएको	वडाका लागि अवश्यक नीति निर्माणका लागी बजेट व्यवस्थापन गरीनुपर्ने ।
सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सार्वजनिक सुनुवाइ । सामाजिक लेखा परिक्षण	भएको भएको भएको	वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सबै नागरीकले थाहा पाउन कठिन भएको	१ वडाका सम्पूर्ण योजनाहरुमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजीक परीक्षणको बारेमा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालनका गर्नु पर्ने ।

क्षेत्र वा उपक्षेत्र	हाल के कति छ	समस्या र चुनौती	अवको योजना वा काम
कार्यक्रमको बारेमा जानकारी दिने बोर्ड ।			
संस्थागत विकास पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था ।	भएको		१. वडाका पदाधिकारी तथा सम्पूर्ण स्टाफहरुलाई समयनुकुल तालीमको व्यवस्था गरीनुर्ने
स्थानीय स्रोत परिचालन स्थानीय स्रोतको विश्लेषण र विवरण			

अनुसूची तीन : नगरपालिका तथा वडास्तरमा भएका योजना छलफल तथा बैठक

आवधिक योजना तयारीको प्रारम्भिक कार्याशाला

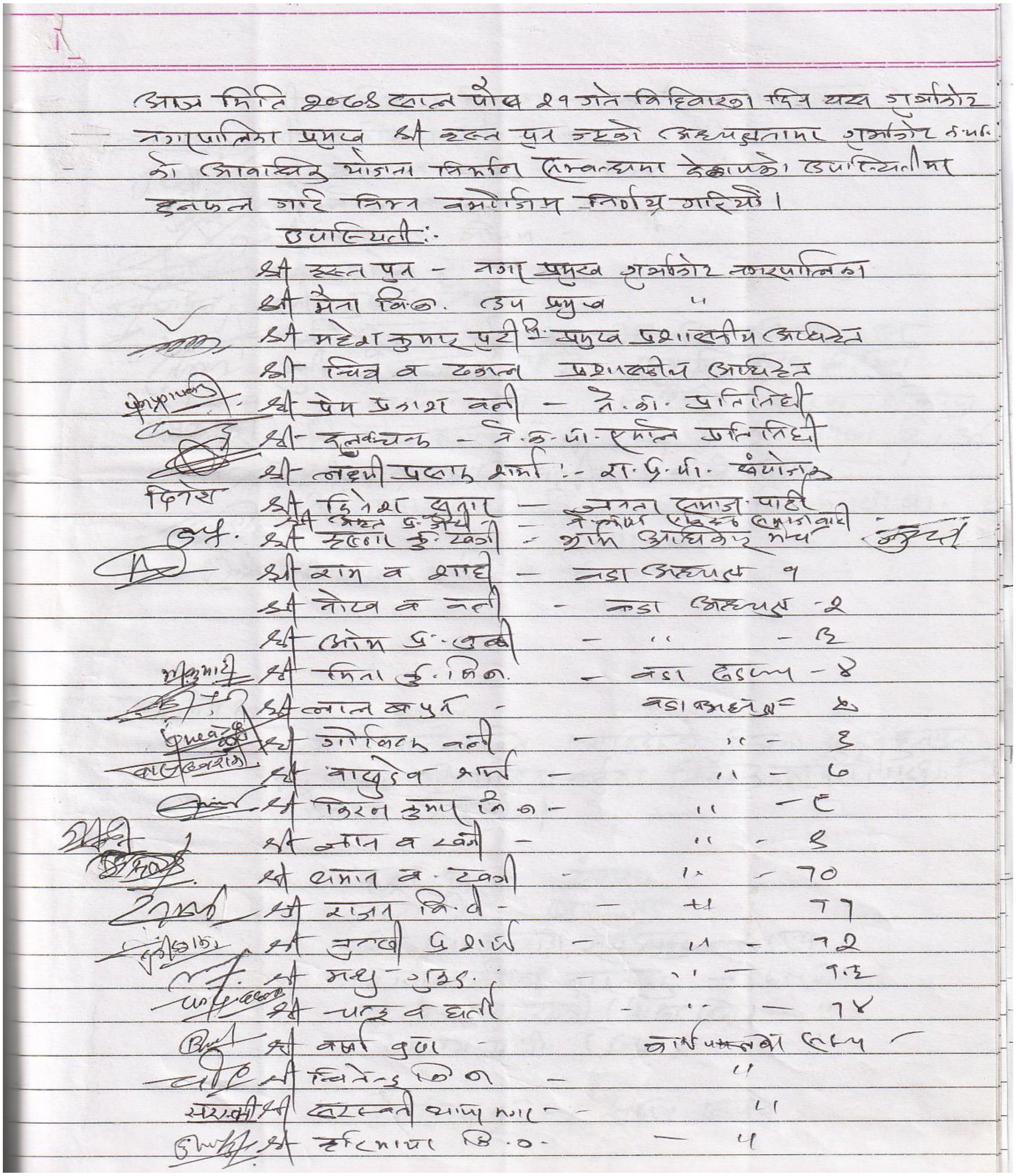

आज मिति २०७४ साल पौष २१ गते बिहिवारका दिन यस गुर्भाकोट नगरपालिका प्रमुख श्री वसन्त पुन ज्यूको अध्यक्षतामा गुर्भाकोट न.पा. को आवधिक योजना निर्माण सम्बन्धमा देहायको उपस्थितीमा छलफल गरि निम्न बमोजिम निर्णय गरियो।

उपस्थिती:

श्री वसन्त पुन - नगर प्रमुख गुर्भाकोट नगरपालिका
श्री मैना विक. उप प्रमुख "
श्री महेश कुमार पुरी प्र. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
श्री चित्र ब ढकाल प्रशासकीय अधिकृत
श्री प्रेम प्रकाश वली - ने.का. प्रतिनिधि
श्री कुलचन्द्र - ने.क.पा. एमाले प्रतिनिधि
श्री लक्ष्मी प्रसाद शर्मा - रा.प्र.पा. संयोजक
श्री दिनेश सुनार - नयाँ शक्ति पार्टी
श्री अमृत प्र. ज्ञवाली - नेपाल संघीय समाजवादी
श्री कल्पना कु. रकाम - शाखा अधिकृत नगर
श्री राम ब शाही - वडा अध्यक्ष १
श्री गोरख ब वली - वडा अध्यक्ष २
श्री ओम प्र. ज्ञवाली - " - ३
श्री सिता कु. विक. - वडा उपाध्यक्ष - ४
श्री लाल बहादुर - वडा अध्यक्ष ५
श्री गोविन्द वली - " - ६
श्री वासुदेव शर्मा - " - ७
श्री किरण कुमार वि.क. - " - ८
श्री मान ब रकाम - " - ९
श्री धमान ब. रकाम - " - १०
श्री राजन वि.क. - " ११
श्री सुरुचे प्र शर्मा - " - १२
श्री मधु गुरुङ - " - १३
श्री पदम ब घर्ती - " - १४
श्री वर्षा पुन - कार्यपालिका सदस्य
श्री चित्रेन्द्र वि.क - "
श्री सरस्वती थापा मगर - "
श्री हरिमाया वि.क. - "

श्री मोतिलाल वि.क. - कार्यालयको तर्फबाट
श्री हरिलाल वि.क. - "
श्री टेक ब खत्री - निजी
श्री लोक ब बली - "
श्री चक्र प्र गौतम - "
श्री गणेश रावल - "
श्री पुष्प पौडेल
~~श्री हेमन्त बिष्ट ११ नं वडा अध्यक्ष~~
श्री तेजराज के.सी. सामाजिक अभियन्ता
अर्थ न.पा. सामाजिक शाखा, इन्जिनियर
श्री नरेन्द्र कुमार वि.क. जि.पु.अ. शाखा जि.पु.अ.
श्री मान बहादुर भण्डारी कृषि शाखा
श्री बिमला कुमारी वि.क. म.वि. नि. मतियारी बी.
बी. शाखा
श्री दिपक शर्मा - क.अ. नगर प्रमुख सचिवालय ·

निर्णय नं १

माथि उल्लेखित व्यक्तिहरूको बिचमा छलफल हुनापूर्व भई आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशक समिति गठन गर्ने निर्णय गरियो।

कुल बहादुर पुन - संयोजक
मना वि.क. - उपसंयोजक
विषयगत शाखाको संयोजकहरू - सदस्य
कार्यालयका सदस्यहरू - सदस्य
लाल बहादुर खत्री (मिजा निजी) - "
पशुराम योगी (निजी) - "

डेबीराम बुढा - सदस्य सचिव

Date : ....
Page: ....

निर्णय नं १
गर्भकोट नगरपालिकाको आवासे योजना निर्माणको लागी आवासे योजना तर्जुमा निर्देशक समिति संग समन्वय गरी तत्काल कार्य प्रारम्भ गर्ने निर्णय गरियो।

निर्णय नं २: गर्भकोट नगरपालिकाले निर्माण गर्ने आवासे योजना पञ्चवर्षीय आवासे योजना हुने निर्णय गरियो।

वडास्तरिय आयोजना सङ्कलन बैठक (नमूनाको रुपमा वडा नं १ को माइनुटिङ्ग राखिएको)

यस गुर्भाकोट नगरपालिका-----१------ वडा वडा अध्यक्ष श्री रामबहादुर शाही को अध्यक्षतामा वडाका जनप्रतिनिधिका साथै सरोकारवालाहरुको सहभागीतामा वडा स्तरको तथ्याङ्क नगर स्तरको आवधिक योजनाका लागि निम्न उपस्थितिमा देहायको विवरण संकलन गरीयो।

उपस्थिति

सि नं	सहभागीको नामथर	पद	सहभागी संस्था	~~कैफियत~~ हस्ताक्षर
१	श्री रामबहादुर शाही	वडाध्यक्ष	वडाकार्यालय	
२	श्री कमला रवाल	वडासदस्य	—॥—	
३	श्री रमिता वि.क.	—॥—	—॥—	
४	श्री-प्रमोद थापा	—॥—	—॥—	
५	श्री-मंगली पुन	—॥—		
६	श्री-हरिराम पौडेल	प्र० अ०	प्रा० वि० फुलबारे	
७	श्री-रिता कुमारी पुन	प्र० अ०	जनज्योति प्रा० वि० डाँडा	
८	श्री-दिपेन्द्र खड्का	अध्यक्ष	आ.वि.के. राम्रीडाँडा	
९	श्री-बिलाराम रोका	शिक्षक	आ.वि. राम्रीडाँडा	
१०	श्री-गौतम थापा	समाजसेवी	गु.न.पा. फुलबारे	
११	श्री-प्रविर पुलामी	वि.व्य.स. अध्यक्ष	आ.वि. राम्रीडाँडा	
१२	श्री-निरुता मगर	म. स्वयंसेविका	वडा नं. १ राम्रीडाँडा	
१३	श्री-इन्द्रा नेपाली	—॥—	—॥—	इन्द्रा
१४	श्री-ओखिमाया पुलामी	समाजसेवी	—॥—	
१५	श्री-तिलक थापा	समाजसेवी	—॥—	
१६	श्री-देवीसरा छन्त्याल	—॥—	—॥—	
१७	श्री-प्रेम बहादुर वि.क.	—॥—	—॥—	
१८	श्री-दिनेश बढाई	अध्यक्ष	बाल कल्याण क्लब	
१९	श्री कृपा सिं वि.क.	वडासचिव	गु.न.पा. का. न.	
२०	श्री लालबहादुर थापा	ओ.सि.	—॥—	
२१	श्री थामबहादुर वि.क.	समाजसेवी	—॥—	थामराज
२२	श्री अमृत प्रकाश खड्का	—॥—	—॥—	
२३				
२४	सहजकर्ता			
२५	टेक बहादुर खत्री			

निर्णय नं. १ :- वडाको विवरण संकलन गरियो।

वडास्तरबाट आएका तथ्याङ्क तथा योजना भेरिफिकेशन, बजेट विश्लेषण

आज मिति २०८०।१।१४।का दिन यस गुर्भाकोट नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत श्री पदम प्रसाद बजगाँई ज्युको अध्यक्षतामा आवधिक योजना निर्माणका लागी बैठक बसी तपसिल बमोजिम निर्णय गरियो ।

उपस्थिती

१. श्री पदम प्रसाद बजगाँई प्र.प्र.अ. गुर्भाकोट न.पा.
२. श्री महेश कुमार पुरी स्वा.शा.प्र. स्वा. —॥—
३. श्री निरक ब. केसी [illegible] ॥—॥—
४. श्री आइती चौधरी ॥—॥—
५. श्री कमला भण्डारी ॥—॥—
६. श्री सुरेन्द्र विक्रम भण्डारी ॥—॥—
७. श्री मान बहादुर बर्मा कृषि शाखा ॥—॥—
८. श्री मनोज प्र. [illegible] पशु शाखा ॥—॥—
९. श्री तेजराज के.सी. सामाजिक सुरक्षा [illegible] ॥—
१०. श्री [illegible] प्रशासन शाखा ॥—॥—
१२. श्री अर्जुन खत्री [illegible] ॥—॥—
१३. श्री प्रकाश न्यौपाने राजस्व शाखा ॥—॥—
१४. श्री दिपक शर्मा भट्टराई प्रमुख सचिवालय ॥—॥—
१५. श्री लोकेन्द्र [illegible] खनाल लेखा शाखा ॥—॥—
१६. श्री गोविन्द राना जिन्सी —॥—
१७. श्री [illegible] सि.ई. इ.प्र.अ.
१८. श्री [illegible]
१९. श्री [illegible] बहादुर घर्ति [illegible] १३ [illegible]
२०. श्री टेक बहादुर खत्री

निर्णय नं. १.

यस गुर्भाकोट नगरपालिकाको आवधिक योजना निर्माणको लागि यस पालिका अन्तर्गतका विभिन्न शाखाहरूले आवश्यक तथ्याङ्क परामर्श दातालाई उपलब्ध गराउने सर्वसम्मत निर्णय गरियो ।

ड्राफ्टमा छलफल बैठक

आज मिति २०८०।०१।१८ गते यस नगरपालिकाका नगरप्रमुख श्री हस्त पुन ज्यू को अध्यक्षतामा निम्न व्यक्तिहरुको समुपस्थितिमा यस नगरपालिका को पञ्चवर्षीय योजना (आ.व. ०८०/०८१ – २०८४/०८६) निर्माणको सम्बन्धमा गहन छलफल गरी देहाय बमोजिमको निर्णय गरियो।

श्री हस्त पुन – नगरप्रमुख गुर्माकोट न.पा.
श्री मैना विक – नगर उपप्रमुख " "
श्री पदमप्रसाद पतगाईं – प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
श्री कार्यपालिका सदस्य – बर्षा बुढा
श्री कार्यपालिका सदस्या – भक्ति सरा नेपाली
श्री कार्यपालिका सदस्य – सरस्वती थापा मगर
श्री कार्यपालिका सदस्य – राधा ढकाल गु.न.पा.२
श्री कार्यपालिका सदस्य – हरिमाया वि.क.
श्री कार्यपालिका – सदस्य कमला विके
श्री कार्यपालिका सदस्य चितेन्द्र वि.क.
श्री वडा अध्यक्ष वडा नं. ४ राम बडाँग
श्री " " " १० भिमान ब. खत्री
श्री नवराज थापा योजना शाखा प्रमुख
श्री प्रेमराज केसी सामाजिक सुरक्षा तथा पंजीकरण शाखा
श्री गोविन्द बली – वडा अध्यक्ष वडा नं. ६
तुलसी प्रसाद शर्मा वडा अध्यक्ष गु.न.पा.-१२
किरण कुमार वि.क. वडा नं. ८ अध्यक्ष
चन्द्र बहादुर घर्ति " १४ "
अर्जुन वि.सी. " ११ "
वासुदेव शर्मा " ६ "
मेघ गुरुङ " १३ वडा अध्यक्ष
राम बहादुर शर्मा " ९ " "
नौरथ बहादुर बली " ७ " "
प्रेमा घर्ति " १४ कार्यपालिका सदस्य
टेक बहादुर खत्री विज्ञ यो.टि. एण्ड कन्सल्टेन्सी
डा. अमृत कुमार कार्की जी "
गणेश रावल "

Page:

आरती चौधरी — उद्योग तथा व्यवसाय प्रवर्द्धन शाखा
प्रकाश भट्टराई — योजना शाखा
भानु ढकाल — प्राविधिक शाखा
सुरेन्द्र विक्रम भण्डारी — सोत व्यक्ति
सेवक बहादुर बली — का.प्र. गु.न.पा.
ओमप्रकाश बली — गुर्भाकोट ~~नगर~~ नगरपालिका (पशुसेवा शाखा)
दिपक शर्मा — व.अ. नगर प्रमुख सचिवालय

निर्णय नं. १ :- यस गुर्भाकोट नगरपालिकाको आवधिक योजना २०८० (२०८०/०८१ - २०८४/०८५) परामर्शदाता द्वारा प्रस्तुत गर्दै बैठकमा वृहत छलफल गरियो।

निर्णय नं. २ :- यस नगरपालिकाको दूरदृष्टि लक्ष्य "सुख र समृद्धिको आधार - समुन्नत गुर्भाकोट" नारा सर्वसम्मत पारित गरियो।

निर्णय नं. ३ :- यस नगरपालिकाको गौरवका आयोजनाहरुको बारेमा बैठकमा वृहत छलफल गरियो।

आवधिक योजना अनुमोदन बैठक

आज मिति २०८० साल बैशाख २३ गते मंगलवारको दिन यस नगरपालिका प्रमुख श्री हस्त पुन ज्यूको अध्यक्षतामा यस नगरपालिकाको पञ्चवर्षिय आवधिक योजना निर्माणको लागि तलका उपस्थितमा छलफल गरी देहाय बमोजिम निर्णय गरियो।

उपस्थिति :-

श्री हस्त पुन - नगर प्रमुख संयोजक
श्री मैना वि.क. - उपप्रमुख
श्री राजन प्रसाद बराल प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
श्री महेश कुमार पुडी ...
श्री निरु व.के. ... योजना शाखा
श्री गणेश बहादुर ओली जिल्ला ...
श्री राजन वि.सी. ... वडा अध्यक्ष
श्री नोरव बहादुर वली २ " " "
श्री बिमला कुमारी वि.क. मा.वि.नि.
श्री तुलसी कुमारी वि.सा. स.मा.वि.नि.
सुरेन्द्र विक्रम भण्डारी शिक्षा शाखा
श्री नारायण शर्मा
श्री हरिमाया ...
श्री जितेन्द्र वि.क. ... वि. संयोजक
डा. अनिल कुमार शर्मा विज्ञ (सहजिकरण)
राम बहादुर ... वडा नं. १
श्री मनिसरा नेपाली का.पा.स. १४
... वि.क. का.पा. १ सदस्य
श्री प्रेमा घर्ति कार्यपालिका स. १५
श्री राधा ढकाल का.पा.स. २
... प्राविधिक शाखा
... घर्ति प्राविधिक शाखा
... वि.क. ...
श्री सरस्वती थापा मगर का.पा.स. ६
श्री टेक ब. ... विज्ञ (सहजिकरण)
आरती चौधरी ... शाखा

विषय ३ :

यस गभीडोर नगरपालिकाको आवधिक योजना (२०७७/७८-०८१/८२) सम्बन्धमा लागु विनियोजन गर्ने र आवश्यक निर्णय गर्ने सम्बन्धमा छलफल गर्दा र आवश्यक छलफल गर्दा।

निर्णय नं. ३. आवधिक योजना निर्माण सम्बन्धी निर्देशक समितिले दिएको सुझाव समेत समावेश गर्ने गरी उक्त योजना पारित गरियो। साथै निर्देशक समिति समेत विघटन गरियो। साथै यो कार्यमा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग गर्ने सबैलाई धन्यवाद दिने निर्णय गरियो।

अनुसूची चार : आवधिक योजना तयारी क्रममा लिइएका फोटोहरु

FIGURE 1 नगरप्रमुखज्यू आवधिक योजनाका लागि योजना सङ्कलनमा नगरपालिकाले गर्नु पर्ने कार्यको निर्देशन दिनु हुदै

FIGURE 2 टिम लिडरले आवधिक योजनाको खाका र समुदायस्तरका योजना सङ्कलन सम्वन्धि अभिमुखिकरण दिदै

FIGURE 3 प्रमाणिकरण गोष्ठिमा सहभागीले आफ्नो धारणा राख्दै

FIGURE 4 आवधिक योजना प्रमाणिकरण गोष्ठिमा टिम लिडरले आवधिक योजना प्रस्तुन गर्दै